

KLAGTE

Van Eenige Leeden der

NEDERDUYTSE HERVORMDE KERK,

Woonende op *Raretans, &c.*, in de Provincie van
NIEU-JERSEY, in *NOORD-AMERICA*,

Onder de Kroon van *Groot-Brittanje*.

Over het GEDRAG, Aldaar en Elders,

VAN

Do. *THEODORUS JACOBUS FRILINGHUISEN*,

Met fyn Kerken-Raaden.

TEN

ANTWOORD

Op hunne

Ban-Dreygende Daag-Brieven, &c.

AAN

Alle *Liefhebbers der Waarbeyd*, ter onderzoek, voorgesteld,

Hoe Die Gegrond zyn, of Niet.

MET een

Noodige Voor-Reeden, tot opheldering van de *Klagte*.

Uytgegeven Door

De Gevolmagtigden der gemelde Leeden.

16674

Verklaaring

Der ondergeschreeve PREDIKANTEN,
Over de uitgaav'

van deze KLAGTE,

Aan de GEDAAGDEN.

HET Gedrag der *Retansse* Daagers met hunn'lieder Do.
Theodorus Jacobus Frilinghuisen tegen ul. Mr. *Pieter*
Dumont, Simon Wyckoff, Hendrik Vroom, Daniel
Sebering, en die dieze verder meenen onder den
Naam van *d' Afgescheide Vergadering*, komt ons
(moetenwe bekennen tot ons leetweesen) zo vreeint en tegen-
strydig voor, tegen de Ordeninge der *Nederduidsche Hervormde*
Kerke; Dat wy meenen, Gylieden hebt dubb'le Rede, om deze
uwe Klage (die Gy over het Gedrag van de Daagers met hunn'
Do. ontrent U aan ons gedaan hebt) in druk weereld-kundig te
maken; ten einde die strekken mogt tot een Antwoord
t' uwer Verdediginge, op derzelver ganfch ongeregelde, ja
nooit gehoorde Daag-brieven, en om die Daag-brieven, te samen
met uwe Klage over de zelve, alle waarheit-lievende Christenen
voorteleggen, met vriendelyke Bede, tot een aandagtige onder-
zoekinge, op dat het hun tog in deze wigtige Zake blyke, wat
gegront zy of niet.

†

En

VERKLARING.

En dat te meer, om dat de Daagers met hunn' Do. (pag. 6.) voorgeeven op de Hoog-Eerwaarde Classis van *Amsterdam* zig te beroepen, als hunn' Competente Regter; en dat zy Daagers met hun Do. niet te min volhert hebben, als *zelfs Party en Regters te gelyk*, zig tegen U te gedragen in haare verbaafde *Ban-offeninge*, zo onregelig ondernoomen, en lyn-regt tegen de uytdukkelyke Letter van den 76 *Artykel* van het *Synode van Dordrecht*, Anno 1618 & 1619, uitgevoert, welk *Artykel* zegt, " *Doch zal niemant afgesneden worden, dan met voorgaand' Advys der Classis.* " Het geen nogthans aan U geschiet is, gelyk Ge in uwe Klage toont.

Een Klage waarmee omftandig op de Daag-brieven geantwoort wort, aan alle Liefhebberden der Waarheit voorgestelt, ter ontdekking, of Gy Gedaagden U, dan of niet in tegendeel de onbezonne Daagers hun zelve afgescheiden hebben van de zuivere Leer en Disciplin der waare *Hervormde Nederduidsche Kerke*.

Een Klage waartoe Gyl. zyt genootzaakt geworden, als alle Vredelievende, zo we denken, zullen toestaan; Nademaal tog uwe Partyen niet gewilt hebben, dit gansch-gewigtig Stuk in Geschil, nog aan alle de *Nederduidsche Gemeentens* hier te Lande, nog derzelve Leeraaren in't bezonder, als onpartydige, te verblyven; als uit het eige Handschrift, van de Daagers met hunn' Do. zelf, blykt. pag. 6. te vinden.

En daarom een Klage ter verdediginge van uwe Zaak, die wy alle Liefhebberden der Waarheit (tot welke dezelve komen mag) verzoeken met opmerkinge te overweegen; te meer, dewyl Gyl., en de meeste Uwer Vergadering op de *Raretans*, erkent zyt voor Ledematen der *Nederduidsche Hervormde Kerke*, gezont in de Leere, en stigtelyk van Leeven; immers zo veel ons bekend is; ten einde daar, ter wegneeminge der gereeze ergernissen, tot droefheit van alle Godvreezende in deze Gewesten, gewensfte Middelen mogten beraamt worden; de Geest van Scheuring mogt gestuit; en de Gemeentens te saamen gevoegt zyn in eenen zelve zin en gevoelen; onderling de Waarheit betragtende in de liefde.

Immers

VERKLAARING.

Inmers zo moeten Wy ook zelve klagen over 't wangedrag der Daageren met hunn' Do., niet alleen tegen U; maar ook tegen Ons zelf; en daar tegen *protesteeren* voor alle Waarheit liefhebbende Menschen in't gemeen, en de Hoog Eerw. Classis van *Amsterdam* in't bijzonder, als grootelyks gerigt tot verstooring van de Christelyke Rust der *Nederduidsche Hervormde* Gemeentens hier te Lande; doordienze niet ophouden ons onbehoorlyk te beleedigen in onze Predik-dienst, om dezelve, waar het moogelyk, vrugteloos te maken, en de Ledematen der Gemeentens met een liefdeloos oordeel tegen ons, zo veel doenlyk, in te neemen, zo als uit het Opstel van deze uwe uitgegeeve Klagte, aan alle onpartydige, zo we vertrouwen, blyken zal: Tegen hoedanig een Gedrag, beide, alle Leeraars en gemeene Leden der *Nederduidsche Hervormde* Kerke verplicht zyn te waken, en een yder te waarfchouwen; gelyk de Extracten van verscheide Synodale Resolutien uitwyzen; als onder anderen, uit het *Noort-Hollandsche* Synode, Anno 1683, te *Hoorn*, te zien is; alwaar geleezen wort, Art. 25, 26. Handelende van de *Labadisten*, als ook van *J. Koelman*; “*De respectieve Classen hebben verhaalt, hoe elk in de baare, tegen die beide waaken; en is haar de goede zorge, zo tegen den eenen, als tegen den anderen als nog ernstig aanbevoolen. Als zynde J. Koelman zelf daar op uit om den Dienst der Predikanten Vrugteloos te maken, en de Ledematen der Kerken met een liefdeloos Oordeel tegen de zelve in te neemen;*” gelyk dus woordelyk geleezen wort in het Extract van de Synodale Resolutie der *Noort-Hollandsche* Synode van *Edam*, Anno 1679, handelende van *J. Koelman*.

Ja, dewyl 't *Noort-Hollandsche* Synode van *Amsterdam*, Anno 1682, spreekende van de *Labadisten*, als ook van *J. Koelman*, uitdruklyk zegt, Art. 26, tot Art. 28. “*De respectieve Kerken worden gelaft, het waukend' oog, zo tegens den eenen als tegens den anderen, te behouwden.*”

Zo hebben wy, volgens onze Handtekening in *Hollandt*, dat alhier altyt ter herte genoomen; waar uyt ook deze onze Verklaring voortkomt.

Waarom dan dit ook onze opregte meening is, dat Gyl.
beide

VERKLARING.

beide, en de *Daag-brieven* en Uwe *Klagte* daarover de Hoog Eerwaarde Classis van *Amsterdam* wel moogt laten toekomen, met een eerbiedig verzoek, om het een en het ander ter, herte te neemen, Of de *Daagers* dan of *Gy*, in dit verafgelegene Gewest, *Ulieden* toont oprechte Belyders, en trouwe Voorstanders der zuivere Leer en Disciplin van de Christelyke Kerke, naar Gods Woord en Kerken-Ordening.

Terwyl het blyft onze Herten-wensch, dat Gods Koningryke meer en meer mag toeneemen, en bloeyen in een en den zelve Geest, door den band van Christelyke Liefde, en Eendragt. *Amen.*

Te Nieu-York, den 8 Juny, A°. D°. 1725.

Gualtherus Du Bois,
Predt. te *N. York.*

Vincentius Antonides,
Predt. op *Lange-Eylandt.*

Petrus Vas,
Predt. te *Kingstown.*

Henricus Boel,
Predt. te *N. York.*

Do. Petrus van Driessen, Predikant te *Albanien*, verklaard omstandig in syn E. Brief van 28 *Mey* 1725, uyt Naam van syn E. Kerken-Raad, de goede saak by desen te secondeeren; dog dat om verscheydene noodwendige Diensten niet konde afkomen; Met segen-wensch over 't voltrokken Werk.

Waarop ook omtrent de Schriftlyke Verklaring van *Do. Thomas Brouwer,* Predikant te *Schonechtade*, uytkomt; met betuyging van alle respect, en hertlyk verzoek van syn Eerw. te excuseeren, om syne onpafflykheyd.

Voor de Uitgeeevers

Van deze KLAGTE.

Voor - Zang.

  A R D E Ooit een Sterveling bestaan
(Niet opgeblaaze, en trots van Waan)
 D Te roemen op zyn Helden-Daaden,
  En gadelooze Deugt - Cieraaden,
Dat ze and're ver te boven gaan!

Of was ooit iemand zoo vermaart
Van waare Wysheit, vroom van Aart,
Dat hy geen Laster hadt te schroomen,
Schoon hy bekladt wiert by de Vroomen,
Daar Schyn en Godvrugt nimmer paart?

Neen! zoo een was daar nooit geweest:
De Deugt alleen heeft onbevreesst,
Als onbevlekt, de List, de Loogen,
En Laster van elk tarten mogen,
Waar in men niet dan Valtheit leeft.

Wel wie dan; dan de blanke Deugt,
Gelyk een Maagt in haare Jeugt
Geen Rimpels heeft; wie anders
Zal't zyn, die by de *Raretanders*
Zig zoo in eige Roem verheugt?

Dat zoo durft tarten: *Tong nog Pen*
En maakt my anders dan ik ben:
Steeds blyve ik van Quaad-spreekers Monden
Nog even schoon en ongeschonden;
Als elk moet tuigen, die my ken.

De Deugt alleen doch heeft die Naam,
Dat geen Basuin-klank van de Faam,
'k Laat staan de Lof der Redenaaren,
Hoewel bespraakt, kan evenaaren
Haar Glans en Waarde, elk aangenaam.

Tegen - Zang.

Zoo is 't ; de Deugt, in haaren aart,
Is voor den Laster onvervaart :
Maar wil ook nooit haar zelve roemen,
Gelyk ze leert de Trotsheit doemen,
Gaat zy met Zeedigheit gepaart.

Daar 't regt Cieraadt eens van het Hert
(De Nedrigheit) gebooren werdt ;
Daar schuuwt men 't self-roem-rugtig-spreken,
En heeft me een afkeer van die Treeken,
Wier Loon maar zyn zal Ziele-smert.

Wie wagte dan niet dit beleid,
Met goede Geest van onderscheit,
Van hen, die als Gods Heyl-Gezanten,
Zig tegen Trotsheit moeten kanten
En hand'len met Zagtmoedigheit.

Dat 's Leeraars Pligt, 't is waar : maar by
Verbeelde Godvrugt, Veynzery,
En Heerschezugt, was dat nooit te vinden.
Waar dat men zig zoo dwaas verblinde,
En vondt men niet dan Snorkery.

Hy krenkt zig zelf, maar and're niet,
Die onbedagtzaam niet ontziet
Zig zelv' hertnekkig te verklaaren.
Wie need'rig sprak, met meer bedaaeren,
Zig, Zelf-verheffing, wys ontriedt.

Hy, die de Godvrugt zoo betragt,
Zal, van de Vroomen hoog-geagt,
Ligt kunnen Eige-roem ontbeeren.
Zyn Stigting zal zyn Naam in Eere
Doen duuren zelf by 't Nagelagt.

Slot - Zang.

Wel zalig dan Gods Gunstgenoot,
Die Godt zoo trouw bleef tot de Doodt.
Het Heil van zulke Waarheit Tolken
Zal stygen boven 't Drift der Wolken,
Ter eeuw'ge Rust in *Abrah'ms* Schoot.
Gezeegent Landt dan ook, en Kerk,
Daar zoo getrouw Gods Akker-werk

Beyvert wiert aan all' de Leeden ;
 Daar wiert geen Lidt versmaat, vertreeden ;
 Daar bleef elk binnen Pligt en Perk.

Wien (dien Gods Heil ter Herte gaat,
 Met Zugt op Zugt, om zulken Staat ;
 Maar die, wyl 't hem niet mogt gebeuren,
 Men, des gehoont, zag bitter treuren)
 Gaf men geen Troost met rype Raadt ?

Die nimmer vreemde Leere dreef,
 Maar trouw de *Hervormde Godsdienst* bleef,
 Nogthans zag (*als Verrotte Leeden*
Geschie) zig plotslyk afgesneeden,
 Klaagde over die, die dat bedreef.

Ja ! klaagde regt aan Arm en Ryk,
 Of dat niet was een Ongelyk,
 Waarover elk moest zyn bewoogen,
 Met Waarheit - minnend mede-dooogen.
 O ! Dat men een regt *Oordeel* stryk !

Die lyden voor haar goede Zaak,
 Van Schyn - deugts Heerschezugt, tot haar Wraak,
 Geduldig, zal God uitkomst geeven
 Eens, is 't niet hier, 'tis na dit Leeven,
 In ceuwig zalig Ziel Vermaak.

Op de *KLAGTE* zelf.

NU Klaag-schrift, klaag, spoe u gefwint,
Klaag Ouwde en Jonge, Vreemde en Vrind,
't Lange-Eylandt en Nieuw-Jersey over.

Toon aan 't Verbystert *RARETAN*
't Onregt des goeden - Naams Verdover,
Door zyn onchristelyke Ban.

Hy, met zyn blinden Aanhang, wreet,
Schoon met een Lams-vel overkleet,
Is u niet magtig te verschrikken.
Gy toont, hoe men, die Scheuring wrogt,
Moet vangen in zyn eige Strikken;
Waar mee zig in verwerring brogt.

Ga, lang getergt, nu moedig voort,
Door Zugt voor Waarheit aangespoort;
Ontdek aan all', die u ontmoeten,
Het Oogwit van zyn Schyn-gelaat;
Tree in, by die u welkom groeten;
En overtuig hen van zyn quaat.

Zyn quaad Beleidt, dat, ongestuit,
Zou kank'ren, als vergiftig Kruit.
Ja! wie niet hooren, roept; *Verblinden!*
Wat gaat u aan, dat ge u verkeert
Zo laat misleiden en verslinden,
O! Gy en weet niet waar 't u deert.

Wat! zal men, als het Pausdom plag,
Vervoert door menschelyk Gezag,
Die, om eens anders wil, onteeren
Met Ban, die voor de Waarheit staan?
Neen; dat is tegen 's Heilands Leere
Lyn-regt, en Kerken-Orders aan.

O! wil met aandagt my doorblaau,
'k Wys u op 't regte Padt te gaan,
Niet in den Weg van menschen Vonden,
Maar zuiver naar Gods Leevend Woort:
Daar, daar alleen vint men de Gronden,
Waar na d' *Hervormde Godsdienst* hoort.

VOOR-REEDEN

AAN ALLE

Onpartydige en Waarheyd-lievende ;

Sonderling aan de

Nederduytsche Gereformeerde Gemeentens

In de beyde Provincien

V A N

Nieu-York en Nieu-Jersey.

 Y Ondergeschrevene Gevolmagtigden der mede - ondertekenaars, voor ons en de onsen, als te saamen Belyders en Voorstanders van de suyvere Leer en Disciplin der *Gereformeerde Nederduytsche Kerk*, behoorende onder de Vier besondere Gemeentens van geheel *Raretans*, in de Provincie van *Nieu-Jersey*, gelegen in *Noord-America*, vinden ons verpligt by desen den Christen Leeser vooraf te verfoeken, eer hy tot het leesen van dit Boek overgaat, dese onse Voor-Reeden in aandagtige opmerkinge te neemen, tot beeter begrip der saake selve.

Zedert eenige Jaaren waren 'er eenige, uyt andere Duytsche Gemeentens van dit Land, komen woonen op *Raretans*, en wierden toen in het Kerklyke bediend van eenige nabuurige Predikanten ; dog, door Gods Segen, ons getal en vermogen toeneemende, was ons opregt verlangen om een gewoonen Leeraar selve onder ons te hebben uyt *Holland*, volgens de *Nederduytsche Gereformeerde Synodale en Classicale Kerk-*

Kerk-Orders. Waarom wy na *Holland* gefchreven hebbende, tot ons in 't Jaar 1720 is overgekomen Do. *Theodorus Jacobus Frilinghufsen* tot onfen gewoone Leeraar; en met hem een Jongeling in gefelſchap, *Jacobus Schuurman*.

Wy hebben hem ook met vreugde en liefde onfangen, in hoop van een goede figtig van fynen Dienft. Maar helaas! tot ons innig hertfeer, is het al terftond en in vervolg van tyd meer en meer gantſch anders bevonden. Syne harde veroordeelingen van Stoel tegen ons allen, en van *Schuurman* over al, by alle gelegentheeden, waren bitter, om ons allen te houden voor onwedergeboorene, en van het H. Avondmaal afeſchrikken. Waarover Do. *Freeman* door eenige aangeſprooken, gaf daarvan aan de andre Leeraaren kennis; die in *Mey*, 1720, by Do. *Freeman* ondernamen, meer dan eens, met Do. *Frilinghufsen* te ſpreken; dog hy ontweek hen. En weder vertrokken zynde, liet by Do. *Du Bois* aan huys *Schuurman*, die aldaar, ſaturdag 21 *Mey*, de Predikanten van *Nieu-York* voor Verleyders &c. uytmaakte; en toen men hem daarin tegenftond ten huys uytliet: En quam maandag den 23, by Do. *Boel*, maakte hem (neffens Do. *Du Bois*) in tegenwoordigheyd van ſyn Broeder de Advocaat, mede veelfinds vuyl uyt over den H. Dienft; ſtaande houdende wat hy ook ten huys van Do. *Du Bois* gefegd had; en dat men moſt kunnen ſien, of iemand wedergeboorene ware; of, ſo niet, dat men een natuurlyk Leeraar was: Daarvoor houdende Do. *Boel*, om dat die ſulk een ſien ontkende: en ſeyde *Schuurman* dat hy wie in de Gemeente na hem wilde hooren tegen Do. *Du Bois* en *Boel* ſoude waarfchouwen voor Do. *Frilinghufsen*.

Deſe en dergelyke Wangevoelens beſloot de Eerw. Kerken-Raad van *Nieu-York* van Stoel te doen tegenſpreken, tot behoudenis van de ruſt der Gemeente: Dat geſchiede: En wierd voorgelield over *Schuurmans* laſeringen tegen Do. *Du Bois* en *Boel* ſchriftlyk te klagen aan de *Raretanſe* Kerken-Raaden. Dog Do. *Du Bois* en *Boel* dagten beſt daarmede nog wat te wagten; als verſtaan hebbende dat algemeen op *Raretans* tegen Do. *Frilinghufsen* het ongenoegen groot was, over ſyne en *Schuurmans* harde taalvoeringen; en dat het beter was te ſien hoe Do. *Frilinghufsen* dit van *Schuurman* ſoude opneemen; in hoope van minlyk redres.

Waarover in 't vervolg van die Somer Do. *Du Bois* met Do. *Frilinghufsen* ſprekende, van hem tot antwoord kreeg, *Dat Schuurman het ontkende*; en op al Do. *Du Bois* ſyn aandrang voor het eenpaarig getuyguis van Do. *Boel* en Broeder, en of *Schuurman* dan een onfaalbaren apoſtel was, ſeyde Do. *Frilinghufsen*, *Het zyn twe Broeders, ik heb Schuurman nooyt op leugen bevonden*; en ging ſo weg. Dog wierd omtrent *September* op nieuw aangeſtaan door Do. *Du Bois*, *Antonides* en Advocaat *Boel* (want Do. *Boel* was van huys) om *Schuurman* tot reeden te brengen. Maar Do. *Frilinghufsen* bleef by ſyn oude taal voor *Schuurman*. Dat Do. *Du Bois* en *Antonides* hem aanſeyden, dat hy ſo de Broedersſchap brak; waatop hy ſweeg; en weg ging.

En ondertuſſchen ſelve, en door *Schuurman*, in ſyn vremen handel onder ons voortging; ook met veroordeeling van de andre Leeraaren, en hunnen Dienft; en verwekking van onluſten in de Gemeente te *Nieu-York*: Waarin door d' Eerw. Kerken-Raad voorzien wierd; en de Leeraaren verſogt tot verdere waakſaamheyd, en ook Kerklyke adviſeering aan ons verlegene, ſo wy quamen klagen. Vermids Do. *Frilinghufsen*'s Kerken-Raaden ſelve door hem overbluſt wierden, van 't

Avondmaal,

Avondmaal, op syne bedreygingen, afbleeven, en so hy alleen, op 't voorwendfel van een bysondere verligting boven anderen, den Meester speelde; en 't kerklyk gebruyk is, dat men in sulc een toestand met nabuurige Leeraaren raadpleege.

En hield Do. *Frilinghuisen* met *Schuurman* syn ouden gang; en verstonden wy, uyt een openbaar Schrift, dat Do. *Freeman* van 't *Lange Eyland*, en Do. G. *Bartholf* van *Hakkenzak*, &c. 14 Juny, 1721, (daags voor dat Do. *Frilinghuisen* syn Voorreeden op syne Predicatie, met deser beyder Heeren Approbatie, teekende, als geschied 15 Juny, 1721) met Do. *Du Bois*, *Boel* en *Broeder*, in 't byzyn van de Heeren *John Cruger* en *Olivier Teller*, als getuygen, waren in gesprek geweest.

En dat Do. *Bartholf* bekende dat hy in dat voorleden Jaar, in tegenwoordigheyd van Do. *Antonides*, had Do. *Frilinghuisen* afgemaand van dien vremde handel in den Dienst op *Raretans*. Waarvan ons daarna berigt is, dat Do. *Bartholf* verklaarde dat Do. *Frilinghuisen* had te weeten, dat de *Raretanse Gemeentens* nog seer swak waren in het Geestlyke: En Do. *Frilinghuisen* met dien harden handel de menschen sou in gevaar brengen van Quakers, of Atheïsten, of Selfmoorders, of Phariseen te maken. Quakers, met so al te roepen van uyt den Geest te bidden, en bysondere verligtingen. Atheïsten, met al te dreygen de Hel en te verdoemen, even of 'er geen Hemel ware, en so geen God. Selfmoorders, met Wanhoop, de weg tot selfmoord, te vorderen voor de wedergeboorte. En Phariseen, met so van syn sien te roepen of iemand wedergebooren ware, en de menschen niet van God maar van syn oordeel te doen afhangen.

En dat Do. *Freeman* onder anderen bekende niet te weeten wat men tegen Do. *Frilinghuisen* had; en met eenen, dat eenige onser over synen harden handel hadden geklaagd; maar Do. *Frilinghuisen* hem voldaan had; *Schuurman* bleef voorstaan, en in syn gedrag sou volharden. Dog dat Do. *Freeman* met *Schuurman* niet te doen had, maar sprak als een Predikant voor een Predikant; aanstaande om Do. *Frilinghuisen* te *Nieu-York* maar weer te laten prediken; want als hy dit eenige reysen daar gedaan had, dat de menschen haast moede souden worden, want dat Do. *Freeman* wist het prediken der Leeraaren te *Nieu-York*; en dat dat van Do. *Frilinghuisen* maar *Pannekoeken* waren, waarvan men haast de walg soude krygen. 't Welk uyt dat openbaar Schrift gelaten zynde om Do. *Freeman*, door syn Ed. nog daarna selve gefegd is, dat 'er dit ook moest ingesct zyn.

Voor de Komst der Heeren *Cruger* en *Teller* verhaalde ook Do. *Bartholf*, dat syn Ed. daags te vooren Do. *Frilinghuisen* had berispt over syn voorstaan van *Schuurman* in sulke affronten tegen den H. Dienst van Do. *Du Bois* en *Boel*, als een verbreeking der Broeder-schap, en bewys dat Do. *Frilinghuisen* het eens met *Schuurman* was; en mede tegen te staan. Dog dat Do. *Frilinghuisen* als nog staande hield daarmede niet qualyk te doen. Het toonde toen dan nog syne onversetlykheyd met en voor *Schuurman*, tegen Gereformeerde Kerk-Orders: En dus der regtsinnige Leeraaren pligt van waakzaamheyd daar tegen.

Wy vonden hem met *Schuurman* so voortgaande in onse Gemeentens ook tot verdere veragting der Dienst van andere Leeraaren.

Op welke openbaar volhardende verkeerdheeden en smaadreedenen de Eerw. Kerken-Raad van *Nieu-York* al het tot die Tyd gepasseerde, ook wegens dat Gesprek met Do. *Freeman* en *Bartholf*, den 17 Augustus, 1721, heeft bekend gemaakt,

gemaakt, met haare voorforge daar tegen, aan de Groote Kerken-Raad, te famen geroepen uyt alle die voorheen Ouderlingen, Diakenen of Kerkmeesters waren geweest; Die alles goedkeurde, de regeerende Kerken-Raad, en sonderling de Predikanten, bedankte voor hunnen iever, en aanmaande tot verdere waakzaamheid, om ook de Bekommerden op *Raretans* te helpen, en beloofde *openbaar* haare Leeraaren te fullen verdedigen. Het geene dan als een openbaare zaak ons ook ter ooren is gekomen, en nader gesterkt heeft in de hoope op Voorstanders aldaar voor onse goede Saak van Gods Kerke, des nodig zynde. Terwyl wy, tot onse smerte, sagen vervolgens in Druk uytkomen een Approbatie voor Do. *Frilinghuisens* Predicatie; niettegenstaande syne onverfetykheid met *Schuurman* in hunne vorigen handel, nog al het t'famen blyvende houden in de selfde taalvoering en 'tgebruik van een tafel en bed.

Dog in dat najaar wierd *Schuurman* (die steeds by Do. *Frilinghuisen* sliep, en hem openbaar en in huys met omhelsing en dikwils soende) beschuldigd van ondernomene schandlykheid by nacht omtrent meer dan een mansperfoon, waarby hy maar eens sliep. (van pag. 106 tot 110.) Toen wierd Do. *Frilinghuisen* genoodsaakt *Schuurman* van sig af te doen; en begon, met de syne, die taal, dat *Schuurmans* zaak hem niet raakte: *Schuurman* van hem al af was.

Do. *Bartholf* egter drong by Do. *Frilinghuisen* aan, om *Schuurman* door onpartydigen te laten visiteeren of Man of Vrouw was, tot demping der outflane ergernissen. Maar Do. *Frilinghuisen* sloeg dat af. En geraakte so ook in onmin met Do. *Bartholf*.

Ook wierd, tot weering van ergernis, hierover schriftlyk by de *Raretanse* Kerken-Raad op ondersoek aangedrongen; maar Do. *Frilinghuisen* verhinderde dat, (pag. 107 & 108.) en bleef so helaas! het al verder Meester. Wy hadden hem, en verscheyde van syn Kerken-Raaden, meer dan eens aangesogt om over ons verschil te spreken met de nabuurige Leeraaren, dog dat wierd ons schamper geweygerd, (pag. 22. & 50.) hoe wy ook maar voor het regte waren. Dies wy met al dit ons geduld geen uytkomst fiende nog heul by de Kerken-Raad, maar dat het hoe langer hoe erger ging, sagen na Kerken-Orders geen kans, dan by de nabuurige Predikanten. Dies quamen wy, omtrent 't Jaar 1723, met eenige Klaag-schriften af te *Nieu-York* by Do. *Du Bois* en *Boel* om hulp na Kerken-Orders; die ons dat in gemoede toefeyden; als ook Do. *Antonides*; maar by Do. *Freeman*, (hoewel onse Correspondent in de Beroep-Brief) was het als het vervolg nader sal toonen.

Want wy met hem gesproken hebbende, heeft syn Ed. een schriftlyk Opstel tegen ons gegeven aan Do. *Frilinghuisen*; en die heeft vrywillig ons daarvan Copy behandigd, (pag. 6.) welk Copy van dit schrift van Do. *Freeman*, en onse Aanmerkingen daarover, regt opgemerkt wordende, doen sien, hoe Do. *Freeman* voor Do. *Frilinghuisen* zy tegen ons, en onse Correspondenten. Luydende aldus:

Copie van Do. Freemans Schrift tegen Ons.

^{61.} *M* Idwoud, Anno 1723, den 12 Maart, zyn tot myn huys gekomen Mr. ⁴ *Pieter Dunon*, Mr. *Simon Wykhof*, en Mr. *Henderik Vroom*; zynde woonagtig tot

tot *Raritan*, en aldaar belangende tot de Nederduytsche Hervormde Gemeente. Ter saake dan diese aan my verhaalde waren, om hunne Leeraar *Do. Frilinghuysen* te accuseeren, wegens dat hy de regte Leere niet leeraarde. Waarop ik seyde, Broeders siet voor ul. dat gy u Leeraar niet ten onrechte beschuldigt, want hy heeft ample Attestatie so van de Synode van *Enderlant*, als mede van Eerw. Classis van *Amsterdam*, die hem Orthodox verklaarden, ul. toegesonden.

2. Waarop *Dumon* antwoorde dat hy in *Raritan*s geleerd hadde, Dat daar in de Vergaderinge niemand waar, die waarlick leetweesen syner Sonde betoont hadde.

En op een ander tyd, Datse haar oordeel aan de Tafel des Heeren gegeeten hadde.

En wederom op een tyd, datse nog omwedergebooren waren. En ook gewygzert had een Kint te doopen.

3. Waarop ick seyde, dat is geen Kettery of Sielverdervende Leeringe, maar ul. scheydet deese spreekwyse van hunne fundament, de texten van de contexten. So ul. hem kont in waarheyte beschuldigen van dwalinge in hoofstukken des Geloofs, dat moest ul. aantoonen.

4. *Simon Wyckhof* vraegde wat Hooftleere des geloofs waren? Waarop ik seyde, weet u. E. dat niet, hoe kont gy dan de Predikant so vermetel beschuldigen.

5. De hooftleere des Geloofs is, dat daar is een God, Vader Soon en H. Geest, een Godlyk wese en drie Personen, Dat die de Weerelt uyt niet gemaakt heeft, en onderhout, dat hy de mensch geschapen heeft, dat de mensch gefondigt heeft, dat God door Genade in syn Soon de mensch verlost, dat Gods Soon is Godmensch, syn Ampten, syn Lyden, Opstaan, dat hy is verheerlickt, dat hy komt te oordelen, dat God syn Kerk heeft op aarde, dat daar twee Sacramenten zyn, dat vergeevinge der Sonde in die Kerke verkondigt word, dat de dooden sullen opstaan, dat daar een eeuwige Leeven is. Dat zyn Hooftstukken des Geloofs.

6. Wel, seyde *Pieter Dumon*, kunnen wy dan sulke Stucke niet vertoonen tegens hem, egter so kunnen wy hem tot een Leugenaar maken. Want die een leugenaar is die leert valsche Leere. Ik seyde *Mr. Dumon* nu sie ick dat ul. met haat en wraak zyt aangedaan, om dat hy ul. Sonde scherp voorstelt, soeckt uwe de Duyvel te helpen en te doen triumperen, maar Christus kerke neer te trappen, en ook u gevolg deugt niet, want *David* seyde in haast alle menschen zyn leugenaars, soude daarom de Propheet *Samuel* valsche leere geleert hebben, of andere die wel gebreeken hebben? *Hendrik Vroom* verhaalde, dat *Do. Frilinghuysen* de huysbesoeking gedaan hadde, maar hy ware niet te huys, en *Do.* had syn Vrouw niet genoodigt en ware Lidtmaat, en so meer. Ick seyde dat zyn omtandigheeden, gelyk u E. veel bybrengt. Waarop ick seyde, dat is dan een foute, maar geen valsche Leer. Ik seyde *Simon Wyckhof*, so u Ed. in u huys u soon mogte een slag aan het hooft geven, of bestraffen over misdraginge, moeste hy dat niet in liefde opnemen en ten besten duyden, ja wel dan so ul. liefde hebt voor uwe geestelyke Vader, die ul. so ernstig bestraft, neemt het in liefde op, en past ul. toe tot verbeteringe.

* *

7. Maar

7. ^c Maar *Simon Wykhof* seyde, *Domine Freeman*, wy begeeren van u advys, wat ons in dese saak te doen staat; ick seyde, so uwe voor vrede zyt, so kan ik u advys geeven. *Simon Wykhof* en *Hendrik Vroom* seyde, Ja voor vrede, maar *Dumon* seyde, daar steekt geen vrede in, hy leeraard vals. Ick seyde, so u dat kont in waarheyt goet maken, *Dat hy Sielverdervende Leere leerd*, dan steekt daar geen vrede in; maar ick wil hem dan ook tegenstaan. Wy hebben het in schrift en onderteekent. Ick seyde al wat ul. geseggt hebben zyn noch maar omstandigheeden. Hoort en ick sal ul. myn advys voorstellen, dat is, *Dat gy alle uwe grieven moet in schrift opstellen, en met uwe hant onderteekenen, en geven het aan uwen Kerken-Raat.* Want die, en die alleen, zyn, volgens hun ampt, verplicht om op te Leere van *Domine* agt te geeven, en ook op de Gemeente, hoe sy haar gedragen in leer of leeven, en so uwe anders doet, en komt tot *York* of hier, so sult gy en alle die met u E. staan, aangefien worden van alle eerlyke menschen als Schuermakers uwer Kerke op *Raritan*. D' anter, maar de Ouderlingen sullen ons niet willen hooren. Ick segge ul. probeert het, sy moeten na uwe klagten hooren, volgens ampt. Want so hier Ledematen in onse Gemeente waren, en hadde iets tegen hunne Leeraars, soude die na *Raritan* of *York* gaan klagen, neen, yder Kerk heeft syn Kerken-Raad, en daar moeten die dingen geklaart worden. *Wykhof*, yder Predicant heeft bysonder advys.

8. ^c *Simon Wykhof* vraagde, so alle de Predicanten by een vergaderden, soude dan *Do. Frilinghuysen* ontbieden, en ons, dat soude u wel willen doen? Ick seyde, sal my daarop bedenken. Waarom? vraagde sy. Antw. daarom om dat *Do. Frilinghuysen* niet soude comen, maar gy moet self voor syn Kerken-Raad verschynen, en daar saken ahandelen. *Simon Wykhof* seyde, wel, so *Do. Frilinghuysen* niet komt, kan ul. gesamentlyk oordeelen over onse grieven. Ick seyde niet onverhoort, noch tegens Kerken-Order. Want *Do. Frilinghuysen* heeft peremtoire syn *Examinatie* en *Qualificatie* van *Classis* van *Amsterdam*, en is ook alleen syn competente Regters, en daarom Ick wil met ul. niet te doen hebben, ten zy by handeling van vrede, of dat gy opvolgt het advys, *Dat gy by u E. Kerken-Raat verschynd met u E. klagten, en dat ul. schriftelyk antwoord ontfangt daarmen uyt kan sien of uw Predicant waar of valsche Opinie dryft.*

^c Myn Heer *Frilinghuysen* heeft my versogt hem schriftelyk te geven wat de bovengemelde Leeden syner Gemeente aan my, ter sake synes Ampts, verklaart hadde, waarvan ick getuyge dat het bovenstaande gepasseert, als by onderschryvinge blykt. (geteekend)

^c Datum als boven.

B. Freeman.

^c In *Midwoud* gepasseert en verhandelt *Lange Eyland*.

Onse Aanmerkingen op dit Schrift van Do. Freeman over het Gesprek.

Voor eerst ontkennen *Pieter Dumont*, *Simon Wyckoff* en *Henrik Vroom* dat *Pieter Dumont*

Dumont aan Do. Freeman het eerst heeft geantwoord, so als hy in syn Schrifte opgeeffd: Want *Simon Wyckoff* en *Henrik Vroom* al lang in gefprek met Do. Freeman waren befig geweest, eer *Dumont* een enig woord fprak, als het vervolg uytwyft.

En bekeunen fy, dat fo als *Wyckoff* tegen Do. Freeman begon te klagen over Do. *Frilinghuifen*, Do. Freeman teritond feyde, *Ik had het wel gedagt dat het nog ten laatzten daarop fal uitkomen, had Frilinghuifen, dat efel, die Schuurman niet mede gebragt, 't foudé nooyt fo ver gekomen zyn, nog fo een troubel of fporling:*

En het gefprek met Do. Freeman begon dus.

Dat *Wyckoff* aan Do. Freeman vraagde voor advys tuffchen hen en *Frilinghuifen*, D. Freeman daarop, waarover? Doe feyde *Wyckoff*, dat hy foudé mis wesen in de regte Gereformeerde Leer. Daarop Do. Freeman, dat wy dan eenige Punften fouden aantonen. Doe feyde *Wyckoff* dat hy gepreedikt had, dat uyt 6 a 7 Leeden, die aan de Tafel des Heeren geweest waren, nog eenige waren, die haar felven een oordeel hadden gezeeten en gedronken tot haar verdoemenis. Of een Leeraar dat konde weeten? Do. Freeman antwoorde, Neen. Ook feyde *Wyckoff*, dat hy geen regte Kerken-Raads Verkiefing maakte, dat daar fwaare befchuldiging ware ingekomen tegen een perfoon *Henrik Fiffier*, en *Frilinghuifen* wilde hem nog infetten. Of hy fulke dingen doen mogte? Do. Freeman antwoorde, Als het wettige redenen waren, die tegen hem ingebrogt waren, dat hy dan voor geen Kerken-Raad konde dienen. *Wyckoff* hierop; Dat waar ten klaar bewefen, dat hy niet dienen konde; maar Do. *Frilinghuifen* feyde dat hy foudé dienen. *Wyckoff* feyde ook, dat hy Leeden de Tafel des Heeren verboden had fonder reeden; of hy fulke dingen ook konde doen? Do. Freeman antwoorde, Niet fonder reeden. Do. Freeman feyde tegen *Wyckoff*, dat zyn maar omftandigheeden, dat zyn geen Hoofdstukken van onfe Leer. Hierop feyde *Vroom* (en niet *Wyckoff*, als Do. Freeman fchryft; gelyk ook verkeerd is, dat dit foudé gevraagd zyn uyt onkunde, als het vervolg uytwyft; en fo Do. Freeman tegen hen liden niet gefegd heeft, Hoe kond zy fo vermeeten u Predikant befchuldigen) 'Do. seg dan eens, wat dat Hoofdstukken van onfe Leer zyn. (Dat veel verfeheld van Do. Freemans fchryven, als of 't uyt onkunde gevraagd was.)' Die daarop eenige Punften noemde, en voor Hoofdstukken opgaf. Do. feyde *Vroom*, ik heb *Frilinghuifen* hooren seggen van de Prediktoel, Daar hebben maar wynige aan de Tafel des Heeren geweest; ik wenschte dat fy daar alle wel geweest waren; maar ik heb geen reeden om fo te denken, want daar hebben onkundige geweest. Wat dunkt u Toehoorders; die daar nu geweest zyn? Is het wel? Ik antwoorde neen: Want ik segge die van te vooren aan de Tafel des Heeren geweest hebben, en nu niet derven verfehynen, dat fy hebben haar oordeel gezeeten en gedronken. Dat dogt ik, feyde *Vroom*, dat hy dat niet konde weeten. Dat kon hy niet, feyde Do. Freeman.

Na dat *Wyckoff* verhaald had aan Do. Freeman verfehneyde Punften van het mishandelen van't Avondmaal, en ook van de ongerymtheyd in de Verkiefing, die daar in waren voorgevallen, en ook van dif-order van de Visite, gaf Do. Freeman tot antwoord, Dat dat geen Hoofdstukken van onfe Leer waren, maar omftandigheeden. En *Vroom* vroeg daarop Do. Freeman syn opinie over het geen *Frilinghuifen* de Gemeente voorgchouden had van de Prediktoel, (te weeten

ten het so evengemelde) en verhaalde nog verscheide van *Frilinghuisens* behandeligen meer. Waarop *Do. Freeman* antwoorde, Dat het maar alle omstandigheden waren, maar geen Hoofdstukken van onse Leer.

Waarop (en dus niet in't begin, als *Do. Freeman* schryft, maar na dit alles vooftgegaan was) *Dumont* aan *Do. Freeman* vroeg, of hy hem een Vraag beliefdte te beantwoorden. Waarop *Do. Freeman* seyde Ja. En *Dumont* toen, als de sigtbare teekenen van de Gereformeerde Leer geschonden wierden, of dat Hoofdstukken van onse Leer waren? *Do. Freeman* antwoorde, Ja, (na het best van hun geheugen.) En *Dumont* seyde, dat is dan maar aangaande het Avondmaal, dit heeft *Wyckoff* u al geseyd, dat het sodanig behandeld word, dat *Frilinghuisen*, na dat hy 't Avondmaal bediend had, seyde van de Predikstoel (sie boven.) En voorts aangaande het derde Kenteecken, dat sal ik u (sprak *Dumont*) bekend maken, hoe de omstandigheden daarvan gegaan zyn van de kerklyke Tugt, hoe die onder ons bediend is an *Cornelis Van den Berg*, sonder hem te vermanen in eenigheyd, of voor twee of drie getuygen, wierd hy in't openbaar gefeld voor twee Kerken-Raaden van twee Gemeentens van *Karetans* om syn selven te verantwoorden, Dat hy op den Dag des Heeren hooy opgemaakt had, dat het lyklyk was om te regenen, daarom wierd hem het Nagtmaal ontseyd, en so veel als in den Ban geslagen. En aan de andere zeyde, *Schuurman*, die aangebragt wierd aan de Kerken-Raad van *Frilinghuisen*, Dat hy, op syn best Hoerery geoffereerd had, en doe dit van *Schuurman Frilinghuisen* voorquam, seyde hy, *Vrienden, wat sullen wy doen, wy moeten voor hem bidden*, en gaf hem nog het Nagtmaal. Nu laat ik u oordeelen, *Mr. Freeman*, hoedanig de kerklyke Tugt by *Mr. Frilinghuisen* behandeld word. Het soude wel schynen, of de Sleutelen van de Kerk wel honderd Jaar in de Center van de Zee gelegen hadden, dan soudense feer verroeft zyn, so dat mense niet meer in 't Sleutelgat soude konnen krygen. Waarop *Do. Freeman* antwoorde, Dat zyn nog maar omstandigheden en geen Hoofdstukken van onse Leer. Verder seyde *Freeman*, Wat wild gyl. met hem doen, gy kunt hem niet affetten of suspendeeren. Want eenen *Bekker* heeft gepreekt in *Holland*, Dat daar geen Duyvel was; Het welk ook een groot oproer onder de Gemeente maakte; waarop sy een Kerken-Raad riepen, daar wel 60 Predikanten in saten, het welk hy een Classis noemde, en die nog geen middel konden vinden om hem, om die reeden, af te setten; so setten sy hem dan onder Censuur, en verbooden hem het Preeken voor ses weeken: Dog die tyd om zynde, ging hy weder op de Predikstoel en drong het nog verder aan, Dat daar geen Duyvel was. Doe rees daar een groote meenigte van syn Gemeente op met een beklag, waarop sy wederom een Classis riepen, en die verboden hem het Preeken, en doe liet hy het in druk uytgaan, Dat daar geen Duyvel was; en het worde gedrukt in 't Duyts: Maar had hy het in 't Latyn laten uytgaan, dan soudense sy hem nog niet uyt syn Plaats hebben gekreegen, maar om dat het in Duyts was, doe konde het niet gefust worden.

Is het so, seyde *Dumont*, so is de Stant van onse Kerk bedroefd, want had het in 't Latyn geweest, na ik bemerk by u seggen, so soudense Predikanten, die het quaad uyt de Kerk behoorden te weeren, het versweegen en geconfeeld hebben,

hebben. So is de Stant van onse Gereformeerde Kerk bedroefd, als de Godsdienst een Koophandel geworden is.

Ook seyde Do. Freeman, dat 'er eenige geweest waren, die geseyd fouden hebben, dat Do. Frilinghuisen een valsche Leer soude geleerd hebben. Waarop Dumont antwoorde en seyde, dat hy hem een leugen van de Predikstoel had hooren seggen; so dat hy de Man was, die dat seyde. En (vervolgde Dumont) wat een leugen is, dat is vals: want ik heb hem hooren vraagen van de Predikstoel, Of daar wel een van haar alle was, die ooyt of ooyt berouw van syn sonde gehad had, waarop hy nogmaals seyde, Ik vraage u nogmaals, of 'er ook wel een van u alle is, die ooyt of ooyt berouw van syn sonde gehad heeft? IK (Frilinghuisen) moet antwoorden NEEN.

(Dus blykt dan hier uyt alweder de verkeerdheyd van Do. Freemans schryven omtrent P. Dumont; en dat hy verswygd hoe Dumont toonde, dat Frilinghuisen een leugen van Stoel gesproken had; en so Dumonts woorden maar ten deele noemd: Ook heeft Do. Freeman niets dergelyks gevraagd, of tegen hen gesegd, als hy schryft, Soekt uwe den Duyvel te helpen &c, nog ook niet genoemd den Propheet Samuel. In tegendeel heeft Do. Freeman niet een eenig hard woord toenmaals tegen hen gesproken; maar hen bejeegend met alle vriendlykheyd en wel onthaald, ten opsigt van het Burgerlyke. Dog dir heeft hy meer dan eens tegen hen gesegd, Siet wel toe wat gyl. doed, maak onder Frilinghuisens hand te hebben, waarover gy hem beschuldigd; hy dan onregt zynde jal Ik met beyde myn handen op hem vallen: Maar gy moet het doen door syn Kerken-Raad.)

Wyckoff vraagde daarop aan Do. Freeman (gelyk ook al in't begin gedaan had) wat sy best in dese saak te doen hadden? Do. Freeman seyde als gy voor Vreede zyt, so kan ik u helpen: Wyckoff en Vroom seyden, voor Vreede, maar Dumont, daar sreckt geen Vreede in; want gy (Freeman) moet valsch leeren, of anders Frilinghuisen. Want Aart Aartsen heeft voorleeden maandag tegen my geseyd, dat hy Jan Woertmans Soon heeft hooren seggen tegen syn Vader, dat hy hem in een valsche Leer heeft opgebracht, want hy had syn Belydenis gedaan by Freeman; en die had hem syn Verdoemenis gegeven te eeten en te drinken. En sulke houd Frilinghuisen voor syn Discipels. Ergo so moet gy (Freeman) valsch leeren, of anders Frilinghuisen.

Toen Do. Freeman seyde, dat wy moesten in Schrift aanwyfen de Sielverderyende Leer van Frilinghuisen, seyde Wyckoff, wy hebben 't in Schrift en onderteekend, en ik heb het ook in myn sak. Dog Do. Freeman verfogt het niet eens te sien. En maakt in syn Schrift een verkeerde stap, met so voort te gaan: Ik seyde, al wat gy gesegd hebt zyn nog maar omstandigheeden. Want die woorden passen niet op de evenvoorgaande in syn Schrift.

Vroom seyde ook, wat wyft gy ons na de Kerken-Raad, daar die ons Sommefen, &c. (siet dit breeder pag. 105. & 106. 142.) Wat daarop in Do. Freemans brief volgd, is so omtrent voorgevallen tot Classis van Amst. rdam.

Dit her nstaande is, na ons best geheugen, 't saaklyke voorgevallene met Do.

VOOR-REEDEN.

Do. *Freeman* ten synen Huysse in 't *Flakkebosch*, en niet in diervoegen als hy het aan *Frilinghuisen* geschreven heeft.

Nu laten wy het insgelyks over aan Waarheydlievende of in dit Schrift van Do. *Freeman* niet duydlyk doorstraald, —

1. Hoe hy Do. *Frilinghuisen*, 1723, daarby nog voot *Orthodox* erkend, No. 1. & 8. En No. 6. Dat hy de sonde scherp voorkeld, ja noemd hem *onse Geestlyke Vader*, &c.; daar hy teeds van so meenigvuldige verkeerdheeden kundig was, en in 't laaft van 1722, *Schuurman*, en so mede *Frilinghuisen*, om *verloekt* had. (Sie pag. 85. & 86.)

En in tegendeel al onse Klagten maar verklaard voor een foute en omstandigheeden; en ons beschuldigd No. 6. dat wy met haat en vraak zyn aangedaan, en den Duyvel soeken te helpen, maar Christus Kerk neer te trappen. &c.

2. Dat syn Advys No. 7. & 8. (eerst, dat wy ons moesten verwoegen by Do. *Frilinghuisens* Kerken-Raad met onse grieven. Ten tweeden, dat wy daarop dat schriftlyk antwoord van hen ontfangen, daarmen uyt kan sien of hy waer of valse opinie dryft) verkeerd is. Dewyl hem reeds genoeg bekend was dat die syn Kerken-Raaden onse openbaare partyen zyn; en wat antwoord wy op onse klagten van hen, sulke onse partyen, souden ontfangen, hoe wyfien dat niet dese hunne Daagbrieven genoeg uyt?

3. Dat hy ons, en die ons de behulpzame hand bieden tegen Do. *Frilinghuisens* onregtsinnigheyd, No. 7. verklaard voor *Scheurmakers*, en dat wy by alle eerlyke menschen voor *sodanige* souden aangefien worden; om dat wy ons verwoegden, niet by onse openbare partyen, maar by regtsinnige Heeren, en voorstanders der Gereformeerde Nederduytsche Kerk.

4. Dat hy syn voorgeeven, No. 7. Maar ik wil hem dan ook tegenstaan, in No. 8. selfs tegenspreekt; want hy daar segd, dat hy met ons niet wil te doen hebben, 't en zy by handeling van vrede, of dat wy ons by onse partyen souden verwoegen. Is dat hem OOK tegenstaan, syn onregtsinnigheyd bewesende? Was dat niet bewys genoeg van *Dumont* tegen hem, dat Do. *Freeman* moest valsch leeren, of anders Do. *Frilinghuisen*; daar diens Discipel *Woertmans* soon (sie van die pag. 28. & 81, tot 84.) Do. *Freeman* beschuldigd, dat die hem syn verdoemenis te eten en te drinken gezeven had?

En wat belangd Do. *Freemans* verhaal (in onse aanmerkingen gemeld) wegens Do. *Bekker*; daarop diend dit tot narigt: Dat Do. *Freeman* sig seckerlyk niet wel bedagt heeft, als hy so een taal voerde, daar hierover de Synodale en Classicale Aanmerkingen en Besluyten, in druk in *Holland* uytgegeven, getuygen dat Do. *Bekker* een *Duyvel* erkend heeft; en het niet hebben op syn *Duyts* of *Latyns* schryven. Waarover, als buyten ons tegenwoordig oogmerk, wy ons niet verder hebben uyt te laten.

Maar nu nader aanmerken; dat na dat Schrift van Do. *Freeman*, gedagteekend 12 Maart, 1723, aan ons is behandigd de eerste Daagbrief (van pag. 1. tot 4.) van Do. *Frilinghuisens* so genaamde Kerken-Raaden, geteekend den 28 Maart,

Maart, van veel overeenkomst met Do. *Freemans* Schrift, en syn naam ook tegen ons vermeldende. Waarop wy een kort schriftelyk Antwoord, pag. 5. door weele onser onderteeekend, hen gaven, den 18 April. En daarop nog een tweede en derde Daagbrief, in de maand Mey, (pag. 6. tot 12) tegen ons volgden, met Copy van Do. *Freemans* Schrift, en het zogenaamd eenpariglyk Besluit. pag. 6.

Waarop tot eendragtige handhaving onser Saak, uyt aller Naam, onse Vergadering ons Vieren, *Pieter Dumont, Simon Wyckoff, Hendrik Vroom* en *Daniel Sebring*, volmagtigden tot Correspondentie met Do. *Du. Boir, Antonides, Boel* en andere, die ons na Kerken-Orders souden gelieven te dienen. En dat alles voor de suyvere Leere en Disciplin der ware *Gereformeerde Nederduytsche Kerk*, by 't Synode van *Dordrecht* en volgende *Hollandse Kerk-Orders* vastgesteld. En eenparig besloten wierd den Dagers alleen voor hen niet verder te antwoorden.

So wegens hun merklyk verkeerden handel in die Daagbrieven, al bewysende dat wy, voor de ware Kerk zynde, tot hen niet behoorden. En dat se Dagers selve met Do. *Frilinghuisens* handteekening verklaarden de Eerw. *Classis van Amsterdam* voor hunne competente Regter tegen ons Gedaagden, en so sig selven bekenden de tegengestelde party van ons, onwettig om over ons competente Regters te zyn: Dat wy dan voor hen, als onse partyen, niet te verschynen hadden.

En derhalven resolveerden ons selven openbaar in Druk te verantwoorden, en daar toe onse tyd behoorlyk mogten neemen. (Immers niet daarin door de Dagers, als onse partyen, kondan of mogten bepaald worden) Op dat de Warelde sie hoe men tegen ons hebbe te werk gegaan.

Om ook onse Klagte nederteleggen in de Schoot van u bysonder, *O Gereformeerde Nederduytsche Gemeentens deser beyde Provincien*; als naast alhier onse Susters in den Heere. Op dat gy een regt gesigte van onse saak mogt krygen, waartoe wy weeten dat uwe begeertens overlange geweest zyn.

En dat gy moogt sien dat wy met u in een Geloof staande en daarvoor srydende, dus hard veroordeeld worden door de Daagbrieven; en dat onse saak ook de uwe is; en onse sugt strekt na uwe Gemeenschap en welvaaren met ons; en om te doen sien dat de Dagers, wat sy ook voorwenden, in der daad zyn buyten, Ja tegen de *Gereformeerde Kerk*, navolgers van *Jean Labadie* en *Jacobus Koelman*; dat gy nog wy tot hen behooren; en nog ons nog u nog uwe Leeraaren is toe te eygenen wat al uyt den handel der Dagers met hun Aanhang volge, waartegen wy voor de suyvere Leer en Disciplin zyn, en dat als regt tot rust en vrede voor *Kerk en Land*.

Alles vertrouwen wy sal uwe liefde voor de Kerk bewegen tot medogen met ons over sulke Handelingen tegen ons: *Want ook indien een Lid lydt, so lyden alle de Leeden mede*; (als den Apostel spreekt, *1 Cor. 12. 26.* wegens de verdeeldheeden in de Gemeente te *Corinthus*.) en dat gy met ons het goedé voor ons door wettige middelen sult behartigen.

Ook heeft Do. *Frilinghuisen*, al in 't Jaar 1721, met Approbatie van Do. *Bartholf* en *Freeman*, in druk uytgegeven, een *Uytdaaging*, (pag. 79. hier) waarop

waarop hy met de syne *fig* beroemd in syn tweede Daagbrief (No. 3 pag 8.) als of men niet sou konnen nog durven openbaar tegen hem uytkomen of hem wederleggen, waarvan nu jeder oordele uyt dit Antwoord, dat wy uyt onse Naam hebben laten opstellen. Gelyk ook neffens Do. *Du Bois*, *Antonides* en *Boel* dat behoorlyk en noodig dagten Do. *Petrus Vas* van *Esopus* of *Kingstown*, Do. *Petrus van Driessen* van *Albaniën*, (zynde Do. *Thomas Brouwer* van *Schonechtade* in al die tyd niet te *Nieu-York* geweest, nog ook gelegentheid voor ons om syn Ed. te spreken, en hebbende Do. *Cornelius van Santvoord* van 't *Staten Eyland* sig niet genegen getoond voor onse goede saak.)

Wy volgen doorgaans het beloop der Daagbrieven in onse Verdediging, die wy doen so volgens Gods Woord, als Kerklyke en Burgerlyke Ordonnantien en andere goede reedenen: Met invoeging van verscheydene stukken te dier tyd en nog tferder ons ter hand gekomen, tot nadere opheldering en bekragting van onse saak; en bewyfen, al meest uyt der Dagers eygen Schriften, de welgegrondheyd van onse Klagten tegen hen.

Welke Klagten wy met de onse bedaardlyk (als den Lefer in ons Antwoord kan sien) vrywillig in schrift onderteekend hebben, die staande houdende, en toonen, dat wy niet uyt Partyfchap, maar uyt Liefde voor Waarheyd, besig zyn.

En dat wy Do. *Freeman*, als Correspondent van Do. *Frilinghuisen* en syn Aanhang, tegen ons en onse Correspondenten, mede hebben moeten vermelden, gelieven waarheydliedende te oordeelen uyt dese reedenen:

Voor *eerst*, om dat Do. *Freeman* met syn Approbatie voor Do. *Frilinghuisens* Predikation, in 't Jaar 1721, al openbaar in druk tegen ons sig verklaard heeft met sulke Dingen te schryven voor Do. *Frilinghuisen*, die den onncfelen niet dan eenen quaden indruk konden geeven tegen alle die van hem verschilden; en met eenen selfs een getuyge tegen Do. *Frilinghuisen* is, dat opmerkenwaardig was, en so te sien is pag. 64. 71. 72. & 77, tot 80.

Ten *tweeden*, hebben ook de Dagers ons overgeleverd (sie pag. 6.) Copy van het voorgemelde Groot Schrift van Do. *Freeman*, met veele bewaarniffen tegen ons. Met welk Schrift de *Daagbrieven* so overeenkomen, dat sy schynen daaruyt ook opgemaakt, en vorderden dan onse verantwoording mede tegen Do. *Freeman*. sie pag. 105. & 106.

Te meer, om dat Do. *Freemans* Schrift het alles in Do. *Frilinghuisen* maar verklaard voor een *Foute*, *Omstandigheeden*, en *geen verkeerde Leer*; moest dan 't regt gewigt daartegen opentlyk aan de Wareld vertoond worden, tot onse ontlasting. Ja ook, Do. *Freeman* schryvende *Dat byaldien* Do. *Frilinghuisen* een *Sielverdervende Leer* had, *hy hem dan ook wilde tegenstaan*, nodig was, dat wy aan Do. *Freeman* aanleyding gaven tot een waar geligte van dese saak.

Ten *derden*, heeft Do. *Freeman*, niettegenstaande alle de voorverhaalde onlusten, *volhard* in de Correspondentie met Do. *Frilinghuisen*. So self dat de *Dagers* in hun *eerste Daagbrief* aan ons en onse Vergadering, met de naam van Kerklyke Aste, Do. *Freeman* uytdruklyk vermelden (pag. 3.) tot getuygen tegen

tegen ons, waarvan wy dan ook in ons Antwoord daarop te spreken hadden.

En dit doen van Do. Freeman is ons te vreemder voorgekomen, om dat syn Ed. het eerst, al in 't Jaar 1720, de Lecraaren te Nieu-York, &c. vermaand heeft tot waakszaamheid tegen Do. Frilinghuifen, pag. 24. En ons daarmede selfs aanleyding gaf tot Correspondentie met die Heeren; en nu die Correspondentie door ons by hem versogt zynde, niet alleen heeft afgeweefen, maar ook ons beswaard by Do. Frilinghuifen; en nu onse Correspondentie met die Heeren voor oneerlyk verklaard, waarom wy sonder hem moesten correspondeeren; en de billykheid van onse Correspondentie tegen hem vertoonen, so wel als tegen de Dagers.

Daarbenevens komt het ons vreemd voor: Dat Do. Freeman, 1721, verklaarde, in tegenwoordigheyd van Do. Du Bois, Bartholf, Boel en Broeder, en de Heeren, John Cruger en Olivier Teller, "Dat hy sig 'er verder niet meer mee bemoeien soude, en versogt als 'er een Byeenkomst van Predikanten over mogt zyn, hy daar buyten mogt gehouden worden, en de Predikanten wilden beloven, als sy iets in Druk mogten uytgeven, Do. Freemans naam niet te melden."

Dat Do. Freeman, des niettemin t'federd so opentlyk self met melding van syn Naam, in Druk en Schrift, voor Do. Frilinghuifen, en dus tegen ons is uytgekomen. En wy tot onse selfs-verdeediging dan hem hadden by Naam te vermelden. Te meer daar syn Ed. alsnog dit Jaar 1725, volhard voor Do. Frilinghuifen, met hem den 6. Mey, weder in syn Beurt te hebben laten Prediken op Boswyk.

Ons Opstel komt wel later te voorschyn, dan gedacht was. Dog wie daarover bescheyden oordeeld, hoopen wy sal het niet ten quaaden duyden. Want men sogt alles bondig te hebben. Waarom op het vriendlyk aanstaan van Do. Du Bois en Antonides, en niet op eenige Dreygtaal van Hooger-Hand (als op Raretans wierd uytgestrooyt,) Do. Boel bewogen wierd in 't Jaar 1723, na de Daagbrieven, ons nader over onse Beswaarnissen te komen spreken, en verdere Getuyg-schriften in te neemen. Waarmede veel tyd verliep, als ook door het correspondeeren met de Heeren Vas, van Drieffen &c. ter opening van alles.

En verscheyde andere besighceden in 't Kerklyke lieten niet toe een ge-
duurige voortgang in onse Verantwoording. Daarover kreegen wy ook al meer en meer nieuwe Stukken. En in het verloop van tyd heeft sig nader geopenbaard de onversetlykheid van Do. Frilinghuifen en syn Aanhang in hunne so verkeerden Handel. En dus is nader gebillykt onse uytgaaf daartegen. Al is syn en der syner geroep in de Daagbrieven (pag. 3. & 12.) in de Voor-Reeden voor syn Predikatiën, (hier pag. 79.) en in syn Bericht voor het tweede Schrift tegen Do. Morgan [hier pag. 131.] van VERSEEKERDHEID tegen ons en opentlyke volharding. Waarby sy zyn voortgegaan daarna.

So ook, dat het op syn Yf-sleede agter syn rug moest te leefen zyn [hoe geestlyk sie pag. 103.] dat niemand hem sal anders maken dan hy is. En daarna weder in dat syn Bericht voor het tweede Schrift [in 't laaft van't

Jaar

Jaar 1724] tegen Do. Morgan [pag. 131.] So is door de tyd nader bevestigd geworden, *dat wy dus menigvuldig onversetlyk getergd en mishandeld geruyst onopentlyk mogten, en hadden te verantwoorden. En dat onse beweering, alomme in onse Verantwoording, van tot Do. Frilinghuifen en syn Aanhang geensints te behooren, maar tot de Gereformeerde Nederduytsche Kerk, door hunne onversetlykheyd nog twee Jaaren na de Daagbrieven word bekragtigd.*

En op die Woorden van Do. Du Bois, 14 Juny 1721, in die Byeenkomst gesproken, *de Karffen zyn niet ryf in de Winter, wegens de uytgaaf van iets in druk voor de goede saak, hebben sy meer dan eens geschimpt, als of 'er nooyt iet van soude komen. Daar Do. Du Bois hierdoor te kennen gaf, dat men bedaardlyk sou voortgaan, en 'er syn tyd toe neemen.*

En wat hun voorwendfel belangd, *dat Do. Frilinghuifen geen Gesprek met de andere Leeraaren heeft konnen krygen, (boven al in syn ongegrondheyd aangetoond) na dat hy toen al so opentlyk tegen ons en de regtsinnige Leeraaren, self met zogenaamde Kerklyke Actens, schriftlyk was uytgekomen, so was dan daar geen Gesprek toetestaan, maar ook opentlyk te handelen; en het so mede te laat, toen Do. Boel, 1723, (na het uytkomen der Daagbrieven) op Raretans was, en ook Do. Frilinghuisens voorstel door eenige van syn Kerken-Raaden, om nu bysonder te spreken, te regte aflloeg, na fulke synce openbare Smaad-Brieven en openbaar Bewysen van onregtsinnigheyd, (gelyk Do. Frilinghuifen lange te voren dit aan ons van de hand wees, sie pag. 22 & 50.) daar hy selve de saak voor de Wareld had gebragt, en dat tot fulke openbare ergernissen voor Gods Kerk, waarop openbaar te antwoorden was. Dat wy in dit ons Schrift meest Kerklyk doen, als naast het eerste zynde, over dese Kerklyke Voorvallen: of 't ook den Dagers tot inkeer mogte brengen over hunne schriklyke Smaad-reedenen tegen ons, en tegen de Leeraaren hier te Lande so meenigvuldig gevoerd; immers den onnosfelen dienen tot weering der ergernissen.*

Terwyl wy met onse Vergadering ondertusschen sullen afwagten, wat Gods genade op de herten onser partyen sal believen te werken, tot Christlyke voldoening aan ons: En sy moeten weeten, dat wy en onse Vergadering als nog ons regt sullen handhavenen om; des noodig zynde, in de wareldlyke Vierfchaar verantwoording van hunne Faamroovende Uytdrukkingen tegen ons te vorderen, op dat wy, ons nu suyverende voor Gods Kerke, ook voor het Burgerlyk Regt onse goede Naam behouden. Waarover, byaldien de gesmaadede Heeren Predikanten en andere ook eens tegen onse partyen opkomen, de Dagers mogen denken dat daar insgelyks Regt voor wesen sal.

God vervulle de Herten-Wenssch en vurige Sugt van ons en onse Vergadering tot spoedig herstel onder ons van den Heyligen Dienst volgens de suyvere Leer en Disciplin der ware Gereformeerde Nederduytsche Kerke by 't Synode van
Dordregt,

Dordregt en volgende Hollandse Kerk-Orders vastgesteld.
 Ons hier voor uyt aller welmeenende Naamen, als derselver
 Gevolmagtigden, onderschryvende.

Pieter Dumont. Hendrick Vroom.
 Symen Wyckof. Daniel Sebering.

Lyste van onse Onderteekenaars over de geheele
 RARETANS.

Pieter Dumont, { Een van syn Majesteyts Vrede-Regters, Opfiender over 't
 Geld van's Lands Armen onder Sommerfet, oud-Ouderling op
 't eygentlyk Raretans gesegde Deel.
 Simon Wyckof, Oud-Diaken van de Gemeente onder Ses Myl Run.
 Hendrik Vroom, Oud-Diaken onder Drie Myl Run.
 Daniel Sebering, Regeerend Kerk-Meester op de Nord-Branch.

Als Gevolmagtigden van de volgende Onderteekenaars

Cornelis Teunissen,	} Oud- Ouderlingen in een der Rare- tansse Gemeentens.	* Hendrik Emans,
Jan Teunissen,		* Nicolaas Heyt,
Jan Hendriksen,		* Jan van Sickelen,
Jan Brocka,		* Fredrik van Leeuwen,
Pieter Kinne,		* Jacobus Bennet, senior.
Jeronimus van Nest,		* Jacobus Bennet, junior.
Aart Aarssen,	* Pieter Hof,	
Albert Low, Oud-Diaken.	* Jacob Probasco,	
Adriaan Lane, een	} Regeerende Kerk-Meesters op de Nord- Branch.	* De wed. van Johannes Coevers,
van syn Majesteyts		* Christoffel Hoogland,
Vrede-Regters.		* Willem van Duyn,
Lucas Schermerhooren,		* Gysbert Krom,
Coert Janssen,	* Willem Krom,	
Adriaan Hegeman, Oud-Kerk-Meester.	* Abraham Le Foy,	
Jan Vliet, d' oude,	} voorheen Ouder- lingen op 't Lange Eyland.	* Hannes Speeter,
Hendrik Janssen,		* Frans Waldron,
		* Nicolaas Hayman,
		* Cors Vroom,
Lidmaaten of nog niet.		* Joost Schamp,
Ary Molenaar,		* Jacobus Stryker,
Ary Boerem,		* Sarah Brinkerhof, wed. van
Jacob Buys,		* Jacob Rapalje.
Jan Woertman,		* Leendert Smak,
Adriaan Ten Eyck,		* George Anderson,

Thomas

Thomas Bort,
 Abraham Gray,
 John Piffenfer,
 Andries Andriessen,
 Michiel Moor,
 Adolph Hardenbroek,
 Pieter Bodyn,
 Teunis van Middelswaart, Cornelissoo.
 Cornelius Teunissen van Middelswaart, jun.
 Gideon Marlet,
 Burgon Coewers,
 Gysbert Lane,
 Abraham Selover,

✿ Denys van Duyn,
 ✿ Hendrik Smak,
 ✿ Cornelis de Hart,
 ✿ Isaak Bennet,
 ✿ Adriaan Bennet,

Dood.

✿ Hendrik Traphagen, waarvoor in Plaats
 ✿ syn Weduwe.
 ✿ Daniel in de Voor,
 ✿ David Marines,
 ✿ Christoffel Beekman, waarvoor in Plaats
 ✿ syn Weduwe.

Michiel van Veghten heeft ons vrywillig ten gebruyke syn Schrift gegeven, pag. 107. & 108. is ook een van syn Majesteits Vreede-Regters op *Raretians*, en heeft een Stuk van syn Land gegeven tot opbouw van een Kerk, *alleen voor de suyvere Leer en Disciplin*, waarvoor nog meer andre onder ons zyn tegen Do. *Frielinghuisen*, hoewel sy niet met ons geteekend hebben.

☞ De Getuygnissen en Schriften, woordlyk bygebragt, zyn (omse getrouwlyk te vermelden) met hun eygen Schryfstyl vertoond; 't geen onder de Drukfouten niet te reekenen is. Dat bysonder diend opgemerkt wegens de Brief van P. Woertman. pag. 81. tot 84.

Waar hier of daar de Sinfynding, Spelling, of groote of kleyne Letters niet regt mogten zyn, gelieve de bescheyden Leefer te versoonen, also den Drukkers het *Nederduyts* ongewoon was.

Verder diend, dat

Pag. 25. lin. 26. moet doorgehaald van *Cornelis* (tot) *Daagbr.*

34. ook van *dat Cornelis* (tot) *toeliet.*

43. 11. doet uyt *Cornelis Bogaart.*

86. in 't midden agter *Sette*, moet een (*Parenthesis* beginnen, en agter *Labadisten*), sluyten, en dan 't woord *Dog* (daarop volgende) doorgehaald.

111. van de vier laatste regels, op 't end, is de laatste letter neergefakt, lees *De*, *sy*, *ware*, *in*, *de*.

En Pag. 18. lin. 19. lees betoonen voor betuygen.

34. 5. *van onder* — Dog niet in sodanig een geschrift.

53. 5. *van onder* — 't geen voor tegen.

65. in't midden, — sodanig sprak, voor sels seyde.

97. 10. *van onder* — alleen voor allen.

110. 7. *van onder* — by voor hy

130. 4. *van boven* — onveranderlyk voor overanderlyk.

16. — van u voor vanu.

17. — schrift me voor schriftme.

139. 12. — in de Maand van *Juny* voor in't laatst van *Juny*.

Het geene hier en daar in ons Antwoord op de Daagbrieven nog is in te voegen, staat agter in het laatst van ons Boek.

Eerste Daagbrief.

'T Opschrift, op een Omslag, was

Aan Mr. Pieter Dumont, Symon Wyckoff, en Hendrik From, Hoofden en Voorgangers van de Afgescheyden Vergaderinge.

Messieurs Hoofden en Voorgangers van de Afgescheyden Vergaderinge.

WY Kerken-Raden van de Vier Gemeentens, zynde Opzien- ders, volgens ons Ampt verplicht agt te geven op de Leere en Leeven van onsen Leeraar, en van onse Gemeyntens. Weshalven wy, nu vergadert zynde, ter herten neemen het quaad Gerugte dat onsen Domene nagaat, als of hy een Valsche Leere Leerde. En aangesien dat Gylieden Correspondeerd met de Heer Boel, en syn Broeder, d' Advocaat; niettegen staande Sy tot geen Pausen of Bisschoppen over Ons gesteld zyn. Egter Raal-pleegd gylieden met gemelde Heeren; Om dat Sy seggen, dat onse Leeraar een Valsche Leer dryft: Alhoewel sy binnen drie laaren tyds sulks niet hebben kunnen Bewysen, nog nooyt sullen Bewysen. 't Welk dan Twilt en Oneenigheyd baard onder onse Gemeyntens. Dewyl Sy, Onkundige en Quaadwillige, Verbeelden sulks waar te zyn. Welke Dingen wy met smerten hooren, en verscoeyen; maar ook met Rype Raad-pleeginge beslooten, om middelen by de Hand te neemen, om dese Saake te ondersoeken, en ulieden de Afgedwaalde,

A.

foot.

soo't mooglyk was, te regt te brengen. Dewyl dit nergens anders toe strekt, als om Tweedragt en Muysterie in Kerk en Burger-Leven te verwekken; en om veele in hun Quaad Leeven te styven. Want dewyl onsen Herder, in synen Driejarigen Dienst alhier, sig leverig en Ernstig tegens het quade Leeven van veele vertoond: Haar vermanende uyt den Woorden Gods, en haar Bedreygende in den name Gods, dat de Toorne Gods en eeuwi e Verdoemenis op hem ligt. En datse een eeuwige Straff op haar sullen brengen, soose haar niet en Bekeeren. Aantonende getrouwlyk hunne Sonden, en valsche Gronden; Waar doorse dan, in plaats van Bekeeringe, sig Verharden, en sig tegen hem aanstellen, met Blameeren, en Lasteren van Onregtsinnig te zyn; en, met al wat leelyk is, hem Smaden. En dus de een en andere Onkundige Verleyden, met een ingebeelde Flatteeringe haar selven, dat hy de Waarheyd en Godsaligheyd by haar hebbe. Daar ondertusschen Haat, Nyt, Toorn, Wraakgierigheyd, Lasteringe, Leugentaal, en Onkunde, en Ongodsdienstigheyd, in de Leeden uwer Vergaderinge Openbaar is. Uyt welken, tot onser Smerte en droefheyd, blykt, dat het Saad van Gods Woord, dat onder ons in getrouwigheyd gelaayt word, by veelen onvrugtbaar is: En dat Hy, die Sommi e tot een Opstandinge is, andere tot een Val is, den geenen, namelyk, die haar aan het Woord stooten, Ongehoorsaam zynde. Weshalven wy, na dat wy nu een geruymen tyd hebben verdragen, en ons stil gehouden, ons genoodsaakt vinden dit te vertoonen, aan Alle de geene die het aangaat; En bysonder aan Ulieden, die de Hoofden Voorgangers en Aans setters van dese Sonden zyn, daar alle eerlyke Menschen een afkeer van hebben. Bysonderlyk, daar Ulieden Toeleg is, om de Leere der Waarheyd, die na de Godsaligheyd is, die onder Ons met Vrugt toeneemd, Vrugteloos te maken, met dese alderhande Valische en Leugnagtige Uytstrooysels. Derhalven hebben wy Eendragtelyk beslooten, Ulieden te vermanen, gelyk wy ulieden mids desen van *Christi* wegen en bidden en vermanen; Dat gy wilt ophouden te Verkeeren de Regte Wegen des Heeren. Ey kent tog wat gy gedaan hebt: Set u herte op uwe weegen, en merkt op u eynde; hoe gy 't sult kunnen verantwoorden in den groten Dag des Oordeels. Schoon de Heer ulieden, door syne oneyndige Langmoedigheyd,

moedigheyd, een tyd lang verdraget en ongestraft laat heenen gaan; so sal Hy't egter seker eens tonen, dat het ongelyk, dat men syn Dienstknecht aandoed, Die genoegsaam toond dat 't Hem om winste van Siele te doen is, wreekt en reekend als of aan syn eygen Persoon gedaan was, Want die u hoort, die hoort my, die u verwerpt, die verwerpt my, segd d' Heere *Jesus* selve. Daarom, afgelegd hebbende alle Vuyligheyd, en overvloed van Boosheyd, ontfangt met Sagtmoedigheyd het Woord, dat in U geplant word, het welk U Sielen kan Salig maken. Het geen wy nu verder voor te stellen hadden, is dat, dat wy ulieden, de Hoofden en Voorgangers van de Tegenstanders, en Uwe Geheele Vergaderinge, mids desen Dagen en Siteeren, dat gy voor Ons, de Kerken-Raad van de Vier Gemeentens, wilt verschynen. En, het geen gy tegen onse Leeraar heb, ons ordentlyk en bescheydelyk bekent te maken, 't Welk wy sullen Ondersoeken, en Ulieden uyt den Woorden Gods soeken te voldoen. Ook versoeken wy ulieden, dat gy de Stukken, die gy tegen Hem heb, Schriftelyk wilt opstellen, en Wy sullen die onse Domene voorstellen; en men sal ulieden een Schriftelyk Antwoord, daarop, laten toekomen. Verre zy van ons, dat Wy u niet soude willen hooren; gelyk gy ons Valschlyk Beschuldigd heb by Domene Vreman. Weet ook, dat by aldien gy Ongehoorsaam bent, en wygert voor Ons te komen: Dat wy dan, volgens onse Ampt en Pligt, opentlyk tegen Ulieden sullen Profederen met den Christelyken Ban, volgens den 85 Vragen van onse *Catechismo*. Wy hebben tot hier toe gewagt, om dat Gy seydet, dat gy by onse Domene wildet komen, eer gy na *Nieu-York* ginget; 't welk gy evenwel niet gedaan heb. Waar uyt wy Leeren hoe wynig Staat op uwen Woorden te maken is. Wy hebben egter geen Berouw, dat wy so lange hebben verdragen, en ulieden *Woeden* laten. Want nu is Onse Langnoedigheyd bekent, en Uwe Dwaasheyd dies te meer openbaar geworden. Want Wy verseekerd zynde dat ulieden Raad niet uyt God was, so wisten we ook dat hy niet Bestaan soude. Nu Voorlaan Hoopen we, door Gods genadigen bystand, d' magt der Sleutelen, die ons de Heere *Jesus* gegeven heeft, tegen ulieden te gebruyken. Og! mogte het strekken tot uwe Bekeeringe; Gelyk ons Wensch en Beden is, dat de Heer uwe Ogen wil openen, en ulieden wil geven de Bekeeringe ten leeven.

Actum in onse Kerkelyke Vergaderinge den 28 *Meert* 1723.

Hier nevens stond,
 P. S. Wy versoeken ulieden,
 dat gy desen Brief malkandere-
 ren, gelyk billyk is, wild Communiseeren, en uwen Geheel-
 en Vergadering wilt voorstellen.

Wy sullen, so het de Heere
 wil, wederom Kerken-
 Raad houden, Donderdag
 na Paaschen, zynde den 18
April, in Mr. *Pieter Broeck-
 Huys*. Als dan sullen wy
 ulieden verwagten.

Geteekend,
Elbert Stoothoff, Scriba.

Was Onderteekend,
Ioris van Nest, O. D.
Johannis Sebryng, Diac.
 Uyt naam van d' Kerken-Raad
 van de *Raretans*.
Barent de Wit, Oud.
Dirck van Aarfsdaalen, Diac.
 Uyt naam van de Kerken-Raad
 van de *Ses-Myl Run*.
Roelof Neefius, Oud.
Minnen van Voorhees, Diac.
 Uyt naam van de Kerken-Raad
 van de *Drie-Myl Run*.
Cornelis Bogaart, Oud.
Anderies Ten-Yck, Diac.
 Uyt naam van de Kerken-Raad
 van de *Noord-Brens*.

Verder volgde hier onder nog.

N. B. Maar die Beschuldigen, die gylieden tegen onse Leeraar
 hebt, moeten geen *Leugens*, *Valsche Gerugten*, *Beuselingen*, of *Mid-
 delmatige Dingen* zyn; Maar *Artykelen des Geloofs*.

Want die een *Ketter* of *Walse Leeraar* is, die *Dwaald* in de *Grondt-
 Artykels des Geloofs*.

Nu is *Ulieder Pligt* aan te toonen, in wat *Stuk des Geloofs* onsen
 Leeraar *Dwaalt*.

Zynde dese aan ons, Gedaagden, van de *Raretans* toege-
 fonden, by een Brief van 29 *Maart* 1723.

Waar op Wy uyt de Vier Bysondere Gemeentens der ware Gerefor-
 meerde Nederduytsche Kerk, so van *Raretans*, *Ses-Myl Run*, *Drie-Myl
 Run*, als de *Noord-Brench*; (by dese eerste Daagbrief verklaard een
 Atgescheyden Vergadering) Een kort Schriftlyk *Antwoord*, den 16
April 1723, onderteekend, En den 18 dito overgeleverd hebben,
 van Inhoud, als Volgd.

Aan:

Aan Mr. *Elbert Stoothoff*, met syne Vergaderinge.

NAdemaal seker Schrift ons is ter hand gekomen, by ulieden onderteekend; vervattende een *Daging* en *Citeeren* voor ulieden: en *Bedroyging* van *Ban* tegen ons, indien wy niet komen: en nog andere wigtige saaken, en sware beschuldigingen, die tyd en ryp overleg vereysehen.

Diend dit tot ulieden *Narigt*.

Dat, so haast gevoeglyk kan geschieden, op dese uwe schriftelyke *Daging* bondig sal geantwoord worden; niet met *woorden* van *lasten* en *valsehe beschuldiging*; maar met *wettige redenen*, en *klare bewyzen*.

Dit werd ulieden bekend gemaakt. Dog hoe verre wy *verschuldigd* waren, of niet, op dese uwe schriftelyke *daging* te *antwoorden*, en wat *magt* gylieden hebt, om ons *so* voor *ulieden* te *dagen*, sal op syn tyd verdoond worden, op dat een ieder moge oordeelen, wat 'er van de *inhoud* van uwe schriftelyke *daginge* is, en wie daar aan schuldig zy.

Verder maaken wy u by desen ook bekend. Dat wy sien, hoe gylieden ons noemd *Hoofden* en *Voorgangers* van de *Afgescheyden Vergadering*. En daar uyt verstaan wy, dat het dan uw *eygen verklaring* is, dat wy zyn een *Afgescheyden Vergadering*. En dat gylieden met dit uw *Schrift* ons dan met een erkend voor *ontslagen* van eenige *betaaling* aan uw *Domine*. Also een *Vergadering*, by ulieden met uw *hand-teekening* bekend van u *Afgescheyden*, dan niet meer tot of onder uwe *Vergadering* behoord. En dus niet te doen heeft met *betaaling* aan uw *Domine*. En dat so de *Wett* selve, ons, op uw *eygen hand*, daar van moet *vry-spreken*. Dat wy by desen ulieden *verklaren*, dan van ulieden aan te neemen, om ons van uw *eygen hand* te bedienen, waar het vereyscht mogt worden. Terwyl wy ook, te syner tyd, hier van nadere reedenen sullen geven.

Dese onse schriftelyke bekendmaking moogt gylieden ondertusschen uw *Domine* en *geheele Vergadering* voordragen: Met *versekering*, dat onse *opregte sugt*, door *Gods hulp*, blyft voor de *suiverste Leere* en *Discipline* van de *ware Gereformeerde Neederduytsche Kerk*, by't *Synode* van *Dordregt*, en volgende *Hollandse Kerk-Orders* vastgesteld: *Ons hier voor onderteekenende in den Jare 1723, den 16 April.*

B.

Dit

Dit Antwoord door ons ondertekend, so veele als doen by malkander waren, den 18 April 1723 dus wefende overgeleverd; is daar op, dien felven dag, by de Dagers gemaakt het volgende

Befluit.

*AN*o 1723 den 18 April heeft de Kerken-Raad van *Raritans* eenpariglyk dit navolgende Befluit genomen. Dewyl de Kercken-Ordening Artic 84 feyt, *Dat geen Kercke over andere Kercken, geen Dienaar over andere Dienaren &c. eenige heerscappye fal voeren.* So sullen wy nooyt gedogen, en toestaan, dat eenige Kercke, of eenige *Leeraars* in dit Land, onse *Regters* sullen zyn. Maar wy houden de *E. Classis* van *Amsterdam* voor onse competente *Regter*, van de welke onse *Do.* gefonden is,

(Waar onder naderhand nog gefchreeven is.)

Dat ick hier toe altyd fal staan, bekenne met dese myne handteykeninge.

Theod. Jacobus Frilinghuisen,
Raritans den 13 *May* 1723. Bedienaer des *H. Evang.* tot *Raritans.*

De Copy hier van is naderhand overgeleverd door *Elbert Stoothoff* en *Jan Stryker*, aan *Symon Wyckhoff*. Neffens de Copy van een Brief van *Do. Freeman*, waarvan in 't vervolg.

Waar na, den 9 *Mey* 1723, gevolgd is dese

Tweede Daagbrief.

Aan *Mr. P. Dumon*, *Mr. Symen Wyckhof*, en *Mr. Hendrik From*, midsgaders hunne Vergaderinge.

W*Y*, de Kerken-Raaden van de *Vier Vereenigde Gemeyntens* op *Raritans*, zynde de 18 *April* vergaderd, ontvingen van ul. een *Schrift*, gedagteekent den 16 *April* 1723, 't welk wy midsdeseu erkennen. Wy hebben het gemelde *Schrift* gelefen, en

en *Niets* daar in gevonden ter *Saake* dienende; 't geen wy ul. vermaent hadden in ons uytgegeven *Schrift* van den 28 *Maart* 1723. Op welk *gylieden* had behooren te antwoorden, en te bewyfen, waarmede gy onsen *Do.* belastet, dat hy een *valsche* en *onregtsinnige Leere* soude dryven. Ook versogten wy ul. mondelyk, dat gy uw beschuldigingen tegens onsen *Do.* wildet voorstellen. Maar gy wildet niet uytkomen. Ondertussen als gy by u *volk* bent, dan weet gy genoeg te *snorcken*, dat gy dit en dat kont goet maken; maar als 't tyt en plaats is om te spreken, dan benje so *stom* als *visschen*; dan is u *hoofst* niet wel gestelt. Dus soekt gl. *uyswegen*, om, was't mogelyk, nog al *meer mensch te verlyden*. Ondertussen vermeerdert gl. uwe schulden voor den *Heere*.

In u *Schrift* vinden wy dit *Navolgende*.

1. Dat gy ons vraagt, wat *magt* wy hebben om ul. te *dagen*? Hiermede betoont gl. dat gy onkundig bent van de Kerkelyke *Magt*. Maar mogelyk heeft u *Advocaat*, die uw *Schrift* op estelt heeft, een onnossele uytvlugt, die so kragteloos sal bevonden werden, als de overige redeneeringe in u *Schrift* vervat: gelyk blycken sal. Hy *plyt veel* voor ul. tegens ons, gelyk *Tertullus* voor de *Jooden* tegens *Paulus*: Maar *geensins* met *sulken kragt* van seggen; maar, van wegen syn *swackheyt*, maakt hy *ydele bravades*.

Weet dan, dat wy ul. niet en *dagen* door een *poletyke magt*, verre zy dat van ons; maar door de *magt* der *Sleutelen*, zynde een Kerkelyke *Magt*, den *Opzienders* gegeven, om de Kerke te Regeeren, volgens de *Leere van de Gereformeerde Kerk*; gelyk die is vastgesteld, in de *Belydenis*, in de *Heydelborgsen Catechismus*, en in der *Kerken-Ordening*, door die *Magt*, die ieder *Gereformeerde Kerk* heeft. En schoon gl. die ons betwift, so sult gyse egter ons niet kunnen ontneemen: Want onse *Do. Frilinghuisen* is een wettig *Leeraar*: Hy heeft syne *two Examens* doorgestaan: Hy is van ons eendragtelyk beroepen uyt *Holland*. Hy is van de *Eerw. Classi*: van *Amsterdam* bevestigt, en heeft *credensiale Brieven* van *Geloof* mede gebragt, daar alle *Gereformeerde Duytse Leeraars* behooren, en wy en onse *Gemeynte* achtlinge voor moeten hebben. Nu, uyt kragt van syn *ampt* alhier, met syn *order*, ont gesamentlyk doet vergaderen tot

een wettige Kerken-Raet; Waar in hy altye presideert, en dat uyt noodtdwang, wegens dat gl. onse Kerk seekt te scheuren, om tot dien eynde de Breuke te genesen: 't zy door vermaninge, om ul. tot berouw te brengen, of, alhoewel ongaarne, eeter genootpraangt, door de Kerkelyke Tagt, volgens der selver trappen.

2. Ook segt gl. in uw Schrift, dat ons Schrift aan ul. van den 28 Maart behelst sware beschuldiging, die tyt en ryp overlegginge vereyssen. Gy sacht hier de waarheyt. Die dingen zyn swaar, daar gy onsen Do. mee beswaart. Wy hebben hem over de drie jaeren gehoort, maar nooyt een valsche zielverdervende Leere: Maar die Leere, die hy scherp en ernstelyk voorstelt, is zielbehoudende: En daarom ook onder ons gesegent.

Tot het beschuldigen en belasteren van hem hebt gy geen ryp overlegginge van nooden gehad, want dat hebt gy al jaeren gedaan. Maar, als 't op een bewysen aenkomt, dan behelst gl. u met die uytvlugt, dat gy tyd en ryp overleg van noden hebt. Egter een vrage van ons aan ul.? Waar is u Schrift, daar gy alles naauwkuerig hebt opgeteykent, dat onse Do. misgepreect heeft? Waarmede gy gesocht hebt de menschen te verlyden, en aan de Predicanten tot Nieu-York, en andere vertoont, en eyndelyk by Do. Boel gelaaten. Soo isst ul. immers niet swaar om te bewysen. Hier uyt blykt, dat gy het Schrift niet derst vertonen. Zynde, ten besten genomen, verdrayngen van woorden, afgebrookene redenen en beuselingen. Maar ul. uytstel streckt om nog meer te sondigen. Gy wilt onsen Do. beschuldigen, en verstaat selve de gront-waarheeden niet. Komt, leerd die eerst, op dat gy die kunt onderscheyden. En vrangd niet tot Nieu-York, met Pilatus, wat is waarheyt?

3. Gl. belooft oock, dat gy de daginge wilt beantwoorden, niet met lasteringe, maar met wettige redenen en klare bewysen. Heel wel. Maar waar toe so lang vertoect? Waar is u pogagtig Schrift, daar het so klaar opstaat? Dit u seggen is maar snorken. Want onsen Do. heeft al in't Jaer 1721 u raadgevers en opstokers in een openbaar Schrift uytgedancht. Maar waar zyn haar klare bewysen, en wettige redenen? Wy hebben der moech geen van gehoort of gesien. Maar dit is van de sake: Het geen syl. door haar selfs. niet.

niet konden, nog dersden doen, daar gebruykense ul. nu toe. Sy willen ul. daar aan wagen; en so kunnense altyt haar *baantje* schoon maaken, en de *schulds* op u leggen; met te seg en, 't zyn maar *domme Boeren*, sy hebben ons maar valsche rapotten en beuselingen aangebrocht. Gelyke *seker* sullen doen, alle sullen sien, datse haar oogmerk niet kunnen berycken. Daarom wy bidden ul. siet toch voor u. Secht liever wy zyn verlyt en beschaant, en laat de opsookinge der vyandige menschen vaaren; en komt met berouw tot de Kerke, om in eendragt des herten God te dienen, en hem omgenade en vergavinge te smeecken.

4. Wyders segt gy, dat wy ul., in ons Schrift, genoemd hebben Hoofden en Voorgangers van de afgescheyden Vergadering. Hier nyt maa. t gy dit argument. Gl. noemd ons Hoofden en Voorgangers van de afgescheyden Vergadering. Een afgescheydene Vergaderinge behoord niet meer tot ul.; ergo gl. erkent ons ontslagen van betalinge. Die staat op voeten! Een *schone uytvindinge!* Waarin sig de Auteur van u Schrift so behaagt heeft, dat hy 'er bykans de helft van u Schrift me vervult heeft. Hoe aangenaam ul. dit ook geweest is, nochtans is 't *valse, verkeert*. Want 't is bekend, dat 'er onder u zyn die betalinge gewygart hebben, eer wy ul. soo genoemd hadden. Weer gl. niet, hoe Kors From, door wygeringe te betalen, voor de Justussen Jacob Sebring en Hendrik Roseboom gedaagt zynde, sich beriep op de Do. in Nieu-York, maar egter veroordeelt wierde om te betalen? Wat dat voor Leeraaren zyn, die de Toehoorders van onsen Do. opstookten, tot onrechtveerdigheyt aanmanen, of daar in styven, dat laten we onpartydige oordeelen. Want 't is openbaar, dat gl. u self hebt afgeschuert; want tot hier toe hebben we u noch niet afgesneeden. Maar indien gy hartneckig blyft, so sullen wy, nyt *noodt-dwang*, daar toe moeten komen. Schaamt gl. u niet dat gy niet regtvaardig wilt verkeeren in de weerelt? Een eerlyk mensch hout syn woort, secht men; en gy wilt u hant-teykeninge niet houden. O *schande!* Gy secht dat wy ul. ontslagen hebben van Do., dit is onwaarheyt. Wy vragen ul. als gyl. ons wat schuldig bent dat gy met u eygen hant-tevekening hebt beloofft jaarlicks te betalen; en als gl. dan *schewinge* en onrust soekt tegens ons, en wy ul. daar op dan *Kerkelyk dagen*, ontslaat u dat van
 C betaling

betaling? Maakt ul. dat vry? Of staat sulcks in het Beroep van onsen Do. als gy wilt *scheuringe* maken, en wy u dan door de *Kerkelyke tucht* willen te rechte brengen, dat gy dan aan Do. niet hebt te betalen? En evenwel besluyt gl. dat gy de sake gewoonen hebt. So moet, segt gy, ons de *Wet daar van vry-spreken*. Dat gaat door: Hebt gl. sulken groten kennis van u *selfs*, of hebben't ul. *andere geleert*? Gy hebt u al eens van onse hant-tykening bedient, (en gy moogt 'er u noch wel meer van bedienen, so u belieft) en evenwel wierde een uwer Voorgangeren veroordeelt om te betalen. Onse *Justussen* zyn van een *andere imborst*, als u raatgevers en gl. zyt. So dra u *opstokers* en gl. onsen regteren zyt, soo sal ook sulck *wonnis* gevelt worden.

5. Egter verseekert gy ons, dat u opregte *sugt* blyft voor de *suvere leere en discipline* van de *ware Gereformeerde Neederduytsche Kerke, &c.* Schoone woorden! Maar hoe kan dat van u allen waar zyn, daar immers *bykans* de helft van ul., die dit onderteykent hebben, noch nooyt *belydenisse* gedaan hebben?

Wy konden met *goede bewysen* tonen, wat gevoelen, *strydig* tegen de *laere van Gereformeerde Kerke, Nicklaas Hayman, Kors From,* en andere van ul. wel geopenbaart hebben. Gy moogt *Cornelis Teunissen* wel onder ul. de *voor-rang* geven, gelyk gy hem oock hebt boven aan laten tykenen, onder u *Schrift*, waar in wy ul. *prysen*.

6. Eyndelyk so houden wy ons aan het *Geschrift* van den 28 *Maart*. En dagen ul. *nochmaals*, door dit ons *Schrift*, dat gy voor ons, de *Kerke-Raad*, die gehouden sal worden den 21 *My*, by *Mr. Pieter van Nist*, wilt verschynen; en ons toonen, waar onsen Do. *valsche leere* of *dwaalt*. Wy sullen soeken ul. uyt den *woorde Gods* te voldoen: Ooh! mogte het *ingang* by ul. vinden, dat gy moogt *mederkieren*, so niet, sullen wy, hoewel ongeerne, *genootsaakt* zyn den *Christelyken Ban* te oeffenen, volgens 't *Rege der Kerk*. Dit *Schrift* moogt gy uwe *gehele Vergaderinge voordragen*.

Actum

Actum, *Raritan*, in onse Kerkelyke Vergaderinge den 9 *Mij* 1723.

Onderteekend,

Theod. Jacobus Frilinghuisen, Pred.
op de *Raritans*.

Jooris van Nefte, Oud.

Henderick Bries, Diac.

Uyt laest van de Kerke-Raedt van
de *Raritans*.

Barent de Wit, Oud,

Jan Strycker, Diac.

Uyt last van de Kerken-Raadt van
Ses-Myl Run.

Thomas Bouman, Oud,

Hendrick Fisser, Diac.

Uyt last van de Kerken-Raadt van
Drie-Myl Run.

Emanuwell van Nesten, Oud,

Anderis Ten-Tck, Diac.

Uyt last van de Kerken-Raadt van
Nort-Brens.

Elbert Stoothoff, Scriba.

Dese Tweede *Daagbrieff* is door *Elbert Stoothoff* en *Jan Strycker*
overgeleverd aan *Simon Wyckoff*.

Waarop nog een *Derde*, van 22 *Mey* 1723, is gevolgd; in een
Omslag toegemaakt, waar op voor *Opsehrift* stond,

A *Mr. P. Dumont*, *Mr. S. Wyckoff*, en *Hendrik From*,
Hoofden en Voorgangers van de *afgescheydens Vergaderinge* tot
Raritans.

Derde

Derde Daagbrief.

Aan Mr. P. Dumont, Mr. S. Wyckoff, en Mr. Hendrick From.

Ick ondergeschrevene maacke ul. midsdesen bekendt, dat onse Kerken-Raad gilteren op weg was, om, volgens de bepaalde tyt, by Mr. P. van Nist te komen, om aldaar ul. Beschuldigingte tegen de Leere van onsen Do. te hooren. Maar om dat wy hoorden, dat gl. aldaar niet waart aangekomen, en ook niet soude komen; so hebben wy voorgenomen om wederom Kerken-Raad te houden den 28 My, in't Huys van Mr. P. van Nist, alsdan sullen wy ul. verwagten; om uwe bewysen te hooren, waar in onsen Do. valsch leert. Wy versekeren ul. dat we ons niet langer door ul. sullen laten ophouden, met gesogte uytwegen. Wy hebben ul. nu al lange genoeg nyttstel gegeven. Gyl. sult dan moeten verklaren, of gl. hardnekkig in uwe Boosheyt wilt voortwaren; dan of gyl. met berouw wilt wederkeeren tot de Kerke. En daarom houden wy ons aen ons Schrift van den 9 May.

Rarisans, den 22 May
1723.

Uyt naam van de Kerken-Raad van
de Vier Vereenigde Gemeyntens
tot Rarisans.

Geteckend.

E. Stoothoff.

Deze Derde Daagbrief is door Willem Willemsz. overgелеverd aan't
Huys van Simon Wyckoff.

ANTWOORD

ANTWOORD

Op de

Daagbrieven.

Aan alle Liefhebbers der Waarheyd ter
Onderzoek voorgesteld; Of de Dagers, dan of
Wy Gedaagden, zyn Afgescheyden van de Suyvere
Leere en Discipline der ware Gereformeerde Neder-
duytsche Kerk; vastgesteld by de Synode Nationaal
te Dordregt, 1618, & 1619; En volgende
Synoden.

Het voorgewend Oogmerk der Daagbrieven.

Het Oogmerk, dat men voorgeeft te hebben in de Daag-
brieven, noemen sy dit, om Ons, Afgedwaalden, wederom te
regt te brengen. En door Vermaningen, of ook Oeffening der
Christlyke Ban, te doen berouw hebben; dat onse ogen mogten geopend
worden; en God ons wil geven bekeering ten leeven. Dat (2 Daagbr. n.
1. 3 & 6.) met berouw mogten komen, en wederkeeren tot de Kerk, om
in eendragt des herten God te dienen.

Waar door men dan ons, en onse geheele Vergadering, ver-
klaard voor Afgedwaalden; en hun Do. voor een regtsinnig suyper
Leeraar. En dus Ons, de Gedaagden, onverhoord veroordeeld; en
hun Do. ten vollen regtvaardigd.

Dog dit STUK is in VERSCHIL, tusschen ONS, en de DAGERS
met hun DO. En doen sy, sig so Regters makende, ons onregt,
met dat in de Daagbrieven al voor vast te stellen. Te meer, daar
sy dus regtdraads aanlopen tegen hun eygen betuygingen, en so ge-
naamde

naamde Kerklyke Besluyten; als, in de Eerste Daagbrief, "Dat sy met ripe raadpleging beslooten hebben, om middelen by der hand te neemen, om dese SAAK te onderzoeken; (verder) "t welk wy sullen Onderzoeken, en ul. uyt den Woorden Gods zoeken te voldoen.

So is hun doen, eerst Vonnissen en onverhoord Veroordeelen; en dan gaan daar na aan't onderzoeken, of wel en watig gevonnist hebben, of niet. Dat terstond blykt tegen Gods Wet te zyn; en verre is van den geest des onderscheyds, als verward, het agterste voor, van hun voorgewend Oogmerk af.

En was dit in waarheid hun Oogmerk, als sy voorgeven, om, door voldoening uyt Gods Woord, ons, de Afgedwaalden genaamd, te regt te brengen? Slaan sy daar toe een verkeerde weg in. Gebruykende, in de Daagbrieven, sulke aanstootlyke, haatlyke, en gemoed-verbitterende uytdrukkingen; sulke sware beschuldigingen, harde bedreygingen, en onverhoorde veroordeelingen. Is dat opvolgen de vermaninge des Geestes, door Paulus, over Afgedwaalden, Galat. 6. 1? Dat men iemand, die afgedwaald is, of overvallen met eenige misdad, sal te regt brengen met den Geest der Sagtmoedigheyt?

Van dien Geest itraald immers niets door in de Daagbrieven. Maar wel een overvloed van den Geest der passie, der vleeschlyke driften en bose ieverstugt van vuyle eygen liefde, waar mede sy, als om slyd, sig vol en opgeblazen toonen. Dus leeveren sy een nieuw bewys uyt, dat niet zyn so geestlyk en geestlyke menschen; (als hun Do. met hen sig vermeetel noemen) nog dat sy altes onderscheyden 2 Corinth. 2. 15. Gelyk sy sig daar voor uytgeven; ook openbaar, met sig af te sonderen van Ons, onse Gemeenschap af te sayden, als van natuurlyke menschen, die nog in de natuurstaat leggen. Hoedanig ook hun Do. de andere regtsformige Leeraars van Christus Gemeente, die 't met hem niet houden willen, noemd natuurlyke Predikanten; en daarom al vroeg sig van de selve afsonderde.

Ontleeding der eerste Daagbrief.

Het Opschrift nu van de eerste Daagbrief was: (op een omslag, daar om gedaan.) "Aan Mr. Pieter Dumont, Simon Wyckoff, en Hendrik Vroom, Hoofden en Voorzangers van de Afgescheyden Ver-gadering. Dus is ook 't Opschrift van de Derde.

Het

Het *Hoofd* van dese eerste is, " *Meffieurs Hoofden en Voorgangers* van de *Afgescheyden Vergadering*.

Overweeg nu eens, *Christen Leefer*, wat dit voor een mooy gemoedbeweegend en Siel-lokkend *Opschrift en Hoofd* zy; voortgekomen van *geestlyke menschen*, uyt hun *Geest van Sagmoedigheyd*: Dienende om *afgedwaalden* wederom te regt te brengen.

Opschrift en Hoofd.

Dit kan van hun *Do. Frilinghuisen* niet anders gemeend wesen, als hij hier spreekt van een *Afgescheyden Vergadering*: Dan een *opvoerige meenige*, die sig van hun wettige regtsinnige *Leeraar en Kerken-Raden* hebben *afgescheyden*. En so wy, by naam genoemd, dan *Hoofden en Voorgangers* van een *oproerige Hosp*; die *onweilyk* sig hebben *afgescheyden* van de *ware Gereformeerde Nederduytsche Kerk*.

Want, dat dit seckerlyk syn meening zy, met dese betiteling; geeft hy selfs meer dan eens te kennen in de *Daagbrieven*.

Maar! Hoe en is dit niet een *onregtvaardig vonnis*? Want, het is gevelde van eenige *Personen*, die sig *Kerken-Raden* of *Kerken-Raad* noemen. Om dat sy, agtervolgens hun voorgeven, *Ouderlingen* en *Diakenen* souden zyn.

Het is een *vonnis*, gevelde sonder eenig voorgaand kerk-geding: Een *vonnis* over een *Saak*, waar van dese sig aanmatigen *Regters* te wesen; daar onse openbare partyen syn; en dit onder handteekening voor de *Wared* selfs verklaaren by de *Daagbrieven*. Een *vonnis*, gesteld boven een *Daagbrief*, waarin van ons geeyfcht word om te bewyfen hun *Do. onregtsinnigheyd*.

Maar, waarin men sig te gelyk alvorens *versekerd* houd hun *Do*, in *alles* *regtsinnig* is. En daarom ook stout uyt seggen, syn *onregtsinnigheyd* *nimmer kan*, of *sal kunnen bewesen worden*. En waarby men also tea vollen voor af beslooten heeft alle onse *bewyfen*, hoedanig die ook mogten wesen, maar voor *beuselingen &c. af te wysen*; en als *oproerige lasteringen* te *veroordeelen*. Gelyk dit alles uyt de *Daagbrieven* selfs nader blyken sal. Een *vonnis*, dat steund op een groot *gevoelen* van hun *selven* en hun *Do*; of op een *dwaas vertrouwen* van syn *onseyfbaarheyd*. Of op *bejde* te gelyk.

Althans, een *Opschrift en Hoofd*, dat sy self op syn best niet verstaan

staan hebben. Maar hen alleen behaagde, om dat Do. het so opgaf. Niettegenstaande hy in dit kerk-geding self d' eene party soude zyn. Want seggen, *wy sullen die onse Do. voorstellen.*

Maar nu! Wat is 'er onregtvaardiger? dan dat de party, die sig selven moet suyveren van een misdad voor den Regter; (waarmede den Regter versekerd is dat hy belast werd) zelfs den Regter sal leeren, hoe hy hen, die hy daagd, om hunne bewyfen voort te brengen dat hun party waarlyk aan die misdad schuldig zy; *aanstonds al op't alderhaatlykst sal betitelen.* En hun Do. het dus begeerde, dat men *ons* in deser voegen moest benoemen.

Om so by't *Opschrift*, als op't *Voorhoofd* deser *eerste Daagbrief* ons te brandmerken, als of wy ons *afgescheyden* hadden van de *wire Gereformeerde Nederduytsche Kerk*. En in syn ogen, en de toestemming van syn blinde Voorstanders, van hem, als *onse regtsinnige Leeraar*, waren *afgeweeken*.

Overful's is dit niet anders, hoe men 't ook opneemd, dan een liefdelose benaminge. Een titel, niet die past in de mond van hen, die met de *grote naam* van *Opfinders over vier Gemeentens* pronken. Maar die enkel toelegd om ons te *Smaden* so veel doenlyk.

Of dit nu zy een *vrugt* van den *Geest* der *saammoedigheyd*, die behoord en wesen moet in de *Opfinders* van't *Volk des Heeren*? Dan of in tegendeel maar een *angewreven kladder* van *partydige lastermonden*, dan of *van iets anders*; laten wy waarneydlievende bepalen. Men noemd ons dan

Hoofden en Voorgangers van de Afgescheyden Vergadering.

Dus erkennen sy by dit hun, so genaamd, kerklyk Besluit, onder ons te zyn een *Vergadering* der *Gemeente*: Maar *afgescheyden* van der *Dagers Vergadering*. En hier van worden wy *drie Hoofden* en *Voorgangers* genaamd.

Afgescheyden Vergadering.

Wy bekennen dit ook, met onse geheele Vergadering; dat wy een Vergadering uytmaken. En zyn het derhalven so verre met hen eens. Dog die veel verscheeld van't geen sy ons hier aantygen. En

Niet

Niet in die hunne verkeerde fin; dat wy fouden zyn een *opgeworpen Hoop*, om een *nieuwe en byfondere Sekte* op te regten: Gelyk wel eer in de Wareld gefchied is, en nu nog door dese Dagers en hun Do. self gefchied; als in't vervolg fonneklaar fal blyken, en buyten tegenfpraak gefteld worden.

Maar alleen in dese waren fin; dat wy alle behooren tot die *Vergaderingen der Vier byfondere Gemeentens* van Christus, die voorheen op *Raricans, Sec Myl Run, Drie Myl Run*, en de *Noord-Brench* geweest zyn, voor *Frilinghuijens* komft aldaar. Waar onder wy wenschen altyd te mogen blyven tot onse *saligheyd*; en *verfeekeren* by desen aan de Wareld *nogmaals*, gelyk reeds, in ons kort fchryfelyk onderteekend *Antwoord* van 16 April 1723, op dese *eerfte Daagbrief* by *voorraad* gedaan hebben aan dese Dagers en hun Do.

“Dat onse opregte fugt, door Gods hulp, blyft, en blyven fal voor de
“*fuyvere Leer en Discipline der ware Gereformeerde Nederduyfe Kerk,*
“*by de Synode Nationaal van Dirdrecht en volgende Hollandfe Kerk-*
“*Orders* vastgefteld: En dat, wat *schimpend* antwoord fy ook in hun *twede Daagbrief*, No. 5. daazover maken, fal op syn plaats nader *beschouwt* worden. So egter dat tegen de wyfe leere van *Salomo*, Spreuk. 26. 4. Den dwaas niet fal geantwoord worden na fyne *dwaasheyd*; op dat men hem niet gelyk worde. En dat tegen de *Christlyke vermaning* van den Apoftel *Petrus*, 1 Petr. 3. 9. & 2. 23. *Schelden* niet met *schelden* vergelden.

Maar, *Waarom* noemd men ons *alle* nu een *Afgescheyden Vergadering?* *Afgedwaalden?* De *reeden* vind men in hun *twede Daagbr.* No. 1. & 4. Met een *last* tegen ons, en een *valsche ontkennde ver- schoning* omtrent hun *selven*. Te weten.

1. *Want het is openbaar, dat gy u selfs hebt afgescheyd.* 2: *Want tot N. B. HIER TOE hebben wy u nog niet afgesneeden.* (want iemand verklaren te zyn *afgescheyden*; is by de *dagers* te seggen, niet *afsnijden*.) 3. *Dat gy ONSE KERK zoekt te SCHEUREN.* Daar van over die No. 1. & 4. der *twede Daagbr.* nader. Sullende voor tegenwoordig alhier maar *aanmerken* over 't woord *Afgescheyden*. Waar van;

Wy rond uyt verklaren en bekennen, in desen waren en regten fin te wesen een Vergadering, *afgescheyden* van der *Dagers Vergadering*.
De reeden is; Om dat; D Dese

Dese Dagers met hun Do. en alle, die hem aanhangen, sig selven hebben afgescheyden, en nog daaglyks afscheyden, en afgescheyden houden van ons; door een nieuwe soggenaamde hervormde Leer en vrende handel der Discipline van hun Do.; die hy met en sederd den aanvang van syn Dienst, onder de Vier bysondere Gemeentens heeft ingevoerd en gehouden, en nog hardnekkig blyft houden.

En, om dat wy, met onse Vergadering, daar toe niet kunnen nog mogen, en so ook niet willen overgaan: Maar ons houden aan de suyvere Leer en Discipline boven gemeld. En nu weder by desen, en so ook den 16 April 1723 affonderlyk in Schrift by handteekening verklaard. En den Dagers toen al 18 April 1723 overhandigd; omtrent drie weeken voor de datum van hun tweede Daagbrief.

Die dan ons, op sulken onse verklaring van vasthouding aan de suyvere leer en discipline, eger noemende, in hun so genaamde Kerklyke acte, een afgescheyden Vergadering; dus bekennen; niet dat wy en onse Vergadering ons hebben afgescheyden van de suyvere leer en discipline der ware Gereformeerde Nederduytsche Kerk: Maar in tegendeel, dat dese Dagers met hun Do. selfs betuygen openbaar in hun Schriften, dat sy zyn afgescheyden van de ware Gereformeerde Nederduytsche Kerk.

En zyn wy dan in dien sin by de Dagers en hun Do. een van kenl. afgescheyden Vergadering? Wy staan dat toe. En vinden op dit woord afgescheyden, ons ook (na die Schriftlyke betuyging van onse vasthouding aan die suyvere leer en discipline &c.) door de Dagers en hun Do. aangetygd hunne onbesuyfdheyd tegen ons; alleen om onse voorstand van die suyvere leer, &c. En deswegen dan maar wygemaakt voor verleyden, die de kerk soeken te seheuren, en wel der Dagers Kerk; tegen hen seheuring soeken: Al roepende, in de tweede Daagbrief, tegen ons, onse Kerk: En wy van hen aangemaand, om de opstooking der wyandige menschen te moeten luten varen; met lerouw tot de Kerk willen komen: Aangefegd, ons te moeten verklaren, of wy hardnekkig willen voort-varen in die onse besuyfdheyd: En te moeten bekennen, wy zyn verleyd en beschaamd; en wat dies meer is.

Spreekwyffen alle, (tegen ons) bewyfende, wat de Dagers van de ware Gereformeerde Kerk houden; als so op ons gebruykt; om onse raakzaamheyd daar voor. En dus om te toonen, dat de Dagers en hun Do. zyn afgescheyd. van de ware Kerk. En

En meer dan een Voorval, tusschen Ons, en eenige der Dagers met hun Do al gebeurd voor het uytkomen der Daagbrieven, bevestigd nader dese onse stelling tegen hen.

De Bewyfen hier van zyn,

Gelyk Pieter Dumont, (de eerste hier by naam genoerd, als Hoofd &c.) al voor heen, onder andere stukken, sulc een afscheiding aan hun Do. selfs heeft voorgehouden: Met die verklaring tegen hem; Dat hy Dumont niet was van die Kerk van Do. Frilinghuisen, waar in een eygen Heerschappy gevoerd wierd: En dat hy Dumont wilde geen Rooms Jok op syn Schoulers gelegd hebben. Ia dat hy hoopte nooyt een kimaat van so een Kerk te wesen. Dat hun Do. daar op vragende, van wat Kerk Dumont dan was? Dumont antwoorde, dat hy was uitmaa: van de ware Gereformeerde Kerk van Amsterdam, die geregeerd word volgens de Discipline van de Synode van Dordrecht. En bewees hem, dat niet hy Dumont, maar Frilinghuisen van die ware Kerk was a'geweeken. Waar over hy aan Dumont eenige van syn veroord lügen gaf. Die seyde, dat hy Do. syn oordeelen wel voor hem selfs mocht houden; want daar staat, oordeeld niet, op dat gy niet geoordeeld word.

Om dat hy Frilinghuisen in syn discours en Prediken leerde, dat het soude te sien zyn, wie een wedergeboren was, of niet. Die tegen Dumont seyde, dat het te sien was; ook in de tegenwoordigheid van Ioris van Nest, (ondertekenaar der eerste en tweede Daagbrief) en van Thoenis van Middelswaart, en Lucas Schermerhooren. Daar tegen Dumont seyde, dat hy sulks niet wilde geloven. Reeden gevende: Om dat Saulus, te Jerusalem gekomen zynde, poogde sig by de Discipulen te voegen. Maar sy vreesden hem alle; niet gelovende dat hy een Discipul was. Maar Barnabas hem tot sig neemende, &c. Frilinghuisen antwoorde, dat Paulus maar eerst bekeerd was. Dumont seyde, so als hy bekeerd was, was hy bekeerd. En so de H. Apostelen dat niet konden sien, (te waeten of hy bekeerd en wedergeboren was.) Dumont niet wilde geloven dat Frilinghuisen dit kon sien.

En dat hy ook van de Predikstoel segd: So daar een van u allen is, d'e segd, dat hy een wedergeboren is, ik seg hy liegt het. Of dat hy noyt of ooyt berouw van sonden gehad heeft: Ik seg niet een. En dat men dus hoopeloos en raadeloos moet worden, in syn Prediken rond ytt
gesegd

gefeerd heeft; en dat in een *Labadistifche* zin, als uyt het vervolg fal zyn af te neemem.

Met welke *stukken* tegen te staan, *Dumont* toonde dat hy vasthield aan de *Gereformeerde Nederduytsche Kerk*, by't Synode van *Dordrecht* vastgesteld. En *Frilinghuifen* dan hier door daar van syn afscheyding openbaarde. Want de *Gereformeerde Nederduytsche Kerk* heeft dat sien van wedergebornen, en oordeelen of iemand het zy, veroordeeld in de *Labadisten*. Waar van, en ook van *Koelmans* Wangevoelen, en Veroordeeling, indien 't de nood verderd, nadere opening kan gegeven worden. En houd de *Gereformeerde Nederduytsche kerk* met Gods Woord staande, n'er het sien, maar het Geloof van de *Gemeenschap der Heyligen*. En dat een so even bekeerde een bekeerde is. En dat het *Cains* weg is, en dus grove onregtsinnigheyd op verwyfing aan Gods genade by de menschen aan te dringen.

Dus blykt dan hier, hoe door *Dumont* al voorteen getoond is, dat hy sig hield aan Gods Woord, de *Gereformeerde Nederduytsche Kerk*, en *Kerken-Orders*. En *Frilinghuifen* met syn aanhang hier tegen zyn de daar van afgescheyden *Vergadering*.

Sulks heeft *Simon Wyckoff*, (hier de tweede als *Hoofd* &c. genaamd) ook al voorheen aangefegd aan hun Do. Wanneer die, op eygen gesag, hem *Wyckoff* een en andermaal het *H. Avondmaal* verbod, seggende, *Wyckoff* daar toe geen regt had, om dat questie had gehad met een Buurvrouw. Waar over, sehoon *Wyckoff* het bewees afgedaan, Do. egter wilde, dat hij daar nog een half jaar moest afblyven. *Wyckoff* seyde; geen berys daar voor te zyn uyt onse *Kerken-Orders*. En evenwel matigde hun Do., daar tegen, aan sig alleen de *kerklyke Tugt-oeffening*. En dat nog wel sonder eenige de minste wettige reeden hier toe. So hield *Wyckoff* sig dan aan de ware *Kerk*. Waar van *Frilinghuifen* sig afscheydede. En verder ook met toen (kort na dit voorgevallene meesterlyk gebod, sonder opsigt op kerklyk besluyt, als uyt het vervolg te merken is.) in syn Boet-Predicatie te seggen; Dat 'er nog eenige waren die so plomp Ja durfden seggen, om aan het *H. Avondmaal* te komen. Maar dat hy aan elk eynde van de *Tafel* een Ouderling soude setten, om sulke gasten daar af te weeren. En nogmaals, met op een andere tyd, over de *kerklyke Tugt* predikende, te seggen: Die magt hadden eerst de *Propheeten*; daar na de *Apostelen*;
daar

daar na de Leeraars en Dienaars van *Jefus Christus*: Daar by voegende, *Daar van ben ik mede een Dienaar, die die magt kan gebruyken over ulieden. Dat ik het eens deed.*

En *Henrik Vroom* (de derde hier by naam genoemd *Hoofd &c.*) heeft over *fulke Stukken* (waar mede de *Dagers* met hun *Do.* sig betoonen *afgefcheyden* van de ware *Gereformeerde Nederduyfe Kerk*, volgens 't *Synode van Dordregt &c.*) geklaagd; en *verklaard* sig aan die *ware Kerk* te houden. *Sonderling* daarom met *Simon Wyckoff* hebbende tegengestaan het verkiefen van *Kerken-Raden* tegen *Kerken-Orders*; door *Do. Frilinghuisen* ingevoerd. Dat, in plaats de *Ledematen* der *manlyke sexe*, of de *Regeerende Kerken-Raad* die *verkiefing* deed; (volgens het 22 en 24. *Artic.* der *Kerken-Orders*.) ieder daar toe *vry* opnoemende *bequame* perfoonen. *Daartegen* hen *Do.* eenige, na *syn* *fin*, opnoemd in *Schrift*: En *alleen* nyt de *fulke* de *verkiefing* wil gedaan hebben. Daar in door de *Dagers* is opgevolgd. En so *alweder* met hem sig *afscheyden* van de *suivere Leer* en *Discipline* der *ware Gereformeerde Nederduyfe Kerk*, by 't *Synode van Dordregt*, en *volgende Hollandse Kerk-Orders* vastgesteld. Waaraan *Henrik Vrooms* en *Simon Wyckoff*, en dat niet *sonder goedkeuring* van *Johannes Volkertsz*, sig ook gehouden hebben in de *verkiefing* van *Henrik Fisser*, (te dier tyd nog *jongman*, en *onder suspicie* van *sware Sonden*, nu mede *onderteekenaar* der *tweede Daagbrief*) op *Drie-Myl Run*, tot *Diaken*. Waar van sy beyde, *Wyckoff* en *Vroom*, het *voorgevallene* in 't jaar 1722, *getuygd* hebben den 6 *May*, en 1 *Augustus* 1723, *faaklyk* hierop uyt te komen.

“ Dat 1722 omtrent *Paasschen*, op *Drie-Myl Run*, *Do. Frilinghuisen*
 “ wilde *H. Fisser* tot *Diaken* hebben: ’t *Geen* de *Ouderlingen*
 “ *Johannes Volkertsz* en *Charles Fonteyn* *sterk* tegenstonden; om dat
 “ het *different* soude maken in de *Gemeente*: hun *Do.* seyde dat het
 “ *geschieden* moest. Hier op wierd *Fisser* verkooren door *een Ouder-*
 “ *ling Roelof Neefius*; en *Minnen van Voorhees*, (beyde *onderteekenaars*
 “ der *eerste Daagbrief*) met *Johannes Stoothoff*, twee *Diakenen*.
 “ Want *Johannes Volkertsz* *ontkend* dat hy *Fisser* ooyt *gestemd*
 “ heeft tot *Diaken*; *schoon Do.* *syn* naam mede itelde op de *ver-*
 “ *kiefing*. De *naaste week* *quamen* by *Simon Wyckoff* twee *jonge*
 “ *lyuden*,

" luyden, *Adriaan Bennet* en *Willem van Gelder*, en seyden, dat *Fisser*
 " onbekant was voor dat ampt. Dat sy hem hadden gezien met
 " een getrouwde Vrouw omtrent 9 of 10 uren des Nagts in de *Bosjes*;
 " zynde sy van haar *egte* man weggelopen van de *Zuyd*. En dat
 " sy sulks te eeniger tyd met eeden wilden bevestigen. *Simon*
 " *Wyckoff* maakte dit *Schryfselyk* bekend aan de Ouderlingen en Dia-
 " kenen: Die malkander by een riepen aan't huys van *Johannes*
 " *Volkertsz.* Dog daar quamen 'er maar drie, als *Charles Fonteyn*,
 " en *Johannes Volkertsz* Ouderl. en *Henrik Vroom* (hier de derde
 " Hoofd genoemd) Diaken. Die riepen *Simon Wyckoff* voor haar,
 " om syn *Schrift* goet te maken. 't Welk *Wyckoff* deede. En die
 " twee Ouderlingen met de Diaken *H. Vroom*, beloofden malkander
 " sy nooyt souden toestaan, dat *Fisser* bevestigd wierd, dit bevesen
 " zynde. Daar op nader de Kerken-Raad, daar onder *Do. Frilinghuisen*,
 " by malkander gekomen, riepen die *Simon Wyckoff* ook voor hen;
 " die quam met de eene getuyge *Adriaan Bennet*, en met verklaring
 " onder eede van *Willem van Gelder*, 17 April 1722 voor *Cornelius*
 " van *Brunt* Vreede-Regter &c. het bovengemelde getuygende.
 " *Fisser* ontkende het. *Simon Wyckoff* had nog twee andere getuygen,
 " *Paul Aten*, en *Fredrik van Leeuwen*: Liet hen ook roepen by *David*
 " *Marines*; en die gekomen zynde, getuygden voor de volle Ker-
 " ken-Raad, dat *Fisser* (toen van *Leeuwen* op een Sondag morgen
 " verhalende ten huysse, en in tegenwoordigheyd van *Paul Aten*,
 " aan *Fisser*, daar by wonende, dat die Vrouw weder van haar man
 " was weggelopen, en Saterdag avond aan syn van *Leeuwens* huys
 " gekomen) tegen hen beyde gesegd had, dat hy al so lief na haar
 " wilde gaan, als na de Kerk. Dat egter *Fisser* toen wel na de Kerk
 " ging: Maar, so dra uyt de Kerk quam, na haar, aan't
 " huys van van *Leeuwen*, en by haar in huys bleef sitten praten
 " tof den avond; en toen het donker wierd, *Fisser* met haar na
 " buyten ging; latende sy haarkind, doodsiek, op't bed in van *Leeuwens*
 " huys leggen. Dit lochende *Fisser* met een eed aan *Johannes Vol-*
 " *kertsz.*, gelyk die dit toen in de Kerken-Raad verhaalde. De
 " Ouderling *Charles Fonteyn* verfogt aan *Do. Frilinghuisen* dat different
 " te laten aan de *Leeraars* van 't *Lange-Eyland*. Dog de *Do.* seyde
 " by syn regt so niet uyt syn hand wilde geven. Wanneer *Paul Aten* en
 " *Fredrik*

“ *Fredrik van Leeuwen* dat tegen *Fisser* staande hielden, in de Kerk;
 “ seyde *Fisser*, is dat so, dan ben ik onbequaam tot het ampt van *Diaken*.
 “ *Dog Do*. staande by de *Voorlesers* bank in de Kerk van *Drie-*
 “ *Myl Run*, seyde tegen *Fisser*, neen, dat maakt u niet onbequaam
 “ sulke *valsche beschuldiging*. Want waart gy niet in de Kerk, maar
 “ na haar *gegaan*, dan soude ik het geloofd hebben; maar nu niet.
 “ Gy sult *egter Diaken wesen*. Waarop *Simon Wyckoff* seyde; wel, is
 “ dat also wel, dan mag men alles doen, en is best *maar heen te gaan*. Do.
 “ daarop *Ia*, ga *maar heen*. *Henrik Vroom* seyde; Do. had gy by
 “ *nagt* gepredikt, had *Fisser* wel by *daag* na haar *gegaan*; maar
 “ nu gy by *daag* predikte, had hy in de *nagt* nog tyd by haar. De
 “ *Do. vroeg*; *Vroom*, oordeeld gy, dat dat van *Fisser* waar is?
 “ *Vroom* seyde, *Do. ik oorael dat*, als gy so met die *quade dingen*
 “ voortgaat, ik my dan van u *afschiede*, en van alle *betaling* aan u;
 “ en wil niet meer met u te doen hebben. Do. daarop, dat moogt gy
 “ doen. En onder dese *beswaarnis* gaf hy de volgende *Sondag* aan
 “ *Fisser* het *Avondmaal* op *Ses-Myl Run*; en predikte van *valsche*
 “ *beschuldiging*; dat men die nu deed tegen *vromen*. En bedreyde
 “ het *mee* over sulke. En heeft *Fisser* *vervolgens* tot *Diaken* be-
 “ *vestigd*.

Dit voorval sal over de *Daagbrieven* meer dan eens te paskomen,
 en is daarom trent nu maar aan te merken over de woorden *afge-*
scheyden Vergadering.

Dat *Simon Wyckoff* en *Henrik Vroom* sig hebben gehouden aan de
Kerk-Orders der Gereformeerde Nederduytsche Kerk; in *maaksaambeyd*
 tegens *Ergernis*. En verklaard tegen hun *Do. selfs*, om *syn quaden*
handel sig van hem te moeten *afscheyden*. Dat hy maar op *eygen gesag*,
 tegen *Kerk-Orders*, *Fisser* voorstond: En bondig door hun beyde
 daarin *wederlegd* wierd. En hy dus met *syn mede Dagers* en *Aanhang*
daadbyklyk toond te zyn de *Vergadering*, *afgescheyden* van de *Ge-*
reformeerde Nederduytsche Kerk: En hy self verklaarde, dat *Wyckoff*
 en *Vroom* wel mogten heen gaan, en sig *afscheyden* van hem &c.
 En derhalven hy ons al voor dese *eerste Daagbr.* so genoemd, of
 gehouden heeft. En dat om onse *vaithouding* aan goede *Kerk-*
Orders. So *valsch* is het, dat hy ons *niet* heeft *afgescheyden*, als

in de 2 *Daagbr.* No. 4 voorgeseld. Waar van daar nader.

So zyn dan wy *Drie*, met naam genoemd Hoofden en Voorgangers der afgescheyden Vergadering, by hem en de *syne* verklaard om onse regtsinnigheyd, en voorstand der Gereformeerde Nederduytsche Kerk. En vervolgens de *Dagers* met hun *Do. selfs* en eygentlyk de qualyk afgescheyden Vergadering, de waarlyk afgedwaalden van de Gereformeerde Kerk.

Dit STUK word nu nog nader getoond, en aangedrongen, over het geene verscheyde van *onse* Vergadering mede *voorheen* tegen *Do. Frilinghuisen* en syn *Aanhang* al verklaard hebben.

Hier beginnen wy eerst met *Jan Teunissen*, om dat, *Christen Leefer*, *Do. Freeman* in de maand *Mey*, al in't Jaar 1720, *Do. Du Bois*, *Boel*, &c. aanmaande tot waaksaamheyd, en berisping over *Do. Frilinghuisen's* Gedrag. Onder anderen; om dat die de *Vrouw* van *Jan Teunissen* veroordeeld had, en het *Avondmaal* ontfegd. En *Do. Freeman* bekende, dat sy altoos sig gedragen had als een regt vroom *Christen*; en by ieder daar voor bekend was.

Over sulkeen eygen-gesag aanmatiging in de Kerk door *Do. Frilinghuisen*, heeft dese *Jan Teunissen* ook al tegen hem syn afkeer verklaard; en so syn vasthouding aan Synodale Orders: die vorderen, tot kerklyke Censure, Predikanten en Ouderlingen te *Samen*. En nog daar na, toen hy *alleen* *Jan Teunissen* bysonder afvroeg, of die dagt ten *Avondmaal* te gaan? En die antw. *Neen*, voor dese reys niet. Seyde hun *Do.* hy moest het self weeten, en ieder sig selven beproeven. Waar op *Jan Teunissen* hem vragende, wat manier het was, dat *hy*, in de nodiging tot het *H. Avondmaal*, hem aansprak sonder *Ouderling* daar by? Antw. hun *Do.* (tegen *Kerk-Orders*) dat dit evenveel was. *Jan Teunissen* vragde, waar toe dan de *Ouderling* mede ging, of 't dan was om *Do. lakey* te zyn? *Do.* seyde, dat was maar tot *Geselschap*. *Jan Teunissen* weder, dat het so wel schein, daar't behoorde te zyn om mede de huys-befoeking te hoo-ren doen. En met hem weder by't *Geselschap* gekomen, (want *Do.* nam hem *alleen*) vragde *Jan Teunissen* aan de *Ouderling Ioris van Nest*, (onderteekeenaar der 1 & 2 *Daagbr.*) waar toe hy met *Do.* omging? Die seyde, om dat hy *Ouderling* was. *Jan Teunissen* weder, waarom hy 'er dan niet mede by moegt zyn, als *Do.* de huys-befoeking deed?

Ioris

Ioris zweeg. *Jan Teunissen* vroeg hem, of hy dan Do. Lyfknecht was? Do. drong al aan, om maar te gaan. En so gingen sy weg, sonder meer te spreken.

Waar over *Jan Teunissen* klaagd, dat hun Do. so alleen sig aanmatigd de nodiging of afsegging van't *H. Avondmaal*. Hy't gesag voerd over de Ouderlingen. Die hem, tegen Kerken-Orders, laten syn gang gaan. Dat hy niet aandringd op het *H. Avondmaal* houden, maar, als iemand *Neen* segd, best te vreeden is, immers geen Swarigheyd afvraagd, nog oploft.

En so de Daggers met hun Do. self zyn de, van de Gereformeerde Nederduytsche Kerk, afgescheyden Vergadering. Met de Kerken-Orders te verwerpen; sie hier na *Art. 23*. Waar aan wy ons in tegendeel blyven houden.

Dus verklaard ook de Vrouw van *Pieter Bodyn*. Tot welke, in't voorjaar van 1723, hun Do. seyde; gy kond niet qualyk neemen dat ik u niet nodig ten *Avondmaal*; want gy zyt van *Claas Haymans* volk. *Bodyns* Vrouw vraagde, wat dat te seggen was? Do. seyde, dat *Claas Hayman* was rond geweest om onderteekening tegen hem. *Bodyns* Vrouw, daarop, dat sy daar niet onder was. Do. weder, u Man is'er onder. Sy; dat kan ik niet helpen. En egter liet Do. so haar ongenodigd. *Ioris van Nest* (onderteekenaar der 1 & 2 *Daagbr.*) daar op al weder swygende, tegen Kerk-Orders, als't vorige. En dat, nog nader, ook om het geen Do. self bekende, dat een ander had gedaan, en niet *Bodyns* Vrouw.

Daer over klaagde mede *Michiel Moor* tegen hun Do., en Ouderling *Cornelis Bogaart*, (onderteekenaar der 1 *Daagbr.*) in de eerste huys-besoecking op boven-*Raretans*. Die wel aannam de attestatie van Litmaat van *Moors* Vrouw, door Do. *Du Bois*, Predikant in de Stad *Nieu-York*, geteekend. En bekende hun Do. die goed te zyn, maar begeerde, dat *Moors* Vrouw op *nieuws* by hem moest *Catechisereen*, en aan hem weder Belydenis doen, voor dat hy haar aan't *H. Avondmaal* soude toelaaten. Sy antwoorde, dat niet kon doen, reeds Litmaat was, en goede attestatie had, Sonder eenige wettige reden tegen haar te geven. Dat *Cornelis Bogaart*, syn Ouderling, alweder toeliet. Dus mede tegen *Kerk-Orders*, *Art. 61*.

(Dit getuygd ook *Lucas Sehermerhooren*, hun Do. meer dan eens,

fo in de *Catechisatie* aan *Ary Molenaars* huys, als anders, gefegd heeft; voorwendende dat men altyd moet gereed zyn rekenfchap te geven aan een ieder: Te meer dan aan een *nieuw* Predikant, op een plaats, daar nog nooyt een Predikant geftaan had. Konnende dit by hun Do. niet ontkend worden. Want hy dat *felde* Leerd in fyn 2 Predic. Pag 27. Dog hoe verkeerd die *Schriftuur-plaatsen* daar bygebragt worden, en hy dat een Bevel Gods noemd, in dit opfigt; en fig felven Pag 30. wederipreekt, fal te syner tyd nader blyken.)

En dat hy *Moor*, daar na verfoekende hun Do. om fyn Kind te doopen, feyde *Die*; dat niet soude doen, indien *Moor* was van *Claas Haymans* volk. Waar op *Moor* feyde, fo een Man nog niet te kennen (want was eerft daar komen wonen) En kreeg fyn kind gedoopt, dog fo, dat hun Do. over den *Doop* geen *Amen* fegd, al weder tegen ftigtlyk Kerk-gebruyk. So naar eygen-gefag weygerende op wettige attestatie ten *H. Avondmaal* toe te laten, (welke attestatie Do. *Frilinghufen* onder fig gehouden heeft tot 1724: Wanneer hy *die* in de middernagt aan *Moor* weder bragt.) Dat aan *Schuurman* vergund is, sonder attestatie te hebben, of openbaar voor *litmaat* te zyn afgekondigd, fo *Frilinghufen* hem fyn belydenis heeft afgenomen. Want *Schuurman* verklaard heeft aan *Ary Molenaar* en fyn Vrouw, dat nog geen *litmaat* was, toen hy daar quam, waar van nader. En dreygende hun Do. om een *ander*, (tegen wien nog geen wettig ontseg van 't *Avondmaal* was gedaan) iemands kind niet te doopen. En eyndelyk geen *Amen* fegd over den *H. Doop*. En dat met toelaten van fyn Kerken-Raden; dese *Dagers*, die in't begin deser *eerfte Daagbrief* feggen hun pligt te zyn, om agt te geven op de Leer en Leven van hun Leeraar &c in't vervolg te sien.

Alles ten duydelykften bewyfende, dat hun Do. met *haar* is een Vergadering, afgefcheyden van de ware Gereformeerde Nederduytfche Kerk, en *Hollandfche* Kerk-Orders. En wy ons in tegendeel daar aan houdende: En *hierom* by hen genaamd wordende een afgefcheyden Vergadering. Sy *Dagers* en Do. dan de ware Gereformeerde Nederduytfche Kerk mede noemen een *afgefcheyden* Kerk.

Waar op *Cornelius Tauniffen* het ook heeit tegen hun Do., en fyn Ouderling *Henrik Reyniersz*, Dat Do. tegen hem feyde; Men moest

eerst tot een radeloofse en hopeloofse staat wesen, voor en al-eer dat men kon wedergeboren zyn. Daar *Cornelius Teunissen* op seyde; Do. wat segd gy daar? Toen vroeg Do. aan *Reynierz*; is het niet also? En die antwoorde *Ia*. Daar tegen, seyde *Cornelius Teunissen*, hebben de vorige Predikanten gebeden, om Gods bewaring. Do. vraagde hem, Of hy al wedergeboren was? Hy versogt van Do. een beschryving van de wedergeboorte, om dan hem daar na te antwoorden, hoe hy sig bevond, Dog dat weygerde Do.; so seyde *Cornelius Teunissen*, hem dan ook niet had te antwoorden. En Do. daar op; dat hy niet was wedergeboren: Maar daar van nog **SO VER AF**, als het **OOSTEN** van't **WESTEN**.

Waar over en over dergelyke behandelingen *Cornelius Teunissen* nader aan hun Do. heeft verklaard te denken; dat hy de rechte Leer niet leerde. Wanneer hem in de tweede huys-besoeeking vroeg, waarom syn kinderen uyt de *Catechisatie* bleven? So hield dan *Cornelius Teunissen* sig al weder aan de suyvere Leer der Gereformeerde Nederduytsche Kerk. Dien *Cains* weg van *Wanhoop* hatende, met de voorige Predikanten: En dat *Labadistis* oordeel van wedergeboorte. Waar aan hun Do. dan hoorde des mans regtsinnigheid; en dat hy self sig dus afscheyde van de ware Gereformeerde Nederduytsche Kerk.

Nicolaas Hayman heeft dat ook al den Do. doen weten. En meer dan eens gesegd, (hoorende uyt *Abraham Blaau* en syn Vrouw, dat Do. hun kinderen verbood te bidden het *Onse Vader* &c; hen verklaarde voor onwedergeboren, en onwaardigen) dat de *Duyvel* fulk een verbod aan kinderen gaf, om hen van't Bidden af te trekken: Het welk aan Do. overgesegd is. En dat *Hayman* gereed was tot verantwoording. Heeft Do. hem egter nooyt daar over geroepen. En so getoond een *Labadistische* stelling te voeden; veroordeeld by de Gereformeerde Nederduytsche Kerk. Waar aan dan *Hayman* sig hield.

Over dat *Labadistische* sal op syn tyd, so nodig zy, mede nader berigt gegeven worden, tot klaarder ontdekking, dat *Do. Frilinghuisen* met syn medestanders zyn afgedwaald van de Gereformeerde Nederduytsche Kerk. En fulke voor *Schuurmakers* verklaard by de Synoden &c.

Van dergelyken aard is mede het weygeren van den *H. Doop* aan *egte* Christen kinderen, een of twee Jaaren oud wesende. En *nu eerst*, als hun *Do.* seyde, moesten opgroeeyen en self belydenis doen. Gelyk klagen *Adriaan Lane* en *Jacob Buys*, ieder van hen *assenderlyk* door hem aangefegd is.

En *Lucas Schermerhooren* klaagd ook: Dat hy, na stigtlyk Kerkgebruyk, te vooren had voorgelesen op d'een of ander plaats, als 'er in een ver-afgelegen Kerk door *Do. Frilinghuisen* gepreedikt wierd. Dit heeft hy ook afgeschafft; onder voorgeven; dat men wel by hem ter Kerke konde komen; of, so het te ver was, t' huys in een goed Boek genog leesen; daar tegen *Schermerhooren* seyde, Het stigtlyker was in de Kerk, tot gemak der *ouden* en *swakken*, en om de kinderen van straat te houden. So was *Do. Frilinghuisen* tegen, en *Schermerhooren* voor stigtlyk Kerkgebruyk; daar aan sig houdende.

Wy geven aan den *Christen Leefser* in bedenken, of dit wel een *ander oogmerk* kan hebben, dan om *des* syn onregtsinnige Leer te meerder voort te setten; en *Schermerhooren* met het *voorleesen* van *Regtsinnige Predicatie* te veel opening soude geven ter ontdekking van dat oogmerk. En daarom moest dit afgeschafft.

Al wyders *Jan Woertman* van syn Soon *Pieter* hoorende, dat *Do. Frilinghuisen*, ten huys van *Coenraat Ten Yik* op *Raretans*, verklaarde, dat de Ouders so van Jongs af de kinderen bedorven, en in een verkeerde Leer opbragten, met hen de *Gebeden* en't *Geloof* te leeren, en te laten gebruyken. Seyde hy *Woertman*, so *Do.* dat seyde, hy *Valsch* leerde. Waarover hy door syn *eygen* soon *Pieter* aan *Frilinghuisen* aangeklaagd; quam die by hem *Woertman*, en vorderde bewys. De *Vader* seyde, had *Do.* dit (bovenstaande) geseegd, sulks een *valsche* Leer was. Waar op *Do.* nog *Ia*, nog *Neen* antwoorde, en wegging. So verklaarde dan *Jan Woertman* sig te houden aan de *Gereformeerde Nederduytsche* Leer en Kerk &c. Toonde *Do. Frilinghuisen* daar van sig af te scheyden.

Wegens de *onchrist-en laster-lyke Brief*, door desen *Pieter* aan syn Ouders geschreven, en by *Do. Frilinghuisen* goedgekeurd, hier na breder.

Sie daar, *Christen Leefser*, eenige *Beswaaraissen*, door ons, de
Hoofden

Hoofden &c. genaamd, en bovengemelde Personen onser Vergadering ingebragt, en onderteevend. So als *Wy* en *Sy* verklaaren, daar over al *voorheen* met *Do. Frilinghuisen* en syn Aanhang gesproken te hebben; *eer* dese drie *Daagbrieven* uytquamien. En het geen *Wy*, *Sy*, en andere onser Vergadering, nog meeder tegen hem hebben; dog juyst so niet verklaren konnen *hem selfs* aangesegd te hebben, wegens *verkeerdhuyd* in *Leer* en *Discipline*, tegen *Kerk-Orders*, sal op *syn plaats* na desen nog vermeld worden.

Dit was nu om te doen sien; Hoe wy, fulke Belyders, gedaagd onder den naam van *afgescheyden Vergadering*, door *Do. Frilinghuisen* en syn gepretendeerde Kerken-Raden; dan zyn een *afgescheyden Vergadering*; niet, als *afwykend* van de *suyvere Leer* en *Discipline* der *ware Gereformeerde Nederduytsche Kerk*, en *Kerk-Orders*. Maar, omdat ons daar aan vasthouden tegen de *Dagers*. En sy ons egter dus noemende om die vasthouding, dan de *Gereformeerde Nederduytsche Kerk* met een *so* uytmaken. En nevens hun *Do.* met dit voogemelde selve bekennen, en by dese drie *Daagbrieven* onder *hun* hand verklaren, sy in *der daad* te zyn een *afgescheyden Vergadering*, *Afgedwaalden* van de *suyvere Leer* en *Discipline*, by't *Synode* van *Dordrecht* en volgende *Hollandse Kerk-Orders* vastgesteld. En behoorende tot een *vremde Leer* en *Discipline* niet geheel ongelijk aan die van *Labadie*, *Koelman*, en andere *Scheurmakers*.

Vindende ons *daarom* verplicht *nadere* opening te geven. So tot onse eygen ontlasting, als *klaarder* verhoog aan den *Chr. Leefer*: Dat *Do. Frilinghuisen* met syn *Dagers* in die drie *Daagbrieven* selve so onregtsinnig ook te werk gaan; als wy *voorheen* al tegen hem geklaagd hebben. En dat de *Dagers* oversulks met hem seckerlyk zyn, en *niet anders* konnen genaamd worden, dan de *qualyk Afgescheyden*, de jammerlyk *afgedwaalden* van de *ware Gereformeerde Nederduytsche Kerk*. Verre van die *Geestlykheyd*, om *alle dingen* (als sy voorgeven) te onderscheyden. En wel, dat sy zyn in so een ergerlyke toestand, dat het seggen van den *Apoltel*, met toepassing op hen, wel soude konnen gebruykt worden, 1 *Johann. 2. 19. Sy zyn uyt ons uytgegaan, maar sy waren uyt ons niet.*

Hoofden.

Dat nu, wy *Drie*, by naam gedaagd, genoemd worden *Hoofden*;
G
kan,

kan, hoe ook de *Dagers* met *hun Do.* ons soeken te smaden; regt overdagt, op ons ten *quaden* geensints toepaslyk zyn met waarheyd.

1. Om dat wy *Drie*, met de andere welmeenende onser *Vergadering*, so in Broederlyke eendragt hebben na Gods Woord, en Kerken-Orders, tegengesproken de *opperhoofdigheyd* van *Do. Frilinghuisen* en de *Dagers*. En onse pligt van *waakszaamheyd* daar tegen in Gods Kerk met *mond* en *schrift* betuygd. 2. Ook te samen eensgefind ons getrouwlyk hebben *afgehouden* van henl, als van een qualyk *afgescheyden Vergadering*. En voor de *suvere Leer* en *Discipline* der Gereformeerde Nederduytsche Kerk gewaakt. En dus wy van hen *diarom* genoemd wordende de *afgescheyden Vergadering*; so moet die naam van *Hoofden* ten quaden weder maar passen op de *Dagers*. Als die met *hun Do. so*, gelyk eygen gesag-voerende Kerkhoofden te werk gaan. Met bewys dan van hun Geest, dat die is een Leugengeest, vol van bitterheyd en lastersugt.

Voorgangers.

En wat belangd dat sy ons *drien* ook noemen *Voorgangers*; Dat wenschen wy niet alleen, maar bidden ook, met onse geheele *Vergadering*, altyd na Gods Woord ten goede te mogen betoonen; en blyven ten Voorbeelde van Navolging voor Gods Gemeentens (die iets dergelyks, als ons nu bejeegend, mogte overkomen; dat wy hoopen God verhoeden sal) volgens het *Synode* van *Dordrecht*, en volgende *Hollandse* Kerk-Orders. Daar na, met Gods hulpe, tot sijn Eere sullende ieveren. Als so geruist en getroost in de bewustheyd van een goede Saak. Om ons te minder te stooren aan de gereede *Smaad-Taal* der *Dagers*. En wy wel wetende dat alles in Gods Kerk ordentlyk geschieden moest; en so eenige uyt ons de goede Saak op aller naam soeken te bevorderen. Sonder ons *drien* boven iemand van de andere Welmeenende in Gesag te verheffen; of tot eenig het minste bedwang uyt te laten. Daar tegen begeerende niet *dan* Godsdienstige vrywilligheyd.

Verdeeling der Daagbrief.

Van het *Opschrift* en *Hoofd* nu overgaande ter nadere beschouwing deser *Daagbrief* selve; bevind men die te bestaan uyt twee
voornamen

voornamen *Hoofd-deelen*. Eerst uyt een *Voor-Reeden*. En ten tweeden de *Daging* self.

De *Voor-Reeden* begrypt by na twee derde van't Geheel.

Dese geheele *Daagbr.* vervat eygentlyk een *Dagen* en *Citeeren*, niet alleen van ons drien, met naam genoemd ten haatlyksten, *Hoofden* en *Voorgangers* van de *Tegenstanders*: Maar ook van onse geheele *Vergadering*. Sonder daarin, hoe groot ook, selfs eenige sekerere tyd, dag of plaats te bepaalen, tegen *wanneer* wy voor haar gedaagd worden. En kon dus, om die reeden alleen, kragtloos gkeurd worden. En steld het naaste Oogmerk der daging aldus voor. Dat het soude zyn, op dat wy, 'tgeen tegen hunn Leer- raar hebben, aan de *Dagers* ordentlyk en bescheydentlyk souden bekend maken. En dat tot *dit* eynde: Dat sy *Dagers* dan *DIT* sullen onderzoeken. En wel so, dat *SY* daar op ons, de sogaamde *Hoofden*, en onse geheele *Vergadering*, "uyt den Woorden Gods" sullen soeken te voldoen.

De vraag is hier, waer in dese *Voldoening* sou bestaan? Sal't wesen om, als onpartydige *Regters*, na bevind van saaken een onzijdig *Oordeel* te vellen, sonder aansien van *Personen*, enkel agt gevende op de *kragt* der *Bewysen*? Of soude die maar alleen *hierin* beruften? Dat sy nu alreede (eer ons nog eens gehoord hadden) voor vast en seker houden, en al beslooten hebben te verklaren, wat wy ook mogten inbrengen tegen *hun Do.*, dat *niet anders* te zyn, dan *Leugens*, valsche *Gerugten*, *Beuselingen*, of *Omstandigheeden*? En sy ons dat maar ia't aangesigt souden werpen. En daarom ons voor *Oproerige* verklaren. En oversulks ons vermanen tot *Berouw* &c. Of, by nalaaten, hun gepretendeerde kerklyke *Sleutel-magt* over ons gebruyken? En dat soude houden, voor ons, "uyt den Woorden Gods ons gefogt te hebben te voldoen?"

Het is so. De waarschouwing van het *N.B.* onder de *Onder-teekening* en is, op sig selven, *hier toe* niet magtig, ons dit onweer te voorspellen? Maar niettemin, hoe vreemd dit in den eersten opslag iemand mogt voorkomen, dat wy sulken verbeelding van hun *woorgewende Voldoening* maken? (Want van verstandige is dit niet te verwagten, die sig aan 't *Oordeel* van een ander niet verstaafd hebben) Nogtans sullen niet *alle* onpartydige dat met ons
volkomen

volkomen toestaan, sonder de minste twyffeling? En daarom ook so een gewaande voldoening, met belofte van een vorig onderzoek daar toe, door een Lighaam *sonder* Hoofd, als dese *Dagers* zyn, verfoeyen, en verguysen? Seeker *Ia*; daar houden wy ons van verseekerd: Wanneer sy, met ons, de lange *Voor-Reeden* van dese significante *Daagbr.* een wynig nader gelieven na te gaan; en dan de *Daging* self te beschouwen.

Immers dat de *Dagers* geen *andere* voldoening voor hadden, blykt dat niet middag klaar, uyt hun eygen verklaring; wanneer sy stellen het hooge Oogmerk van hun t'Samening? Sy betuygen *twee* dingen te beogen met haar Byeenkomst. Want sy seggen, "Dat sy beslooten hebben middelen by der hand te neemen. En dat wel 1. "Om dese *SAAK* te Ondersoeken. En dan ten 2. "Om "ons, de *afgedwaalden*, soo't mooglyk was, te regt te brengen. Wat het *eerste* zy; en op hoedanigen wyse het *treede* van hen word in't werk gesteld; moet uyt haar eygen Taal nu wat nader begreepen worden. Als wy komen tot het bysonder Onderzoek van die *twee* Stukken, in dese *Daagbr.* vermeld.

Sullende eerst voor af nu aanvangen met 't Begin der *Daagbr.* self: Om te beeter te ontdekken *WIE* dese *Dagers* zyn; en wat *Magt* en *Gesag* hun aanmatigen. En hoe sy selfs *getuygen* tegen haar selven; in't verwaarloosen van agt te geven op de Leer en leven van *hun Do.* Waar toe sy, als *Opfinders*, seggen volgens hun ampt verpligt te zyn.

Het Begin der *Daagbrief.*

"Wy Kerken-Raden van de *Vier* Gemeentens, zynde *Opfinders*,
 "volgens ons ampt verpligt agt te geven op de Leer en leven
 "van onsen Leeraar, en van onse Gemeentens.

Kerken-Raden, *Opfinders.*

Merk; dat nog dit Begin, nog de geheele *Daagbr.* niet een *eenig* woord vermeld van wat Kerk, Leer, of Godsdienst *bysonder* de *Dagers* Kerken-Raden zyn. Of sy het zyn van *Quakers*, *Wederdopers*, *Labadisten*, *Vosmanisten*, *Koelmanisten*, of andere Gesindheeden, buyten de *ware Gereformeerde Nederduytsche Kerk* zynde. En dat sy
 het

het maar zyn van een *GESELSCHAP* sal aanstonds nader blyken.

Waarom het dan ons, de daar by Gedaagden, niet aangaat; of de *Dagers* zyn Kerken-Raden en *Opfenders*, of niet. Immers dat sy het niet zyn, of konnen wesen van de *ware Gereformeerde Nederduytsche Kerk*, en so ook niet van ons, blykt.

Voor *eerst*: Want sy by dit hun zogenaamd kerklyk Besluit ons, die ons houden aan die *Gereformeerde Nederduytsche Kerk*, al verklaard hebben voor een van hen afgescheyden Vergadering. En daarmede ook zelfs bekennen, dat wy *buyten* hun Opligt zyn. Te meer; als SO van hen genoemd, in tegenstelling van *DIE* sy *hier* noemen *HUNNE GEMEENTENS*. Dies hebben sy dan ook niet het minste recht om een so door hen by kerklyke Acte van hun Gemeentens afgescheyden Vergadering voor sig te *Dagen*: Nog minder, al voor dat dagen ons onverhoord te vonnissen; die so *buyten* hunne Gemeentens zyn. Dus leerd den Apostel *Paulus*, 1 Corinth. 5. 12. *Want wat hebbe ik oek, die buyten zyn, te oordeelen*. Sie mede *Frilinghuisen* derde Predicatie Pag. 49- Daar hy dit zelfs *onwettig* bekend.

Ten *tweede* blykt dit; 't welk *Waarheyd-lievende* dog wel in opmerking neemen. Doordien, tegen seker *Opstel* van 14 *Geloofs- Articulen*, door de *Soon* van *Do. Morgan* wegens een vermaarde *Sette &c*, iemand, onder de naam van een *Lid* van de *Kerk* tot *Raretans*, in de maand *July* 1723, en dus maar wynig tyd na het uytkomen der drie *Daagbrieven*; heeft uytgegeven een *Schrift*, genaamd *WEDERLEGGING* van die *Brief sonder Naam*: Neffens een *WAARSCHOUWING* aan alle *Liefhebbers der Waarheyd*. En sig in dat *Schrift* verklaard, waar toe hy, en de *Dagers* behooren. En over wien sy Kerken-Raden of *Opfenders* zyn. Het zyn, segd hy, over't *Begin* van dat *Opstel* der 14 *Geloofs- Artic.*

“ Die geopende oogen hebben verkreegen, gaan van syn (Do. *Morgans*) *Dienst*, en zoeken een *BEETER*. Het zyn, die *BE- ROEREN* de menschen van syn *Gemeente*, omse wakker te maken. Daar *VERDEELTHEYD* komt. De *Toeloop* en agting hem onttrokken word. Sy *Reysen* van *DAAR*, na eens *ANDEREN* *Dienst*. Vervolgens daar by voegende; “ So merkt hy (Do. *Morgan*) wel, dat 'er *N. B.* van *SYN* *Gemeente*, onder eens *ANDEREN* *Dienst*, *GANTSCH* *ANDERE* *MENSCHEN* *WORDEN*.

“ Dese dan N. B. ONTTREKKEN haar, en VOEGEN haar BY een
 “ GESELSCHAP, die hy *Sette* noemd.

Sie daar, hoe den Geest der verwarring onder hen heerscht! By dese eerste Daagbr. noemen de Dagers sig Kerken-Raden, en Opsienders van 4 Gemeentens. By de tweede, van 4 Vereenigde Gemeentens. En den 22 Mey 1723 by de derde maar EEN Kerken-Raad; 't is, “ uyt naam van de Kerken-Raad der 4 Vereenigde Gemeentens tot *Raretans*. En in de maand July, so kort daar na, zyn, volgens dat *SCHRIFT*, Kerken-Raden, Opsienders en Gemeentens so vervlogen; dat sy, in onderscheyding van GEMEENTE, het zy by Do. *Morgan*, op *Raretans*, of elders, nu alle te samen maar BESTAAN uyt BEROERDERS der Gemeente, die VERDEELHEID maaken. En na dat SY door hun Do. *GANTSCH ANDERE MENSCHEN* geworden zyn; SIG dan ONTTREKKEN van de Gemeente, en VOEGEN haar by een GESELSCHAP. En die zyn, Iegd dit Lid, *Gods Volk; Christus Volk; het Erfdeel des Heeren.*

En so is nu alles maar een *Geselschap*, in tegenstelling van Gemeente. En sy dus afgescheyden van de ware Gereformeerde Nederduytsche Kerk. Sie het 28 *Artic.* der *Geloofs-Belydenis*. En sy Dagers dus maar Kerken-Raden en Opsienders alleen van een *Geselschap* na het eygen getuygenis van dit hun mede-Lid: So niet het HOOFD selve. Want die, hun Do, verklaard heeft dat *Schrift* voor eenig Regt te willen good maken. Waarom wy ons daar van tegen hen in't vervolg ook meer dan eens sullen bedienen; maar niet van die 14 opgeschraapte *Lasteringen*, als dit Lid die noemd; en sig daarover na hun gewone Spot-Taal laat hooren.

En so vervallen daarmede dan al hun 3 *Daagbrieven*. Als weseñde dese eerste het eenige fundament waar op die andere gebouwt zyn. Dies konden wy hier mede cyndigen. Sonder ons tot verder Antwoord in te laten: Dog vinden ons verpligt om de Wareld een regt Gesigte van *Alles* te geven. Te meer, dewyl die Magt van Dagen (dog niet in *Geschrift*, als by de Gereformeerde Nederduytsche Kerk onbekend) alleen is over sodanige, die tot hun Vergadering behooren, en sig erkennen van der Dagers *Geselschap* to wesen, en sy Opsienders daar van. Zynde dit juyft, als of een Vergadering van *Quakers* of andere *Gesintheeden* ons Daagden.

Want

Want sy ons verklaaren afgescheyden van hun Geselschap. Waarom wy dan ook geensints verplicht waren voor hen te verschynen.

De waarheyd van dese voorgestelde stukken word nader bevestigd door't Opstel der *Daagbr.* selfs, met in te sien, of sulke benamingen, en aangematigde Magt overeenkomen met de suyvere Leer en Discipline der ware Gereformeerde Nederduytsche Kerk. Waar toe wy, en onse geheele Vergadering verklaaren *alleen* te behooren, en niet tot dit hun *Geselschap*.

Dese Wyshoofden noemen sig dan hier Kerken-Raden van de *Vier* Gemeentens niet alleen; maar ook Opfienders: En nu vergaderd *Dagen* en *Citeeren* ons *so*. Seggende in't slot; "Wy sullen opentlyk tegen ul procedeeren met den Christlyken Ban. De Magt der Sleutelen, die ons de Heere *Jesus* gegeven heeft, HOOPEN wy tegen ul. te gebruyken, &c. En dat noemen sy "Actum in onse Kerklyke Vergadering. En de Onderteekenaars zyn *Vier*, die sig Ouderlingen, en *Vier*, die sig Diakenen noemen. Dog *N B.* ieder Ouderling en Diaken uyt naam van *vierderly bysondere* Kerken-Raden. En dat sonder naam of onderteekening van hun Do.

Sie daar al weder den Geest der verwarring; en de onwetlykheyd tegen Gods Woord, en de Gereformeerde Nederduytsche Kerk-Orders, by't Synode van *Dordrecht* vastgesteld, want die verklaaren

Kerken-Raden

Voor *Onwettig*, sodanig een genaamde Kerken-Raad, daar Ouderlingen en Diakenen vergaderen *sonder* hun wettige Leeraar, of Leeraaren. Dus is't

Artic 37, "Dat de Dienaar des Woords, of Dienaaren, so daar meer zyn, by beurte *prasideeren*, en die Actie *regeeren* sal.

En *Artic. 30* der *Geloofs-Belydenis* van de Gereformeerde Kerken in *Nederland* meld: "Wy geloven dat dese ware Kerk geregeerd moet worden. Dat 'er ook Opfienders en Diakenen zyn, om met de Herders te zyn als een Raad der Kerke &c.

Dat nu de *Dagers* hier selfs bekennen de onwettigheyd hunner Vergadering; ja bewysen, dat hun Do den 28. *Maart* 1723, ten tyde der onderteekening deser eerste *Daagbrief*, in haar sogenaamde

KERKEN-

Kerken-Raad niet gepraesideerd heeft, maar sy fonder hem vergaderd waren; blykt.

Ten *eersten*; aan dese haar eygen woorden; “*WY* (de 8 onder-teekenaars) “ hebben beflooten om dese faak te onderfoeken. *WY* “ fullen foeken ul. uyt den woorden Gods te voldoen &c. *WY* “ fullen *DIE* (te weten Bewyfen of Stukken tegen hun Do.) *onfen* “ *Do. VOORSTELLEN* &c. Dit is immers *niet*, dat hun Do. als Praeses, maar sy Onderlingen en Diakenen, of een van hen, de actie *toen* geregeerd heeft, en ook *naderhand* soude regeeren; en sy de stukken uyt onse handen ontfangen, en *die* ter gelegener tyd hun Do. overhandryken. So merken sy hun Do. aan, als buyten hun Vergadering afweefig, wanneer sy vergaderd zyn als Kerken-Raad. Want volgens het 35 *Artic.* der selver Kerken-Orders, is

“ Het Ampt van Praeses voor te stellen, en te verklaaren, 'tgeene “ te verhandelen is; toe te sien dat een iegelyk order houde in't “ spreekken. Den knibbelagtigen, en die te heftig zyn in't spreekken, “ te beveelen dat sy swygen. En over de selve, geen gehoor “ gevende, de behoorlyke Censure te laten gaan.

Waar tegen de *Dagers* dan aangaan, en hier getuygen selfs het ampt van Praeses waarteneemen, en te fullen als Praeses onse stukken hun Do. voorstellen. En dese onwettigheyd bevestigen sy selfs met hun Do. by de 2 *Daagbr.* No. 1. Waar van nader.

En ten *tweeden* heeft hun Do. dese *eerste* niet onderteekend. Mooglyk om sig selven buyten schoots te houden, en als 't eens op het stuk *van* Bewys sou aankomen, dese syn dagende Ouderlingen en Diakenen daar mede te laten omspringen. Als wel wetende wat Oorlogs-Bafuyn in dese *eerste* door hem geblasen wierd. Dus heeft hy dan, met die niet te onderteekenen, sig aangesteld als afweefig; en syn Kerken-Raad voor onwettig verklaard; als, *fonder* hem tot Praeses te hebben, vergaderd. Dit fchynd ook door hem selfs als een fout gemerkt te zyn. Vermids hy *naderhand* de *tweede* mede heeft onderteekend. Het zy dan vrywillig; of door syn Aanhang daar toe gedwongen. Die anders hem fo blindelings gehoorsamen, feggende, “ Onse Do. weet wel “ wat hy doet: En fo moet het zyn.

“ Dog op dat hun Do. dit onwettig Kerken-Raad houden over dese *eerste*.

eerste niet aan syn Domme Boeren mogte wyten: Die hem, als hy selfs gesegd heeft, "wel willen voorstaan; maar 'er geen verstand toe hebben. So keurd syn handteekening onder de *tweede* dese *eerste* voor goed. Dewyl hy en sy in die *tweede* No. 6. seggen; "Wy houden ons aan het Geschrift van den 28 Maart, en Dagen" ul. *Nogmaals* door dit ons Schrift. En hebben so haast vergeeten, dat sy met hem by de selve *tweede* No. 1. dese *eerste* reeds al nader onwettig hadden verklaard. Want kan dat maar een *wettige* Kerken-Raad zyn, gelyk het alleen is, waar in de Leeraar Præsedeerd; en haar met syn Order doet vergaderen. Daar van niets het minste blykt by dese *eerste*. So volgd dat hy *toen* geen Præses is geweest; nog ook geen Præses sou zyn, of de Actie selfs regeeren, als wy voor dese Dagers verschynen mogten. Dewyl die seggen in dese *eerste*; WY (*Dagers*) sullen DIE (stukken) onse Do. VOORSTELLEN: Derhalven hy *toen* afweesig geweest, en ook naderhand sullende zyn; Sy dus ten tyde der onderteekening deser *eerste* geen *wettige* Kerken-Raads Vergadering waren.

Sie daar al weder de verwarring deser Geestlyke Menschen; die alles onderscheyden: En egter van geen tyd weeten. Hy, seggen sy, Præsedeerd *altyd*; dog ten tyde van dese *eerste* niet; nog ook de volgende geen Præses soude zyn. Dies is, dat hy *altyd* Præsedeerd, aan hun eygen woorden, of onwaar; of *die* hunne dwase stelling; dat sy over dese *eerste* *sonder* tyd zyn vergaderd geweest; die *sonder* tyd gemaakt hebben. *Seeker* ontydig! Als een onrype misdragt.

Dat is hun Rype Raadpleeging! Waar van sy hier in't vervolg so breed opgeven. En waarmede sy, so onwettig vergaderd over dese *Eerste*, ook *sonder* Magt en Regt waren, om te mogen Dagen en met de Ban dreygen Persoonen, behoorende tot de ware Gereformeerde Nederduytsche Kerk; en *niet* tot hun Geselschap.

Dus legd dese *eerste* *Daagbr.* al weder geheel in duygen: En so ook de *tweede* en *derde*, op dese *eerste* gebouwt. En zyn so by regt alle *drie* kragtloos. Te meer; dewyl die aanloopen tegen de Orders der Gereformeerde Nederduytsche Kerk. So dat wie onder die Kerk behooren, met sulke onwettige Gesag-Voerders niets te doen, no; voor hen te verschynen hadden. Maar van hen moesten afhouden; indien sy de Kerken-Orders niet met Voeten willen trappen.

Waarom wy, in ons Antwoord van 16 April 1723, ook dese *Dagers* geen Kerken-Raden nog Opzienders genoemd hebben; nog so voor hen verscheenen zyn. Maar ons Antwoord *alleen* houd "Aan *Elbert Stoorhoff*, met *syn*e Vergadering. Dat ook zy aangemerkt tegen wie het zy, *Do.* of *nies*. Die de Menschen soekt wy te maken; dat wy in de fout zyn; om dat ons aan dese Hoofdelose Vergadering niet verwoed hebben. En in korten tyd niet geheel geantwoord; volgens het meesterlyk gebod van dese *Dagers*. Gelyk *Do. Freeman* ook in syn Brief van 12 Maart 1723 aan hun *Do.* berigt; dit aan ons *Drien*, hier de *Hoofden* genaamd, geraden te hebben.

Dies konden wy op ons gemak, en ter gelegener tyd, ons voor de Wareld openbaar Verantwoorden. Niet twyffelende of Onpartydige sullen dit met ons volkomen toestaan.

Haar gedrag met hun Do. in Opsigt van't Kerklyke.

Maar; op dat nog al nader blyke, hoe dese *Dagers* met hun *Do.* NIET overeen omen in hun Ampten en Gedrag met de suyvere Leer en Disciplin der ware Gereformeerde Nederduytsche Kerk, daar wy ons aan houden. En hoe sy in 't minste daar in niet te erkennen zyn tot die ware Kerk te behooren. En schoon *AL.* Wy egter, om die hun onwettigen handel, niet te verschynen hadden. So merk hier op

Opzienders.

Vermids dese *Dagers*, Vier Ouderlingen, en Vier Diakenen, ook de Diakenen noemen Opzienders. En dus verwarren die twee onderscheydene Ampten, d' Eene een Regeering; d' Ander een Bediening zynde. So is dan ook der sodaniger daging onwettig. Waar op wy, die ons houden aan de Gereformeerde Nederduytsche Kerk, verklaard wordende een van hen afgescheyden Vergadering, dan niet hadden te verschynen. Want de Gereformeerde Nederduytsche Kerken-Orders verklaaren voor Opzienders der Gemeente *alleen* de Ouderlingen met de Leeraaren. So spreekt de *Geloofs-Belydenis Artic. 30.* reeds gemeld, Pag 35.

Ook *Artic. 16* der Kerken-Ordening van't Synode van Dordrecht,
" Der

“ Der Dienaaren Ampt is &c. En ten laaftten, met de Ouderlingen de Kerklyke Discipline te oeffenen, &c.

Hierom segd mede het Formulier der Beveftiging van Ouderlingen en Diakenen uytdruklyk; “ Also maken de Dienaaren des woords en de Ouderlingen te samen een Collegie of Gefelschap, zynde als een Raad der Kerke &c. En wat daar na; “ So is dan het Ampt der Ouderlingen met de Dienaaren des woords Opfegt te hebben over de Gemeente, die hen bevoolen is. Ook tegens de onboetvaardige, volgens de Christlyke Discipline, te handelen &c.

En in de derde Vrage is het; “ Gy Ouderlingen, in de Kerklyke Regeering neffens de Dienaaren des woords. En gy Diakenen, in de Bediening der Armen &c.

En in't 25 Artic. der Kerken-Orders; “ Der Diakenen eygen Ampt is, de Aalmoessen, en ander Arme-Goederen naarftelyk te verzamelen &c.

De Dagers dan hier tegen aangaande, fo in dese eerste als mede in de twee andere, zyn dus alweder onwettig in hun handel. En wy niet altoos verplicht op fulk een onwettig Dagen te verfchynen.

Ouderlingen en Diakenen, Wie?

Doe hierby; dat Ouderlingen en Diakenen moeten, volgens Gods Woord en Kerken-Orders, zyn. 1. Ledematen der Gemeente, op Belydenis hunnes Geloofs aangenomen. Ten 2. Dat fy ook fo, als Ledematen, het Bond-Segel des H. Avondmaals moeten ontfangen: sonder daar van te mogen afblyven: Nog op eygen finlykheyd; nog op't afkeuren van andere. Verre van evenveel te zyn, of Kerken-Raads Perfoonen ten Avondmaal gaan, of niet. So dat die daar van langduurig afblyven, fchoon daar te en vermaand, fullen gecensureerd worden; en van zelfs uyt hun Ampt vervallen; of onverkiesbaar wesen.

En hier voor is ook feer goede reeden. Om dat het der Ouderlingen pligt is, Opfegt te hebben over't H. Avondmaal. En der Diakenen, om de Tafel der Heeren te bedienen. Dies is het tegenftrydig: Dat wie zelfs van't Avondmaal afblyft, of word afgehouden; daar in over een ander Opfegt kan hebben; die van't

Avondmaal

Avondmaal afweeren; of sig eenige Magt aanmatigen, om het andere te verbieden, of met de Ban te drygen, of daarin te doen. Daar hy, met zelfs van't *H. Avondmaal* af te blyven, sig selven door sig felven, of door een ander onder Censuur set; als onbequaam en onwaardig het *H. Avondmaal* oordeeld. En dus sig verklaard gantsch buyten eenig Ophigt tot of over de Bediening van't *H. Avondmaal*.

So spreekt het 23 *Artic.* der Kerken-Orders. “ Der Ouderlingen
 “ ampt is, behalven 'tgeen &c., met den Dienaar des Woords de
 “ Besoeking te doen, na dat de gelegentheyd des tyds, en der
 “ plaats, tot stigting der Gemeente, so voor, als na het *Nachtmaal*
 “ kan lyden; om bysonder de Ledematen der Gemeente te troosten,
 “ en te onderwyfen, en ook andere tot de Christlyke Religie te
 “ vermanen.

(Dit zy mede aangemerkt over 't Voorval van *Jan Teunissen*, met hun Do. en *Ioris van Nest*, hier voor pag. 24 & 25. te vinden.)

Selvs meld het 37. *Artic.* Dat wie uyt de *Burgerlyke Regeering* gecommiteerd worden in de Kerklyke Vergadering, sullen moeten zyn *Ledematen* der Gemeente. Te meer dan moeten *Ledematen* zyn de *Kerken-Raads Personen* selvs. Waarom dan, wie Ouderlingen of Diakenen zynde, dus van het *H. Avondmaal* afblyven; en egter sig voor Kerken-Raden en Opsienders uytgeven, *afwyken* van het *Dordregtse Synode*. En zyn de daar van *Afgescheyden Vergadering*.

Nu is het *Wared-kundig*, dat 't federd hun Do. onder onse Vier Gemeentens is geweest, het meeste gedeelte van die toenmaals alhier by hem Kerken-Raden waren, of nu nog sig dat aanmatigen, selve het *H. Avondmaal* niet ontfangen hebben. En dat, om dat hun Do. hen voor geen Wedergeboornen aansag. En dat sy egter sig voor Opsienders en Bedienaars van de *H. Tafel* uytgaven. Waarmede de *Dagers* sig selvs verklaaren onbevoegd tot het *H. Avondmaal*, en dus buyten betrekking tot het selve. Waar in hun Do. hen heeft laten begaan; en evenwel voor syn Kerken-Raden behouden. En so te samen getoond vervallen te zyn uyt hunne Ampten. En immers sy selvs uyt te maken de Vergadering *afgescheyden* van de geseyde Kerken-Orders. En derhalven sonder regt om ons, niet tot hun *Geselschap* behoorende, voor sig te Citeeren of met de Ban te dreygen.

Dies.

Dies wy, ons houdende aan die Gereformeerde Nederduytsche Kerken-Orders, met sulke Dagers niet te doen hebben, nog voor hen te verschyaen, om geoordeeld te worden.

Kerken-Raden en Opfinders van 4 Gemeentens.

Dog nog al meer wyken de Dagers met hun Do. daar van af uyt onbesuisdheid. Want, dat sy niet op een Kerklyke wyse wettig gehandeld hebben; is in't vorige veellinds getoond, en nu nog verder blykbaar. Daar sy sig noemen in de 1 Daagbr. de Kerken-Raad. En dat hun Do. (by de tweede No. 1) hen Gefamentlyk tot EEN wettige Kerken-Raad maakt, en doet vergaderen. En dus als of maar een eenige Kerken-Raad waren: En teffens weder sig noemen, in de 1 & 2, Kerken-Raden van Vier Gemeentens. En by hun onderteekening van Vier Bysondere Gemeentens. En so niet een eenige, maar Vier bysondere Kerken-Raden zyn. Sie hier al weder dan hun Geest van Verwarring!

En volgens de Synodale Kerk-Orders heeft ieder Gemeente en Kerk syn bysondere Kerken-Raad. En ieder Kerken-Raad mag maar bysonder en alleen over haar bysondere Kerk en Gemeente vergaderen. En over die alleen de Disciplin oeffenen. So spreekt

Artic. 29. "Vierderly kerklyke Samenkomsten sullen onderhouden worden. 1 De Kerken-Raad. 2 De Classicale Vergadering &c.

Artic. 30. "In dese Samenkomsten sullen geen andere, dan Kerklyke saaken, en 't selve op een Kerklyke wyse gehandeld worden. In Meerder Vergaderinge sal men niet handelen, dan 't geen in mindere niet heeft konnen afgehandeld worden. Of dat tot den Kerken-der Meerdere Vergadering in't Gemeen behoord.

En Artic. 41. "Ieder in haar Kerk, haar Kerken-Raads Vergadering te houden. En de kerklyke Disciplin te oeffenen.

Die Disciplin, behoorende tot ieder bysondere Kerken-Raad, moet eerst by Die geoeffend worden; voor men daar over mag handelen in een Meerder Vergadering. Nog minder in Vier Bysondere Kerken-Raden van Vier Bysondere Gemeentens. Als de Dagers nogtans sig noemen. So selfs dat Artic. 84 (by de Dagers overgenomen volgens Pag 6.) Segt; "Geen Kerk sal over andere

“Kercken; Geen Dienaer over andere Dienaeren; Geen Ouderling
 “of Diaken over andere Ouderlingen of Diakenen *HEER-*
 “*SCHAPPY* voeren. Dat nochtans de *Dagers* dan met dese
Dagbrieven doen: En kunnen so na *Synodale* Kerck-Orders geen
 EEN wettig Kercken-Raad wesen.

Nog ook GEEN Classicale Vergadering. Want die bestaat uyt
 Nabuurige Kercken, die (Let wel) ieder een Leeraar hebben. So
 spreekt het 41 Artic “Dat de t'Samenkomst van meer, dan een Kerck,
 “niet anders is dan een Classicale Vergadering: (Die hoger en
 meerder is dan een Kercken-Raad)“ en dat die bestaat, uyt Genabuurde
 “Kercken, die elk NB. een Dienaer, en een Ouderling tot de Classis
 “moeten afvaardigen, om te Samen de Classicale Vergadering te
 “zyn.

Dat hier alweder orderle *Dagers* niet en is. Want sy noemen
 sig Vier Kercken-Raden van Vier Bysondere Gemeentens. En erkennen
 egter maar EEN Do over henlieden. Dus sonder magt, om ons So
 voor sig te dagen, of met de Ban te dreygen: Vermids wy niet be-
 hooren tot hun so genaamde Gemeentens, of tot hun *Geselschap*. Té
 minder; om dat wy niet mede, met henl, *Gantsch andere Menschen*
geworden zyn: en sy selfs Ons daarom verklaren van hen te wesen afge-
 scheyden: So te gelyk bekennen, dat sy ook dus zyn afgescheyden
 van de ware Gereformeerde Nederduytsche Kerk: Daar aan wy ons
 houden. En hebben de *Dagers* dan Overtreeden het gemelde 84 Artic.
 door hun selfs overgenomen. Dog tot een bewys en getuyge tegen
 haar selven. Waar van op sijn plaats nader.

Weshalven of die hun onwettigen handel overeenkomt met de
 Sogenaamde nieuwe hervormde Leer en Disciplin van hun Do. in-
 gevoerd; waar door men *Gantsch andere Menschen* word. En of sy,
 by dat hun gantsch veranderd *Geselschap* in dit Gesag erkend worden:
 Raakt ons, de Gedaagen; niets het minste. Also sy met haar *Geselschap*,
 nu, gelyk hun mede-Lid' getuygd, Beroerders der Menschen en
 Verdeelt-heyd-makers geworden, zyn afgescheyden van onse Vier
 Bysondere Gemeentens; daar alleen goeffend, geleerd, en gehandhaafd
 is geweest de suyvere Leer en Disciplin der ware Gereformeerde
 Nederduytsche Kerk. Waar voor Wy nu nog waaken. Dus hebben de
Dagers dat ampt over hun *Geselschap* niet volgens Kercken-Orders.

Als

Als ook bleek pag. 21. in het aanstellen van H. Fisser tot Diaken.

*Volgens ons ampt verpligt agt te geven op de Leer en Leven
van onsen Leeraar, &c.*

Tot opwakking van dese voorgewende Pligts-quyting scheynd hun Correspondent, Do. *Freeman*, aanleyding gegeven te hebben in syn Brief aan haar Do: Daar hy segd over de Kerken-Raad; "Want *d'e*, en die alleen, zyn volgens hun ampt verpligt om op "te Leere van Do agt te geven; en ook op de Gemeente; hoe "sy haar gedragen in Leer en Leven.

Hoe deftig nu *Joris van Nest*, (onderteekenaar der 1 & 2 *Daagbr.*) *Cornelis Bogaart*, *Roelof Nestus*, en *Minnen van Voorhees* (onderteekenaars der *eerste*) hun pligt gequeeten hebben; is al gesien pag. 21. 24 25. En sal het vervolg verder bewyfen van hun met de andere *Dagers*.

*Haar voorgewende pligt-quyting omtrent ons, Gedaagden,
en haar Do.*

Aan d' *eene* zyde; ten aanzien van Ons; verklaarders voor de fuyvere Leer en Disciplin der ware Gereformeerde Nederduytsche Kerk, die heeten by dese *Dagers* "Afgescheyden Vergadering: "Afgedwaalden: Verleyders: Lasteraars: Aansetters van Sonden &c. En wat dies meer breed in de *Daagbrieven*.

En aan d' *andere* zyde; hun Do. verklaaren te zyn; "Een ieverig "en ernstig Leeraar: Die getrouwlyk de Sonden en valsche Gron- "den aantoonde: Syn Leer het Saad van Gods Woord: Hy som- "mige is tot een Opstanding; andere tot een val, En so voortsin de *Daagbr.* te sien.

Die hierover nu so omstandig zyn by hun kerklyke Acte; geven dan voor seer naaukeurig hun ampt en pligt gequeeten te hebben, so omtrent hun Do, als omtrent hun Gemeentens; en ook omtrent Ons; schoon *van* hen afgescheyden. En dat sy ten vollen kundig van alles zyn, en quyters van hun Gemoed en Ampts-pligt. Maar hoe alweder in der Daad? siet

Pligt-versuym omtrent hun Do., hun selven, en Gemeentens.

Dat is, aan d' *eene* kant, ten opsigte van hun Do. *Leer*, lammerlyk? Waarmede sy uyt het wettig Kerk-Ampt, so dat al hadden, sig selven hebben uytgeworpen.

Eensdeels; om hun toelating, dat dese nieuwe en vremde *Leer* en *Disciplin*, van hun Do. hervoort gebragt, door hem is ingevoerd: En sy zelfs daar voor mede blyven arbeeyden. En verder hun Do. Broertje Lief, *Jacobus Schuurman*, als Schoolmeester onder hen hebben toegelaaten, dat die de kinderen het Gebed des Heeren niet alleen niet leerde Bidden; maar zelfs dat verbied te bidden. So tegen het vastgestelde by de *Synode Nationaal te Dordrecht*, omtrent der Schoolmeesters pligt, in't Jaar 1618 de 17 Sitting, 30 *Novemb.* Om den kinderen te moeten het *EERST* Leeren 't *Geloof*, de *Tien Geboden*, en 't *Gebed des Heeren*, en nog eenige klyne gebeden te laten doen. Als tegen de *Kerken-Orders* der selver *Synode Arisc.* 21. "De *Kerken-Raden* sullen al-omme toefien, dat 'er goede Schoolmeesters zyn; die niet alleen de kinderen leeren leesen, schryven &c. Maar ook de selve in der *Godsaligheyd*, en in der *Catechismo* onderwyfen.

Anderdeels; om dat, wanneer hen iets wierd aangediend, 't welk van swaar gewigte was, en grote ergernis gaf tegen hen, hun Do. en Gemeentens: Sulks egter oogluykende voorbyging. Sie 't geval van *H. Fisser* pag. 21. En hier na wegens *Schuurman*.

Pligt-versuym omtrent Ons, Gedaagden.

En aan d' *andere* kant; Dat sy ons, op onse vorige verklaring tegen hen, en hun Do., voor de vasthouding aan de suyvere *Leer* en *Disciplin*, niet gehoord nog gehandhaaft hebben; maar daarna so schriklyk lasteren en schelden in hunne *Daagbrieven*.

De Voor-Reeden, of 't Eerste Deel deser Daagbrief.

"Weshalven wy, nu vergaderd zynde, ter herten neemen het *Quaad* gerugte, dat onsen Do. nagaat, als of hy een *valsche* *Leer* leerde.

Quaad

Quaad gerugt.

Nu is het een *Quaad Gerugt*, dat hun Do. nagaat: Als hoorende sulks dan maar als van verre? En dus los en *onfeeker* sig nog beken- nende, wat 'er van de saak selve zy. En egter *so* betuygende te vooren haar naaukeurigheid en agtgeving op alles. En dus als ten vollen kundig van alles. Sie daar alweder hunne verwardheid! Dog dit *Quaad gerugt* schein en sy nu maar als *van Verre* te hooren. Waarom? Om dat het hun Do. raakt; daar sy geen *Quaad* van *mogen* of *willen* hooren; al is het nog *so* klaar en waar. En geen wonder! Door een blinde gehoorsaamheid nu door hem *gantsch* *andere menschen* geworden; en *so* met een tuymelgeest bevangen; en in hun onverstand, als *Beroerders* der *Gemeentens* (sie hier voor pag. 33.) sig telven overgegeven hebbende aan hun Do. nieuwe en vreemde Leer en Disciplin; word *die* door syn inprenting by hen, en haar *Geselschap*, als van geen geest des onderscheids weetende; gehouden voor de Leer van een zogenaamde *suyverder* *Reformatie*. Daarom by haar ook *alleen* **SELBEHOUDENDE** verklaard *2* *Daagbr.* No. 2.

En vergeeten, in tegendeel, de *suyvere* *Leere* der *Waarheid*; waar *in* sy zyn opgequeekt, en verscheydene *Belydenis* gedaan hebben: Dog **DIE** *nu* by hen is de *Verkeerde* en een *Dwaal-Leer*. En waar *van* sy, als hun *Mede-Lid* getuygd in dat reeds gemelde **SCHRIFT**, sig onttrekken; en *so* *gantsch* *andere* *Menschen* door hun Do. geworden zynde; dan *daar* op de *Gemeente* verlaaten; en sig **VOEGEN** by een **GESELSCHAP**; hun Do. *Sielen-winst* zyn. Dan dat hun Do. geen *quaad gerugt* van *valsche* *Leer* nagaat; maar hy daar *aan* sig *waarlyk* *sehuldig* maakt; is nu *gesien*; en nader nog te toonen.

En dat sy, *so* gewagende maar van een *Quaad gerugt*; dan ook betuygen daar van ten minsten eenige kennis te hebben; en bereyds *wat* te weten. Hoe konnen sy, met hun Do. dan (*2* *Daagbr.* No. 3.) seggen, "Wy hebben 'er nog geen van gehoord of gesien? En verklaaren ondertusschen by de *Daagbrieven* hem niet *alleen* *suyver* van dat *Quaad gerugt*; maar veroordeelen *Ons* *daarom* voor *valsche* *Beschuldigers*; *Blameerders*, *Lasteraars* &c. Dat is im-

mers tegenftrydig; en van een Leugen-geest? O Iammerlyke gantsch andere geworden Menschen!

Neemen ter herten.

Maar nu neemen fy dit quaad gerugt ter herten. Te vooren door hen en hun Do. van de hand gewefen, en als niet geagt. Schoon daar was een fware Befchuldiging in Schrift, door *Michiel Van Vegten* 1721. al ingeleverd, tegen hun Do.: Vry meer, dan een enkel quaad gerugt: Want dat vervat, fo Do. Frielinghuizen fig (met Schuurman) niet Suyverde; hy Do. niet meer den Predikftoel mogt beklimmen. Als in't vervolg fal blyken.

Of dit *nu* ter herten neemen gefchied uyt een ware fugt, en begeerte, om het regte befcheyd te weeten (waar voor hun oogen geflooten, en hun ooren gefloopt hadden te vooren) hoe het met dese hun Do. Leer gelegen is? Werd overgelaaten aan hun felven, en aan God. Die alleen de herten en nieren beproefd, en weet de Raadflagen van 's Menschen herte. Dog dat niet wel kan gedagt worden aan hun goed oogmerk, hier *in*; bewyfen fy felvs met de Daagbrieven. Daar Sy, aan *d'eene* zyde, hun Do. dus bovenmaten feer verheffen, als een Sielen winft-focker, &c. En, aan d' *andere* zyde, ons fo vuyl belafteren; ja, al vooraf veroordeeld hebben voor afgedwaalden. En dat terwyl fy voorgeven (als hier na volgd) nu nog eerst te fullen aan het onderfoeken gaan; over beyde kanten; als of fy nog *Onfeeker* waren van de faak: En egter in't slot d'fer *Eerfte* fig weder *Verfeekerden* noemen; met misbruyk van Gods Naam; "Dat onse Raad niet uyt God is, &c." So zynde vol van den Geest der verwarring. Dat, in plaats van *dit* quaad gerugt te foeken weg te neemen; en hun Do. daar *van* te fuyveren; So doenlyk was:

Sy met hun Do. felvs bewyfen, dat dit quaad gerugt waarheyd is. Met fulke onregtsinnige Handelingen, Daagbrieven en Onderteekening. Die fo tegen hun eygen felvs getuygnis geven van hun Do. Dwaal-Leer. Daar; fagen fy maar uyt hun eygen oogen, hen van felvs hadden geblecken de goede gronden, niet van het quaad gerugt *Slegts*; maar van het quaad gedrag *Selve* van hun Do. in den H. Dienft. Maar neen! Dat keuren fy voor goed, als fyn Slaven. En d'is de Vrugt en Segen van fyn Dienft: Syn Sielenwinft

winst tot Beroering der Menschen; en Verdeeltheyd-making
En gaan dus daar *Op* verwoed aan't *Schelden*.

Met hier verder so iets voort te brengen, dat een godvrugtigen Leefer in beyde syn ooren sal klinken; en niet wynig syn gemoed ontstellen: Als hy hoord en naagaat, wat *dese* opgeven als *Vrugten* harer *Verandering*, door hun Do. Leer. En ook overweegd WIE Sy de *Oorzaak* van dit quaad gerugt verklaaren. Het is:

De Oorzaak van het quaad Gerugt.

“Eenaangien dat Gyl. Correspondeerd met den Heer BOEL, en
“syn Broeder d' Advocaat: Niettegenstaande sy tot geen PAUSEN
“of BISSCHOPPEN over Ons gesteld zyn. Egter Raad-pleegd
“Gyl. &c.

Hier in, en 'tgeen verder volgd, straald door de aldergrootste afdryving der Gemoeds-driften; Dat, Die *So* ter herten neemen het quaad gerugt, dat hun Do. nagaat, by haar openbare Kerklyke Acte beschuldigen niet alleen *Ons*; maar ook de twee Heeren *Boel*. En dat wel terfond tegen ons Correspondeeren *Tweefinds*.

1. *Correspondeeren.*

So hebben sy het dan hier voor Eerst op ons, de Gedaagden. Het is: Aangien dat WY correspondeeren met de twee Heeren *Boel*.

By aldien het Saaklyke deser Beschuldiging tegen ons hier *In* soude bestaan; dat het quaalyk gedaan is van Ledmaten uyt onse Vier bysondere Gemeentens, om te correspondeeren over Kerklyke saken met een Predikant van een andere Gemeente, of een Persoon, die in een andere Gemeente Litmaat is; om reeden dat die geen Opfinders zyn over dese gepretendeerde Kerken-Raden! Soude hier in geen Beschuldiging leggen, of iets quaads zyn. Want de correspondentie is nooyt quaad, als niet geschied over een quaade saak; maar enkel strekt, volgens Gods Woord, tot stigting en troost van Onkundige en Bedroefde.

Of; indien de Dagers meenen het niettemin ongeoorloofd te zyn? Uyt wat grond soude dit konnen reysen? Anders, dan om

om de Menschen wys te maken, dat wy alleen na hen en hun Do. moeten luysteren: daar men *ganfch andere Menschen word.* En na geen ander.

Maar! ware dat niet een allerverfoeylykfte faak? Ja, immers dat is de Practyk van den Geest des Antichrifts. Waar van wy dan door hen befchuldigd worden te correpondeeren met die twee Heeren, is; "En niettegenftaande fy tot geen Pausen of Bifc. hopen over haar gefield zyn.

So dat wy die twee Heeren maar blindelings geloven, om dat fy het feggen: En dat gelovende, ook *daarom* het felfs mede feggen, fttaande houden, en alomme verfpreden. Maar geenfints; om dat wy *Nooyt* iets Onregtsinnigs (als fy met hun Do. 2. Daagbr. n. 2. van hem getuygen) van hem felfs, op of van de Predikftoel, fouden gehoord hebben. Gelyk 'er ook daarom hier *van* een diep ftiltwygen is in de Daagbrieven.

Immers: (Om nu nog niet te feggen wat een bittere Befchuldiging hier in legd tegen de twee Heeren Boel; want dat fal aantonds mede blyken.) Dat dit gewislyk hun Do. meening zy geweest, fchoon die het de Dagers niet mogt gefegd hebben; kan een ieder ligt zien, die maar niet al te bot is, uyt de eygen Spreek-wyfe felve. Want die met iemand correpondeerd, als of die, waar mede hy correpondeerd, PAUS ware; moet die fig ook niet gedragen als of hy *Papifl* was? En dus worden wy, en die twee Heeren van *Papiftery* befchuldigd.

En heeft hun Do. felfs geen voorfong gedragen, dat niemand ons befchuldigen mogt *Gevolgen* te trekken uyt *Syn* Schryven, die er niet *in* lagen? Als hy dese oneygentlyke Spreekwyfe (die eygentlyker loude paffen op de Dagers, in betrekking tot hem) met fulke klare woorden, kort daar op, aldus ontfwagteld heeft; feggende: "Dewyl SY (verfta Do. Boel en fyn Broeder, als uyt den famenhang duydlyk blykt) "Onkundige en Quaadwillige" fig verbeelden fulks waar te zyn." (Waar van aantonds nader) Dat is, fulken fterken indruk weeten te geyen van hun Do. valfche Leer, dat het waar is, en hy een *Valfche* Leer dryft.

Maar nu houden de Dagers fig hier *van* verkeerd, gelyk toonen. *Wat* is dit dan niet een *ware* Befchuldiging tegen ons van een *valfche*

valsche praëtyk? Schoon het immers hun Do. nog *van* geen valsche Leer syyverd. En die hunne verseekering niet meer is dan een boose verbeelding sonder grond.

Kan dan iemand wel denken, dat sy Dagers op die selve tyd voornemens waren, "Middelen by der hand te neemen om deese "saak nog eerst te ondersoeken? Als in't vervolg deser Daagbr. voorwenden. Of is dit niet een wonder sterke verbeelding aan iemand te geven? Laaten wy aan elks oordeel.

Maar wie houd sig dan ook niet verseekerd, dat dese Dagers reeds beslooten hadden *Alles*, wat wy ook tegen hun Do. mogten inbrengen, te verklaren voor Leugens, valsche Gerugten, Uytstrooyfels, &c? als by de Daagbrieven al geschied is. En wie moet sig dan mede teffens niet verseekerd houden, dat, gelyk als wy van dese Pauslyke misdada onschuldig zyn; so van gelyken die twee Heeren Boel hier van ook syyver en vry?

2. *Correspondeeren met de twee Heeren BOEL.*

Want tegen die Heeren hebben sy het nu ten *tweeden* gemunt. Maar; waar is dit ons correspondeeren met hen, of andere ergens verboden? Wy hebben ten minsten het selve Regt, dat sy sig aanmatiggen om met hun Do. en Do. Freeman te correspondeeren. Souden wy dan correspondeeren? Het mogte nog konde niet zyn met hen, en hun Correspondenten? Want by die *alles* maar Leugens Beuselingen, &c. zyn.

Derhalven mogten, en moesten wy met andere correspondeeren. En dat te meer; also by de 2 Daagbr. n. 3. ons verklaren voor DOMME BOEREN. En n. 1. voor ONKUNDIGE van de Kerklyke Magt. En n. 2. "Dat wy zelfs de GRONDWAARHEEDEN nog NIET eens verstaan. En wy dus voor al nodig hadden met WYSERE te correspondeeren.

Dog dit willen de Dagers van ons niet gedoogen; om dat het juyft geschied met de Heeren Boel. Maar vraagd iemand; wat quaad is daar in? O! seer groot quaad. Want die in dese 1 & 2 Daagbr. worden afgemaald als Godvergeeten cerloose Fielten.

Dog wat raakt dat ons, of de Dagers en hun Do.? Als zynde sy van ons, en so van de ware Kerk afgescheyden. En wesende maar hun bloot seggen, beschuldigen sonder bewys; Ja, enkel lasteren; na het eygen werk van den Geest des Satans.

De twee Heeren Boel zyn Vyandige Menschen, &c.

Dan het is, in de 2 Daagbr. n. 3, die twee Heeren zyn *Vyandige Menschen*. En so geheugd ons ook, dat wy voorheen aan Do. Frilinghuisen voorstellende, om het verschil (van 't ondersoek over syn Leer, &c.) te laten, onder anderen mede, aan de Do. te Nicu-York. Van hem ten antwoord kreegen; Dat Do. Boel al vyandig tegen hem had geweest eer Do. Frilinghuisen nog eens op Rarctans ooyt gekomen was.

Der twee Heeren Boel vyandschap in't Burgerlyke.

Waar op voor die twee Heeren in aanmerking komt; als ons berigt is: Ten eersten: Dat sy beyde hem Do. Frilinghuisen by syn eerste aankomst, January 1720. te Nieu-York; icoon aan hen beyde onbekend, en dus buyten reeden van vyandschap; ten vriendelykste onthaald hebben. En in't openbaar en bysonder met raad en daad ten dienste zyn geweest. Dat hy self haar beyde mondeling bekende over hunlieder sonderlinge vriendlykheyd voldaan te zyn. Ja die boven syn verwagting was. Waarna ook de Heer Gerret van Horne kan gevraagd worden. Dies kan 'er dan geen vyandschap in't *Burgerlyke* betoond zyn.

Haar Vyandschap in't Geestlyke.

Ten tweeden; so moet hun Do. met de Dagers, hem so naklappende als Papegayen, die vyandschap in het *Geestlyke* stellen voortgesprooten te zyn; uyt een gesprek over het Gedrag in den H. Dienst. Dog bestaat dat daar in maar? Sie dan, Christen Leeser, hoe onbeschaamd leugenachtig dese hun Do. opgeve in de Voor-Reeden voor syn 3 gedrukte Predikationen, "Dat tot hier toe (den 15 Juny 1721.) hem Frilinghuisen nog mondeling nog schriftlyk

“lyk iets is aangetoond, en niets bewezen, en ook niets tegen hem bewezen.” Daar hy, met die Beschuldiging van der twee Heeren Boel vyandigheyd tegen hem, so bekend, dat sy met hem al in't Begin mondeling seeker hebben gesproken over verscheyde saaken en verschillen.

Gesprek met hun Do. 1720. in January.

Ten derden; En welk hun gesprek met Do. Frilinghuisen, so verre van vyandigheyd, tegen hem vriendelyk is geweest: Dat na de Predicatie door hun Do. 17 January 1720 voor Do. Boel te Nieu-York gedaan; Do. Boel met hem sprak over het Bidden van't Gebed des Heeren, beyde voor en na de Predicatie. Do. Frilinghuisen seyde, het *Onverschillig* was dat te bidden of niet. Do. Boel; Dat hy het tegendeel van de Predikstoel getragt had te bewysen. Dog wees hem aan de betaamlykheyd om, of al onverschillig was, des neen, het *egter* te bidden; als *so* in gebruyk by de Nederduytsche Gereformeerde Kerken alhier, en mede in Holland. En dat Do. Frilinghuisen ook andere dingen, schoon in waarheyd onverschillig, alleen om het gebruyk opvolgde. En *egter* kreeg Do. Boel, op syn aanstaan, geen nader reeden van het Gebed des Heeren *niet* te bidden.

En seyde ook: Hoe den Toehoorders syn huylend bidden mishaagde. Antwoorde hy; Niet te weten dat sulks deed; als *so* opgetogen in't bidden, dat syn selfs niet kon hooren. Waar op Do. Boel bekende syn verwondering! Hoe Do. Frilinghuisen, sig in't gebed versprekende, het aanitonds dan weder konde hervatten, en verbeteren met andere woorden. Waar op hy sweeg.

Do. Boel versogt hem ook den H. Doop in de Kerk te bedienen. Hy seyde, dat niet soude doen, dan *in* syn eygen Gemeentens op Raretans. Waar van Do. Boel, op al syn verfoek om reeden hier voor, maar tot antwoord kreeg, “Daarom niet, om dat ik het niet wil doen.” En daar bleef het by.

Onpartydigen oordeelen nu over die twee Heeren hun vyandigheyd. En vergelyke hier toe dit volgende, van Do. Frilinghuisen selve aan Do. Boel geschreeven, op Raretans, by Brief van 3 Maart 1720. En sulks ruym ses weeken na dato.

Hun Do. getuygnis van de twee Heeren Boel.

“Eerwaarde en Welgeleerde Heer. Myn Heer, &c. Om dat
 “&c. Daarom is NB myn *vriendelyk* verzoek, of het ued. of
 “men Heer Boel, ued. Broeder, *gelieven* mogte Schuurman, &c.
 “in desen (te weeten, in’t koopen van een Sakhorologie) *behalp-*
 “*saam* te zyn, &c. Voor sodanigen prys, als ’t ued. ial *oordeelen*
 “behoorlyk te zyn. Geen van ons heeft ’er kennis van. Waaron
 “NB. *Ik* de *vryheyd* gebruyke om ued. met dese *Commissie*. te *be-*
 “*swaren*. Waardoor ued. my sal *verpligten*. Gelyk NB. ik ook met
 “DANKBAARHEyd *erkenne* de WELDADEN en GUNST
 “BEWYSEN, de welke my UED. betoond heeft, NEFFENS
 “u Ed. Heer BROEDER. Waaron, &c.

So *vyandig* waren die twee Heeren al in’t Begin tegen hem
 geweest op syn SEGGEN. Dog op syn SCHRYVEN niet
 alleen Weldoende en Gunst-Bewysende erkend. Maar ook nog den
 DERDE Maart versogt hem een NADERE Dienst te doen.
 DAT syn vriendlyk verzoek op Hen was. Aan haar overlaat de
 prys, hoeveel. En verklaard hy die vryheyd TOEN nog ge-
 bruykte, Hen met die commissie te beswaaren. En betuygd hem
 hier door te fullen verpligten.

Dus scheeld het hem niet wat hy ook uytlaat; en Hen Beyde,
 voor die Vriendschap, met HAND en SCHRIFT openbaar
 voor de Wareld SO BELASTERD niet allen by dese Daag-
 brieven: Maar ook, in de Voor-Reeden voor syn drie gedrukte
 Predicaten, voor LASTERSUGTIGE heeft uytgemaakt.

Hun Do. Needrigheyd.

Dog dier twee Heeren, vyandschap was toen maar tegen syn
 Onregtsinnigheyd; afwyking van de Kerken-Orders en stigtyk
 Kerk-gebruyk; en wegens syn Dweeperyen; die hy al aanstonds
 openbaarde, so dra aan’t Huys van Do. Du Bois quam. Vragende,
 Waar toe die so een grote Spiegel, &c. had? Dat sulks niet was
 van de *uyterste Noodsaaklykheyd*, &c.

Maar

Maar hoe hy dan, met dit fyn voorwendfel van de uysterfte Noodfaaklykheyd, fal kunnen verettene fulk een GROOT HUYS voor fig te doen *Bouwen*: En, in plaats van 8 Akkers (by de Volmagts-Brief maar beloofd) 50 Akkers te doen geven. Die, volgens het seggen van hun Correspondent, Do. Freeman, 1721, in de Byeenkomst ten Huysse van Do. Du Bois, gedaan; met SEPAAN UYT WATER TE VREEDEN WAS. Dat laten wy al weder Waarheyd-lievende oordceelen.

En wierd door die twee Heeren Boel in 't vervolg meer en meer syn Onregtsinnigheyd, en geestlyke Hoogmoed bemerkt; en ontdekt selfs uyt dese syn voorgemelde Brief van 3 Maart 1720. Daar, agter het evenverhaalde, dese wensch volgd;

“Waarom ik ook van herten wensche: Dat de algenoegsame
 “God ued. in dat swaarwigtig Herders-ampt, daar saligheyd en
 “verdoemenis van so veel onsterflyke kostlyke Siele van af hangd,
 “NB. WIL *Getrouw* maken. En ued. WIL *Begunstigen* met syn
 “nen Levendigmakende Geest. Op dat ued, de waarheeden ver-
 “kondigende, door de selve NB. MAG *Verligt*, *Verwarmd* en *Vry-*
 “*gemaakt* worden. Om een ieder na syn staat te mogen behandelen.
 “En veele Sielen Koning JESUS toe te brengen. Waarmede ik
 “ben, &c.

Invoegen dat *dit alles* toen nog aan Do. Boel ontbrak; en *eerst* aan hem *nog* moest geschieden. *Dan* soude hy bequaam wesen om ieder na syn staat te behandelen, &c.

Ter selver tyd schreef hy ook dus aan Do. Du Bois: “Onder-
 “tusschen wensche ik, dat de Groot-magtige Heere ued. het ge-
 “wigte van het Leeraars-ampt WIL op u herte *drukken*. En NB.
 “ued. BEGUNSTIGEN met den *Geest* des *Onderscheyds*. Op dat
 “ued. het woord der waarheyd MAG *regt* *syden*; om een ieder syn
 “bescheyden deel te geven. Volgens de Regel van Gods woord;
 “in navolging van de Propheten, Christus en de Apostelen, &c.

Dit is syne *Needrigheyd*; so niet *Verheffing* BOVEN de andere Leeraaren. Sig inbeeldende *dit alles*, tegen hy dese twee Leeraaren wenscht, reeds AL verkreegen te hebben. Want het is, OMTRENT *Bejde*; IK WENSCH: En OVER wie? DAT UED.; niet dat WY, sig selven daar mede in vervattende. Gelyk een Regtsinnig Leeraar sal doen. Want was fulk een Wensch, sonder syn

eygen selfs verheffing, hy soude die so wel voort en over syn eygen Persoon en Dienst nodig erkend hebben, als over dese twee Leeraaren? MAAR NEEN! HY is GEESTLYK. En die Twee nog maar NATUURLYK. So quam het hem alleen toe, om als ALLEEN-VERLIGTE, sulc een segen-wensch van syn Lippen te doen afdruypen over twee nog *Natuurlyke* Leeraaren. En die moesten dit voor hen Eer genoeg rekenen.

Hun Do. Vriendlykheyd tegen Do. Du Bois en Boel.

Dog wat vriendlyk Voornemen hy had tegen de twee Leeraaren Du Bois en Boel, op ZEE in de Reys na *Herwaarts*. Laaten wy waarheyd-Lievende oordeelen. Dat schoon hy geen van beyde ooyt gesien of gesproken had, egter TOEN al verklaarde voor NATUURLYKE Leeraaren, &c. Daar van kan Capityn Jacobus Goelet (die hem met 't Vaartuyg, de King George, van Amsterdam heeft overgevoerd) omstandiger Berigt geven. En verder getuygen: Hoe hun Do. toen al syn *Onversetlykheyd* verklaarde wegens SYN LEER. Onder anderen ook: Hoe hy in Holland sig STIL hield; op dat men hem het Beroep hier HEEN niet mogt verhinderen. Maar dat hy HIER in't LAND *vrymoedig* soude uytkomen; En wat ook andere tegen hem mogten doen, volgens Beloften aan syn Broederschap, tot de Dood stantvastig voortgaan. Bysonder *eerst* in de Stad Nieu-York: En als dat gelukte, na Holland schryven: Wanneer verscheyde van syn Gefelschap dan souden overkomen om hem hier te helpen: En verder het gehele Land over syn Leer door te dryven.

Den Christen Leeser vergelyke nu hiermede HUN Do. TAAL in syn 2 Predic. pag. 25. En oordeele dan; of dit, voorgevallene op de Reys, waarschynlyk zy, of niet: Uyt dese syne woorden:

“Maar; Ik mag hier niet eens meer van spreken. Wat myn Persoon aangaat; so vraag ik 'er wynig na, wat onverstandige NATUURLYKE Menschen agter myn Rugge al praaten: Die niet na de waarheyd van Gods Woord; maar na haar VERKEERDE CONCEPTEN willen behandeld zyn. Sy BEDRIEGEN sig seer, die MEENEN; datse my DAAR DOOR wilden DOEN SWYGEN. Ik wenschte liever DUYSEND

“DUYSEND DOODEN te sterven, als dat ik de waarheyd niet
“sou preecdiken.

Sie daar 's **MANS REGTE CONCEPTEN** over de **Ge-
trouwheyd** voor 't Woord der Waarheyd. Dat was dan **NOG** syn
Wensch in Holland NIET. Daar **SWEEG HY.** Enkel ter ver-
kryging van 't Beroep. Op *Reys* **OPENBAARDE** hy al syn **VOOR-
NEEMEN.** En hoe **VRYSMOEDIG** hy *us Hier* **UYTKOMT:**
Siet gy in de wensch van duysend dooden voor de waarheyd te
sterven. Als of de **WAARHEYD HIER VERVOLGD**
WIERD. Maar 't sal **ZYN** tot *Aanmoediging* van syn **GESEL-
SCHAP** volgens *Belofte.* Dat is de **GETROUWHEYD** van dese
GEESTLYKE *Man* in den openbaren Dienst. So *cenparig* Sig-
selfs-gelyk in **HOLLAND** en **HIER.**

Dit, met al het voorige, wel overwogen, doet ons geruft corre-
pondeeren met de twee Heeren Boel. Als, nevens ons, mede vy-
andig *tegen* de onregtsinnigheyd. En waakzaam voor 't Behoud der
suyvere Leer, &c.

Maar het **DERDE**, waarom de Dagers dat egter niet gedogen
willen met die Heeren, is; Dat sulks geschied;

Niet tegenstaande sy tot geen Pausen of Bisschoppen over HENL, gesteld zyn.

Maar! Wat wil dit woord **PAUSEN** hier? Hoe komt dat te
pas in de ware Gereformeerde Nederduytsche Kerk? Die immers
erkend geen Pausen; maar verwerpt deselve. Dog de Roomse Kerk
alleen houdt het met een *Paus*: Dien sy erkennen voor een *eenig* sien-
lyk opperhoofd, en Regeerder over de gantsche Christen Wareld.

Dies werpen de Dagers hiermede een Reflectie, aan d' eene kant,
op die Heeren Boel: Als of sy waren inclinerende tot de Roomse
Kerk, en een Pauslyke magt en opperhoofdigheyd sig aanmatig-
den: En voeren wilden over dese Dagers en hun Do. Als die Heeren,
by de 1 & 2 *Daagbr.* noemende, “Onkundige: Quaadwillige:
“Raadgevers: Opstokers van Afdewaalden: Die de menschen
“soeken te verleyden. Vyandige, &c. voor hoedanig den Paus in
de Gereformeerde Nederduytsche Kerk mede verklaard word.

So maken de Dagers, met hun Do, die twee Heeren dan ook uyt
voor *Non-Juramen*: Die het met een **Pauslyke Opperhoofdigheyd**
houden.

houden. Ja, voor *Meyn-eedigen* selve. Daar die twee Heeren Boel al in't jaar 1718. hunne afswearing van alle Pauslyke magt: En daar tegen hun Getrouwheyd voor syn Majesteyt, Koning GEORGE, door een openbaren Ecd betuygd hebben.

Dus verklaard men hen beyden voor Hoofden van de Antichristise Bende: Voor Non-Juranten: Ja voor *Meyn-eedigen* self. Dat seker seer sware Beschuldigingen zyn. Waar van ieder eerlyk mensch, te meer een Christen, moet bekennen; het regt overdenkende;

Voor Ecrst: Dat de Dagers, en hun Do. die met swaarwigtige Bewysen hadden waar te maken; eer sy sulke een gruwfame Taal, onder *Handteekening*, openbaar in SCHRIFT vertoonden.

En ten Tweeden; Dat maar eerloose, of bose onweetende, als Vyanden van de twee Heeren Boel, en van onse goede saak voor Gods Kerk, kunnen uytgeven; dat men op sulke Vuylaardige Daagbrieven maar moest swygen: En dat so laten begaan.

Ten Derden: Dat dan de Dagers te regt gevorderd worden tot Bewys van sulke sware Beschuldigingen. Want wat sy daar voor op-geven, is al maar enkel seggen, lasteren en smaden.

Het is dan om ons correspondeeren dat die twee Heeren so gebrandmerkt worden. Maar! daar van is de christlyke wetlykheyd boven al veelsints bewesen; vlak aan tegen Antichristise gronden.

En is men, iemand tot correspondent dienende in dit Gewest, dan een PAUS, NON-JURANT en MEYN-EEDIGE? Hoe fullen de Dagers dan hun Correspondent, Do. Freeman, daar van kunnen vry-spreken?

Die twee Heeren nog Hoofden, boven ons, Hoofden.

En aan d'andere kant; belasten de Dagers ons dan ook met sulke die Beswaarnissen. Als of wy DRIE, by naam genoemd de HOOFDEN; nog HOOFDEN BOVEN ons hebben: Van wien wy afhangen: Met welke wy correspondeeren: Die ons aanblasen en opstookken, 2 *Daagbr. n. 3.* So verre selfs; dat die twee Heeren Boel sig selven tot Pausen verheffen; so over ons, en onse Vergadering; als over de Dagers en hun Do: Alweder sonder bewys. Een Taal, die klaarlyk aantoonde, hoe verre sy, nu *gantsch andere menschen*

menschen geworden, door hun snode euvel-sigt vervoerd zyn. So dat het hen niet scheidt, wat sy ook seggen; of met hun Do. dus openbaar uytflateren.

Der twee Heeren Boel gesprek, met Ons, Gedaagden, Hoedanig?

Waar tegens Wy, uyt waarheyds-liefde, verklaaren; voor God en de Wareld: Dat de Heeren Boel, verre van 't minste bewys van Pauzlykheyd, in hun gesprek en gedrag met ons, *geduurig* ons hebben voorgehouden; dat geen *seggen* van menschen, op hun gesag, is aan te neemen. Maar alleen uyt Overtuyging van waarheyd; en goede Bewysen; dat het overeenkomt met Gods Woord. Gelyk wy steeds mede hebben in agt genomen.

Ook gelieve den Christen Leefter aan te merken. Dat dit de eygen practyk is van den Paus en syn aanhang. Voor Eerst: Om maar, sonder Bewys, tegen de waarheyd aan, sonderling den Leeraaren der Gereformeerde Kerk, voor *Ketters*, en onwettige gesag-voerende uyt te maken. Om dat sy zyn tegen die Antichristise Pauzlyke magt-oeffening. En ten Tweeden: Dat de Paus, met syn aanhang, ook alle jaren, donderdag voor Paaschen, tot onderwerping, voor sig daagd; en, by wygering, dreygd met den Ban, alle die van andere, voornamentlyk die van de Gereformeerde Kerk zyn. En dus geen-sints tot den Paus behooren.

Vergelyk nu *hiermede* eens der Dagers onbewysbaar uytvaaren tegen de Heeren Boel; en tegen die met hun correpondeeren. En de hoogmoedige selfs-verheffing der Dagers met hun Do. Ja ook; hoe sy ons, met onse geheele Vergadering, die wetlyk tot hen niet behoort; *hier* dagen, en met den Ban dreygen. En dat met erkentnis in de 2 *Daagbr. n. 5.* dat verscheydé daar van nog geen Belydenis gedaan hebben. En dust' eenemaal buyten de Dagers zyn. En men sie so; of dat doen der Dagers met hun Do. *vy zy* van Pauzlyke magt-oeffening?

Want! merk eens; om dit hier met een woord te seggen; en u voor te houden. Hebt gy gesien de Beschuldiging, die daar lag tegen ons, in dese woorden; "Aangefien gy lieden correpondeerd, &c.?" So kan het niet anders zyn, of dit moet dan ook de Beschuldiging wesen tegen de Heeren Boel. Dat sy, als *Pausen* (immers so

veel fy konnen) fig niet ſchamen te gedragen over de Dagers en hun Do. Dit is dan, met een woord; Dat fy een Antichriftiſe Opper-
 magt (als de Paus van Rom en over de Paapſe Synagoge oeffend)
 over de Dagers en hun Do.; en alſo dus ook over haar gantsche
 aanhang, ſo veel mooglyk, oeffenen. En dat bewyſen hun eygen
 woorden, want ſeggen, “Niettegenſtaande ſy tot geen Pauſen
 “OVER ONS GESTELD ZYN. Derhalven ONTKEN-
 NEN ſy NIET dat die Heeren in ’t geheel geen Pauſen zyn :
 Maar ALLEEN dat ſy het over henl. niet zyn. ’T is ”tot geen
 “Pauſen over ONS geſteld zyn.

En dat; *Niettegenſtaande* de eene Heer Boel is een Predikant van
 de Gereformeerde Nederduyſche Kerk te Nieu-York. En dat; *Niet-
 tegenſtaande* ſyn Broeder is een Advocaat, onder de Kroon van Groot-
 Brittanje. Daar geen Papiſten toegelaten worden als Advocaaten
 te Practiſeeren. En *Niettegenſtaande* hy is een *Litmaat* van de ſelve
 Nederduyſche Kerk te Nieu-York. Waar in nog *Ledematen*, en veel
 minder *Predikanten* konnen gedoogd worden; die ſchuldig zyn aan
 een Pauſlyke magt-oeffening omtrent eenige Predikanten, Kerken-
 Raden en gemeene Ledematen der Kerke van Chriſtus; Waar ſy
 ook ſouden mogen gevonden worden.

Wy ſullen nu niet verder de verſoeylykheyd van deſe miſdaad
 (ſo ſy daar aan ſchuldig waren) aantoonen: En wat betrekking dit
 ook moet gedacht worden te ſullen hebben op de Nederduyſche Kerken-
 Raad van Nieu-York. Dat ſy ſulk een Predikant en Litmaat gedogen.
 So dra dit voor hun Vergadering mogt gelegd worden.

OF tot geen BISSCHOPPEN over Ons geſteld zyn.

En wat is het niet vreemd; dat men in een Kerklyke Acte *So* tot
Schimp by ’t woord *Pauſen* ook BISSCHOPPEN gebruykt; met
 hun Do. goedkeuring by de 2 *Daagbr. n. 6.* Daarmen leefd onder de
 geſeegende Regeering van Koning GEORGE: Onder WIENS
 gunſtige Beſcherming, de eygentlyk geſegde Proteſtantſe Engeliſche
 Kroons-Kerk BESTIERD word door BISSCHOPPEN; t’ ſederd
 de Reformatie in dat Ryk, by de Wet tot een Kerklyk Eer-ampt
 yaftgeſteld.

Dat deſe Dagers met hun Do. des niettemin de naam van Biſſchop-
 pen

pen vermelden; met een beschimpende en veragende Reflectie. Daar DIE Protestantse Engelsche Kerk, dus door Bisschoppen geregeerd, word aangemerkt als de SUSTER van de Gereformeerde Nederduytsche Kerk. Waar mede dan de Dagers met hun Do. toonen wynig na te geven. En dat sy sig niet schreumen, na de gewoonte van SECTARISEN, *Schimps-uyse* de Naam van *Bisschoppen* met *Pausen* in een graad en Gelyk te stellen.

Ons Protest daer tegen.

Van welke onvoorsigtigheyd wy voor ons, en onse geheele Vergadering by desen voor de Wareld Protesteeren, daar aan geensints part nog deel te hebben. En ons niet verschynen voor fulke stouthe Taal-Voerders nog te meerder regtvaardigd. Latende ter verantwoording aan de Dagers en hun Do. over, dusdanigen schimp-taal by hun so-genaamde Kerklyke Acte gevoerd.

Want; dat sy hiermede het naast sien op die Engelsche Kerk, toond hunne bewoording; *niet*, van Pausen EN Bisschoppen; *maar* OF *Bisschoppen*. Dat segd dan; zyn 'er in seckere Kerk geen Pausen: OF daar dan *Bisschoppen* zyn. Die, namentlyk, niet *over* een *eenige*, maar *over* *verscheyde* Kerken en Gemeentens het *opst* hebben. Dus kan die smaad-Taal eygentlyk niet zyn in kragt tegen Do. Boel; als maar Predikant te Nieu-York. Maar met Reflectie op een andere Kerk; waar in *geen* Pauslyke, *maar* Bisschoplyke magt plaats heeft. Hoedanig het in de Engelsche Kerk is.

En of de Dagers met hun Do, in haar bysondere nieuwe Behandeling omtrent den Gods-dienst, het waarlyk niet hebben tegen die Bisschoplyke Engelsche Kerk? Blykt uyt het pag. 33. vermelde SCHRIFT van die sig noemd een *Lid* van de *Kerk* tot *Raretans*. Welk *Schrift* door Do. Frilinghuisen word goedgekeurd: Als hy selfs gefegd heeft aan Simon Wyckoff, Jooft Schamp en Adriaan Hegeman.

Want in dat *Schrift*, op het 2 *Artic.* tegen Do. Morgan (na dat eerst gefegd was, "Maar 't is niet geoorloft, immers niet geboden, de Kinderen Formulier-gebeden te leeren. Want 't is niet goed, dat men sig aan geschreven of gemaakte Formulieren bind, &c.") zyn, wat daar na, ook dese woorden;

“Dit

“ Dit is altyd het gevoelen der Presbyterianen geweest. Dat nu
 “ Do. Morgan, die ook pretendeerd een Presbyteriaan te zyn; een
 “ Vriend en Voorspraak is van dien *God-ont-eerende Dooden Formulier-*
 “ *Dienst*: Dat gefchied om syn *Geestlose Toehoorders* te behagen.
 “ Want, indien hy den *Dooden Formulier-Dienst* tegensprak; gelyk
 “ andere Presbyterianen doen: Dat soude de *Vleeschlyke Formalisten* en
 “ *Luxe Trant-bidders*, onder syn *Duyse Toehoorders* vertoornen, die
 “ *ieveren* voor de *menschlyke Instellinge* bykans so seer, als de *Jooden* voor
 “ hun vaderlyke Overleveringen. En dan soudense hem mooglyk
 “ wygerent betalen. Nu; om dit voor te komen; want hy weet
 “ wel, dat het meest van hun komen moet; so wil hy graag eenige
 “ Presbyteriaanse gronden verlaten, en hun te gemoed komen, &c.

In dit kort stuk is *Viermaal* het woord *Presbyterianen*, en dat ook
 met opzigt tot Do. Morgan. *Presbyterianen* nu heeten, die de Gods-
 dienst hebben in de *Engelsche Taal*, en so ook onderscheyden zyn van
 die de *Bisschoplyke Kerk* genaamd worden: Dat de *Presbyterianen* geen
 Formulier-gebeden hebben: Dat is geen gebeden uyt een Boek doen.
 En daarin sonderling verschillen van de *Bisschoplyke Engelsche Kerk*,
 die veel Formulier-gebeden heeft tot daaglyks, so openbaar Kerk-lyk,
 als bysonder Huys-gebruyk. En de Presbyterianen worden in dat
Schrift vermeld met die onderscheyding van *anderen*, die *Formulier-*
Gebeden niet alleen, maar die *Formulier-Dienst* hebben.

So sie ieder waarheyd-lievende, of al die Benamingen van de
 Formulier-Dienst niet het meest zyn op de *Bisschoplyke Engelsche*
 Kerk.

Voor Eerst; Daar dat *Schrift* so steeds heeft het Woord *Presbyte-*
rianen; en dus in syn gewoonen sin: Dat is, in onderscheyding der
Bisschoplyken.

Ten Tweeden; Dat bysonder onderscheyd tusschen die beyde so ook
 bynaam uytdukt: Daar *Presbyterianen* zyn, die geen *Formulier-Gebeden*
 leeren, nog sig daaraan binden; in onderscheyding van *diese* hebben.
 Dat zyn de *Bisschoplyken*.

Ten Derden; Merk ook aan de manier, op welke hier, in onder-
 scheyding van't gevoelen der *Presbyterianen*, omschreven word de *wyse*
 van gemaakte *Formulier-Gebeden* te gebruiken.

Het heet niet slegts die te bidden, dat ook wel in andere, dan in de
 Bisschoplyke

Biffchoplyke Engelsche Kerk, nu en dan gefchied: Maar ook een *Dienst*. Een *Formulier-Dienst* tot tweemaal toe. Een *Formulier-Gebeden-Dienst* nu is, die *steeds in den Gods-Dienst* ook word waargenomen, en komt stand te grypen, dat het in den *DIENST* gewoon zy: En fo verftaat het ook dat *Schrift*. Als het, wie die *Formulier-dienst* houden, de sodanige verklaard voor *Vleeschlyke Formalisten* en *Luye Trantbidders*. Dat is enkel *fo* en *dus* geduurig heen.

Maar het *geduurig* gebruyk van die *Formulier-dienst*, en dat, in onderscheyding van de *Presbyterianen*, is bekend te zyn *alleen* in de *Engelsche Biffchoplyke Kerk*: Waar op dan dat *Schrift* het naaft die naamen werpt.

En dat, ten vierden ook: Om dat het met opfigt tot de *Formulier-dienst in't gemeen*, en dus alleen, die daar voor zyn, noemd, “Die ieveren voor de menschlyke instelling, bykans *fo* seer, als de Jooden voor hunne Vaderlyke Overleveringen.

Den Schryver smyt dit wel op de *Duytsche* Toehoorders van Do. Morgan. Maar! Hoe kan hy het daar van meenen? Also bekend is, dat de *Duytschen* *fo* een geduurige *Formulier-dienst* niet hebben: En al ware dat al *fo*. Het is alhier op de *Formulier-dienst in't gemeen*; en moet dus met eenen dan zyn tegen alle sodanige andere Kerken, waar die *Dienst* is; en dus ten eygentlykst met *Reflectie* op de *Biffchoplyke Engelsche Kerk*: Te meer, daar in *die Kerk* ook de *Formulier-dienst* by de *Kroons-Wet* van Engeland is *vastgesteld*, en *fo* op die vaststelling by de *Wet*, dan het naaft schimpt die uytdrukking “van ieveren voor menschlyke instelling, &c.”

Dus oordeelen waarheyd-lievende, of dan *die Kerk* by dat *Schrift* niet verklaard worde, als hebbende, met die *Formulier-Gebeden* *steeds* te gebruyken, “Een *God-ont-eerende Dooden Formulier-dienst*, &c.

En of dan *die Kerk*, door dat *Lid* tot *Raretans*, met approbatie van Do. Frilinghuisen, niet dus worde aangesien voor een *Synagoge* des Satans, als uytgemaakt voor “een *God-onteerende dooden Formulier-dienst* van vleeschlyke Formalisten en luye Trantbidders, van ieveraars, bykans *fo* seer, als de Jooden, voor menschlyke instelling;” die het *fo* omtrent *bykans* eens zyn met de helaas! ongelovige Jooden, die tegen de Heere Jesus, en het *Euangelium* sig vyan dig aanstelden.

En indien het aan fulk een *Schryver* of *Approbeerder* stond, en sy konden; waar voor zouden sy dan niet wel willen gehouden hebben de Koninglyke en andere Regeering, ter Bescherming over *die Kerk* of *Kerken*, daar Formulier-Gebeden-Dienst in gewoon gebruik is? En indien sy de magt en overhand kreegen; hoe zouden sy niet behandelen de Gemeentens met der selver Leeraars tot die Formulier-dienst, dien men so God-onteerend, &c. noemd, behoorende? Daar Francis Harrison op Raretans, waar van by hem meer te hooren is; in een Brief klagende aan Do. Frilinghuisen, over een syner Diakens; die de Leeraars te *Nieu-York* en't *Lange-Eyland*, so vuyl had uytgemaakt; daar op, en dus niet buyten kennis, maar na de Schryfftyl van Do. *Frilinghuisen* door syn Diaken, *Dirk van Aersdalen*, in een Brief tot antwoord krygd, "Dat hy (*Aersdalen*) de Leeraars van *Nieu-York* en't *Lange-Eyland* houd voor *Bryk-Dienaars*; *Sielenmoordenaars*; *Verleyders*; "Blinde leyds-lieden der Blinden" (N. B. Schuurman noemde so in't begin de Kerk te *Nieu-York* een *Heydense Kerk*; dese *Aersdalen* maar *blinden*) "die de handen der bofen styven; vervolgen de geene die heylig leven; en soeken om, was het mooglyk, de waarheyd uyt te roeyen, &c.

Maar hoedanige Beroering (als dat Lid tot Raretans aan syn *Gefelschap* toeeygend in dat *Schrift* nu so, en pag. 33. vermeld.) met dese en dergelyke bittere woorden meer, dan van hen beoogt worde, en in Land en Kerk sal te vreesen zyn; indien het gevoelen van dat Lid en syn *Gefelschap* en *Approbeerder*, onder den naam van *Gods Volk*, tegen de *Formulier-Dienst* eens algemeen wierde aangenomen, en wortelen schoot in der menschen herten? Dat laten wy over aan het Oordeel van alle *welmeenende* *Rust-beminnaars*, en *Voorstanders* van Land en Kerk; En of daar op te *swygen* ware.

Immers weeten wy niet, dat de *Presbyterianen* ooyt de *Formulier-Gebeden-dienst* so vuyl hebben uytgemaakt; als de *Schryver* hier schynd de menschen te willen wys maken; met te spreken van *Presbyteriaanse gronden* tegen de *Formulier-Dienst*, fulke *smaadredenen* denken wy te minder van de *Presbyterianen*, om dat sy ook heeten de *Schotse Kerk*; en *Schotland* met *Engeland* nu onder een *Konigryk* en *Regeering* is, met de naam van *Groot-Brittanje*. Waar in beyde, *Presbyterianen* en *Bisschoplyken* te samen een *Parliament* zyn.

zyn over Land en Kerk; en dus, verre van so leelyk elkanders Gods-dienst uyt te maken, in onderlinge verdraagzaamheyd te denken zyn voor algemeene Rust. Tot welkers bevestiging ook nog by de Kroon die Wet gemaakt is, om, die Presbyteriaanse gronden houden, mede te bevorderen tot Hooge Ampten; Ja, in de *Amsteldamsche Courant* van 13 Juny 1724. zyn dese woorden, "Van syn Majesteits Commissaris Politicq; den Graaf van Findlater en Seafield, in de Algemeene Kerk-Vergadering van Schotland (onder anderen) "Dat syn Majesteit neffens syn Brief aan die Vergadering, "ook aan dien Graaf bevoelen heeft te vernieuwen syne Koningklyke "bestendige en vaste Resolutie, om N.B. de *Presbyteriaanse Regeering* "van de Kerk van Schotland, so als sy by de Wet vastgesteld is, "te beschermen, en te handhavenen, &c. die dan so vuyl niet konnen zyn. Al weder zy het oordeel aan Vreede-lievende, hoe wel dat Lid tot *Ravetans*, met syn Approbeerder, sig na die Kroons-Wet schikke tot Rust van Kerk en Land.

Met dat vreede-lievende insigt heeft de Gereformeerde Nederduytsche Kerk-Order van Dordrecht *Artic. 85.* "In middelmatige "dingen sal men de **BUYTEN-LANDSCHE KERKEN** niet "verwerpen, die een ander gebruyk hebben, dan wy. En zyn 'er ook door Kerk-Order Nederduytsche Formulier-Gebeden. En is Do. Koelman (die, dat hier zy aangemerkt, agter syn Bock tegen de Labadisten, in de Voor-Reeden op syn wederlegging tegen Doctor Ryssenius, de Beschermmer van 't Formulier-Bidden, mede noemd een *Vleeschlyke Formulist* en *lyye Trambidder*) ook, om dese syne Beroering soekende haat tegen de Formulier-Gebeden, uyt den Dienst geset by de Hooge Overigheyd en Synodens; met bevel tot alle Waakzaamheyd tegen hem. Waarover de Land en Kerk-Orders, indien 't nodig is, ook sullen in druk uytgegeven worden.

Dies dit Lid met syn geselschap, en approbeerder, op nieuw bewyft, dat sy sig hebben afgescheurd van de Gereformeerde Nederduytsche Kerk, niet *Presbyteriaans*, maar *Koelmans* te samen zyn; die selve hun smaad-Taal hebben te verantwoorden. Waar tegen wy, Gedaagden, met onse geheele Vergadering, rond uyt voor de Wareld openbaar verklaren tot so een Kerk of Geselschap niet te behooren; dat ook, wat de Dagers met hun Do. de Huysen tot de Predik-dienst,

de

de gantsche Raretans oyer, geüigt, nog gebruyken, sulks onwet-
tig is. Want de vier Kerken zyn daar gebouwt, niet voor Koel-
manisten nog Labadisten; maar alleen voor de suyvete Leer en Dis-
ciplin der Gereformeerde Nederduytsche Kerk. Dat nog den 5 Maart
1724, de meeste, die onder de Kerk op de Noord-Brench behooren
onderteekend hebben een Auctorisatie, voor die nu, en van tyd tot
tyd gekosen sullen worden tot Kerkmeesters, "Om haar met alle
"wettige middelen te ondersteunen, voor die suyvete Leer en Dis-
"ciplin van de ware Gereformeerde Nederduytsche Kerk, by 't Synode
"van Dordrecht en volgende Hollandse Kerk-Orders vastgesteld." En
wegens de Kerk op 't eygentlyk Raretans gefegde deel, is dat selve
ook verklaard met hand-teekening aan die Kerken-Raad op 11 De-
cember 1721. hier na te vinden, door *Michiel van Vegten*.

Dus hebben wy dan te regt gecorrespondeerd ook met de Heeren
Boel: Daar die, met ons, alle Pauslyke magt, en gespot met het
woord *Bisschoppen*, &c. verfoeyen.

En 't schynd wel; of de Dagers met hun Do. willen; indien die
twee Heeren Pausen waren; wy dan met hen mogten correspon-
deeren. Want nu is het. "Aangesien gyl. correspondeerd met die
"Heeren: *Niettegenstaande* ('t is *Niettegenstaande*) sy geen Pausen zyn.
Dat dan het naaste segd. Waren sy Pausen, soude onse correspon-
dentie nog wat zyn. Dog dat worden Dagers met hun Do. over-
gelaaten.

Nu nog iets van de ware Toestand der saak.

Maar! dit is'er waarlyk van de saak. Hadden die Heeren het
met der Dagers correspondent, Do. Freeman, ook gehouden: En
ons vermaand tot onderwerping aan die vrende Leer en Disciplin
van der Dagers Do. Dan ware het wel geweest. Want Do. Freeman
verklaard hun Do. "Voor een getrouw Bedienaar des H. Euange-
"liums: Syn 3 gedrukte Predicatie Regtspinnig; Ja, tot inde minste
"omstandigheyt overeentkomen met Gods Woord, &c. En Er-
"kend hem voor syn waarde mede-Broeder; by syn approbatic
"daarop. So ook in Do. Freemans Brief van 12 Maart 1723.

Dan; nu de Heeren Boel, met ons, daar tegen waaken voor de suyvete
Leer, willen de Dagers nog hun Do. dese onse Correspondentie
met

met hen niet gedogen. En varen, daarom, uyt onbesuyfdheyd, so tegen ons, en henlieden uyt. Dat maar d'eenige reeden is.

Dog nog al meerder hebben de Dagers het tegen DAT Correpondeeren, dus voortgaande.

“ Egter Raad-pleegd gylieden met gemelde Heeren, om dat SY
 “ SEGGEN dat onse Lector een Valsche Leer dryft. Alhoewcl
 “ SY, binnen drie Jaren tyds, sulks niet hebben KONNEN
 “ bewyfen : Nog ook NOOYT sullen bewyfen.

De Reeden dat die twee Heeren hiermede quaad doen ; is by de Dagers ; Om dat sy seggen, onse Do. een valsche Leer dryft.

So soude het Raadplegen wel zyn ; seyden sy maar, dat de Do. REGT Leerde : Maar nu dat niet seggende : keuren de Dagers dit Raadplegen mede af. Dog hier van is de wetlykheyd al boven aangewesen ; en getoond dat het niet enkel seggen ; maar bondig bewyfen is, dat der Dagers Do. een valsche Leer dryft. En dus wy daar tegen zynde ; alweder te meer ons mogten vervoegen by de *Heeren Boel* ; en andere, die tegen valsche Leer zyn. Dog het is onwaarheyd ; dat wy, op 't enkel seggen van die *twee Heeren*, dat hun Do. een valsche Leer dryft ; egter met hen Raad-plegen. Want daar toe zyn wy bewogen.

Voor *Eerst* : Om dat der Dagers Do. selfs seyde, en met syn handel en gedrag in den Dienst bewees ; dat hy een valsche Leer dreef.

Ten *Tweeden* : Om dat wy, dit bemerkende, daar in den Do. tegenspraken. En tegen hem met goede reeden seyden ; dat hy een valsche Leer dreef. Als boven, en nog nader te sien is.

En ten *Derden* : Om dat hun Do. seyde, en toonde, dat hy dat wilde doordryven, so als syn correspondent, *Do. Freeman*, ook gesegd word, van hem bekend te hebben.

En ten *Vierden* : Dat wy, so dit doordryven van hun Do. meer en meer alomme siende ; het nodig oordeelden, uyt liefde voor de ware Leer &c, ons beklag en verloek om nader onderrigting na *Kerken-Orders* te doen : *Niet* by die *Heeren Boel alleen* ; maar ook by andere Regtsinnige Heeren. En dus so Raadpleegden ; dat wy selfs eerst beweesen, dat der Dagers Do. een valsch Leer dreef.

En so, na selfs-overtuyging hier van al op *Raretans*: Daar na, in vervolg van tyd, maar met de *Heeren Boel* hebben begonnen kennis te maken. Die so dol en dwaas nog niet te Bock staan by waarheyd Lievende; dat sy dit souden seggen sonder bewys. Maar, hoe word dier Heeren Bewys niet geiterkt door de Dagers met so een ongerymde taal, als of sy weeten wat hun Do. in syn herte voed, of voorheeft? Ja, *versekerd* zyn, dat hy nooyt onregtsinnig kan of sal worden. En so dit quaad gerugt, en dat seggen van die Heeren teenemaal nader bevestigen. Want agter die woorden, "Om dat 'ly seggen onsen Leeraar een valsche Leer dryft," volgdonmidlyk.

Alhoewel sy binnen drie jaren tyds sulks niet hebben KONNEN bewyfen, nog NOOYT sullen bewyfen.

Onbesonnener uytdrukking, nog ongehoorder vryspreeking kan 'er immers niet zyn, als dese? Niet alleen dit niet te *konnen*, maar ook *nooyt te sullen* bewyfen. En dus hun Do. eensklaps van alles gesuyverd is. En dat syn gantsche leven door. Maar! Hoe dit nu sal kunnen overeenkomen met 'tgeen, wynig hier na, in dese *Daagbr.* volgd; "Dat sy, NU (den 28 Maart 1723.) vergaderd zynde, met rype Raadpleeging beslooten hebben om middelen by "der hand te neemen, om dese SAAK (dit quaad gerugt) te ON-"**DERSOEKEN**, &c." Laten wy onpartydigen oordeelen.

Sie daar dan nog een nadere drang-reeden tegen ons correspondeen en raadpleegen met de Heeren Boel; die dog, volgens de Dagers, niets kunnen bewyfen. Ja, verklaaren hen voor altoos daar toe buyten staat. Om so dan, was't doenlyk, ons van die Heeren af te schrikken; en liever by de Dagers en hun Do, als syn Kerken-Raaden, en Opfinders over syn Leer &c, sulc een getuygnis in Schrift onder hand te ontfangen. Daar dat by hun Geselschap eerst vry meer geloof soude verdienen, dan dat van de Heeren Boel. Sy Dagers (tegen hun gedagten, in onbesuyfde drift) schoon niet van ons aangesogt, ons die Bewyfen geven. So veel magtiger zyn dan dese Dagers methun Do. Met dus by hun sogenaamde Kerklyke Acte te toonen haar afwyking van de suyvere Leer en Disciplin der ware Gereformeerde Nederduytsche Kerk. En hadden sy dan tegen ons, sulke onnossele domme Boeren, waarboven sy so overtreffen, so niet moeten

moeten uytvaren, als by de Daagbrieven doen. Immers was 'er dan geen quaad in't correspondeeren, &c. met sulke, die NIETS *konnen* nog nooyt *sullen* bewysen.

Bewys, wat die twee Heeren, en andere, hebben konnen doen.

Maar ! Christen Leefer ! Is het niet bekend te *Nieu-York*, op't *Lange-Eyland*, en elders ; dat *Do. Boel*, met andere waakfame Lee-raren hun *Do. valsche Leer* openbaar van de Predikstoel meer dan eens aangetoond en bewesen hebben ? En so ook in't bysonder door hen, en den Advocaat *Boel* verscheydene daar voor ge-waarschouwt zyn ? Dog hier van zyn de Dagers onkundig, blind en doof. Immers sy houden sig so met hun *Do*, in de 2 *Daagbr. n. 3.* tegen de bekende waarheyd aan. Is dat geen Bewys openbaar genoeg 't welk voor en aan verscheyde Gemeentens gegeven word ? Of moet het Juyst mede in DRUK geschieden ; om dat der Dagers *Do.* daar in is voorgegaan, en hen uytgedaagd heeft ? Gelyk sy, met hun *Do*, sig so *daarop* verheffen in die *n. 3.* dat dit al in het Jaar 1721. geschied was. Namentlyk dan, in hun *Do. Voor-Reeden* voor syn drie gedrukte Predicationen. Maar is dat dan een wettig gevolg ; als iemand een ander uytdaagd, dat dat hem regt geeft, dat dan de ander, op syn uyt dagingen commando, tegen hem heeft te verschynen ? En dat, hy niet uytkomende, dan mag beslooten worden dat niets *kan* nog nooyt *sal* bewysen ? Of moet dit het wettig gevolg wesen ? Dat hy toond na 't Gebod van den uyt dager niet te geven ; en den Dager heeft afgewagten de tyd, wanneer het den uytgedaagden gelegen komt tegen hem te verschynen.

En wat hadden die twee Heeren dan te doen met sulck een trotse uyt daging ? Immers sweegen sy niet uyt onmagt, als reeds gesien is. Maar 't was, onder andere reedenen, ook, op hoop of hun *Do.* mogt tot inkeer komen ; syn VALSCHE CONCEPTEN afftaan, herroepen, en (volgens syn beloften en handteekening t' *Amsterdam* voor de Eerw. Classis gedaan) de suyvere Leer en Disciplin der ware Gereformeerde *Nederduytsche Kerk* betragten.

Wat

Wat de Dagers met hun Do. maar ERKENNEN voor BEWYSEN.

So moet dan dit, niet hebben *kennen* bewyfen, by hen beduyden; dat dit maar BEWYSEN is, wat fy daar voor willen erkennen; en als BEWEESEN aanneemen. Gelyk hun Do. in syn Voor-Reeden fchryft, "Dat men hem moeft overtuigen." En *Andries Ten Eyk* (onderteekenaar der 1 & 2 *Daagbr.*) ityfsinnig 1723. in *January* ten Huife van Do. *Boel* feyde; als of hy alle Landen door-gereyft, en alle Regtfinnige mannen gefproken had, "Dat de gantche Wareld niet in itaat was, om Do. *Frilinghufen* van On-regtfinnigheyd te overtuigen." Met fulk een Tuymel-geest zyn fy, helaas! befet, dat 'er geen overtuigen aan is. Immers, by hen, niets bewefen; hoe bondig ook aangetoond. Als in het gefprek van Do. *Boel* met hun Do. (fie pag. 51.) in't begin van het Jaar 1720. bleek: Toen hy, op Do. *Boels* Bewyfen, maar sweeg; of meefterlyk feyde, "Daarom niet, om dat ik het niet wil doen." So is hy egter niet overtuugd. En noemd, na syn geestlykheyd, die alles onderscheyd, in syn Voor-Reeden, en, met de Dagers, in de 1 & 2 *Daagbr. n. 2.* het Bewyfen van de Heeren *Boel*, maar, "Beufelagtige praatjes; Notoire valscheeden; Lasteringen, &c. "Of, ten belten genomen verdrayingen van woorden; afgebrookene Reedenen. Of Omftandigheden; Een Foute, maar geen Kettery, "valsche of fielverdervende Leer, &c, als hun correfpondent, Do. *Freeman*, fchryft in syn Brief van 12 *Maart* 1723.

Dies hadden dan de Heeren *Boel* op het vonnis van fo een groot Meefter, hoe ook uytgedaagd, hem, om hemself, geen antwoord waardig te reekenen. Daar fy dog met hun bondige Bewyfen by hem niets tot overtuiging konden dienen. Waarom dan die Heeren fig maar ten dienfte van *Gods Kerk* hadden gerced te houden. En daarin ook bereyd zyn gebleven. Om dan; fo bemerkende de onbefuyfdheyd van den Uyt-dager; overwinning roepende, eer den ftryd geweest is; en het misbruyk van hun langmoedigheyt; voor de Wareld dus uyt syn, en der Dagers gedrag blykende: Het fo nu de tyd te reekenen van in DRUK te vertoonen, wat 'er van de faake zy: Dat de Dagers nu seggen, "Alhoewel fy binnen drie jaren tyds fulks niet hebben konnen bewyfen."

Hoe

Hoe weten de Dagers met hun Do. DAT? Waar by is sulks gebleeken? Wanneer hebben die Heeren dat bekend? Van het tegendeel zyn seer veele, so der Gemeente van *Nieu-York*, als andere kundig en bewuft. Of weten de Dagers dan OOK alles, wat die Heeren konnen doen, of niet? Of, is het maar onstuymig naklappen, op het voorpraaten van hun Do.? Daar, buyten hun Do. en *Andries Ten Eyk*, (so veel men weet) geen ander der Dagers ooyt met die Heeren in mondgesprek is geweest: En nog minder over die valsche Leer van hun Do., VOOR dese Daagbrieven uytquamen.

En egter is het slot-Vonnis, "Sy hebben dit niet konnen bewyfen. Maar SY, sy Dagers met hun Do. "Hebben (2 *Daagbr. n. 3.*) nog "geen Bewyfen daar van gesien nog gehoord. So konnen dan die Heeren ook niets bewyfen. Dit staat op voeten! Wat een wettig Besluit? Als of die Heeren met hunne Bewyfen moesten verschynen voor de Dagers: (O Ja! want die zyn Opfinders over syn Leer, &c.) En hen doen sien, en doen hooren: Hoe seer de Dagers voor het Licht der waarheyd ook hun oogen sluyten, en hun ooren stoppen voor desselfs gehoor: Door een blinde gehoorzaamheyd aan hun Do. Wel! dat sy dan nu eens sien, hooren, en waarlyk ter heren neemen: Om geen Leugens meer voor waarheyd te omhelzen.

Gesprek der Heeren Boel met Andries Ten Eyk.

Wat heeft desen selven *Andries Ten Eyk* niet al, in het jaar 1721: twee dagen agter een, gesien en gehoord, dat die Heeren *Boel* konden bewyfen syn misverstand, met syn Do; om Diaken te zyn, en de Tafel des Heeren te bedienen; en egter selfs van 't Avondmaal af te blyven, en dat niet te ontfangen: Het gebed des Heeren selfs niet te bidden: En dat ook syn kinderen te verhinderen: Om dat syn Do. seyde, naar syn sienlyke Labadistise kenteekens, dat hy *Andries*, en syn Huysgesin, nog *onwedergeboornen*, en in de *Natuurstaat* waren.

Hoe opende *Do. Boel* hem *Andries* toen niet de geestlyke kenteekenen der wedergeboorte, uyt Gods woord; so van Suygelingen, als Kinderen, Jongelingen, Mannen en Vaders in Christus? En drong op *Andries* syn gemoed, voor God, aan; hy sig daar aan soude toetsen? Hoe bekende die *Andries* toen niet syn mislyding door syn Do.? Hoe opende *Do. Boel*, hem, kortlyk het gebed des Heeren? Immers so

voor voor Suygelingen en Kinderen; als voor Vaders in Christus aanbeyoolen? So zelfs, dat gelyk *Do. Boel* meer dan eens van de Predikstoel te *Nieu-York* bewesen heeft; het te vreesen is een *qualyk* bidden; als men so groot syn deel al reekend in het geestlyk kindschap; met voorgeven van *Bysondere Verligting*, boven anderen. Waar van Waarheyd-Lievende (die *Do. Frilinghuisen* en Schuurman kennen, en agtgeven op sulke hoogmoedige Daagbrieven) konnen getuygen; hoe die twee sig daar over wel hebben uytgelaaten.

Daar; hoe grooter men syn gebrek nog vind, en ter herten neemt in het *geestlyke*; te sterker den ernst tot regt bidden, door des *Heeren Geest*, moet gaande worden. God wederstaat den hovaardigen; maar den nedrigen geefd hy syn vermeerderde genade. En vervald hongerige met goederen; en send ryken ledig weg.

Hoe bekende die *Andries* toen self niet, in syn gemoed overtuygd te wesen; dat hy, meer dan eens, *berouw* gehad had over syn sonden. Dat syn *Do.* (als hier voor pag. 19, te sien) van de Predikstoel rond uyt gesegd had, dat 'er niet een in de Kerk was, die dit konde betuygen; en die het deed, sulks egter loog. 'T geen desen *Andries* mede verklaarde door syn *Do.* gesegd te zyn. En daarop tegen *Do. Boel* bekende, dat zyn *Do.* mis was.

Hoe bekende toen *Andries* niet, dat *Do. Boel* hem regt onderrigtede; En hy *Andries* derhalven tegen die verkeerdheeden waakzaam had te wesen, en als *Litmaat*, en als *Diaken*, de Gemeentens, als thuyts gekomen was, hier van te waarschouwen. Dat hy te dier tyd ook beloofde voor dese *Heeren Boel*. Na dat *Do. Boel* op 't ernstig versoek self van *Mr. Matthys Ten Eyk*, de Vader van *Andries*, sig, hoe wynig tyd ook hebbende, so verleedigde eenige puren agter een, op syn Bloedvriends aanstaan, met hem *Andries* al over de swevende Verschillen, ernstig te spreken na Gods woord.

En in *January 1723*, heeft desen selven *Andries* dit nog weder ondervonden. Toen hy bekende op nieuw, dat nog *Diaken* was; en seyde dat ampt, als *Diaken*, te mogen en konnen bedienen, schoon hy van't Avondmaal af bleef. Waar van de onregtsinnigheyd, pag. 39 & 40 is bewesen. Wanneer door den Advocaat *Boel* verscheyde stukken van onregtsinnigheyd getoond wierden in de drie gedrukte Predicatiën van *Do. Frilinghuisen*,

En in 't bysonder over de woorden (2 *Predic. pag. 16.*) "Dat CHRISTUS soude LEUGEN gesproken hebben, indien hy JUDAS het Avondmaal gegeven had; seggende, Dit is myn Lighaam, dat voor u gebrooken word; dit is myn Bloed, dat voor u vergooten word. 'T welk (voegd hy 'er by) "men van den Mond der Waarheyd niet eens denken mag.

Maar hoe bysonder verligt en ieverig die Do. dus sig selven vermeet; weet, of toond hy egter wel eens het Regte? Want had hun Do. dat beseft, soude hy, wegens den Saligmaker, dan wel SO schryven durven, dat hy Leugen sou gesproken hebben, so hy aan Judas het Avondmaal gegeven had? Daar hy nogtans zelfs bekend (2 *Predic. pag. 15.*) "Dat Judas het Pascha gegeten heeft? En in de *Inleyding van die 2 Predic. pag. 2.* segd. "Onder het Oude Testament hadde God een Wet gegeven, waar door verboden wierd, dat de vremdelingen, onbesnedenen, en onreynen," (Wat?) "tot het HEYLIGDOM of de geheyligde dingen, niet mogten naderen. En *pag. 3.* "Want Wy hebben OOK een HEYLIGDOM, onder den Nieuwen Testamente (Welk?) "het AVONDMAAL des Heeren; Dat (bekend *Do. Frilinghuisen 'er by*) "in PLAATS van het PASCHA gekomen is. Waar van wel ernstlyk geboden is, dat geen onbekeerden, &c. mogen naderen."

So is in *Plaats van het Pascha*, onder 't Oude Testament, het *Avondmaal* gekomen; en dus 't *Pascha* het *selfde* is als 't *Avondmaal* onder het Nieuwe Testament. Vervolgens dat Christus, het *Pascha* aan Judas gegeven hebbende; (want segd *pag. 15. & 16.* de *Paasch-beete* genomen hebbende) so was voor Judas Christus lighaam in 't *Pascha* gebrooken. En dus is Christus, de *Mond der waarheyd*, een *Leugenaar*: Na dese *Leugenagtige Stelling* van hun *Do.* Want word Christus lighaam voor alle, die het *Avondmaal* eten, gebrooken; so was het ook in 't *Pascha*: Als beyde een *Heyligdom* wesende, en Christus verbeeldende. Gelyk hun *Do.* dit volmondig uyt segd: En het *eene* in plaats van 't andere gekomen.

Waar op aan desen *Andries* verder wierd aangetoond uyt *Lucas 22.* dat op 't *Pascha* onmidlyk het *Avondmaal* was ingesteld; en Christus met de *TWAALF Discipelen AANSITTENDE* (als staat, *vs. 14.*) het *Brood* nam, en dankte, en brak het, en gaf het *HAAR* (*vs. 19* en *20.*)

en 20) se gende, "Dat is myn Lighaam, 't welk voor u gegeven word.
 "En desgelyks ook den Drinkbecker. Daarop vers. 21. EERST volgd,
 "Dog siet, de hand des genen, die my verraad, is met my aan de Tafel. En
 dus was Judas daar nog tegenwoordig aan de Tafel: En heeft ver-
 volgens het Avondmaal genooten. Al ontkend hun Do. dit van het
 Avondmaal; van het Pascha bekend hy 't egter daar. Dat beide in't
 wesen der saak het selfde was.

Dit wynige, hier over, doet sien, hoe *regt Do. Freemans Appro-*
batie zy: En diene, voor die uyt onnosselheyd, of andersints seggen,
 of sig verbeelden, dat sy in die drie Predicacien niets onregtsinnigs
 kunnen vinden:

Daar by segd het 35 *Artic.* der Geloofs-Belydenis der *Gereformeerde*
Kerken in Nederland (dus tegen *Do. Frilinghuisens* Stelling aan) dat
Judas het Sacrament, namentlyk des Avondmaals, wel genooten
 heeft; dog niet Christus. Luydende;

"Dat hoewel de Sacramenten met de beteekende saken t' samen
 "gevoegd zyn; so en worden se nogtans met dese twee saken van *alien*
 "niet ontfangen. De Godlose (*Merk op. Leeser*) ontfangd WEL het
 "Sacrament tot syner verdoemenis; maar hy ontfangd NIET de
 "Waarheyd des Sacraments; als JUDAS, en Simon de Tovenaar,
 "beyde, wel het Sacrament ontfingen; maar NIET CHRISTUS,
 "die door 't *selvs* beteekend word. Het welk (geef agt) den GE-
 "LOVIGEN ALLEEN mede gedeeld word.

Waar tegen dan *Do. Frilinghuisen* ook aangaat: En so in syn Voor-
 Reeden, als die 3 Predicacien valsch segd; dat syn Leer is dese Leer in
 de *Nederlandse Geloofs-Belydenis* vervat.

So is aan desen *Andries* syn *Do. Onregtsinnigheyd* bewesen: En
 getuygd *Andries* dan valsch, dat hy in de 2 *Daagbr. n. 3.* steld, "Den
 "9 *Mey* 1723, nog geen Bewysen van de *Heeren Boel* gehoord of
 "gesien te hebben. En die *Heeren* uyttemaken voor" onkundige,
 "quaadwillige, die twist oneenigheyd, tweedragt en muystery in
 Kerk en Borger-leven verwekken, &c. En wat dergelyke faamro-
 vende taal in de *Daagbrieven* meer is. Dog vermids desen *Andries*
 tegen alle vermaningen tot inkeer, hem t'sedert van tyd tot tyd
 gedaan, So ondankbaar tegen die *Heeren* zy; geven sy hem (blyft
 hy, des niettemin, hardnekkig tegende waarheyd) aan God, en syn
 eygen

eygen gemoed over. Die de Leugenspreekers sal verdoen.

Want, fois het dog van een Leugen-geest te schryven; dat de *Heeren Boel* fulks niet hebben kunnen bewyfen. Daar de *Dagers*, met hun *Do*, self van het tegendeel genoeg bewust zyn. Dan maar uyt onfinnigheyd dus spreken: Om (was't mooglyk) sig te wreken over die bondige Bewyfen van hun *Do*. onregtsinnigheyd: En *SO* op *Hen Beyde alleen* aan te vallen by dese eerste *Daagbr.* Om ons, en ieder van *Hen* dus af te schrikken, van verder hun *Do*. *Dwaal-Leer* tegen te spreken.

Waarom wy dan, als waarheydlievende, te regte voor fulke niet verscheenen zyn. En billyk met de *Heeren Boel* gecorrespondeerd hebben. Te meer: als daarin nader gesterkt door der *Dagers* nog onbefonnener *Taal*, met dit hun *PROPHETEEREN*, "Nog nooyt fullen bewyfen.

Want in dit hun *Propheteeren* zyn ten minsten dese onbefonnenheden. Voor *Eerst*: Dat sy, die ten tyde der 2 *Daagbr. n. 3.* sig nog *blind* en *doof* bekennen; dat nog geen Bewyfen van die *Heeren* gehoord of gesien hebben: Uyt sulc een blinde onkunde, evenwel hun groote kennis in dese eerste al hadden opgegeven, en verklaard dat die *Heeren* hun *Do*. onregtsinnigheyd niet *konnen*, nog nooyt *fullen* bewyfen. In plaats van hun oordeel, voor het *Tegenwoordige*, dan op te schorten, so sy nog niets gehoord of gesien hadden. En te minder iets te bepaalen over het *Toekomende*: Maar af te wagen, tot dat sy gehoord en gesien hadden, wat die *Heeren konden* doen; eer sy *SO Propheteeren*.

Ten *tweeden*: Is het onbesonnen; dat sy, met erkentnis van hun onkunde, so sig, by na, voor alweetende uytgeven: Die net weeten alles, wat die *Heeren Boel* ooyt fullen kunnen bewyfen of niet. Hoewel nog *niets* (als sy voorgeven 2 *Daagbr. n. 3.*) daar van weetende.

Ten *derden*: Is't een onbesonne *Taal*; dat sy sig so aanmatigen een volle kennis van alles, wat hun *Do*. *niet* segd te beogen: maar *selfs* waarlyk in syn herte voorheeft. Hoedanig een kennis *alleen* tot den *ALWEETENDE* behoord. En dat sy, tegen Gods woord, en de *Gerreformeerde Belydenis*, hun *Do*, by dese 1 *Daagbr.*, voor *onsaambaar* verklaaren; tegen wien *nooyt* iets onregtsinnigs sal kunnen be-

wesen worden. Dat het gevoelen is van de *Antichristise Roomse Kerk* over *haren* Paus. En te onbesonnener by de ervarentheyd bevonden; om dat, al ware iemand *Voorheen* Regtfinnig, of *Tegenwoordig* nog; egter niet volgd, hy daar *na* niet soude kunnen onregtfinning worden, of scheuring soeken? Gelyk bekend is van Labadie, Koelman, en meer andere. En der Dagers Do. met dese Daagbrieven selfs bewyft, en sy met hem.

Eyndelyk; wat spreken sy so dan ook uyt die onbesonne grond? Dat wat Bewysen 'er ooyt, tegen hun Do, mogten gegeven worden door de *Heeren Boel*, sy dus selfs verklaaren dat *die* nooyt Bewysen sullen zyn: Te weeten by hen, en hun Do. En sy derhalven hardnekkig, tegen alle Bewysen aan, in blinde gehoorzaamheyd aan hun Do, sullen, en willen verlaafd blyven. En met sulken Taal nader billyken, dat die Heeren, op hun Uytdagende Do, niet zyn in *druk* uytgekomen: Maar hem, voor hemselven, met de Dagers, te regt eenig Antwoord onwaardig reekenden; als van de Dagers onnut verklaard, om hen *ooyt* iette sullen kunnen bewysen.

Dog met die Taal bouwen sy mede op den selven onbesonne grond met hun Do; die al 1721. in syn 2 *Predic. pag. 25.* betuygd heeft, "Dat liever duysend dooden wenscht te sterven; (hoewel nóg niet eens gesmaakt hebbende wat is een *eenige* dood te sterven)" dan dat "hy de waarheyd (dat is 'geen hy waarheyd noemd)" niet soude "prediken." Dus verklaaren dan de Dagers *hier* hun Do. voor so onfaalbaar Regtfinnig, dat sy nooyt daar tegen Bewysen sullen aanneemen. Enderhalven sig verseekerd houden, by Kerklyke Acten, ook van hun Do. onverfetykheyd by syn nieuwe en vrende Leer, tegen *Gods Woord* & de *Gereformeerde Nederduyse Kerk-Orders*.

Sie so alweder, hoe de Dagers dus hun eygen en hun Do. onregtfinnigheyd selfs so onbesonnen in Schritt getuygen; en so sig toonen te zyn afgescheyden van de *Gereformeerde Nederduyse Kerk*: En daar VAN voor geen *Kerken-Raden*, of Opfienders te erkennen zyn.

Dat wy dan (schoon door hen gedaagd) ons aan deselve *Gereformeerde Nederduyse Kerk* houdende, voor sulke opfetyk onregtfinnigen geensints hadden te verschynen; die *blind* en *doof* sig bekenen voor *Bewysen*. En *Onbequaam* ons de grond-waarheeden te Leeren, daar sy selfs van *onkundig* zyn. Maar hen nu te doen sien,

en te doen hooren, waarom wy als nog, sonder wettige tegenreeden, gecorrespondeerd en geraadpleegd hebben met de *Heeren Boel*.

BESLUIT HIEROP.

Dus hebt gy, *Christen Leefer*, met ons, moeten bekennen, dat daar uyt volgde, so wy hier aan schuldig waren; wy so wel, als die *twee Heeren*, dan alle liefde tot de waarheyd, en by gevolge alle vrees Gods uyt onse herten moesten verbannen hebben.

Maar nu; gelyk 'er geen sagter sin in dese bytende Beschuldiging lag: Wie sal ons, na waarheyd, dan het sagtste konnen seggen? Dat die Beschuldiging begrypt, waar mede wy, en bysonder dese Heeren, dus gebrandmerkt worden.

En wat een onkundig, onbevoegd Regterlyk Oordeel siet men niet in dese Uytpraak der Dagers: Die, op syn best genomen, geheelik uyt ongeletterde personen bestaan?

En dat over een *Predikant*, en een *Advocaat*. Waar by, een ieder der Dagers (so sig selfs met bedaardheyd ondersoekt) gewillig soude belyden, daar geen overeenkomst te zyn, tusschen de *Dagers*, en dese *twee Heeren*. Wat belangd de *Onderscheyden kennis* van een *Valsche Leer*, en de *waarheyd der Hervormde Gods-dienst*.

Al roept *Andries Ten Eyk* nog so veel; dat hy, schoon maar een *Boer*; egter *Do. Boel*, en syn Broeder (te weeten 1723. in *January*) so bondig uyt Gods Woord bewesen had hun *Do. Regtsinnigheyd*. Dat sy beyde verftomden, en niets meer te seggen hadden. En hy *Andries* daarom eenige van onse Vergadering iterk aan was, van niet na *Nieu-York* by dese Heeren te gaan: Als te vergeefs. Ja, het selfs niet noodig syn *Do.* met die Heeren sprak over de *Regte Leer*: Vermids hy, maar een *Boer*, hen beyde de mond kon snoeren.

Want, *Leefer*, hebben dese Heeren so maar in't wild gesegd hun *Do. Leerd Valsch*? En heeft die *Pauslyke* onbepaalde *Taal* ons daarom uytgelokt met hen *Beyde* te correspondeeren, en raad te pleegen? Wie, niet uytfinnig, sal dat geloven? Maar! Wat *Bewys* hebben de *Dagers*, met hun *Do.* dat die Heeren fulks niet hebben konnen, nog nooyt fullen bewyfen?

Seggen sy dit; om dat die Heeren fulks in hun *Ontfaglyke Vergadering niet hebben ingebragt*? Dat is waarheyd; en fullen sy ook

ook nimmer doen. Laat ons, dat, hen toestaan. Wat misdad is daarin? Of zyn sy de Kerklyke Regters, voor welker vierfchaar dat sy dese Heeren ook, aangaande de *Kragt* van hun *Bewyfen*, moesten *Oordeelen*? Wat vermeetelheyd ware dit niet? En evenwel schynd dit mede hun oogmerk. Vermids in de 2 *Daagbr. no. 3.* dese Heeren eerst genoemd hebbende, *Raatgevers*, en *Opstokers* van *Ons*, &c. 1721. al *Uytgedaagd*; daar verder byvoegen; “Maar waar zyn HAAR. (*Do. Boel en Broeders*) *Bewyfen*? Wy hebben ’er nog geen van gehoord of gesien.

Het is geen eerlyk Predikant, die een Regtsinnig Leeraar beschuldigd, dat hy een *Valsche* Leer dryft. Maar! Wat Naam dan sal men die schend-daad geven; als men een Leeraar (gelyk hier, en in de 2 *Daagbr. n. 3* en 4. door de *Dagers* en hun *Do.* geschied; tegen meer dan een) so maar in’t algemeen soude beschuldigen sonder *Bewys*? Maar! Wat Naam dan ook, in tegendeel, sulke genaamde *Kerken-Raaden* of *Opfinders* verdienen; die een Regtsinnig Leeraar, en een *Litmaat* der *Hervormde Kerk* met sulke verfoeylyk stuk betigt? Als waar van, op hoedanigen wyse dit van die twee Heeren *gesegd*, en *beweesen* zy; ten deele; *HIER BY* en ’t geen sy nog by der hand gereed hebben, soo ’t de nood vorderd; *EERLANG* het tegendeel nog omstandiger blyken sal? Dat laten wy aan ’t oordeel van andere Regtsinnigen.

Niettemin; het blyft niet by dese bloote ongegronde *Beschuldiging*! Maar! Op dat de *Dagers*, door die strafwaardige *beswaring*, tegen de *Heeren Boel* de verfoeying zelfs van een ieder vreedelievend *Ingeseeten* mogen verwekken: So stellen sy *DIE* in haar *afgryfelyke* gevolgen dus voor:

“Het welk dan *TWIST* en *ONEENIGHEYD* baard onder “*ONSE Gemeentens*. (De reeden hier van is:) “*Dewyl SY*, On-
“*kundige* en *Quaadwillige*, verbeelden sulks waar te zyn.

Twist en Oneenigheyd Baard onder ONSE Gemeentens.

Maar! Waar by word *DAT* bewesen; dat die Heeren *Twist* en *Oneenigheyd* baaren, en dat wel “*Onder der Dagers Gemeentens*? Als sy hier voorgeven. Waar blykt; dat tot nog toe onder *HUN* *geselschap* *Twist* en *Oneenigheyd* is ontstaan over het gene

dese Heeren sig verbeelden? Het tegendeel bewyzen sy zelfs met de Daagbrieven. Als by dese eerste; Daar uytdruklyk getuygen, "Dat de Leere der waarheyd, die na de Godsaligheyd is, onder HEN met VRUGT toeneemd. In de Tweede n. 2, "Syn Leer "Sielbehoudend, en daarom onder HEN gefegend is. In de Eerste, "Dat sy Eendragtelyk (dat is dan niet in twist en oneenigheyd)" hebben beslooten, &c.

Sulks dan die Twist en Oneenigheyd niet is onder de Dagers; of onder HUNNE Gemeentens; als sy het noemen: Nog ook onder ONSE Vergadering: (Schoon ons dat nagevende by dese, 1. "Dat "onder ONS openbaar is haat, nyt, toorn, &c.) Maar die twist en oneenigheyd is eygentlyk DOOR hun Do. verwekt: En wel bysonderlyk, op syn aanhiting, nu mede DOOR de Dagers en hun Gefelschap, als BEROERDERS der menschen, aangerigt TEGEN ons, en onse Vergadering: Die ons van hen afhouden, maar aan de Gereformeerde Nederduytsche Kerk; en daar voor waakzaam zyn.

Want in dit Gewest ten vollen bekend is; dat voor de komst van desen Do. Frilinghuisen met Schuurman, onse vier Gereformeerde Nederduytsche Gemeentens (en ook de andere) eendragtig waren in de Leer en Disciplin. Vraagd men na de reeden hier van? 'T was; om dat de vorige Leeraaren, die onse Kerken bediend hadden; nog de andere Regtfinnigen in dit Gewest, nooyt sodanigen Leer of Disciplin hebben geleerd, die Twist en Oneenigheyd konde baaren. Maar die, in tegendeel, hun Toehoorders altyd tot Vreede, Liefde en Eendragt hebben vermaand.

BEWYSEN: Wie hier van de Ware oorzaak zy?

Hier van worden nu dese Heeren Boel beschuldigd d' eenige oorzaak te zyn. Daar het, in tegendeel, openbaar is, niemand anders te zyn, dan der Dagers Domine, met syn Aanhang.

EERSTE BEWYS. Voor eerst: Uyt hunne Daagbrieven selve; so onregtfinnig, dat niet dan Twist en Oneenigheyd kon den verwekken. Tentweeden: Selfs by het Getuygnis van hun eygen Correspondent, Do. Freeman, al 1721. gedaan in syn Approbatie; met dese woorden; "Wy wenschen ook, van herten, dat den IN-
"HOUD van dese Predication van Ons, en alle onse Leeraaren,
"BEHOUDENS de Vreede en Welstande van onse Gemeente,
"KON-

“KONDEN en MOGTEN Gepractiseerd en in't werk gesteld worden.

Bedenk, Leefser; of dese uytdrukking van sodanig een Wensch; en dat nog wel van herten; niet moet erkend worden woordelyk te behelfen; dat hy, en al de andere Gereformeerde Nederduytsche Leeraren, in dit Gewest, mede mogten Onregtsinnig worden! En daarover practiseeren hoe dese Siel-roerende Leer en Disciplin van *Do Erilinghuisen* in't werk te stellen, om ook onrust en twedragt in andere Gemeentens te verwekken; gelyk reeds (God beteere het) onder onse vier Gemeentens op *Raretans*, &c. geschied is! Voorwaar een schoon Getuygnis na waarheyd van desen *Do. Freeman*, “dat die drie Predicatie in de minste omstandigheeden overeenkomen met Gods Woord: Ja, ook met de Leere van onsen *Heydelbergse Catechismus*, tot een REGELMATE van de EENIGHEYD der LEBRE in ONSE Kerken gebruykt, &c.” Wat moet men dan van *Gods Woord* besluyten! Leerd dat te wenschen, als hier doet, dat het Selve BEHOUDENS de VREEDEN en WELSTAND der Gemeente KONDE en MOGTE in't werk gesteld worden? Dit moet immers het gevolg daar van zyn! Wat moet men dan ook van de *Heydelbergse Catechismus* oordeelen, die hy bekend, dat tot een *Regelmate* is van de *Eenigheyd* der Leere in onse Kerken gebruykt? Of is dat by hem de *Regelmate* van de *Eenigheyd* der Leere, te wenschen, dat sulks konde en mogte gepractiseerd worden *Behoudens* de *Vreede* en *Welstand* der Gemeente? Sou dat dan niet zyn sig selfs voor Onregtsinnig, en een Scheurmaker te verklaaren, met sodanig een wensch te doen?

En die syn Approbatie, en Wensch, wil hy by “alle Regtsinnige Gereformeerden, alle vrome in Waarheyd lievende Christenen nog doen doorgaan (want segd, “Wy willen derhalven niet twyffelen of, &c.) “om voor goed te kennen.” Maar! verklaard hy dan de sodanige niet daar voor alleen “Die, met overtuyging van waarheyd geerne willen aanneemen, een Leer en Disciplin, die niet is te practiseeren, of in't werk te stellen *behoudens* de *vreede* en *welstand* der Gemeente? En dus al de andere, tzy Leeraaren, of Ledematen, die dit niet willen aanneemen, voor *Onregtsinnigen*, &c? “Is dat sig be-
“toonen een trouw en regtsinnig Dienaar van Gods Woord te zyn?
“Is dat voldoen aan syn *Commission*, en't vertrouwen, dat syn *Princi-*
“palen

“palen in hem gesteld hadden? Is dat de Onregtsinnige Leer tegen-
 “stand doen?” Wie staat over so een getuygnis niet verfeld! Als
 aanlopende tegen Gods Woord en de Geloofs-Belydenis, &c. Daar
 uytdruklyk gesegd word, *Artic. 32.* “So NEEMEN wy dan *alleen*
 “aan, het *geene dienstlyk* is om EENDRAGTIGHEYD en EENIG-
 “HEYD te VOEDEN, en te BEWAREN. En alles te onderhou-
 “houden in de gehoorsaamheyd Gods.” Weg dan met so een Wensch!
 God vangt de Wareld-wyfen in hare argelstigheid.

En wie, Waarheyd-lievende, móet dan te gelyk sig niet verwon-
 deren over dese *Do. Frilinghuisens* domheyd; dat hy sulck een getuyg-
 nis niet alleen als goed aanneemd, maar ook mede pronkt voor syn
 Voor-Reeden: Daar in hy sig nog voor Regtsinnig wil doen doorgaan,
 met te seggen, “En op dat ik niemand reeden van agterdocht over
 “myn Leer mogte geven; so sta ik gewillig toe, dat dese Predic. het
 “ligt sien: En ben NIET BESCHROOMD om de *selve* voor de
 “MYNE te ERKENNEN. Alsdie wel *versekerd* ben, dat ik hier
 “niets geschreeven heb, dat strydig is met de *Regelmate* des Geloofs
 “en de gesonde Leer van de Hervormde Kerk, &c.” En nog wel so
 mislyk daar byvoegd; “DAAROM derf ik ook wel die geene, die
 “my van *Onregtsinnigheyd* beschuldigen, mids desen uyt Tagen, datse
 “my sulks wilden aantoonen.” En hy is so blind, dat niet fiet hoe
 syn Approbeerder selfs dese syn Leer en Disciplin verklaard niet te
 mogen nog kunnen in't werk gesteld worden *Behoudens de Vreede* en
Welstand der Gemeente. Dus dan Onregtsinnig. Want de Regtsin-
 nige Leer en Disciplin is volgens dat *32 Artic.* der Geloofs-Belydenis,
 “Alleen aan te neemen het geen dienstig is om *Eendragtigheid* en *Eenig-*
heyd te voeden en bewaren. Derhalven dese syne Leer, &c. te ver-
 werpen.

En met die woorden “ben niet beschroomd om deselve voor de *myne*
 “te erkennen; verklaard sig selfs dus ook onregtsinnig op dat getuyg-
 nis van syn correspondent. So dat hy, anderen uyt dagende, van syn
 Correspondent en Approbeerder selve ontfangt bewys van onregt-
 sinnigheid. En is egter so verward, dat dit niet eens merkt; maar
 DAAROM *andere* uyt daagd; tgeen reeds door hemselfs en syn Cor-
 respondent onder hand bewezen is. Of sal dit DAAROM te verstaan
 zyn; dat *andere* dit nog nader mogen doen, om syn eygen, en Cor-
 respondents

respondents getnygnis verder te sterken? Wat *Heylsekkend Dienaar in Christus*, is dese *Theodor. Jac. Frilingh*, die sig op't Titelblad toeschryft, "Predikant van de Gereformeerde Nederduytsche Kerk op de Rarens!

En konden dan, *Die het waarlyk om Jesus saak alleen te doen is*; en de *Uygevers* deser drie Predicatieën, op het Titul-blad, "*Eenige van synen Vrienden genaamd*"; So sy dit wel hadden overdagt, met verstand Gemeenschap hebben mogen neemen met *fulke Regtsinnigheyt*?

TWEEDE BEWYS. En hier van daan al die Scheuring, so Hier, als Elders ondernomen; met de Gemeentens tegen hare wettige Leeraaren op te hitsen: Gelyk van overlange bekend is: En boven meer dan eens getoond.

DERDE BEWYS. Hier van daan alleen die opstand, en dat vreeslyk WOEDEN in de *Huysgesinnen van Vrienden tegen Elkanderen*: Sels van KINDEREN tegen de OUDERS. Dus klaagd, onder handteekening den 27 July, 1723.

Voor *Eerst*; *Jacob Buys*. "Dat hy, voor *Do. Frilinghuysens* komt, "met syn Vrouw en Kinderen altyd geleefd heeft in goede rust en vrede. "Dog tfeederd sy het met hem gehouden hebben, en hy *Buys* dat tegen- "stond, en aantoonde hoe seer in veelen afweek van de Leer en 't "Gedrag der vorige Predikanten: En daarom syn Kinderen vermaande "van *Do. Frilinghuysen* af te blyven: Hebben sy niet willen gehoorfa- "men; maar kanten sig steeds tegen hun Vader vinnig aan, tot syn siels- "droefheyd. Ondertusschen haald *Do. Frilinghuysen* hen seer aan; en "al hun gedrag en quade bejegeningen tegen hem, toonen genoegsaam, "dat het niet is sonder kennis en goedkeuring van *Do. Frilinghuysen*. "En so te bemerken is; dat hy de Kinderen tegen de Ouders opset. "Want die, meer dan eens, tegen hun Vader gesegd hebben; Dat "hy (om dat het houd met de andere Predikanten) "een Leer der "Duyvelen heeft; dat de Duyvel hun Vader in't herte geefd te zyn "tegen *Do. Frilinghuysen*. Dat hy een Regt Leeraar maar is, van "God gefonden, &c. Dit moet hy van syn Kinderen hooren, tot "syn hertseer; en daar over *klagen*, om dat het niet langer is uyttestaan. "Zynde het beklaglyk so een Leeraar te hebben.

Ten *Tweeden*: *Jan Woertman*; mede in Schrift onder hand-teekening van 22 July 1723. "Dat syn Kinderen hem voorheen altyd zyn "gehoorsaam

"gehoorsaam geweest; tot *Do. Frilinghuysens* komst. Dat sy het met
 "hem sterk honden; en hoe langer hoe vuylder tegen hun Ouders uyt-
 "varen, als brieschende Leeuwen. Dat het een Vader hart vald over
 "syn Kinderen te moeten *klagen*; dog dat het tot syn hertseer moet
 "doen, als langer ondraiglyk zynde. Vermids syn eene Soon, *Pieter*
 "genaamd, in het voorjaar 1723, aan hem *Woertman* gesonden heeft
 "dese volgende Brief, gekomen uyt het Huys van syn Soon *Andries*;
 "die bekende niet alleen dat *Pieter* daar van de Schryver en Opsteller
 "was; Maar heeft *Pieter* dit ook aan syn Vader selfs beleden. Luy-
 "dende;

BRIEF van Pieter Woertman aan syn OUDERS.

"Myn Beminde Vader, en Moider, ik laat wl. weten; als dat ik het
 "niet langer kan na laten, sonder wl. te vermanen, hoi wel her-
 "seer betamelyck soude wesen, dat ik het van wl. soude verwachten.

"O myn Vader en Moider myn dwnkt, het soude nw betamelyck
 "wesen, dat gy nw eens wselven overdachte. Gy zyt nw wmmers
 "al so oudt geworden, dat gy niet kan dencken lange meer te leven.

"O myn dwnck het moiste w verlegen maken, daar gy al so lang
 "geroippen ben, en nw noch dagelyks geroipen word; En noch
 "nooyt de Roipende stemme zyt gehoor saam geweest. O myn dwnckt,
 "het is het droivigste van alle droifheyd, dat wy so een Almachtigen,
 "so een Algenoegsaamme, die niet nodig heeft dat iemand hem
 "dienen; Dat wy die so lange laten Roipen, en nodigen, die so staat
 "en Roipt, met syn armen wyt wytgebreydt, seggende, O alle gy
 "dorstige komt tot de wateren komt alle vermoede en belaste ik sal
 "w rwste geven. Wendit w na my toe, en wordit behowden alle
 "gy eynden der aarden, Want ik ben God, en niemant meer. Gelyck
 "gy die Nodeginge lesen kan, *Jesayas 55*, en *Mate 11*, en *Jesayas*
 "45, v. 22.

"Maar wat sal ik seggen, alle die nodigenge en Roipenge worden
 "in de wint geslagen. Ja wat meer is veracht bespot en versmaat,
 "en dat van myn eygen Owders, daar ik het van moit hooren, dat die
 "haar derven verstowten om de Wedergeboorte en de bekeering en
 "al dat genade werk van Godt, te achten als dwaasheyd.

"O wat sal dat Schrickelyk wesen in den dach des Oordeels Daar
 "dica Sali, maker dien Coning der Coningen selfs wyt Roipt met een
 "dubbeld.

“ dubbeld Voor waar, dat 'er niemand in syn Conigryke sal ingaan,
 “ sonder dat hy wedergeboren is.

“ Denckt eens een geleykenis by een aarts Coning, als men hem eens
 “ in syn aangesicht bespotide, en syn wille weygerde te doin, hy
 “ fowde ons aanstonds met de doot straffen.

“ Wel hoe veel te meer dan dien Coning Jesws, die macht heeft
 “ over Siel en Lichaam.

“ Maar wy maggen wel denken, dat hy ons eens sal doin verschey-
 “ nen voor syn Rechterstoel en ons daar Rekenschap of eyschen, en so
 “ wy dan syn wille weder staan hebben en Spotters gevonden worden,
 “ so sal hy ons straffen met de eewig verdoim menisse, en dien
 “ vreeslyke Taal moiten horen, gaat weg van my gy vervloickte in
 “ het eeuwige vwwr, *Matt. 25.*

“ O Vader en Moeder, saet dog eens stil, en over denck eens wwen
 “ eewigen staat, waar gy swit belanden, als gy wyt dit leven sal
 “ moiten scheyden.

“ O wat is het droivig dat swlck owwe Menschen haar selven niet
 “ beter overdenken. Ik kan niet wylspreken met wat een droifheyd
 “ dat ik w armme siele moit beklagen. Dat gy w nw noch in w
 “ owderdom so Jammerlyk laat ver leyden. En dat van swlke men-
 “ sen die wmmers geen kennes hebben van de waarheydt, maar
 “ Lasteraars en Spotters en Dronkaats; welke Moordenaars van haar
 “ eygen siele syn.

“ O Vader en Moeder ik bid w nw nochmaals siet doch toi voor
 “ w arme siele. Want swlke menssen syn so listig als de Dwyvel.
 “ Maar wat sal ik seggen, gy wil w doch bedriegen. Want gy howdt
 “ het met de swlke, en meent dat wwen wegh goidt is, maar daar
 “ staat Spreuken 14. Daar is een weg die imant Reght scheynt maar
 “ het eynde van dien wegh is de eewige doot

“ O Vader en Moeder wat ik w mach bidden laat dit dogh lan-
 “ genoug wesen soick nw noch maar w leven te verbeteren, soick dien
 “ bredden wech te verlaten, want in dien weg syn wy geboren en sow
 “ wy in dien weg sterven so syn wy eewig verloren. Maar ma-
 “ schien swlt gy seggen Ik ben op den Regten weg ik ben wel te
 “ vreden en ik stel my daar in gerwilt. Wel wat staat er *Amos 2.* Wee
 “ den Gerwiltē te Sion, en de sekereop den Berg van Samaryen.

“ En

“ En wilt gy meer weten waar aan gy het klaar kan sien, dat wwen
 “ staat niet goit is, overdenckt dan dit wmmers gy hodt het met de
 “ Godloose Spotters en Dronckaarts en Lasteraars. Die maar wat
 “ weten te segen op dese Leere, dat syn w' beste vrienden.

“ O Vader en Moider weet gy dan niet wat een schrickelyk oor-
 “ deel dat de Spotters en Lasteraars te verwachten hebben. Dat de
 “ Coning haar sal aan spreken, en op haar sien met vwwr vlam-
 “ mende ogen seggende, Waar syn nw die Spotters die niet gewilt
 “ hebben dat ik Coning over haar sy brengtsē me hier, en slaatsē
 “ voor myn voiten doot.

“ O hoi schrickelyck is het dan te valen onder de handen van so
 “ een Almachtigen vreeslyken Coning Jefws.

“ O Vader en Moider wat ik w doch bidden mach, Doit onder-
 “ soick an w selven, Lees veel de Heylige Schriftwwr, Bid God om
 “ ogen salve, dat hy w wil verlichten dat gy het eens Reght mach
 “ leren verstaan O doit het maar eer het te laat is, het mogelyck
 “ nocht tyd O gy seyt wmmers al owt genoigh om van owderdom
 “ te sterven. Wel waar wagt gy dan na het moit wmmers in dit
 “ leven geschiede, sal het ooyt geschiede. Want na dit leven is al
 “ het bidden en Roipen gedaan.

“ Daarom O Vader en Moider laat het nw gedaan wesen met
 “ dit lasteren van de waarheydt. O versmoort w arme siele niet
 “ langer. Roipt en Schreewt om hulpe, dat de Heere w eens wil
 “ wacker maken, en w eens in het herte wil grypen, dat gy eens mach
 “ sien in wat staat dat wy alle geboren syn. En dat sowde wy
 “ er in die staat, dat wy eens die schrickelyke talle fullen horen,
 “ Gaat weg van wy, gy werkers der Ongerechtigheydt ik hebe w
 “ nooyt gekend. Of anders Gaat wech van my gy vervloikte in
 “ het ewige vwwr Matte 25

“ O Vader en Moider weest dan waaksaam voor w en wwe kin-
 “ deren, Reght een nieuw leven op Roip w hwysgesin des avens te
 “ samen, en biddet den Heere om een segen over w gehele Huys-
 “ gesin. Bid voor de welstand van Sion, en dat de Kerk hier in
 “ dese plaats mag gesegent worden. Dat het Reyke des Satans mag
 “ afbreuk lyden, en dat het Coninckryke van Christws mogte op-
 “ g ebowt en vermeerct worden.

“ Dat

“Dat wensch ik dat gy mag beertigen. En dat de Here w daar
 “toi wil opwecken, en ik wens dat gy een mag verschricken, van
 “dien vreeslyken Staat waarin dat gy w so gemackelyk en gerwst
 “in sact.

“Maar wat sal ik seggen, ik vrees, dat dit myn Schreyven in de
 “plaas van Vrientschap Vyantschap sal verwecken. Maar wat my
 “aangaat ik vraag der niet naa. Maar ik hoop dat gy myn Vader en
 “Moider w selven eerst wel overdencke, daar het so hart is voor
 “een Kint om syn Owders te vermanen of te bestraffen.

“Maar wat sal ik seggen, ik kan het van w O myn Vader en
 “Moider niet verwagten.

“So wens ik w dan O myn Owders de genade van de Heere
 “Jesws Christws en de liefde Gods ende de Gemeenschap van den
 “Heyligen Geest Amen.

Ook getuygd gemelde *Jan Woertman* in syn klagte; “Dat syn Soon
 “*Pieter*, na ’t Ichryven van dese Brief, lam geworden zynde, door hem,
 “syn Vader, weder is in huys genomen; en egter hartnekkig geble-
 “ven: En heeft tot verscheyde tyden tegen syn Vader gesegd, Dat
 “hy met dit Schryven had wel gedaan, en het teeniger tyd wilde
 “goet maken, en afwagten wat ’er afkomt.

En dat *Do. Frilinghuisen* dit selfs mede gesegd heeft, en sulc
 schryven van Kinderen aan Ouders voor goed gekeurd; heeft de
 Schoon-dogter van *Jan Woertman* getuygd tegen syn Vrouw, gelyk
 die sulks onder hand-teekening verklaard; ten overstaan van *Nicolaas
 Hayman*, en *Peter Hoff*, als getuygen; toen daar so een geroep was
 van dese Brief, “Dat *Do. Frilinghuisen* tot *Pieter* ging, en seyde,
 “*Pieter*, Waar is die Brief, die gy aan u Ouders geschreven hebt? En hy
 “seyde, Hier Domine. En als *Do. Frilinghuisen* de Brief gelesen had,
 “ging hy na *Pieter*; en seyde doen, Hier is jou Brief, *Pieter*; Al wat
 “van dese Brief komt, DAAR WIL IK WEL BORG VOOR
 “STAAN.

Wat liefdenloose bittere losse veroordeelingen en grouwsame
 lasteringen van een SOON over SYN OUDERS! De waarheyd-
 lievende sie hier alweder, of *Do. Frilinghuisen* dan den Kinderen maar
 leere de Ouders niet lief te hebben boven JESUS? So als hy by
 andere voorgeeft: En niet tegen de Ouders tot schriklyke onberbie-
 digheyd

digheyd ophitse, en styve, tegen het VYFDE GEBOD.

VIERDE BEWYS. Hier van daan *alleen* het verbieden van de Kinderen te laten of leeren bidden het Gebed des Heeren, of andere gebeden. Ja, ook Bejaarden die in hun Do. oogen nog geen wedergeboornen zyn; als blykt pag. 27, 28 en 69. dat maar hun Do. Leer is. Als in't najaar 1722, (dus voor de Daagbrieven) *Do. Freeman* self heeft verklaard ten synen Huyte. Gelyk *Henrik Vroom* getuygd, aan hem, en syn Swagers, *Cornelis Reyersz* en *Hans Bergen*; onder anderen;

“Dat my *Vroom* gevraagd wordende, hoe het ging met de Do. op *Raretans*? Ja, seyde *Do. Freeman*, laat ons daar van wat praten.
 “Ik, *Vroom*, antwoorde; het is nog even eens. *Do. Freeman* daar op,
 “Het is wonderlyk met dat Volk. Ik sal eens verhaalen, wat my gebeurd is. Daar quamen twee van myn Buuren my befoeken:
 “Die vraagden my; of ik daar iet van hadde gehoord, dat *Schuurman* op *Raretans* School hield? Ik seyde, *Ja*. Sy vroegen my; *Do. Freeman* hebt gy gehoord, dat hy de Kinderen het VADER ONS niet wil laten bidden? En (verhaalde *Do. Freeman* tegen ons) in het praten, quam *Schuurman* daar in. Ik dagt (seyde *Do. Freeman* tot ons) *Gast, nu sal ik u wel hebben*. En (vervolgde *Do.*) ik verwelkomde hem. En vroeg, hoe het ging met't School houden?
 “Hy seyde my daar niet veel van. *Schuurman* seyde ik, *Is het waar*, dat ik gehoord heb, dat gy de Kinderen het *Vader Ons* niet wilt laten bidden? En hy seyde, *Ja*. Toen seyde ik (*Freeman*) *Waarom niet?*
 “*Schuurman*, *Omdat sy het niet verstaan*. Wel, seyde ik, *is dat al?*
 “*Schuurman* sprak niet. Toen seyde ik; *Verstaat gy het dan?*
 “*Schuurman* daarop, *Beeter als de Kinderen*. *Schuurman* seyde ik, (*Freeman*) *Gy verstaat het ook niet*. Ik SEG u STOUTLYK aan GY ZYT VERVLOEKT. Want, daar staat; vervloekt is de geene, die daar af of toedoeft. *Schuurman* (vervolgde *Freeman*) *ik waarschouw nu, doet so niet*. *Doet u Dominie so ook?* Ik seyde; *Schuurman*, segd tegen u Do, dat hy DAT sal laten; of hy sal WAT ANDERS geleerd worden.

“En voegde *Do. Freeman* daar verder by (tegen my *Vroom* en myn Swagers, dit verhalende) “NU DRING IK DE FORMULIER - GEBEEDEN HARDER AAN, DAN TE VOOREN. W “DAAR

“DAAR NA; te weeten in *Maart* 1723, Benik, *Henrik Vroom*,
 “weder by *Do. Freeman* gekomen met *Capityn Pieter Dumont*, en
 “*Simon Wyckoff*; Doch KONDE *Do. Freeman* GEEN VALSCHE
 “GRONDEN VINDEN in *Frilinghuifens* LEER.

“Wat fullen wy van fo een Leeraar denken? Dat tgeen, waa-
 “rom hy tegen *Schuurmān* seyde, GY ZYT VERVLOEKT,
 “geen VALSCHE GRONDEN zyn in de Leer? Dog dat
 “het maar Beufelingen; een Foute of Omftandigheeden waren.”
 Dus verre *Henrik Vroom*.

Of nu dese *Do. Freemans* VLOEK over *Schuurman*; (en fo ook
 genoegfaam over hun *Do.*) wegens dat verbod van bidden; op hun
Do. en fyn Leer iets hebbe uytgewrogt? Schynd dat niet uyt dat
 meergenoemde SCHRIFT tegen *Do. Morgan*? Daar den Op-
 steller over ’t 1 *Artic.* cener *Seete*, luydende; “Dat de onher-
 “boorne ’t Gebed des Heeren niet mogen bidden; om dat God haar
 “Vader niet is: En fo sy ’t doen; dat het de grootfte sonde is, die
 “fy kunnen doen.” Gelyk *Do. Frilinghuifens* en fyn aanhang dus
 omtrent voorheen stelden, in navolging der *Labadisten*. Dog nu
 in dat *Schrift* tegens *Do. Morgan* weder van die *Dwaling* der *Lab-*
adisten overstapt tot dit ander uysterste, “De onherboornen mogen
 “OOK ’t Gebed des Heeren wel gebruyken: Want alle de Bede-
 “stukken zyn sodanig ingesteld, dat *Seeker* de Onherboorne ook die
 “souden mogen en moeten verfoeken. En bysonder; dewyl de *Heere*
 “*Jesus* daar aan alle de Belyders, Wedergeborene en Onherborene,
 “heeft willen een voorbeeld voorstellen, om haar te leeren bidden,
 &c.

Dat ALLES in dat *Schrift* woordlyk is overgenomen uyt *Do.*
Koelmans Boek, genaamd, *Der Labadisten Dwalingen wederlegd*, pag.
 264 en 265, gedrukt in’t jaar 1684. En sulks na dat hy reeds al
 eenige jaaren te vooren was uyt syn *Dienst* geset, en voor een *Scheur-*
maker en valsch Leeraar verklaard. So is dit mede-Lid van *Do.*
Frilinghuifens *Gefelschap* te famen met hem het nu hierin eens met
Koelman; seggende; Dat nu ook haar gevoelen is, en sy mede oordeelen.
 En dus alweder afgeweeken van de *Gereformeerde Nederduytsche Kerk*.

Sie daar! wat dese nu gantsch andere geworden menschen voor
 vrugten hunner verandering vertoonen, gelyk te zyn een Bare der
 Zee,

Zee, die van de wind gedreeven, en op en neergeworpen word? En hoe *ongestadig wankelbaar* hun Do. *vremde Leere* zy? D'eene tyd *dit*; d'andere tyd weder rogt het *tegenstelde gevoelende*; en so van d'eene dwaling tot de andere vervallende.

In wat Liefhebber der *bestendige waarheyd* soude het dan konnen vallen, sig van de *Gerestormeerde Nederduytsche Gemeente* te onttrekken; en hem te voegen by SO een *Menschen-Beroerend en Verdeeltheyd-makend Geselschap*!

Dus zyn dan der Dagers Do. met hun *geselschap* maar de *oorzaak* van die *Twist en Oneenigheyd*; en niet de *Heeren-Boel*. Schoon sy die dus verder beschryven:

Deuyt sy Onkundige en Quaadwillige Verbeelden sulks waar te zyn.

Dit is dan; Dat de *Heeren Boel nu* zyn, als de Dagers met hun Do. Daar hun *aller onkunde en quaadwilligheyd nu* boven, en nog so, op hun eygen bekenntnis onder hand by de Daagbrieven, &c. gebleeken is. En mogten wy met die Heeren dan wel corresponderen en raad-pleegen: Om dat die, hoe onkundig en quaadwillig in der Dagers en hun Do. oogen; egter daarin nog beter waren; dat *niet SY, maar de DAGERS en hun DO. Onkundig en Quaadwillig* ons gedaagd, en met de Ban gedreygd hebben.

En die beyde Heeren, so onkundig en quaadwillig verklaard zynde; oordeelend dan, nader Dagers en hun Do. voorgeven, als de Blinden van de Coleur; over iets, waar van sy selfs geen kennis hebben; maar hen alleen VERBEELDEN sulks WAAR te zyn. En sy so Aucteurs van *Twist en Oneenigheyd*; ook van *Tweedragt en Muysterij in Kerk en Burger-leven*. Als een wynig lager in dese *Eerste* volgd. En dus beschuldigd worden sonden tot sonden toedoen. Dog hoe *Onkundig en Quaadwillig* dese Heeren zyn; en wat *Verbeelding* die hebben van hun Do. *Valsche Leer*, is reeds gebleeken: En sal nog verder vertoond worden. NU VOLGD

Wat de Dagers voorwenden te beoogen.

“Welke dingen wy met *smerten* hooren en verfoeyen. Maar ook met *Rype Raadpleeging* beslooten hebben om *middelen* by der hand te
“neemen;

“ncemen; om dese *Saak* te *onderfoeken*: En ulieden, de AFGE-
 “DWAALDEN, so 't mooglyk was, te regt te brengen.

Hoe valsch is dit *Eerste* vorgeven, om met *Rype Raadpleeging* dese *Saak* te *onderfoeken*? Daar sy, die Raadgeeving der Heeren *Boel*, alreede verklaard hebben voor maar valsche en leugen-agtige uytstrooysels, lasteren, &c; en ons houden voor Afgedwaalden: En so niet beoogen het *Onderfoeken*, maar *Verbergen* van de *saak*. Dus sig selfs over dat *Eerste* tegensprekende; wenden sy een *Tweede Oogmerk* voor; om ons, de Afgedwaalden, te regt te brengen. Maar! Hoe vertoonen sy sig dan so *Regters*, en nogtans so *Partydig* tegens ons by de *Daagbr*? Is dat, na *Rype Raadpleeging*? Op wat grond kan ons, haar partyen, dan gewygerd worden *goede Rype Raadpleeging* te gebruyken; om henlieden, de *WAARLYK* Afgedwaalden, soo't mooglyk was te regt te brengen; door een bondig antwoord op fulke onbesuysde *Daagbrieven*? Is dat henl. niet duydlyk genoeg bekend gemaakt by ons kort *Antwoord*? pag. 5. Hebben sy dat ook niet genoegsaam toegestaan by hun 2 *Daagbr*. “Dat sy dit kort antwoord ontfangen hadden, en “*mids-desen* erkennen?

Wat weeten de *Dagers* van *Rype Raadpleeging* daar over? Is het niet waarschynlyker, wat *Barent de Wit* (*onderteekenaar* der 1 & 2 *Daagbr*.) eens verhaalde; dat de *Do.*, sonder hen tot syne *Rype Raadpleegers* te hebben, maar hen die heeft doen onderteekenen, hoe wynig sy 'er ook van wisten? En is *Barent de Wit*, om dat sulks uytbragt, door *Do.* in syn *Kerken-Raad* daar over niet doorgehaald; en daarom in't vervolg niet wygerig geweest, om uyt het *School* te klappen? Sie daar hun *Rype Raadpleeging*! Wat volgd nu daar van, aan d' eene zyde?

Hun middelen, en *onderfoek* omtrent de *Heeren Boel*, en *Ons*. “Dewyl DIT nergens anders toe strekt, alsom *TWEEDRAGT* “en *MUYTERY* in *Kerk* en *Borger-Leven* te verwekken: En “*VEELEN* in hun quaad leven te styven.

Dus beschuldigen sy dan hier de *Heeren Boel*, en *Ons*, van een misdad, na der *Volkeren* en *Borger-Wet* ten hoogsten strafwaardig. Waarop, voor tegenwoordig, niers anders gesegd word; dan dat de *Dagers* met hun *Do.* dit nog hebben te verantwoorden; en
 roetefien,

toetefien, hoe fy hunselfen dan sullen konnen fuyveren van dese *Mifdaad*; fo met die Heeren, waren fy dus, den Regter niet aan te brengen; als *felve* oproersfugtigte fchryven, boven vermeld, pag. 33, 58 tot 62. Dies zyn wy te regte voor fulke niet verfcheenen.

Hun middelen, en onderfoek omtrent hun Leeraar.

En aan d' *andere zyde*; met een pryfen en verheffen van hun Do. volgens fyn eygen voorschrift, en goedkeuring in de Daagbrieven: Hoe hy, in fyn driejarigen *Dienst*, sig fotide gedragen hebben; "ieverende tegen het quade leven van *veelen*. Daar, in tegendeel, "de *Heeren Boel*, en wy (na hun taal) de menschen in hun quaad "leven ftyven." Daar hun Do. dan *tegens ieverd*; daar van fyn wy, en dese Heeren, *Voortsetters*. Hun Do. een ieveraar *tegen*; maar wy, en fy, ieveraars *voor* het quaad. O harde taal der befchuldiging! Gelyk dit dus in nog klaarder en hooger toon word uytgeblasen, met dese loftuyting:

"Want, dewyl onfen Herder, in synen driejarigen dienst alhier, "sig ieverig en ernstig tegen het quade leven van *veelen* vertoond; "haar vermanende uyt den Woorden Gods, en haar bedreygende in "den Name Gods, dat de Toorn Gods en eeuwige verdoemenis op "hem ligt. En dat fy een eeuwige straf op haar sullen brengen, fo "fy haar niet en bekeeren. Aantoonende *getrouwlyk* hunne *sonden* en " *valsche gronden*, (zie ook 2 *Daagbr.* van't begin tot *No. 5.*)

Dusdan hier alweder een taal om hun Do. ten vollen te regtvaardigen. Vlak gekant tegen hun vobrige beloften, dat fy met *Rype Raadpleeging* NU beslooten hebben de *zaak* EERST te ondersoeken. In plaats van *DAT*, gaat het vonnis van vryspreeking voor af.

Dat de bestraffingen der sonden, en aantooning der valsche gronden door een getrouw regtsinnig Leeraar, volgens Gods Woord, *goed* is, moet ieder pryfen. Maar, hoe het in desen zy met hun Do, is by onse vier Gemeentens ondervonden: Selfs van den aanvang syner Dienst, sie pag. 80 a 85. uyt het opsetten der Kinderen tegen hun Ouders. So dat de Dagers selfs *daar van* in hun conscientie moeten overtuygd zyn. Want, sonder dat hy nog naauyls een der Leeden van de vier Gemeentens *re: kende*; immers den staat der sielen naaukeurig konde onderfagt hebben; wierden die alle by hem ver-

warpen, als onwedergeboornen, en die nog nooyt leetwefen van hun fonden gehad of betoond hadden; zelfs niet tot een toe pag. 19 & 70. En daarom onwaardig, dat het H. Avondmaal onder en aan hen bediend wierd Oordcelende en veroordcelende dus daadlyk na fyn sienlyke Labadistifé kenteekens.

Maar t'federd dese Dagers met hun Gefelfchap nu door die fyn Leer gantsch andere menfchen geworden zyn, gefchied nu fyn vermaning en bedreyging (let wel) niet tot ALLEN; maar tot VEELLEN. En dese *veele* zyn wy dan, en onse Vergadering; die ons verkläaren alleen te houden aan de fuyvere Leer en Disciplin der ware *Gereformeerde Nederduyfe Kerk*. En om dat wy niet kunnen nog willen overgaan tot dat hun Gefelfchap, waarover *Do. Frilinghuisen* nu als Herder, by de Dagers erkend word; is dit, by hen, *Ons niet te willen bekeeren*.

Want, tot die nieuwe en vremde Leer en Disciplin van hun Do over te gaan, is by de Dagers *fig te bekeeren*. Gelyk Dirk van Aerfdalen, in fyn hier voor pag. 62. aangehaalde Brief, fchryft, "Dat die niet wandelen na de Christlyke Leer van hun Do, te kort fullen komen." En fo een word even daar door een wedergebooren by hun Do; die fulk een taal voeren, als hy Aerfdalen; en dat medelid, pag. 33, 39 & 60; en *Pieter Woertman* pag. 81 a 84; en *Cornelis Bogaard* (onderteekeenaar der 1 Daagbr.) die tegen *Michiel van Vechten* feyde, "Dat hy de *Heydelbergfche Catechismus* niet agtede. 'T welk van *Vechten* hun Do. voorhoudende; feyde die; "Sy willen my voorfpreken, en hebben de kennis niet; maar evenwel fpreken fy my niet tegen." En zyn dus by hem bekeerden en wedergebooren, die fyn Leer maar blindelings aanneemen.

Maar; *Niet te willen overgaan*, is by hen, *fig niet te willen bekeeren*: En die zyn de oogen nog geflooten. En fo een blyft een onwedergeboorne. En dus zyn wy, en onse Vergadering, fulks wygerende, dan nu alleen het voorwerp van vermaning en bedreyging, die, als godloofen, in fonden leven, en op valsche gronden fteunen. En des vaart men tegen ons dus voort:

"Waar door fy dan, in plaats van *Bekeering*, *Sig verharden*; en *fig tegen hem aanstellen met blameeren*, en lasteren van Onregtsinnig te zyn: En met al wat leelyk is hem *smaden*." (zie ook 2 Daagbr. n. 2.)

In plaats van Bekeering; sig verharden.

Dus dan alweder een getuygnis, aan d'een zyde, van hun Do. regtvaardiging. En, aan d'andere zyde, een nader beschuldiging en veroordeling tegen ons. Al wyders tegens beloften van "nu eerst te onderzoeken. Dewyl die syn vreemde Leer en Disciplin van ons verworpen word; om dat wy aan de suyvere Leer alleen vasthouden. Willen sy met hun Do. ons deswegen in de Daagbrieven uytmaaken voor *die sig verharden*, en tegen hun Do. aanstellen? Sy sullen daarmede des te krachtiger betoonen *wie sy zyn*; en hoe sy de *Gereformeerde Nederduyse Kerk*, dit ook aanwryven.

Sig tegen hem aanstellen, met blameeren, lasteren, &c.

Dat wy, en onse Vergadering "hem blameeren, en smaden, met "al wat leelyk is;" is wederom een uytdrukking van verwyf, by ons onbekend gedaan te zyn. Of verstaan sy hier door onse wederstand tegen syn vreemde Leer en Disciplin? So erkennen wy, dat wy ons *daar tegen*, dog niet tegen syn persoon, *aanstellen*. En so is by hen dan, *de waarheyd te seggen*, en *voor te staan*, enkel "blameeren" en smaden, met al wat leelyk is." Hoewel in syn driejarigen Dienst al vry wat *leelyks* is voorgevallen; dat seer groote ergernis gegeven heeft, so wel aan die *binnen* als *buiten* zyn. Maar hoe sal men dan noemen hun taal tegen de *Heeren Boel*, en Ons, by de *Daagbr.*? En nu verder: Dat wy selfs niet willende ons van de Gemeente onttrekken, en overgaan tot dit hun menschen-beroerende Gefelschap; ook andere beletten dat te doen: En daarop ons beschryven als een **SYNAGOGE DES SATANS**; in dese woorden:

"En dus, de een en andere onkundige *verleyden*; met een inge-
"beelde flatteering haars selven, dat sy de waarheyd en godsalig-
"heyd by haar hebben. Daar, ondertuffichen, NB. haat, nyd,
"toorn, wraakgierigheyd, lasteringe, onkunde en ongodsdien-
"stigheyd, in de *Leeden UWER Vergadering* **OPENBAAR** is.

Wat ongehoord middel om *Afgewaalden* te regt te brengen?
Wat overtuygend Bewys hier voor, waar van sy niet een woord hebben?

hebben? Toond dat, dat het hen, en hun Do. *alleen* “om sielen-
 “winft te doen is? Wat verftandige kan fulks goed-keuren? Sal
 fulk *Lafteren* zyn *Sielen-winf*? Jammerlyke Sielen-winf!

Dat in onfe Vergadering van Christus Gemeente beleeden en be-
 tragt word de waarheyd, die na de Godsaligheyd is, volgens Gods
 Woord; is onfen heyligen roem en blydschap in den Heere. Hoewel
 wy niet eygenen fulk een fuyverheyd en volmaaktheyd onder Ons,
 als fy met hun Do. en Gefelfchap van fig voorwenden; dog met
 fulk een taal daar *van* feer verre afwyken: En dus ons geven een
 nette befchryving van een *Synagoge des Satans*. Hoedanig de ware
Gereformeerde Nederduyfe Kerk word gehouden by de Navolgers van
Labadie. En daarom, met Labadie, afwyken van die Kerk; gelyk
 dat hunne Daagbrieven duydlyk aantoonen. En hun mede-Lid,
pag. 33, 59 & 60. Om door een fogenaaude fuyverder Reformatie
 “een Gefelfchap van gantsch andere geworden menfchen op te
 “rigten:” Gelyk *Dirk van Aerfdalen* fchreef, “Die niet wandelen
 “na, &c. *pag. 90*. En daarom de andere Leeraaren voor Siel-moor-
 denaars, &c. verklaard, *pag. 62*.

Dog, de waakzaamheyd van Ons, en van die Heeren Boel *daar*
tegen, verklaaren fy in de *Daagbr.* dat het is “d’een en ander on-
 “kundige verleyden. Dus fockt gy uytwegen, om was ’t mooglyk
 “nog al meer menfchen te verleyden, &c.” Gelyk fo *Henrik Fiffer*,
 waar van *pag. 21*, als Gedeputeerde van *Do. Frilinghuifen, 31 July*
1723. op *Raretans*, in een vol Gefelfchap, ook ten aanhooren van
 twee Vreede-Regters, fig niet ontiag *Do. Boel* in’t aangefigt te
 seggen; “Dat die was op *Raretans* gekomen om de menfchen te
 “verleyden.” Sonder dat de Dagers felvs eens opmerken, hoe fy
 met hun Do. *waarlyk de menfchen verleyden, en nog verder zoeken* te
 verleyden *van* de ware Kerk *na* hun Gefelfchap *toe*. Want het
 is een verleyden *niet van de ware*, maar van *hun* Kerk: *Onfe Kerk*,
 seggen fy: Dus niet de *ware* Kerk: Want van *onfe* vafhounding *daar*
aan, hebben fy onfe hand en fchrift. En *honne* afwyking *daar van*, *toon*
 nen hun Daagbrieven, en andere. Schriften van hun Gefelfchap.

Hierop, volgd nu een bittere klagte der Dagers, over de onvrugt-
 baarheyd van hun Do. Dienft. En een verklaring, dat *syn* Leer
 is het Saad van Gods Woord. En hy dus alweder *Regtsinnig*. En
 wy,

wy, met de *Gereformeerde Kerk*, *Afgedwaald*. En dit is alwyders hun "Rype Raadpleeging om dese zaak *nu* te onderzoeken;" met vooraf te vonnissen; sonder onderzoek over beyde kanten. Het is dan:

"Uyt welken, tot onser smerten en droefheyd, blykt; dat het "saad van Gods Woord, dat *onder Ons* in getrouwigheyd gesaayd word, "by *veelen* onvrugtbaar is.

Wie staat niet verbaasd over sulck een Taal! Waar wil dat heen! Zyn sulke nu meer-gemelde schriften vrugten van 't saad van Gods Woord? Wie kan, of mag dat seggen, sonder Gods H. Woord te lasteren? Of zynse eer een saad van onkruid, gesaayd om het saad van Gods Woord (voor desen in Gods akker, onder ons, in getrouwigheyd gesaayd) daar door te verstikken? En niettemin stellen sy hun Do. Leer met Gods Woord gelyk: En hoe getrouwlyk hy dat saayd, is nu meenigvuldig gebleeken. Als mede de vrugtbaarheid onder syn Gefelschap met een meenigte Schriftuurwoorden, tegen het oogmerk van Gods Geest, so onbesuyfd heen gereed te hebben tegen ons, en andere, die hen tegenstaan, en soeken van hun Dwaling af te brengen. Als bekend is.

Hun beklag nu is nader; "Dat het by *veelen* onvrugtbaar is." Dat verstaan sy niet van hun Gefelschap; daar *onder* leggen sy "Dat de Leere der waarheyd met vrugt toeneemd." So fiet dit "onvrugtbaar by *veelen*," dan op ons, als nog *onbekeerden*. En waarom? Om dat wy met hen, *sulke Nieuw-bekeerden*, hun Do. me le niet houden voor *d'eenige regte* Leeraar in dit Gewest. Wiens Kerk *alleen* de *ware merkteekenen* soude hebben. Want wat raakt dit ons, die van syn Gefelschap niet zyn, maar van hen afgescheyden?

In wat *getrouwigheyd* het saad van Gods Woord *nu* onder hen gesaayd word toonen sy, met hun Do. *nu* ook selfs aan den Saligma-ker gelyk te stellen; door hem goedgekeurd 2 *Daagbr. n. 6*. Dus is de betuyging:

"En dat Hy, die sommige tot een Opstanding is, andere tot een Val is; den geenem, namentlyk, die haar aan het woord stooten, "ongehoorsaam zynde.

Sie daar, het bewys van getrouwigheyd! Wat teeder gemoed moet niet gruwen van sulck een Toepassing? Daar dese woorden *Luc.*

2.34. en 1 Petr. 2. 8. van onsen Saligmaker worden gebruykt, en op Hem alleen betreklyk zyn volgens het woord der Prophetien *Jesaja* 8. 14, &c. En egter is dat by henl. niet misdoen. Want het is hun gerceed seggen, "Het is met de Schrift gesproken:" En overfulks waarheyd, wat sy seggen. En so is hun Do. dan, gelyk Christus, *sommige* tot een *Opstanding*; die, namentlyk, door syn Leer sig VAN de Gereformeerde Kerk AF, als van een Synagoge des Satans, **VOEGEN TOT** syn Geselschap. Maar *anderen* is hun Do. tot een *Val*; te weeten, die, na de gelykheyd der Jooden, weygeren uyt de Gereformeerde Kerk (by hen een ander *Joodendom*) uyttegaan, *zynde ongehoorsaam*. Om dat wy ons stooten aan so een Do. woord. Soete Speeling! Waar toe vervoerd niet de geestlyke hoogmoed den armen Mensch!

Want van't Begin deser Daagbr. tot dese woorden toe, "En dat hy &c, is niet 't minste gewag van den Saligmaker, Christus; Maar, over al, *onsen* Leeraar; *onsen* Do; *onsen* Herder; Tegen *Hem* aanitellen; *Hem* smaden, lasteren, &c. Dus niet *tegen* Gods Woord, nog *tegen* den Saligmaker aanstellen; maar al *tegen* *Hem*, hun Do. En so is hy Do. dan tot een opstanding voor die hem aanneemen met so een blind geloof: Maar andere tot een val, die fulken hoogmoed verfoeyen; en dese worden dan uytgeworpen, en Kinderen des Satans verklaard. Dus, dat den Saligmaker alleen toekomt, den Do. toe te eygenen, is by hen; "Getrouwlyk de sonden en valsche gronden aan te *toonen*," en te *ieveren* voor Jesus saak. Sie daar van de onbesonnenheyd al verder, met dus voort te gaan:

"Weshalven wy, na dat wy een geruymen tyd hebben verdragen. "en ons *stil* gehouden, ons genoodsaakt vinden **DIT** te vertoonen. "aan **ALLE** de geene, die het aangaat: En bysonder aan **UL**, die "de Hoofden, Voorgangers en Aansctters van dese sonden zyn; daar "alle eerlyke menschen een afkeer van hebben.

So ons op *nieuw* veroordeeld voor het ondersoek, en die *niet* eens tot hen behooren; en, volgens al het boven getoonde, maar *valsch* beschuldigd. En wat, en aan wien zyn sy genoodsaakt (het is niet *vrywillig*, maar uyt *nood-dwang*) dit *nu* te vertoonen? Het is, 1. "Aan "alle de geene, die het aangaat." En dan, ten 2. "En bysonder aan *ul*. "die de Hoofden, &c." Dat is dan niet alleen de Heeren Boel en andere
Leeraaren,

Leeraaren, die maar tegen hun Do. zyn, 2 *Daagbr. n. 4.* Sic beantwoord pag. 49 en 50. Maar ook ons Drien, by hen de Hoofden genaamd, nu "Aanfsetters van fonden, waar alle eerlyke menschen "een afkeer van hebben."

Maar hoe de Dagers nu hun *eerlykheyd* betoonen, en wat afkeer sy hebben van alle die ons opgetygdde fonden, bewysen hun Daagbrieven en andere Schriften? Als maar vervuld met lasteringen tegen Regtsinnigen; het zy Leeraaren of andere. Van hoedanige smading dog alle eerlyke menschen een afkeer moeten hebben. En hoe toonen sy niet hun eerlykheyd met nog een tweede *Byzonderlyk* tegen Ons; en selfsverheffing? Het is:

"Bysonderlyk, daar ulieden toeleg is, de Leere der waarheyd, die "na de Godsaligheyd is, die onder ONS met VRUGT toeneemd, "vrugtloos te maken met dese allerhande valsche en leugenagtige "uytstrooysels.

Dus hun Do. hier dan alwyders geregtvaardigd: En wy onverhoord veroordeeld. En dat is hun Rype Raadpleeging &c, *Syn Leer* (verre van valsheyd of onregtsinnigheyd) verklaarende te zyn, "*de Leere der waarheyd, die na de Godsaligheyd is:*" En dat is, en moet by hen waarheyd wesen, om dat hun Do. het segd: En *die syn Leer* bekennen sy hier *Dat onder hen met vrugt toeneemd.* Maar! Wat voor vrugten toonen de Daagbrieven? En dat wy hun Do. Leer *soeken Vrugteloos te maaken*; Is maar, om hem het Momaangefigt der gewaande Christlykheyd af te ligten; en aan de Wareld openbaar te maken. En dat niet, als de Dagers doen, met valsche en leugen-agtige Uytstrooysels; maar met bondige Bewysen: Ten ver- tooge, dat onsen Tocleg tegen hem is, onder Gods hulpe, om de Leere der waarheyd, die na de Godsaligheyd is, volgens Gods Woord *Vrugtbaar* te hebben.

Maar! Is sulc een fware en valsche betigting dienstig tegen ons, tot dit hun voorgewend oogmerk, om *afgedwaalden* te regt te brengen? Of tot verdere verwydering? En wat is't, dat hun hoofdelose Vergadering *eendragtlyk* beslooten heeft ons te vermanen, en selfs te bidden, in deser voegen?

"Derhalven hebben wy *eendragtlyk* beslooten ul. te vermanen, "gelyk wy ul. mids-deseñ, van Christus wegen, en bidden en
"vermanen

“vermanen”; Dat gy wilt *ophouden te verkeeren de rechte wegen des Heeren.* (En een wynig lager.) “Daarom, afgelegd hebbende alle vuyligheyd “en overvloed van boosheyd, ontfangt met sagtmoedigheyd het woord, “dat in U geplant word; het welk uw’ sielen kan salig maken.

Twee schoone sielroerende vermaningen om *afgedwaalden* teregt te brengen! En dus weder by hen *Schriftuurlyk*; hoe ook buyten het opmerk van Gods Geest. Te weeten, om ons op het leelykst en sinnedlykst voor de Wareld af te maalen: En dus eenvoudige en onnossele daar door te misleyden. En dit sal dienen om de elendige Jammerstaat van onse Vergadering klaar ten toon te spreiden.

Wordende wy hier, in dese *Eerste* vermaning, vergeleeken by Elymas den Toveraar (*Handel. 13. 10.*) En oversulks wy, gelyk die, Kinderen des Duyvels; vyanden van alle gerechtigheyd, die aanhouden te *verkeeren de rechte wegen des Heeren.* Zynde dit alweder van hun correspondent, *Do. Freeman*, overgenomen; die in syn Brief schryft; “Ik seyde, *Mr. Dumont*, nu sie ik dat ul. met haat en wrake zyt aangedaan: Om dat hy ul. sonde scherp voorsteld, soekt uwe den “Duyvel te helpen, en te doen triumphheeren; maar Christus Kerk “neer te trappen.” En dat; om dat wy aan hem klaagden over die, en dergelyke Leer van *Do. Frilinghuisen*: Waar over *Do. Freeman*, maar wynig maanden te vooren, *Schuurman verulockt had*, sie pag. 85.

En in de *Tweede* vermaning, worden wy aangemerkt vol vuyligheyd te zyn, en overvloed van boosheyd; die het woord niet met sagtmoedigheyd ontfangen. (uyt *Jacob. 1. 21.*) Waarlyk een erbermylyke staat, waarin wy by dese Dagers, en *Do. Freeman* worden aangemerkt; om onse waakzaamheyd voor de suyvere Leer, tegen het Woord, dat hun *Do.* plant! Maar hoe, of in wie? Sy seggen hier, *Dat in u geplant word.* Hoe kan dit bestaan, daar wy zyn een *afgescheyden* Vergadering van hun *Do. woord*, en planten?

Maar! Het is nader: dat sy syn *Woord* gelyk-stellen met Gods Woord. Het is, “Ontfangt het Woord, dat in u geplant word, ’t welk u sielen kan saligmaken. En dus is ’er dan tweeder-hande saligmakend Woord; 1. Gods Woord. 2. Het Woord, dat hun *Do.* plant, als so *strydig* met Gods Woord. Behoorden sy dan sig niet te schamen om ons, voor hun *Do. Leer*, van *Christus wegen* te *bidden*, en te

te *vermanen*, daar wy ons houden aan de *suivere Leer*? Behoorden sy sig ook niet te *schamen* over *fulke alderschriklykste beschuldigingen* tegen ons, sonder 't minste bewys? Dat sy self, 2 *Daagbr. n. 5.*, be-
kennen nog niet gegeven te hebben: Het is, *niet*, wy **HEBBEN** 'T al *bewezen*: maar, "Wy **KONDEN** met NB *goede Bewyzen toonen*; "wat *Gevoelen*, *strydig* tegen de *Leer* van de *Gereformeerde Kerk*, "Nicolaas *Hayman*, *Kors Vroom*, en andere van ul, wel *geopenbaard* hebben?" Gelyk so al de *Daagbrieven* door niet een *eenig wettig bewys* tegen ons is: En in ons *Antwoord* *geduurig* met *goede reedenen* onse *onschuld* is *getoond*, en *nyt der Dagers eygen* *Schriften*, en *Handelingen* aan de *Wareld* ter *overweeging* gegeven; of sy, waar van sy ons *beschuldigen*, selve niet sig daar aan *veelsinds schuldig toonen*?

Maar! kan hun *bidden* en *vermanen* op *Ons* niet helpen: Men *voegd* 'er by, onder *nieuwe Beschuldigingen*, een *Bedreyging* van *Gods oordeel* en *straffe*. Gelyk dus hier *vervolgen*:

"*Ey kend dog, wat gy gedaan hebt, set uw' herte op uwe wegen, &c.* (zie pag. 2 en 3, tot,) "*die verwerpt my, segd de Heere Jesus selve.*"

Dus worden wy dan van hen *vermaand*; "Dat dog *eens willen overdenken*, en *kennen wat wy gedaan hebben*;" En dat, te *weeten*, dat wy, als in onse *verantwoording* *blykt*, de *suivere Leer* *blyven voortstaan*; en die *soeken* te *handhaven* tegen hun *Do*. Want hierop *dringen* sy aan; "Dat wy onse *Herten* op onse *wegen* *willen setten*, "en *merken* op ons *eynde*." Met die *byvoeging*, en *bedreyging*, *vraags-wyfe*; "Hoe wy het *fullen* *konnen* *verantwoorden* in dien "grooten *dag des Oordeels*?" Te *weeten*; Dat wy *die suivere Leer*, op *Gods Woord* *allen gegrond*, *blyven aanhangen*, en de selve niet *willen afsweren*; en also *overgaan* tot dese *Leer* van hun *Do*. En *daarom* (seggen sy) *hebben wy toe te sien*; *hoe wy dit, &c.* Sonder dat de *Dagers* zelfs *eens bedenken* hoe sy het *fullen* *konnen* *verantwoorden*, dat sy *die suivere Leer* der *ware Kerk*, waar in sy *zyn opgevoed*, en *verscheyde Belydenis* des *Geloofs* *gedaan hebben*, dus so *versaken*; en dese *nieuwe* en *vremde Leer* van hun *Do*, *helpen inyoeren*, met *veele lasteringen* en *valsche beschuldigingen* tegen den *evennaasten*? *Verre* van de *Geest* van *Sagtmoedigheyd*. *Soekende* also *een Splinter* in het *oog* van hun *evennaasten* te *werpen*, om die *daarin te mogen sien*:

fi. n.: Maar den Ball, die in hun eygen oogen is, *konnen*, nog *willen* sien. Geelyk als de *evenynfde Pharifeen*

En dit dertd men egter nog seggen, “ Dat de Heere ons een tyd “ lang verdraagd, door syn oneyndige Langmoedigheyd; en onge- “ straft laat heenen gaan ” So dat wy dan, na hun valsche stelling, Gods Oordeel en Straffe te dugten hebben over onse stantvastigheyd voor Gods Woord. Maar, SY! Sy! Hebben niets te vreesen over al hun vremde Leer en Handel! Dat men hier derfd Bandreyging selfs doen; en daar toe des Heeren JESUS Naam misbruyken; Die sal wreken, dat syn Godlyk Woord alleen voor saligmakend en siel- behoudend by ons word erkend; en alles, wat daar van afwykt, ver- worpen. En hun Do. vremde Leer *niet* voor saligmakend en siel- houdend willen aanneemen.

En men doet 'er by: “ Want die u hoord; (dat is, der Dagers Do.) “ die hoord my; (den Saligmaker) “ En die u verwerpt; (dat is hun Do.) “ die verwerpt my (Dat is den Saligmaker, als sy daar byvoegen) “ segd de Heere Jesus selve.” Dat is alweder hun *Schriftuurlyk* spreek- ken! Dat zyn Christlyke menschen! Die niet eens weeten, dat, *die u hoord; die u verwerpt*; te seggen is; Die niet anders leeren, dan myn Godlyk Woord medebrengh: En dat alleen, en geen ander voor *Sielbehoudend* en *Saligmakend* verkondigen. Want dit zyn woorden, die onsen Saligmaker, *Luc. 10. 16.* in dien sin gesproken heeft. Maar evenwel is hy Do. by de Dagers, die Regte Leeraar;

Die genoegsaam toond, het hem om winst van sielen te doen is.

De valscheyd van de regte sielen-winst, ter eeuwiger behoudenis, is, aan d'eene zyde, overgenoeg bekend, en reeds beweesen. Dog, aan d'andere zyde, is het waardig met eenige Staaltjes nader te toonen, om wat sielen-winst het hem te doen zy, om maar, tot blinde gehoor- saamheyd, een Aanhang te hebben. Want die sig *daar aan* niet willen onderwerpen; worden op de rug aangefien; veragt; en ver- worpen. *Deser sielen slaat by geen gade.*

Dus getuygd Ary Molenaar; “ Dat *Do. Frilinghuisen*, in dat half “ Jaar van syn Verblyf by Molenaar, met hem niets gesproken “ heeft over Gods Woord; nog hem bysonder vermaand. Schoon “ hy,

“hy, wat na syn aankomft aldaar, hem Molenaar al *verklaard* had “voor een *Warelds mensch*. Om nu niet te fpreken, hoe hy (als by Molenaar nader te bevragen is) den Jood, syn Reysgenoot, *Andries Trube* genaamd, met hem uyt de Kerk komende, met het paard deed nederitorten in een moeras; liet leggen; en weg-reed.

Wy beroepen ons verder op der Dagers eygen confcientie, dat die zelfs oordeelen; of dat is *sielen zoeken te winnen*, ’t geen hun Do. doet? Terwyl hy d’ene fo buyten gewoon aanhaald; en de andere verwerpt; en uyt syn Gemeenschap afweerd? Terwyl hy d’ene befoekt ten tyde des H. Avondmaals; en de andere voorbygaat? Als bekend is. Of; dat hy daar tegen fegd *u en nodige ik niet*: Gelyk verklaard *Jan Hendriksz*; “Dat *Do. Frilinghufsen hem*, en andere *Onderlingen*, hoe dikwils met hem in de huysbefoeking geweest, sehoon “afblyvende van ’t Avondmaal; nog *nooyt genodigd*, nog *vermaand* “had tot het H. Avondmaal. Maar feyde eens tegen *Jan Hendriksz*, “ik *nodige u niet*; om dat gyliden wel hoord, hoe het hiermede “gesteld zy? En liet het daar by blyven.” Of dat hun Do. de menfchen van’t Avondmaal verhinderd; feggende; “Wat beweegd “u daar toe te komen, daar gy nog onbekeerd zyt?”

En getuygd *Pieter Hoff*; “Dat *Do. Frilinghufsen* in de Catechifatie “by *Ary Molenaar*, op *Raretans*, van de H. Doop, en t’ H. Avondmaal “handelende; feyde; Dat de Verbond-Segelen fo verontheyligd “waren, dat de Toorn Gods ontflooken was over de geheele Ge- “meente. *So dat NB. DE Kinderen niet konden geloven.*” So heeft hy ook aan *Simon Wyckoff* het Avondmaal onwettig verboden, fie pag. 20. sehoon “die tegen hun Do. feyde, en hem bad, dat hy fo “een ding niet doen soude; dat syn herte daar na fnakte; en hy het “niet konde nalaten daar af te blyven. Maar Do. liet niet af, en “seyde ftil, dat hy ’er moest afblyven; en daar geen regt toe had.

En dus eenvoudige en fehreumhertige verbluft; ter nederslaat; Ja, als tot in den afgrond verdoemd. En die meest Leering, vermaning, en opregting van noden hebben; veragtyk verfuymd, en fo laat heenen fukkelen, en als tot wanhoop vervallen. Want wat was dat voor Taal van hem; als *Jan Vliet*, de oude, verklaard; “Dat “hy, met *Barend de Wit* (nu een der Dagers) “in de Catechifatie, “op *Ses Myl Run*, komende; hun Do. toen feyde: De oude
“komen

“komen ook nog in de Catechisatie, om hunne *oude stinkers*
 “Gode op te offeren; als of dat offer Gode soude aangenaam zyn; en
 “sy vergeeving van sonden souden krygen.

So verklaard ook de Weduwe van *Johannes Coevers* “Dat in *mey 1720.*
 “*Do Frilinghuisen* (toen nog geen vier maanden op *Raretans* geweest)
 “haar man, krank zynde, vroeg; Wat geloof hebt gy? En die antwoorde,
 “In *Jesus* myn *Saligmaker*, en dat hy voor my gestorven is. Do.
 “daar op; Dat is maar een slegt geloof; want daar leggender al
 “duyfsenden in de *Hcl.* En als gy sulc een geloof hebt, bent gy
 “gewis verlooren. Waar op haar man aan Do. verfocht een *Gebed*
 “te doen. Do. seyde, Ik sie niet dat het ’er van noden is, en wey-
 “gerde het; seggende, Ik ben reyn van u, en u bloed, &c. En
 “ging so weg; dat haar en haar man hard viel so in’t eynde syns
 “levens bejegend te worden.

Verder getuygen de *Huysvrouw* van *Jan Woertman*, en *Elisabeth*
Aartsen; “Dat Do. *Frilinghuisen* 1721. in *Augustus*, quam by *Cornelis*
 “*Paulusz*, seer krank weisende; en die so nedersloeg, of daar voor
 “hem geen saligheyd te hopen was. En ging toen weg. Dog kort
 “daar na wederkomende, seyde Do; *Christus*, wanneer hy de
 “sieken gesondmaakte, verdreef eerst alle, die daar in het huys
 “waren: So moest hy ook doen. Waar op gevraagd zynde, of dat so
 “cito moest geschieden? Seyde de *Vrouw* van *Cornelis Paulusz*, Ja;
 “want daar was geen uur nog tyd.

Voeg hier by hun Do. vremde behandeling omtrent de *Bediening*
 des *H. Avondmaals*; als getuygd *Willem Krom*, “Dat Do. by *d’eerste*
 “bediening van’t *H. Avondmaal*, in de boven *Kerk*, een lange poos
 “stil stond aan de *Tafel*. En toen met syn hoofd wenkte een en
 “andere *Vrouw*; die daar op naderden.

Wyders van een andere tyd, getuygen de selve *Willem Krom*, *Simon*
Wyckoff, *Ary Molenaar*, *Jan Hendriksz*, en *Albert Lou*, “Dat Do. eerst
 “alleen voor sig selven nam het *Avondmaal*, en gaf het toen aan
 “*Schuurman afsonderlyk*, en sprak daar over een *segen*. Dog niet
 “toen andere genaderd waren.

No gverklaard deselve *Ary Molenaar*, “Dat in de herfst van t’ Jaar
 “1722. *Cornelis Bogaart*, (onderteeenaar; der 1 *Daagbr.*) en *Abraham La*
 “*Meeire* aan’t *Avondmaal* toetraden, en stonden regt voor Do. Die,
 (de

“(de fegen over Brood en Wyn gefprooken hebbende) dat by hem
 “selven nam; en, daar na, nam hy den Drinkbecker, en gaf die aan
 “Bogaart; die nam en dronk, en fo ook aan *La Meetre*. Daar na
 “gaf hy hen het Brood. Toen traden *Tennis van Middelfwaart*, *Henrik*
 “*Reyniersz*, en *Henrik Bries* (de laafte onderteekenaar der 2 Daagbr.)
 “ook toe. Waarop Do. feyde, De natuurlyke menfchen durven ook
 “nog tot de Tafel naderen. En als fy het Avondmaal ontfangen
 “hadden; feyde hy tot hen; Ga heen, en volbreng u Eed.

Nog een ander voorval; als getuygd *Simon Wyckoff*, “Dat in *Augufus* 1723. (na het uytkomen der Daagbrieven) “op *Ses Myl Run*
 “het Avondmaal wierd uytgedield: *Do. Frilinghuifen* gaf het de
 “eerfte Tafel aan *Elbert Stooibuff* (Scriba in de 1 & 2 Daagbr.) toen
 “aan *Willem Moor*, *Roeloff Neeffus* en *Minnen van Voorbes* (de twee
 laafte Onderteekenaars der 1 Daagbr.) “De tweede Tafel nam *Frilinghuifen* het Avondmaal eerft fyn felven, en toen gaf hy het aan
 “*Thomas Bouman* en *Henrik Fiffer* (onderteekenaars der 2 Daagbr.)
 “en nog aan andere.

Is nu wyders dit *fielen foeken te winnen*? Dat men heymelyke Vergaderingen en Conventiculen houd, daar andere begeerige fielen niet werden toegelaten: Maar fo dra iemand vreemds daarom-trent komt, of die niet van fyn Cabale is, aanftonds gefwegen word?

Is dat *fielen foeken te winnen*? Wanneer men in de ftad *Nieu-York* en elders, altyd fodanige opfoekt, die hy oordeeld, na fyn fienlyke Labadiftife kenteekens, *wedergebooren* te zyn? Met voorbygaan van alle andere, die men houd voor *Wareldfe* menfchen, nog in de *Natuurftaat* wefende? Maar moest hy dan niet defe *laafte* eerft en voor al aanspreeken, om haar te foeken en te winnen? Indien het hem fo ernitig om winft van fielen te doen was? Want die *eerfte* zyn alreede gefogt, en by hem gewonnen. Waarom dan niet onder die Gemeentens *alleen* gebleven, voor welke hy tot Leeraar is bevestigd en overgefonden, ende fielen van die alle eerft gefogt te winnen? Daar ’er nog fo een groot getal is, behalven onfe by hem genaamde afgedwalde Vergadering, zelfs ook onder fyn Gefelfchap, die hy nog voor onbekeerden houd, met haar van’t Avondmaal te laten blyven: Indien het hem alleen om regte fielen winft te doen was,

hoe soude hy dan so dikwils des Sondags syn Gefelschap het sielen-voedsel onttrokken hebben; met sig dan so meenigmaal op andere Plaatsen te laten vinden; en daar te prediken; voor *Do. Freeman* en andere! En nog in *April 1724.* op't *Staatens-Eyland* voor *Do. Cornelius van Santvoord*; niet tegenstaande aan hem al lang te vooren kennis van saaken was gegeven; en daarop fulke Daagbrieven van *Do. Frilinghuisen*, en syn aanhang, waren uytgekomen: En de Ban over ons Drien gedaan. Dat *Do. Santvoord* al moest bemerkten hebben de verkerdheid van *Do. Frilinghuisen*.

Dus betoond hun *Do.* hier mede wat winst van sielen hy eygentlyk soekt tot medestanders van syn Gefelschap voor syn nieuwe en vremde Leer en Disciplin. En daar toe alomme de Gemeentens te beroeren; en tegen hun wettige Leeraars op te hitsen; met die te veragten, en voor *Natuurlyke* en *Wareldse* Leeraars, Ja, *Sielenmoorders*, &c. uyt te maken.

En is 'er wel een Gemeente, waar hy gepredikt heeft; of daar is (in plaats van vrede) onrust, tweespalt, verdeeltheit en scheuring verwekt, en gesogt te verwekken? Hoe bleek dat niet al 1721. binnen *Nieuw-York*, en't *Lange-Eyland*? En aan 't Getuygenis van hun Correspondent, *Do. Freeman*, pag. 77, &c.

Waar door dese Dagers in hun gemoed moeten overtuigd zyn; dat 'er een particuliere afsondering onder hen is; en een formeele scheuring word gemaakt, sic pag. 33.

En is dat *sielen zoeken te winnen*? Dat daar hy de schaapen by een moest vergaderen, en in een kudde te samen houden: Laat hy die (uytgenomen syn t' samen-geschraapt Gefelschap) in verstrooyinge omfwerpen, als schapen, die geen Herder hebben? Indien dese Dagers hun gemoed geen geweld willen aandoen; moeten dit so wel sien, en eygenen; als wy, en onse afgescheyden Vergadering het sien.

Hoe, of op wat grond, kan dan gesegd worden, so roemende, "Dat hy genoegsaam toond, het hem om winst van sielen te doen is?" Daar het tegendeel dus sonneklar blykt: En syn onversetlykheid hierin, maakte hy reeds 1721. aan de Wareld bekend, in syn 2 *Predic.* pag. 25. En nader; op fulk een veragtyke wyse voor een Leeraar; met op syn *YS-SLEEDE*, voor 't gesigt van een ieder, te hebben doen setten dese woorden:

"Niemand

- “Niemand's Tong; nog niemand's Pen;
 “Maakt MY *anders*, dan ik ben.
 “Spreek Quaad-spreekers; Spreek sonder end.
 “Niemand en word van u geschend.

Is dat een deftig Leeraar van GODS VOLK te zyn, volgens
 fyn I *Predic. pag. 6.*? “Des Heeren Volk, de Gelovigen, zyn *Arme*;
 “voor fo veel fy *nedrig* zyn; van geen *opgeblase* gestalte; maar *laag*
 “en *klyn* van herte; *nedrig* van oogen; van *gelaat*; van *gewaad*;
 “in *praat*; in *moed*; en in haar *uyterlyken ommegang*, &c. Maar ook
 “*Sagtmoedige* zyn des Heeren Volk; uyt kragte van die *sagte* en *nedrige*
 “gestalte des *Herten*; die, als een vrugt van Gods Geest, in de
 “Gelovigen is, &c. DIE *Vertoonen* fy in een *vriendelyke* en *stille*
 “*ommgang* met de menschen: Sonder fig in *Toorn*, en *Wraaksugt*
 “te geven. In een *Geseglykheyd*, en *overgegeven gereedheyd* aan des
 “Heeren Beveelen. In een *leydszaam verdragen* van *smaad*; van *ongelyk*;
 “van *Tegenspoeden* en *Verdrukkingen*, &c. sie mede pag. 11 & 12, aldaar.

Hoe toond dit *Vers* agter de *Is-steede* niet voor de Wareld: Dat
 hoe bondig en overtuigend syn valsche Leer word ontdekt, en be-
 weesen; by hem *niets anders* is, of *sal zyn*, dan QUAAD-
 SPREEKEN tegen HEM? Wat stigting een Leeraar met sulke
 een *voorbeeld* geven kan: Laaten wy een ieder oordeelen!

Sic daar! Een nader verhoog van hun Do. Sielbehoudende Lee r!
 En hoe die onder hen geseegend is, en met vrugt toeneemd! Maar,
 mogen alle *sulke* Vermaningen niet helpen op Ons? Moet dan ook
 te gelyk getoond worden de Kragt en Magt van dit groot Hoofde-
 loofse SANHEDRIN. En dus komt *Eyndelyk* dan

Het TWEEDE DEEL deser Daagbrief: De DAGING *Selfs*.

Zynde hun meesterlyk Gebod en Bevel aan Ons, en onse gheele
 Vergadering, dusdanig:

“Het geene wy nu verder voor te stellen hadden; is DAT. Dat
 “wy UL., de Hoofden en Voorgangers van de *Tegenstanders*; en
 “uwe GEHEELE Vergadering, *mids-desen* DAGEN en CITEE-
 “REN; Dat gy voor Ons, de *Kerken-Raad* van de *Vier Gemeentens*
 “wilt verschynen.

Dus

Dus segd hun Correspondents, *Do. Freemans*, Brief van 12 Maart 1723;
 “ Gy moet self voor syn Kerken-Raad verschynen; en daar saaken
 “ afhandelen. (Nog eens) Ik wil met ul. niet te doen hebben, ’t en
 “ zy gy by u Kerken-Raad verschynd met uE klagten.

Dat wy drie, in’t Opschrift deser *Eerste*, genoemd zyn *Hoofden* en
Voorgangers, hier weder herhaald; is pag. 29 & 30. al beantwoord.

En dat, *Teg enstanders*, is al weder by de Dagers *Schriftuurlyk* spreken,
 als te vinden *Hebr. 10.* in de Bedreyging tegen de rampsalig ver-
 harden: Waar by men dan dus *Ons* vergelykt, en met onse Vergade-
 ring daagd; welke daging in haar onwetlykheyd boven al getoond is
 pag 32 a 34. Ook uyt de 2 *Daagbr.* selve n. 5. Daar die vraag; (op
 onse gedane verssekering der opregte sugt voor de suyvere Leer, &c.)
 “ Maar; hoe kan DAT van u *allen* waar zyn; daar immers bykans
 “ de helft van ul., die dit onderteeekend hebben, nog *nooyt* Belydenis
 “ gedaan hebben? Ook is op te merken: Dat by de Dagers en hun
 Do. *niet kan waar zyn*; dat iemand, die nog geen Belydenis des ge-
 loofs gedaan heeft van de suyvere Leer, *geen* opregte sugt soude
 kunnen hebben voor die suyvere Leer. Die sugt is ’er dan niet voor
 de Belydenis; maar blykt so op dat ogenblik *eerst* in den mensch.
 Wat een Regtsinnigheyd alweeder!

Waarop nu hun meesterlyk *Bevel*; aan ons, volgd;

“ En het geene gy tegen *onsen* Leeraar hebt, *ons* ordentlyk en be-
 “ scheydentlyk wild *bekend* maken. ’t Welke *Wy* sullen *onderzoeken*;
 “ En ul. uyt den Woorden Gods *soeken* te voldoen, &c.

Alweder *onderzoeken*; te weten of hun Do. *waar* of *valsch* Leerd.
 Dus moet sulks, met dit woord, dan by de Dagers nog onseker zyn,
 wat hun Do. *Leerd*. Want wisten sy dat het Regt was? Waar toe
 dan *onderzoeken* of ’t *regt* zy of niet? En teffens verheffen sy hem
 hooglyk: En bekennen dus dit hun voorgeven van *onderzoeken* valsch-
 te zyn. En dat “ *soeken* ons te voldoen uyt Gods Woord;” Kon
 dan maar zyn, met dat in allerhande bogten te drayen voor hun Do.
 verkeerde Leer. Daar sy so onwettig handelen; ons reeds al veroor-
 deeld hebbende als Regters, en Partyen te gelyk, en onverhoord.
 Wat sou dan hun voldoen zyn, anders, dan maar verderen onregt-
 vaardigen Handel tegen ons?

Maar voor hoe *Dominie Boeren* sy ons ook houden: *Wy* zyn egter
 nog

nog so dom of dwaas niet; Dat wy so ons met hun souden inlaaten; en niet souden sien, dat het maar ydele maan is, dat "sy ons uyt Gods Woord souden zoeken te voldoen. Want sy die voldoening nooyt sullen kunnen geven, op sulke verkeerde gronden; als sy bewefen zyn te hebben. Waar door sy als swart, wit, dag, nagt noemen. Also aangaande tegen Gods Woord en de Gereformeerde Nederduytsche Kerk, daar op alleen gebouwt. En immers het geen tegen Gods Woord stryd, niet kan uyt Gods Woord worden goed gemaakt. So konden sy dan geen dienst aan ons, die voor Regtsinnigheyd zyn, doen! Was het te vergeefs dat wy voor hen, waar toe wy niet behoorden, verscheenen! En ook best voor de Dagers, dat wy weg bleeven! Op dat sy in hunne onstuymigheyd niet meer mogten sondigen. Maar 't naast voor de Wareld hen, uyt Gods Woord en Kerken-Orders, hun Misverstand, en onse Regtsinnigheyd te toonen; of het hen mogte, door Gods genade, tot inkeer brengen.

Dog evenwel tot onse verdere Verdediging is hier ook te letten, hoe de Dagers dus voortgaan:

"Verre zy van ons, dat wy u niet souden willen hooren; gelyk gy "ons valschlyk beschuldigd hebt by *Do. Freeman*.

So beroepen de Dagers sig op *Do. Freeman*, tot hun Correspondent tegen Ons: En verpligten Ons, in onse Verantwoording voor de Wareld, dan ons te verdedigen, niet alleen tegen de Dagers; maar ook tegen *Do. Freeman*. Te meer, daar *Do. Freeman* scheynd de grond, tot sulke Daagbrieven tegen ons, gelegd te hebben; met een Brief tegen ons op te stellen, en aan *Do. Frilinghuisen* te geven: Waar uyt veel in de Daagbrieven is overgenomen: En ook dese woorden, "Gy hebt ons valschlyk beschuldigd by *Do. Freeman*. Die in syn Brief ook dese woorden heeft; Dat een van ons sou gesegd hebben, "Maar de ouderlingen sullen ons niet willen hooren. (En *Do. Freeman* daar op) "Ik seg ul. probeerd het: Sy moeten na uwe klagten hooren volgens "ampt." Immers zyn die woorden van *Do. Freeman*, so door de Dagers uytdruklyk genoemd in hun Kerklyke Acte tegen ons, al het Bewys, om ons so uyt te maken voor valsche Beschuldigers. Dog ALSO is door ons niet gesproken tegen *Do. Freeman*. Maar *Henrik Vroom* seyde DIT tegen *Do. Freeman*, "Wat wyft gy ons na "de Kerken-Raad? Daar die ons sommefen om betaling; en SO "toonon

“tooncn *Partyen* te zyn? (Daar *Do. Freeman* opantwoorde;) “Dat was niet uyt partytchap; maar om wygering van betaling. (*Vroom* weder.) “Dan moeten sy ons eerst hooren, waarom wy niet betaalen: “Daar sy ons niet VOOR sig; maar VOOR het *Regt* roepen: “En derhalven sig *Partyen* toon n:” Als, tegen ons beklag over hun *Do.* verkeeraeyd, ons terstond voor het *Regt* te roepen. En te geen sy ten tweeden seggen, “Verre zy van ons, dat wy u niet louden willen hooren.

Alweder maar enkel seggen sonder Bewys. En hoe het daar tegen in der daad SEER VERRE van HEN geweest is; dat sy hebben willen hooren, of onderzoeken, wat tegen hun *Do.* vrende *Leer* en quaden *Handel* wierd ingebragt; is hier vooren gesien van pag. 19 tot 28. En nader nog hier aan blykbaar: Om dat sy alleen na *Do. Frilinghuisen* hooren; en die hun *Do.* self na de *Predikanten* te *Nieu-York* niet wilde hooren. Maar *Schuurman*, syn Jonge, verklaarde meest geloofwaardig. En so hy, met syn *Aanhang*, te minder dan *Ons*, maar *Domme Boeren* genoemd, souden willen hooren.

En dien voet hebben de *Dagers* ook nagevolgd. Wanneer, gelyk *Capityn Dumont*, in tegenwoordigheyd van *Simon Wyckoff* en *Henrik Vroom*, in het *Beklag* over *Do.* aan syn *Kerken-Raad*, getuygd aan *Do. Freeman* gefegd te hebben, “Dat *Schuurman* (die omtrent tot die tyd toe met *Do. Frilinghuisen* te sanen op een *Bed* geslaapen had) “wierd aan de *Kerken-Raad*, en hun *Do.* aangebragt, en beschuldigd, dat hy, op syn minst, *Hoerery* geoffereerd had. Dat daarop *Do. Frilinghuisen* seyde, *Vrienden*, Wat fullen wy doen; wy moeten voor hem bidden. En gaf hem nog het *H. Avondmaal*.” Dat is na ons hooren!

Waarenboven; toen bevonden wierd dat hier op niets en volgde; over dit selve Geval, naderhand 1721 den 11 *December*, Door *Michiel van Veghten*, *Schriftlyk* en onderteekend, is ingeleverd aan de *Kerken-Raad* van de *Raretans*; te weten, *Joris van Nest* (onderteekenaar der 1 & 2 *Daagbr.*) en *Jan Broeka*, als *Ouderlingen*: En *Johannes Sebring* (onderteekenaar der *Eerste*) en *Tennis van Middelswaart*, als *Diakenen*; dit volgende:

Verzoek

Verzoek. en Klage.

“ De Nieuwe Kerk tegenwoordigh kan in gepredikt worden. Soo
 “ is *van Veghten* syn Begeerte: Dat de Nieuwe Kerk sal geen andere
 “ Leer geleert worden; als de Nederduytsche Herformde Leer.

“ En dat de Ouwde Ledematen sal toegelaaten worden, op haar
 “ *Eyge* Beproeving, sonder wettige verhandeling, om aen de Tafel
 “ des Heeren te gaen; volgens het Gebruik van onse Kerken. En
 “ dat de Kerk sal geregeert worden, volgens het Synode van Dor-
 “ drecht: En dat daar geen Pauselyke Oppervooghdigheyt sal ge-
 “ bruykt worden in de Kerk. Also het betaamt, dat Gods Kerk
 “ geregeert worde met sagtmoedigheyt, van de Gemeente die het
 “ toecomt om Opfigt te hebben. Vorder is *van Veghten* syn Begeerte;
 “ Dat *Schuurman* moet syn selven klaren van syn Blamafy, daar
 “ hy onder lyt: En dat al voor de groote Kerken-Raad: En dat,
 “ om de Gemoderen van de hele Gemeente te rust te stellen; en de
 “ Kerk soo suuyver te houden van *Oorkuyt*, als in Ons vermogen is.
 “ En by aldien dat dit niet toegestaan en word, sonder dat te achter-
 “ volgen: Dat dan *van Veghten* syn gevoelen is; Dat het niet en is Ge-
 “ oorloft **FRELINKHUYSEN** de **STOEL** te laten **BEKLIM-**
 “ **MEN**; voor en all-eer, dat sy Beyde haar van die Blamafy sullen
 “ geklaart hebben. Alsof onse Nederduytsche Kerken behoorde son-
 “ der vlek of rimpell gehouden te worden, soo veel 't mogelyk
 “ waar. Dit is *van Veghten* syn Begeerte. En by aldien dit niet
 “ agtervolgt en wordt; dat dan de Blamafy leyt op de Gemeente, en
 “ een Schantvleck op de Kerk. Daarom dit behoorde in acht geno-
 “ men te worden van de Gemeente, die het bevoelen is.

“ Dit is *van Veghten* syn gevoelen. En sal daar by staan, tot der
 tyd toe, dat hy Kerklyk hier van overtuygd word.

“ Anno 1721. den 11 December.

“ Is dit Bovenstaande de Kerken-Raaden voorgehouden.

“ *Joris van Nefte*, Ouderling; *Jan Broekaert*, Ouderling; en *Johannes*

“ *Sebring* en *Tennis*; Middelfwart, Dyakenen.

Wat is hier nu op gevolgd; als *van Veghten* getuygd?

“ Sy vonden goet: Dat Dom. *Frelinghuysen* soude het den 17 ditto
 “ van de Stoel af Roepen: Dat de Kerken-Raaden van de Vier Kerken sonde

“ by

by malkander comen. Maar Do. *Frilinghuysen* heeft het versweegen; en versmoort. Het welke de *Suspicie* niet en vermindert, maar vermeerderd. En siet vreemt in *van Veghten* syn oogen. By my, geteekend, *Michiel van Veghten*.

Wat sullen nu *Foris van Nest*, en *Johannes Sebring* antwoorden; die hier so stoutmoedig mede ontkeunen, "Verre zy van ons, dat wy u niet souden willen hooren: Gelyk gy ons valschlyk beschuldigd?" En hoe sal *Foris van Nest* sig konnen verschoonen, dat in de 2 *Daagbr.* n. 3. mede segd, "Wy hebben nog geen klare bewysen en wettige redenen gehoord of gesien?" Of is hen dit voorval t'eenemaal onbekend gebleven? Dat in beyde Provincien van *Nieu-York* en *Nieu-Yarsey* so veel gerugt maakte? Is dit dan geen overtuugend Bewys, dat sy ons niet hebben willen hooren? Nog ondersogt, nog middelen in't werk gesteld, om ter uytvoering te brengen: Als toen beloofd en goedgevonden was? Is dat volgens hun ampt, agt te geven op de *Leer en Leven* van hun Do., en hunne Gemeentens? Dit is nu al meer dan drie Jaaren geleeden; en toendaarby al gewaarschouwt so hierop geen voldoening geschiede; en hun Do met *Schuurman* sig niet sutyverden; "Het niet geoorlooft was *Frilinghuysen* de stoel te laten beklimmen. Is dat dan geen swaarwigtige Beschuldiging in schrift ingebracht? Dit raakte nu hun Do. grootlyks. En egter toen daar in, nog ook tot nu toe, niets gedaan, of dat ter herten genoomen; veel min sulks met smerten hebben gehoord en verfoeyt." En te meer waren sy hier toe verpligt; om dat, by nalatigheyd, gesegd word, en henl. voorgehouden: "Dat dit dan was een Blame op de Gemeente, en Schandvlek op de Kerk. En daarom dit behoorde in agt genomen te worden van de Gemeente, die het bevoelen is." Dus leyd dan die Blame op hen alle; en bysonder mede op *Foris van Nest*, en *Johannes Sebring*.

Is 't nu niet te verwonderen, dat toen geen nader onderzoek is gedaan, om de waarheyd daar van regt te ontdekken? Hoe is 't op te lossen; 't en zy dan, dat dit, door hun Do inprenting, wegens *Schuurman* maar geoordeeld wierd, als een swakbeyd van wedergeboornen? En so was 't dan nodiger voor *Schuurman* te bidden; als die onder Censuur te setten; of opentlyk in de Ban te doen. En daar mede alle beswaarnissen over.

Hoewel *Jan Brocka* getuygd, dat *Joris van Nest* hem eens seyde, van *Do. Frilinghuisen* verstaan te hebben, "Dat *Schuurman* het ook eens aan *Do.* had ondernoomen. En dat *Mr. Wood* deswegen ook over *Schuurman* klaagde aan *Brocka*: En dat *Wood* daar over *Schuurman* bestraffende en wegstootende, *Schuurman* seyde; "Ik kan 't niet helpen; ik d. e. het niet: Maar de Duyvel in my: En als die so werke, dan moet ik volstaan." En aan verscheydene heeft ook *Capityn Enog Vreeland* verhaald; dat hem mede dierglyks van *Schuurman* bejeegend was.

Verder getuygd *Jan Brocka*, Dat hy, toen die *Schandlykheyd* rugtbaar was geworden; *Ouderling* zynde, *Do. Frilinghuisen* alleen heeft aangesprooken; en gesegd; Dat *Capt. Vreeland* en *Mr. Wood* die *Schandlykheyd* van *Schuurman* ondernoomen, staande hielden: En vroeg hem *Do.*, wat door de Kerken-Raad daarin te doen? Dat die daar over geblameerd wierd, dat sy 'er niets in doet. *Do. Frilinghuisen* daarop seyde, "Wat! Het zyn maar *Oude wyve praarjes*; Wat sou men 'er meer in doen; hy is al van my afgedaan? En toen hy *Jan Brocka* daar evenwel op aandrong heeft *Do. Frilinghuisen* de *Vriendschap* met hem *Brocka* afgesneeden.

Verder getuygd *Simon Wyckoff*; Dat *Barent de Wit* (onderteekeenaar der 1 en 2 *Daagbr.* die hier mede roept "Verre zy van ons; &c.) en *Jacob Wyckoff*, hier over door hem *Simon* aangesprooken zynde; Seyden *de Wit* en *Jacob Wyckoff*, "Te gelooven, dat 'er in dat van *Schuurman* wat aan was: En sy hem daarom het *Avondmaal* verboodep hadden; en hy 'er niet meer soude aankomen." Geschied dat om *Oude wyve praarjes*!

Hoedanig *Joris van Nest*, omtrent *Juny 1723*, door ons *Drien*, hier de *Hooften* genaamd, aangesprooken zynde; "Waarom sy so haastig waren met de *Ban* tegens ons; daar voorheen so traag waren, toen *Michiel van Veghten* een *Kerklyke* *Beswaarnis* inleverde tegen *Schuurmans* handel by *Nagt*; Dat de *Kerken-Raad* die *Saak*, welke so *grof* was, had *verfmoord*." Antwoorde *Joris van Nest*, "Dat de *Kerken-Raad* daar van aan ieder een geen opening had te doen. Dat *Schuurman* 't sederd van *Do.* was afgedaan en van 't *Avondmaal* afgehouden."

Wyders hebben *Joris van Nest*, en *Henrik Reyniersz*, verhaald; hoe sy beyde aan hun *Do.* hadden bekend gemaakt dat geval van *Schuurman*, ondernomen omtrent *Capityn Enog Vreeland* en *Mr. Wood*; om dat

die beyde het als uyt een mond staande hielden: Dat hun Do. daar op tegen *Joris van Nest* gefegd had, "Dat hy sag, dat *Schuurman* was een grote *Phariseen*, en *Geveynsde*, en *Judas*; en geordonneerd had, dat hy uyt syn huys sou weggaan, &c." Welke bekentmaking wegens *Schuurman* aan hun Do.; "*Henrik Reyniersz*, in syn Huys, overluyd verhaald heeft aan *Ary Molenaar* (gelyk die dit getuygd) die ook hart praatede, niet wetende dat *Do. Erilinghuysen*, by *Reyniersz* wonende, toen t' huys was. Dog *Molenaar* hoorde Do. in Huys. So dat die mede alles hoorde. (Ook getuygd *Molenaar*;) Dat hy toen aan *Reyniersz* vroeg; *Hebt gy dat over Schuurman nooyt voorheen gehoord?* *Reyniersz* feyde, *Neen*. *Molenaar* weder; Ik heb het al t'iederder eenige tyd geweten. *Reyniersz* daarop; Ik heb voor wynig dagen al veel gekyf en gemor tusschen Do. en *Schuurman* gehoord in de Kamer; so dat de Stoelen al verset wierden; en ik ten laaften binnen trad; vragende, wat 'er gaande was? Dog voort waren sy stil; en antwoorden *niets*. Dies dagt ik, vervolgde *Reyniersz*, *moest 'er vry wat swaars zyn*. En nu is dit bekend gemaakt, en heeft Do. daarover lustig wegens *Schuurman* uytgevaren. En hem van sig weggedaan.

Is het dan niet verre van de Dagers en hun Do. geweest, om ons te hooren, of de saaken te onderzoeken? Hadden wy dan hen valschlyk beschuldigd by *Do. Freeman*; indien dit door ons al was gefegd geweest, dat sy ons niet wilden hooren? En hoe konnen sy dan seggen den 9 *Mey* 1723, by de 2 *Daagbr. n. 3*. "Wy hebben nog geen klare Bewysen, &c.?" En hoe verre was men van ons te hooren tegen de verkiesing van *Henrik Fisser*, pag. 21 a 23?

Nu volgd; wat eygentlyk hun WARE OOGMERK zy: En "waar in het onderzoeken, en soeken te voldoen soude bestaan:" Te weeten, de Bedreyging van den Ban; met dese woorden:

Weet OOK; Dat hy aldien gy ongehoorsaam bent, en weygerd "VOOR Ons te komen: Dat wy dan, volgens ons Ampt en Pligt, "OPENTLYK tegen ulieden fullen *Procedeeeren* met den *CHRIST-LYKEN BAN*. Volgens de 85 Vrage van onse Categismo.

En op dat wy niet mogten denken, dit maar een loofse bedreyging was: Word dit niet alleen hier in't vervolg; nog eens herhaald; maar ook in de 2 *Daagbr. n. 1, 4* en 6. een en andermaal nader verklaard,

verklaard; dat het hen ernst is, en wy daar vast staat op moeten maken. Maar dat de Dagers met hun Do. *opentlyk* van de Kerk zyn afgeweeken, en wy tot hen niet behooren; is reeds getoond. En dus hadden sy dan ook geen magt om ons te *dagen*; veel minder met de *Ban te dreygen*.

Maar; sy noemen het een *Christlyke Ban*: En geven dus *voor*, te doen volgens de instelling van Christus, die te vinden is *Matth.* 18. 15 tot 17. Dan; Hoe dese Daagbrieven *daarmede* overeenkomen, wysen *die* DAT niet overvloedig genoeg uyt? En wy beroepen ons op de Dagers en hun Do. *selves*; hoe sy *wettig* kunnen met de Ban, het *uyterste*, dreygen de sodanigen, die nog niet eens *wettig* onder Censuur zyn gesteld; nog het Avondmaal verboden? Dat, *na de Order van Christus*, en de *Kerk*, *moest voorgaan*; voor dat men tot het *uyterste*, den Ban, mogte komen?

Gelyk so der Dagers Do. 1721. in syn 3 *Predic.* pag. 50, 51 en 60 "*Vier Trappen* noemd; en segd, dat die leggen in het Gebod van "*Jesus*; En dat daarmede overeenkomt de Kerken-Order, &c." En daar pag. 50. bysonderlyk; hoe de Opfinders hieromtrent moeten te werk gaan: "*Met alle Regtvaardigheyd; groote Voorzigtigheyd; Sagtmoedigheyd; groote Deftigheyd; in alle Needrigheyd; niet Heerschende; in betooning van smerte en medelyden met haar Elende; en niet voorbarig daarin te zyn, &c.*" Daar nader te sien: En dan dese Deugden *eens* te vergelyken met den inborst der Daagbrieven; Hoe komen die *daar aan* overeen?

Dus blykt de gepastheyd van ons kort Antwoord *hierop*, pag. 5. "*Dog hoe verre* wy verschuldigd waren, &c. En *wat magt* gyl. hebt, "*om ons so* voor u te dagen, &c.

Het *truceede* nu voor hun magt van Dagen en Ban dreygen is, by Hen; "*Volgens de 85 Vrage* van onsen Cartegifino.

Die magt van hun, nu reeds gevonden zynde tegen Gods Woord; Hoe is sy dan ook volgens de *Heydelbergse Catechismus*? Waar van *Cornelis Bogaard* seyde, "*Dat hy die niet agtede*, pag. 90. Dog willen sy met hun Do. evenwel voorwenden *die* te beoogen; als in d. 2 *Daagbr. n. 1.*? Waar is aldaar in de *Heydelbergse Catechismus*, Dat se Belyders en Voorstanders der *suyvere Leer* en *Disciplin* van de *wary, Gereformeerde Nederduytsche Kerk* mogen met de Ban dreygen, of die ie

de Ban doen? Ook; waar leerd *die*, dat dese magt der sleutelen *So* moe't geyoffend worden, als de Dagers onderneemen? *ſie pag. 35, a 42.* Is 't niet; om maar hun Do., volgens ſyn doelwit, alleen aan ſig dese magt der sleutelen te laaten trekken, met uytſluiting der Ouderlingen?

Hierop nu naderende tot het Beſluit; moeft daar, voor af, nog een nieuwe Beſchuldiging tegen ons tuſſchen gevoegd: Met een Verklaaring daar by te gelyk; dienende tot nader Beveſtiging; dat ſy tot 28 *Maart* 1723. nog niets *wettigs* tegen ons ondernomen hadden van eenige Kerklyke Censuur; of ontlegging van 't Avondmaal: En ſo, hun ſelven verder veroordeelende, gaan ſy, agter *onſen Catechiſmo*, dus voort:

“Wy hebben tot hier toe gewagt,” (Dat is, ons ſtil gehouden; te vooren reeds verklaard; en *nu eerst* beſlooten middelen by der hand te neemen om dese ſaak te onderſoeken. De reeden hier van) “Om dat gy ſeydet, dat gy by onſen Do. wildet komen, eer gy na “*Nieu-York* ginget. 't Welk gy evenwel niet gedaan hebt. Waar “uyt wy leeren, hoe wynig ſtaat op uwe woorden te maken is.

De onverſetlykheyd van hun Do. in ſyn vrende Behandeling nader door de Dagers, met hem, in de Daagbrieven getoond, tegen de Gereformeerde Nederduyſe Kerk, verpligteden ons, voor *die Kerk* zynde, van hem af te blyven; al had al d'een of ander van ons in bedenken genomen, om by hem te komen. Maar dat dit door ons in't gemeen beloofd is, zyn wy wel geruſt, dat geen van hen ooyt ſal bewyſen. Maar in hun Daagbrieven billyken ons wegblyven. En wat quaad is in ons *Eerst* gaan na *Nieu-York*, *ſie van pag. 47 af.*

Dog wat “ſtaat op onſe woorden te maken zy;” by ons kort Antwoord, *ſie pag. 5*; mogen nu de Dagers met hun Do. uyt dese onſe Verantwoording Leeren: geſterkt met wettige Redenen en klare Bewyſen. En niet *So*, als wy in de Daagbrieven gelasterd worden. Gelyk de Dagers met hun ſelfs-verheffing, en roemſugtig gejuyg der overwinning; gepaard met valſche Beſchuldiging tegen ons; in deſer voegen ſig weder vertoonen:

“Wy hebben egter *geen BEROUW*, dat wy ſo lange hebben “*verdragen*, en ul. WOEDEN laaten. Want NU is onſe LANGMOEDIGHEID”

“MOEDIGHEJD bekend; en uwe DWAASHEJD dies te
“meer openbaar geworden.

Wat een verdraagsaamheid, volgens hun Ampt? Selfs geen *Be-
rouw* te hebben, om *so lang* te laten *woeden*? Maar! Waar *blykt* van
ons *woeden*? Waar *in* bestaat *dat*? Laaten sy een eenig wettig
Bewys hier van te voorschyn brengen. In tegendeel; Hoe sy tegen
ons en de Regtsinnige Leeraaren gewoed hebben; is dat nu niet
gebleeken, om onse voorstand over de Leer der *Gereformeerde Kerk*?
En dat moet dan zyn, wat sy *woeden* noemen. En bewyfen dus al-
weeder openbaar hun afscheuring van de *Gereformeerde Nederduytsche*
Kerk. En met dit *laten woeden* leggen sy; aan d'eene zyde, “Dat
“hun LANGMOEDIGHEJD *nu* is bekend.

De Langmoedigheid is een *deugd*; maar, volgens hun bekenenis,
nu ten eynde; en *nergens* ook in gebleeken *omtrent* ons: Als hebbende
ons van tyd tot tyd, openbaar, en in't bysonder, in toornige liefde-
loosheid veroordeeld voor *onwedergeboorenen*; selfs Burgerlyke be-
leefdelheid geweygerd. Maar dus hebben sy dan, volgens dese
hunne woorden, tot 28 *Maart* 1723. stil geseeten, en nog niets tegens
ons, *nu* hier met de Ban gedreygd, *wettig* ondernomen. En lo al
nader Bewys tegen hun selven: Dat sy *niet* opgevolgd hebben de
VIER TRAPPEN van de Kerklyke Tugt; naar JESUS *Gebod*
en *Kerken-Orders*.

Sig selven en hun Do: dus dan weder geregtvaardigd hebbende;
komt, aan d'andere zyde, een beschuldiging en veroordeeling tegen
Ons: Op dat dies te meer het *een* by 't *ander* mogt afsteeken. Het
is, “En uwe DWAASHEJD *dies te meer openbaar geworden*.

Uyt dese onse verantwoording blykt; wat *dwaasheid* van ons zy
openbaar geworden. Maar, wat sy *dwaasheid* noemen; laten wy
over aan verstandigen; of DAT *niet WYSHEJD* zy; dat wy ons
?teenemaal hebben *afgehouden* van de Dagers en hun Do.? En stant-
vastig gebleven zyn voor de suyvere Leer en Disciplin der Gerefor-
meerde Nederduytsche Kerk? En de Dagers, met hun Do. sien toe;
dat sy so tegen ons sig selven uytgevende voor WYSEN; *Niet*
DWAASEN worden. En of sy *dat* ook selfs niet nader bevestigen
met die reeden, waar op dit hun Besluit van *Langmoedigheid* en
Dwaasheid rust, te geeven:

“Want wy VERSEEKED zynde dat ul. Raad niet uyt “GOD was; So WISTEN wy OOK dat hy niet bestaan soude.

Dit is wederom *Schriftuurlyk* gesproken: *Waarin* sy meenen geen quaad te doen. Maar! Hoe *Schriftuurlyk*, sie *Handel. 5. 33 a 40*? In een geheel *andere sin*, als *Gamaliel*, een Leeraar der Wet, in den *Joodse Raad* aldaar sprak. Die segd niet, “Dat hy *verseekerd* was. Maar sprak *conditioneel*. 1. “Indien desen Raad, of dit werk, uyt MENSCHEN is; sal het verbrooken worden. Maar (ten 2.) indien “uyt GOD; kunt gy het niet verbreeken.” Dog de Dagers nog hun Do. weeten hier van geen *conditie*, of *indien*. Maar die hebben een *volkomen* wetenschap, en *volle* overtuiging: Ja, zyn ’er al van *verseekerd*, dat die Raad van ons niet uyt God is.

Dat is, 1. Of; dat men icverd voor de suyvere Leer en Disciplin der ware Gereformeerde Nederduytsche Kerk; en henl., by hand en schrift, “van onse opregte sugt daar voor *verseekerd*: Of, ten 2. Dat daarin onse Raad *dwaasheyd*, en niet uyt God is: Vermids wy niet mede willen die suyvere Leer, &c. verlaaken: En ons *VOEGEN* by hun *Geselschap* van *Menschen-Beroerders* en *Verdeeltheyd-Makers*. Of, sal dit sien, ten 3. op het *correspondeeren* en *raadpleegen* met de Heeren *Boel*, en andere? Waar van sy nogtans, 2 *Daagbr. n. 3*, seggen, “Wy hebben nog geen bewysen gehoord of gezien?” En durven *egter* nog *Gods Naam* noemen. Daar nogtans de Heeren *Boel* (sie pag. 57.) en andere, nooyt iets anders beoogd, of eenige andere Raad aan ons, op Ons ernstig verzoek, en schriftlyke klagten, gegeven hebben, dan wat *alleen* was *volgens* Gods Woord: Tegen hun Do. verkeerde *Behandeling*. Sulks die hunne voorgewende *verseekering* van iets, dat sy selfs bekennen nog niet van gehoord, of gezien te hebben, alleen dan maar is een *valsche* *verseekering* van hun Do. Die daarom henl. hier OOK doet seggen, “So wisten wy OOK, “dat die niet bestaan soude.”

Dog hoe weeten sy dit OOK? Is dat op te lossen, sonder sig aan te matigen een *bysondere* verligting *boven* andere? Gelyk sy hier vooren ook so, als *propheteeren*; “Niet konnen, nog nooyt sullen bewysen?” Of, is het uyt hun Do *Nieuwe Christlyke Leer*? Dat die Raad niet bestaat; of wisten ook dat die niet bestaan soude? Wat Bewys is hier van? Want, dat wisten, segd, dit alreede gebleeken te zyn; dat die Raad niet bestaat:

Maar

Maar al verbrooken is. En egter 9 *Mey* 1723. verklaaren sy met hun 2 *Daagbr.* n. 3. "Nog van die Raad OOK niets gehoord of gezien te hebben." En volharden DAAR *nog*, op nieuw, in dit hun OOK propheteeren, seggende, "Gelyke SEEKER *sullen doen*; alsie *sullen sien*, datie haar oogmerk niet bereyken kunnen." Wat een *Wysheyd* dan in dese en dergelyke woorden van de Dagers en hun Do. steeke, met sulke *diere Betuyging*, laten wy onpartydigen oordeelen.

En op sulken grond verder bouwende, gaan sy wyders voort.

"Nu voortaan HOOPEN wy, door Gods genadigen bystand, de *magt der sleutelen*, die ons de Heere Jesus gegeven heeft, *tegen ulieden te gebruyken.*"

So is 'er dan niet meer voor ons te doen, als maar *nu voortaan* den blixem hunner *gehoopte Ban* af te wagten: Die wy *dog nu voortaan* niet kunnen ontduyken; om de volharding by de suyvere Leer: Dat onse *afdwaling* en *dwaasheyd* by hen is. Want hier is alweder een *regtvaardiging* van hen, en hun Do. *onregtvaardige saak*. En *veroordeeling* van ons en onse *regtvaardige saak*. Daarom hebben wy, onverhoord tegen de Do, onse party, dan by hen verdiend, als *boosen*, uyt het midden van hen te worden weggedaan. Dus is hier dan nogmaals eygen bekenntnis, dat sy tot 28 Maart 1723. hun nieuwe Magt der sleutelen tegen ons *nog niet gebruykt* hebben. Maar die soude dan *nu voortaan* aanvang neemen na 28 Maart.

En dat dit *hun hoop*, verlangen, en wensch is, is seker *onschriftuurlyk*, ongepast over de droevige Kerk-ban. Want kan dit wel anders seggen? als, *wy hoopen*, dat gy *nu voortaan*; als *afgedwaalden* en *dwasen*, sult in u dwaling blyven voortgaan: En so *hoopen wy* dan *tegen u*, als sodanige hardnekkigen, de *magt der sleutelen* te *gebruyken*? Hoe deftig socken van sielen-winst, te *hoopen* iemand te mogen in den *ban* doen! En de fout, in sulken taal, schynd de *tweede Daagbr.* te bekennen; so voor het woord, *hoopen*, het *daar* noemende een *genoodsaakt*, en *genoodprangd*; dat vry veel in *sin* verscheeld.

En is dat ook al volgens Gods Woord, het te *hoopen*, "Door Gods genadigen bystand?" &c. zie pag. 32 tot 42. En kan dit *nu voortaan hoopen wy*, &c. een goed oogmerk vervatten, dat sy niet ons *bederf*, maar *behoudenis* hoopen? Is dat nu hoopen in den Ban te doen,

doen niet tweeder tegenstrydig, dat sy *boven* ons van Christus wegen en *bidden en vermanen*? Is dat hun fugt, wensch en beede, so over ons, ten laatsten hier bygevoegd?

“Og mogte het *strekken* tot uwe *bekeering*! Gelyk ons wensch en beede is, dat de Heere uwe oogen wil openen, en ul. wil geven de bekeering ten leeven.

Dus sal dan die Ban-dreyging zyn om ons te bekeerent. Kragtige uytdrukking van teederhertige toegenegentheyd over So uytgemaakten voor *afgedwaalden, dwafsen, Ja kinderen des Duyvels, &c.* nu nog te bidden! Hier op moesten wy immers seggen *Ja, en Amen.* Het is wat groots dat sy *in desen* doen aan ons, sodanig van hen uytgemaakt. Dus verschillende van hun Do; daar die sig beswaard vind voor een sieltoegende kranke te bidden, seggende, “Ik sie niet, dat het'er van nooden is: Ik ben reyn van u en u bloed,” &c. sic pag. 100.

Maar van de hier voorgewende bekeering, &c. sic boven pag. 95. &c. En daarom wyfen wy desen *hunnen wensch* van de hand. Want hoe loopt nog verder die *wensch tot bekeering* regtdraads aan tegen hun even te vooren *nu voortaan hoopen* van de Ban? Hoe kan dan hier wenschen en bidden plaats hebben? Of *wenschen en bidden* sy, dat *niet mogen gebruyken*, 'tgeen sy nochtans *nu voortaan hoopen te gebruyken*? Dit stryd immers tegen malkander. Want, dat men *hoopt*, wenscht men ook; Ja bid daarom, ter verkryging, of volvoering van die *hoop*. En is die hun *hoop* van de *ban* tegen ons te gebruyken goed; so is dese hun *wensch en beede*, om onse bekeering, *quaad*; als hun *hoop* van *Ban* verydelende.

SIE DAAR de Beantwoording deser *eerste* Daagbrief. Nu nog iets op het slot desselfs:

“Actum, in onse Kerklyke Vergadering, den 28 Maart 1723.

En daar onder zyn VIER bysondere onderteekeningen van AGT Perfoonen: Waarover te sien is pag. 32 tot 44. Staande, ter zyden van de onderteekening deser Dagers, nog die woorden:

“P. S. Wy verfoeken ul., dat gy desen Brief *malkanderen*, gelyk *billyk* is, wild *communiceren*; en uwe geheele Vergadering wild *voorstellen*. Wy sullen, so het de Heere wil, wederom Kerkenraad houden, donderdag na Paaschen, zynde den 18 April, in Mr. Pieter Broecka huys. Alsdan sullen wy ul. *verwagten*. Ge-
teekend *Elbert Stoothoff, Scriba.* Hier

Hier is *eerst* dan het verfoek van communicatie deses Briefs aan mal-kanderen: En dan ook aan onse *geheele* Vergadering. Sonder twyffel, op dat wy die niet mogten verduyfteren: Gelyk de Dagers en hun Do. gedaan hebben met de schriftlyke Klagte van *Michiel van Veghten* pag. 107 tot 110. Derhalven tegen de billykheyd aan: Die men dan liever aan hen, dan aan ons recommandeeren mogt. Daar hun gantsche Daagbr. ook so *onbillyk* is, en wy *van selfs* na *billyheyd* te werk gaan.

Ten *Tweeden* heeft dit P. S. die bekendmaking; "Wy fullen, so "het de Heere wil, wederom Kerken-Raad houden," &c. Wat wil dit hier seggen? Of sal dit by hen, en hun Do. des Heeren wil be-duyden, "Dat sy nu voortaan hoopen de Ban tegen ons te gebruyken, &c. &c.? Hoe komt die met des Heeren Jesus wil overeen? Of sou het niet veel eerder zyn des Heeren Naam ydelyk te gebruyken?"

Wyders is 'er die aansegging: *Alsdan fullen wy ul. verwagten*. Maar is niet reeds getoond, dat de Dagers geen regt nog magt hadden SO over ons; en dus wy niet te verwagten waren? Te minder; daar dit P. S. van dese Scriba, sonder melding van dag, tyd, of plaats geschreeven, so volleedig is, als de Daagbrief selfs.

Waar van nog een *tweede* en *nadere* gebreklykheyd hunner rype raadpleeging, en eendragtig besluyt over dese eerste Daagbr. gevonden word; so onder dit P. S. als de onderteekening der agt Dagers; met een N. B. Zynde eerst die waarschouwing:

"N.B. Maar die Betschuldigungen, die gy tegen onsen Leeraar hebt, "moeten geen leugens, valsche gerugten, beufelingen, of middel-
"matige dingen zyn.

Derhalven alweeder, niet der Gedaagden, maar der Dagers Do. Sy seggen, "die gy tegen onsen Leeraar hebt"; dus als afgescheyden van ons, en onwettig dan tot Dagen, en Bandreygen over ons.

Verder is hierin een voorfichtige verhoeding, uyt een bekommerd herte en bevreesd gemoed gelpooten. Dat men hun Do. wat te na mogt komen over eenige misgreepen; die sy, als in de Daagbr., hier noemen nog eens, maar leugens, valsche gerugten, &c. Want hier word ook gesien op dingen, van hun Do. in 't werk gesteld, die niet zyn, so als het behoorde: Maar die willen sy gerne doopen

met de naam van *beufelingen* en *middelmatige dingen*; daar niemand aan moet tillen. Hoe hun Correspondent, Do. *Freeman*, het noemd, zie pag. 68 en 86. Maar niet aan de Dagers; maar aan de Wareldlaten wy over, of het geene wy hebben voortgebragt, maar *beufelingen*, dan *Saaken* van gewigt zyn.

En hierop volgd dan ten *tweeden* een naauwe bepaaling, en als een voorschrift voor ons, *waarin* de Beswaar-stukken en Beschuldigingen maar *mogen*, en alleen *moeten* bestaan:

“Maar (te weteen die beschuldigingen moeten zyn) Artikelen des Geloofs; (Reeden) “want, die een ketter, of valsch Leeraar is, die “dwaald in de grond-artikels des geloofs. (Daar by voegende tegen ons) “Nu is *ulieder* *pligt* aan te toonen, in wat stuk des geloofs *onsen* “Leeraar dwaald.

Nog eens *onsen* (niet *uwen*) Leeraar. Hier onder legd een strik verborgen voor onnosfelen: Mooglyk van hun Correspondent, Do. *Freeman*, alweeder geleerd: Om ons dus *bepaaldlyk* te binden aan de *grond-artikelen* des geloofs. Dat wy *moesten* aantoonen in wat stuk des Geloofs hun Leeraar *dwaald*. En dat niet regtdraads, of vol uyt, geschiedende, moet hy gehouden worden voor *regtsinnig*. Schoon hy met sijn ingevoerde nieuwe en vremde Leer en Disciplin afwykt van de *suivere* Leer-en Disciplin der ware *Gereformeerde Nederduytsche Kerk*.

Maar, wat de 12 Geloofs Artikelen belangd, die alle geven ook de *Papisten* voor te gelooven. En de *Arminianen* of Remonstranten, en andere Gesindheeden, het zy *Labadisten*, of *Koelmanisten*, die buyten de ware *Gereformeerde Kerk* zyn. Zyn dan die alle *daarom* *regtsinnig*? Wat gevolg is dan dit? So hun Do. al *niet dwaalde* in eenige deser stukken des geloofs; hy *daarom* een *regtsinnig* en *suiver* Leeraar is der *Gereformeerde Nederduytsche Kerk*, by het Synode van *Dordregt*, *etc.* vastgesteld? Een kragtige redeneering! Dog hoe verkeerd, is nu overvloedig getoond uyt hun eygen Schriften selve. En egter voegen sy daar by; *dat het onse pligt is, dat aan te toonen.*

Aan wien? Aan dese Dagers? Waar staat die verpligting geschreeven voor een by hen verklaarde *afgescheyden* Vergadering? *Adooten* wy, by hen uytgekreeten voor *natuurlyke* menschen, en *onwedergeboornen*, ja *afgedwaalden*, en kinderen des *Duyvels*, dit nu toonen? Is dat nu de *pligt* van *onkundige der Kerklyke Magt*, en die *sels* nog de *grondwaarheden*

niet verstaan? Sullen wy, dusdanige reeds verklaard, dan meer kennis en verstand hebben, als sy Dagers: die, als geestlyken, alles voorgeven te onderscheyden; seggen, dat 'er by hun Do. geen onregtsinnigheid is; ons de grondwaarheden *wilken leeren*, en *wat de magt der statuten is?* Hoe *onkundig* sy ook sig in de grondwaarheden toonen!

En is dat regtsinnig in de Geloofs-artikelen te zyn, so verkeerd te werk te gaan, als over de Dagers on hun Do. nu beweesen is? Sie nog een staaltje, wat Hy zy, "Die tegen het Formulier-bidden aangaat: "Hy is't, die dangereuse nieuwigheeden invoerd; en voorgeefd, dat "de ouders qualyk doen hare kinderen de ordinare morgen en avondgebeden; en de gebeden voor en na den eeten te leeren. En "het volmaakte gebed, dat de Saligmaker selve geleerd heeft, verkleynd; en het gebruyk van dien wil arbitrair maken. En vry en "ongebonden te werk gaan in de Bediening der twee Sacramenten." Gelyk dit alles so by de Resolutie en het Placaat van de Eed. Mogende Heeren Staaten van *Zeeland* tegen Do. *Koelman* over *sulke schadelyke en dangereuse nieuwigheeden*; En by de Synoden en Classen der *Nederlandsche* Provincien t'sederd den Jare 1674. tot 1684. is verklaard: En hy *Koelman* *daarom* niet alleen uyt syn Dienst geset, maar ook de Provincie van *Zeeland* en verscheyde Steeden in *Holland* ontfegd: Om dat *sulken Handel* en *Bedryf* gehouden word, "Voor quaad, scheuring en "verdeeldheid te beoogen, onkruid te sayen, inkruypende Herders, "schadelyke menschen, Scheursiekte, quaad saad sayen, den Dienst "der Predikanten vrugteloos te maken, met de Ledematen met een "liefsdenloos vooroordeel tegen haar in te neemen." Is dat regt zyn in de Geloofs-Artikelen; *Waartegens* Synoden en Classen ten ernstigste een ieder vermanen met allen iever te moeten waaken? En so ook mede *tegen* de Labadisten. Hoe na der Dagers Do. Leer en Gedrag nu daarmede gelyk zy, is overvloedig gebleeken. En in dit Voorjaar van 1725. weder, als Do. *Frielinghuisen* dien *Aersdaalen*, onderteekenaar deser eerste Daagbr. als *Diaken*, op *nieuw* heeft syn belydenis afgenomen; en *daarop eerst* voor Litmaat in de Kerk verklaard, met onnut-agting dan van syne belydenis *voorheen* aan Do. *Antonides* gedaan, en dus met aangaan tegen Kerk-Orders, *afstand* van de *Gereformeerde Nederduytsche Kerk*, en *overgang* in't Gefelschap van Do. *Frielinghuisen*.

SIE DAAR, Christen Leefser, *onse Beloften*, by't kort Antwoord

pag. 5. gedaan, nu *by desen* volbragt openbaar voor de Wareid. Ten bewyfe, fo als wy het overgeven aan't oordeel van den Leefer, van onfe onfchuld en mishandeling veelfinds door defe Dagers en hun Do. En meer dan eens ook gefprooken over de 2 & 3 Daagbr. &c. Dog over *die* verdere Schriften ware nog al veel te seggen *voor* ons *tegen* partyen: Maar, om u en ons daarmede niet op te houden, als min nodig, om ons groot *Ontwerp* over de *eerfte* Daagbr., fullen wy over die volgende maar eenige Aanmerkingen nog geven.

Over hun eenparig Befluyt.

Na de eerfte Daagbrief hebben de Dagers ons behandigd hun eenparig Befluyt, beginnende; "Anno 1723. den 18 April heeft de "Kerken-Raad van *Ravetans*," &c. *ſie* pag. 6. Der Dagers en Do. aangaan felve tegen dit 84 Artic. is pag. 41 & 42 vertoond: En hun beflyt daar by, *fo fullen wy nooyt gedogen*, &c. (*ſie* pag. 6) is dan wyders een befchuldiging, als of eenige Kerk of Leeraar in dit Land fig over hen tot Regters hebben aangefield. En dat alweder sonder bewys: Daar niemand fig dat heeft aangematigd: Maar de regtfinnige Leeraaren in dit Land, op ons verfoek, ons gediend hebben alleenlyk van hun advys; en dat niet anders begeerd, dan na Kerken-Orders, om waakfaam te zyn tegen een vremde Leer en Disciplin, als die wegens der Dagers Do. blykbaar en beweeſen is. Waar van ook te ſien is pag. 22 & 50., dat wy 't different wilden laaten aan de Leeraars van *Nieu-York*, en 't *Lange Eyland*: Dan niet als Regters, maar alleen by wederzyds bewilliging, om in der minne, ſoo't mooglyk was, het by te leggen. En ſo bekend *Do. Freeman*, in ſyn Approbatie, dat het, "uyt kragte van ſyn commiſſion, ſyn ampt en ſchuldige pligt "is, na vermogen de *regtfinnige* en *ſchriftmatige* Leer onfer Kerken "getrouwlyk voort te ſetten; en N. B. de *onregtfinnige* tegenſtand "te doen." Hoe is dan, ſulks te betragten, niet verre van heerſchen of Regters te zyn?

Daar, in tegendeel, die onwettige repterlyke gefag-aanmatiging ſo in de Dagers en hun Do. doorſtraald; ſelfs ook over andere Kerken en Leeraaren, ſo leelyk in een genaamde Kerklyke Acte by hen uytgemaakt. Is dan dit hun *beſluyt* niet te denken genomen te zyn uyt de

de bewustheyd van een quade saak? Dat indien men ook, als het met der Dagers Correspondenten is, de regtsinnige Leeraaren in dit Land mede kon beweegen, om maar goed te keuren, wat der Dagers Do. wil; men hen dan wel tot Regters sou begeeren. Maar, nu die zyn voor het regte; soekt men hen so te smaden: En is dus te vergeefs dat eenparig besluyt: En niet beeter de nevensgaande Verklaaring, "Maar wy houden de Eerw. Classis van *Amsterdam* voor onse competente Regter, van de welke onse Domine gefonden is." Dus is 't ook in *Do. Freemans* Brief, "Dat de Classis van *Amsterdam* alleen is de competente Regter." En waar toe dat? Dan om alle ondersoek *alhier* te Lande geheel te ontduyken; op dat hare naaktheyd niet openbaar ten toon gesteld worde; maar hun Do., onder het voorwendfel van een nieuwe Reformatie, syn vremde Leer en Disciplin geruust mogt voortsetten; en, waar hy kan, doen stand grypen; als voorheen Labadie, en Yvon syn navolger.

En hoe houden sy d'Eerw. Classis van *Amsterdam* voor hun competente Regter? Met al in de eerste Daagbr. So, als Regters, sig selfs te betoonen; *daarin* het uysterste vonnis te dreygen, Ja te *hoopen*: En *nu* dan seggende, "Wy houden d'Eerw. Classis," &c. So verklaren sy dan selve daarmede, aan d'eenne zyde, dat sy hun vorig doen, als Regters, nu afstaan: En waarom? Om dat sy *daarin* wel deden? Dan moesten sy, selve competente Regters zynde, *daarin* blyven; so dan, om dat *dat* qualyk was; en sy dan, aan de andere zyde, bekennen *nu* aan te neemen de Persoonen van *beschuldigers* tegens ons; immers van partyen; en dus alle vonnis in't vervolg hadden te staaken, en voor de Eerw. Classis van *Amsterdam* tegens ons op te komen. Maar! Hoe smyten sy dit hun eenparig besluyt niet weder in't kort om ver? Met tseverd verder tegen ons voort te gaan tot daadlyke uytspreek der Kerk-Ban selve, als Regters reeds ten vollen; tegen alle Kerklyke Order by't Synode van *Dordrecht*, Artic. 76.

Is dan dese betuyging der Dagers niet eer te houden voor een voorwendfel, om onnoselen te blindhokken, dan om het regt te meenen? En sal het dan ook so niet gelegen zyn met hun Dominees verklaring, in de volgende maand daar onder; "Dat ik hier toe altyd sal staan, bekenne met dese myne handteekening. *Raretans* den 13ten *May*, 1723. (geteekend) *Theod. Jacobus Frilinghuisen*, Bedienaar des H. Euangeliums tot *Raretans*?"

Want *zyn so de meeste* Leeraaren in dit Land, sig houdende in den Dient aan de *Amsterdamsche* Kerk-Orders, *so* leelyk reeds gesmaad door de Dagers en hun Do. ? Wie kan geloven, dat de Dagers dan, met hem, beter sulken denken van de *Eerw. Classis van Amsterdam*; of ook kunnen hunne regtvaardiging *daar van* verhoopen? Als voor die *Eerw. Classis* komt te blyken de onregtsinnigen handel van der Dagers Do; veelsinds in navolging van *Labadie*, en *Koelman*, by *Hollandse* Classen en Synoden al van overlange veroordeeld; met gebod algemeen van waaksaamheyd daar tegen.

En hoe geefd *die syn* onderteekening van 13 *Mey*, onder dat besluyt van 18 *April*, insgelyks niet te kennen; dat hun Do. op 18 *April* weder *niet* is tegenwoordig geweest, als *præses*, in de Kerken-Raad; En dus dat besluyt *onwettig* gemaakt? En hy het *hiermede* zelfs *so* verklaard? Of ware hy 'er *toen* tegenwoordig, hy, nog sy, hem egter niet voor een Lid der Kerken-Raad, dat de Kerk-Order wil, *aldaar* gehouden of erkend hebben? Want alreede in dat eenparig besluyt dan het syne mede vervat was; en *so* onnodig daaronder nog syn bysondere belofte te schryven, *dat hy daar toe altyd sal staan*. Dat hy nu *so* affonderlyk, en eenige tyd daarna, doende, dan 't naaste toond dat hy *sig* onderscheyd *van* de Kerken-Raad; en dat *niet* als *Præses*; maar als *Bedienaar des H. Evangeliums* onderteekend. Alweder tegen Kerken-Order. En het naast gelykende na de stelling van *Labadie* en *Tvon*, die sig *ook* boven *alle* van hun Aanhang hielden als *Hoofden*, waaronder men moest staan, al was men van hunne Raads-Vergadering.

So sie alwyders den Christen Leefer, wat verkeerde handel hierin zy van de Dagers met hun Do. En van den selven aard vindmen ook de *tweede* en *derde* Daagbr. NU

Over de Tweede Daagbrief.

By dese *tweede* seggen sy, in't begin, "Dat sy, in ons Schrift *niets* vinden, ter saake dienende." En egter voegen sy 'er, als in een adem, dit by; "In u Schrift vinden wy **DIT NAVOLGENDE**, n. 1. "Dat gy ons vraagd, wat magt wy hebben om u te dagen," &c. Is dat niet *iets* ter saake dienende? Of was het *daarom*, dat wy onse
bea-

beswaarnissen tegen der Dagers Do. in ons schrift niet *woordlyk* hebben opgesteld, op hun meeterlyk gebod; maar beloven *daarom* in't openbaar op syn tyd onse bewys-stukken te sullen geven? Diende dat dan alweder *meis* ter saake?

Verder seggen sy in't begin, "Ook versogten wy ul. &c. Maar "als het tyd en plaats is om te spreken, zyt gy so stom als visschen," &c. Hier op diend; wat wy *Pieter Dumont*, *Simon Wyckoff* en *Henrik Vroom*, omtrent de maand *Juny 1723*. aan hun Do. selfs, en eenige van syn Kerken-Raaden, ten huyle van *Pieter van Nest*, voogdhouden hebben.

"Hoe sy ons so konden nageven, als wy voor hen waren, wy "geen woord konden spreken, maar so stom als visschen waren? "Daar *Dumont* ondertusschen toen gevraagd had: Hebt gy *Cornelis Bogaard* tegen my niet gesegd; *Gyl. wild selfs wel spreken, maar "wild andere niet laten spreken?* Is dat een taal tegen *visschen*? Daar "op sy antwoorden; *Dat ik in de saak niet wilde spreken.* *Dumont* "weder; dat ik daarin niet had te spreken, om dat het *in schrift* had "ingesteld: Maar, waar op heb ik dan anders gesproken als over "de saak? Gy segd tegen ons (2 *Daagbr. n. 2.*) *Gy wild onsen Leeraar "beschuldigen, en verstaat selfs de grond-regelen der waarheyd niet? Komt "leerd die eerst, en ga niet na Nicu-York, met Pilatus, vragen, wat is "waarheyd?* By wien, vervolgde *Dumont*, *soude ik die komen leeren?* "By *Joris van Nest*, die segd, dat *Simon de Toveraar* gedoopt heeft? "Of by *Cornelis Bogaard*, Die segd, *Dat hy de Heydelbergse Catechis-* " *mus niet agt?* O brave Schoolmeesters, om de grondregelen der "waarheyd te Leeren!

Wyders seggen sy, "In u schrift vinden wy *dit navolgende, n. 1.* "Dat gy ons vraagd, wat magt wy hebben om ul. te dagen?" Maar! Is wel in ons geheele schrift pag. 5. sulc een vraag? Neen! In tegendeel seggen wy, dat het op syn tyd vertoond sal worden, *wat magt sy hebben, niet in't gemeen van Dagen*; maar om ons *SO te dagen*; dat bepaaldlyk is, te weeten op *SO een onwettige wyse*, als uyt onse wederlegginge gebleeken is. So hebben wy *niet gevraagd*, wat magt sy hadden; nog ons *onkundig* getoond van de Kerklyke magt. Dus is dan ook, wat de Dagers daar op verder laten volgen; enkel onbesuydsheyd: Die woorden: *Maar van wegens syn swakheyd, maake*
hy

by ydele bravades ; zyn de eygen woorden van Do. Koelman, wegens 't Formulier-bidden tegen Doctor *Ryssenius*, in syn genaamde *Wederlegging*, pag. 16.

Hoe ongerymd gaatmen voort over den Advocaat *Boel*? “Hy plyt veel voor ul, tegen ons, gelyk *Tertullus* voor de *Jooden* tegen *Paulus*. “Maar *geensints* met *sulken kragt* van seggen,” &c. So moest den *Heydense Tertullus*, in't plyten tegen *Paulus*, een *kragt* van redencering worden toegeschreeven; en dat onvergelyklyk *boven* het verhoog van den Heer *Boel*. Hadden de *Dagers* met hun *Do.* niet moeten bedenken hoe *daarin* ook legge een grond, om den Apostel *Paulus* schuldig te houden, als tegen *wien* dan *Tertullus* met *kragt* van seggen geplyt had? Dat den Advocaat *Boel* het *geensints* deed met *sulken kragt*: dat is dan *ten minsten* met *eenige kragt*: En so dan nog *iets* ter sake dienende; en dus *niet alles* ydele bravades. Spreektmen so alweder sig selven niet tegen, met laster tegen *Paulus*? Als of die dan ware een *Pest, Oproermaker*, &c. te houden, breeder *Handel. 24.* te sien!

Het voorwendfel nu, waar uyt sy dese hun sleutel-magt willen afleyden, is; “Weet dan, dat wy u niet en dagen door een politike magt, &c. Maar door de magt der sleutelen,” &c. &c. Is niet veelsinds getoond dit hun aangaan daar tegen? 1. Dat sy een, van hen, *afgescheyden Vergadering dagen*; en ook te gelyk met de *Ban dreygen* van pag. 16 tot 29. van 32 tot 35. Ten 2. Ook de *sodanige*, die sy selfs by dese 2 *Daagbr. n. 5.* erkennen nog geen belydenis des Geloofs gedaan te hebben, pag. 10, 57 en 104. Ten 3. Hoe *onwettig* als sonder *Leeraar* zyn vergaderd geweest pag. 35 tot 38. Ten 4. Hoe sy sig *aanmatigen* Ouderlingen en Diakenen te kunnen wesen, Opfienders en Bedienaars over den *Tafel des Heeren*, schoon sy selfs het *Avondmaal* niet mede ontfangen pag. 39 tot 42. en 69, 70. Ja nog selfs by hun *Do. voor geen Litmaat* erkend is; en egter ons daagd en met de *Ban dreygd*, sie pag. 119. Is dat nu door *DIE Magt*, die *ieder Gereformeerde Kerk* heeft, daar sy sig hier op beroepen? En ten 5. Datmen *onderneemd* Ledematen aansfonds met de *Ban* te dreygen; daar die nog niet eens afsonderlyk vermaand zyn, nog voor getuygen, nog *wettig* onder *Censuur* geset; en het *H. Avondmaal* ontfegd? Eer men tot het uiterste, de *Ban*, mogt komen, pag. 110 en 111? Waar zyn dan hun *Trappen* gebleven, daar sy hier van spreken; en egter maar een *eenige*,

enige, en wel de *laatste trap* tegen ons willen gebruyken? Of bestaⁿ hun *drie eerste* trappen in *dese drie* Daagbrieven; daar sy ons, en anderen, so menigvuldig mede willen *trappen*, en socken te *trappen*. En met ons onverhoord reeds te veroordeelen; en wat meer ongerymdheeden *daarin* zyn. Waar leerd dat eenig Volkeren of Burgerlyk Regt, of Politike Magt, of het Vastgetelde in de Gereformeerde Nederduytsche Kerk? En dan ten *laaften*; dat sy *dagen*, en met den *Ban* dreygen de sodanige, die by schrift en hand verseeckering doen van hun opregte suyt voor de suyvere Leer, en Disciplin der ware Gereformeerde Nederduytsche Kerk, &c. pag. 5 en 17. vermeld. Wie *van* ons *beyden* sal nu *hier uyt* schuldigh moeten verklaard worden aan *onkunde* der *Kerklyke magt*, van onnossele uytvlugten, van kragtloose redeneeringen, en van ydele bravades te maken?

Maar sy laten nog volgen; “En schoon gy *die* (dat is die Kerklyke magt, &c.) “ons betwist, so sult gyse egter ons niet kunnen “ontneemen.” Wat magt! Na Kerken-Orders? Wel die kunnen wy hen niet betwisten nog ontnemen, want sy, als *fulke* Dagers, hebben die nooyt gehad: En *daarvoor* staan wy *tegen* de Dagers, en hun Do. En is gebleeken, dat wy hen maar SO een magt *over* ons betwisten die hen niet toequam. *Haar reeden* nu, waarom wy *die* hen niet souden kunnen ontnemen: Diend opgemerkt, om de eenvoudigen niet te verstrikken, en in den dut te houden. Als waarin sy breed opgeven van hun Do. qualificatie, &c. *tot* een bewys van syn regtsinnigheyt; en *die* regtsinnigheyt tot een bewys van 't regt van *fulke* sleutel-magt-oeffening. Dus heftmen op: “Want onse *Do. Frilinghuisen* “is een wettig Leeraar, &c. (tot) agting voor moeten hebben.” So schreef *Do. Freeman* in syn brief tot ons drien gesegd te hebben: “Broeders, siet voor u, dat gy u Leeraar niet ten onregte beschuldigd; want hy heeft ample attestatie, so van de Synode van *Emderland*, als mede van de Eerw. Classis van *Amsterdam*; die hem “Orthodox verklaarden; ul. toegesonden. (En nog eens) “Want “*Do. Frilinghuisen* heeft peremptoire syn Examinatie en Qualificatie “van Classis van *Amsterdam*, &c.

Wat redeneering! Op voorige Examens, beroeping en bevestiging, is hy wettig Leeraar? Moest niet daarvoor in plaats DAT het Besluit zyn, toenmaals was hy wettig Leeraar gehouden; en uyt

kragte van dien wiérd hy door de Eerw. Classis bevestigd? Want hoe volgd *daar uyt*, dat hy dan in't *vervolg* niet anders als *Orthodox* of regtsinnig kan zyn! Of sou sulke voorbereyding hem dan *onfaalbaar* kunnen maken? Immers sou dat een *Paapsche* stelling zyn. En exempelen zyn 'er ook, dat iemand *in't begin* regt den Dienst waarneemende, *daar na* verkeerd leerde en handelde; als bekend is van *Do. Labadie* en *Koelman*, pag. 86.; van *Adrianns de Herder*, die ook wettig beroepen; en voor een *Orthodox* Leeraar bevestigd, *daar na* anders deed, onder voorwendfel van een nieuwe Reformatie; waar over hy van de Kerken-Raad aangeklaagd aan d'Eerw. Classis van *Schietand*, wierd hy daar door uyt den Dienst geset; hebbende maar korten tyd in de Gemeente van *Bleyswyk* gestaan. Waarna hy in *Rutterdam* sig met 'er woon begaf, daar hy een Congregationale Gemeente sogt op teregten; waar van hy sig selven noemde *Opfiender*. En of *Do. Frilinghuisen* dan nu nog IS wettig Leeraar, laaten wy over aan den Leefser, uyt ons be-weerde; ook pag. 33, 34, 59, 62, 80 en 84. &c.

Ook zy gedagt dat *die twee Examens* al 'een en ander Jaar voor het beroep *na herwaarts*, en niet voor de Eerw. Classis van *Amsterdam*, geschied zyn. Want te voren was *Do. Frilinghuisen* al Predikant in *Oost-Friesland* geweest. En de Volmagts-Brief van *Raretans* tot een beroep uyt *Holland* is niet aan die Eerw. Classis, nog eenige Leeden van dien geweest: So stond dan *daaraan* niet het Examen van *Do. Frilinghuisen* selve; maar alleen van *syne Kerklyke attestatien van Leer en Leven*; volgens de Dordregtse Kerk-Order, *Artic. 5.* Om daarop, die volloedig vindende, het beroep, *door andere gedaan*, te approbeerren, en hem te bevestigen. Dat dan alweder niet maakt, dat *Do. Frilinghuisen*, hoe verkeerd nu ook in syn Dienst te werk gaande, is wettig Leeraar; maar wel dat *sulks syn pligt* is, en blyft.

En dus de Eerw. Classis *te onrecht* sou beschuldigd worden van hem, **NU**, nu so verkeerd zynde, *hier heen* te hebben gefonden, of niet beeter geexamineerd te hebben; en vernomen na syne regtsinnigheyd. Want dat *behoorde* eygentlyk *tot de Gevolmagtigden*: Waarom ook aan ons, door eenige Leeraaren alhier, voorheen geraden was de Volmagts-brief tot een beroep voor *Raretans*, &c. liever aan eenige Predikanten van *die* Eerw. Classis over te maken; als het alderbest en veyligst; daar die Heeren dan *selve naaukeurig onderzoek doen na de persoon*, die

die sy sullen beroepen. Dat nu tot hen niet behoorde. Dies is *die voorige qualificatie van geen bewys voor syne tegenwoordige regtsinnigheyd*; nog voor *syn regt tot sulc een sleutel-magts-oeffening*, die so tegens onse Kerk-Order blykt. Of sullen ook nog dan *syn credentiale brieven* hem vryheyd *hiertoe* geven; en medebrengen, datmen daar op moet swygen, en hem maar laten begaan? Of verplichten die niet ieder Leeraar tot het tegendeel?

Wat agting de regtsinnige Leeraaren voor syne *Credentiale brieven* hadden, is gebleeken met hem so broederlyk in den beginne welkom te maken; openbaar en in't bysonder, en aan te staan om *syn agting* voor *syn eygen credentiale-brieven* te toonen door *regt* na Kerk-Orders in den Dienst te werk te gaan; en dan, tferd *syn verwaarloofing* daar van, met volharding van tyd tot tyd geopenbaard, *hunne agting* voor die credentiale brieven *behouden* hebben, om *regen* hem de *regtsinnigheyd* voor te staan, daar toe met Gods hulp gereed blyvende.

Zyn dan de *Dagers* selve met hun Do. niet in onbehoorlyke *veragting* van die *syn* Geloofs-brieven, met daar tegen *syn* vremde Leer en handel aan te hangen? Daar beneven hebben de *andere* Nederduytsche Gereformeerde Leeraars alhier mede *Classicale credentie-brieven*, (of, gelyk de Kerk-Order het noemd, *Kerklyke attestatien*) en moesten daarvoor de *Dagers* en hun Do. ook *niet agting* hebben? Maar hoe toonen sy het tegendeel met *hunne* smaadrezenen tegen de regtsinnige Leeraaren? En komt dan niet het naaste alles daarop uyt? Dat *Do. Frilinghuisen* maar was te houden voor de eenige regte Leeraar boven hen, waarna de andere moesten hooren, met onderwerping aan *syn* Leer en Disciplin; so al met een ydele verheffing genaamd *onse* Leeraar, van den *Heere selfs geleerd*, &c. p. 33, 62, 90. En nu so voortgaande in de *Daagbr.* "Dat hy uyt kragt van *syn* ampt alhier met *syn* order "ons gesamentlyk doet vergaderen tot EEN wettige Kerken-Raad." Is dat niet een kragtige uytdrukking der *Dagers*, tot bewys dat sy met hun Do. *syn* meesterschap *boven allen* erkennen. Verdere aanmerkingen daar over zyn, pag. 35 tot 37. en wegens ons scheuring soeken, pag. 5, 17, 33, 34, 62, 76, tot 87.

Op No. 2. Is een verdraying van onse woorden. Want wy seggen in ons kort schrift DIT van der *Dagers* sware beschuldigingen tegen ons; en sy noemen't *onse* beschuldigingen tegen hun Do, en vorderen alweder

van

van ons het bewys, schoon sy selve niet een woord hebben tot bewys van hunne sware beschuldigingen tegen ons; en egter daarin op nieuw volharden. Wat kan dat anders dan zyn, als ons maar belasteren?

En dus besluyten sy; "Gy wild onsen Do. beschuldigen, en verstaat selve de grondwaarheeden niet, komt leerd die eerst op dat gy die kond onderscheyden, en vraag niet tot Nieu-York met *Pilatus*, wat is waarheyd?" Indien sy dit schimpfswyse opneemen, so vergelyken sy ons by *Pilatus*, en maken ons uyt voor heydense menschen. Dat dan is een enkel laster; Maar indien sy in ernst ons vermaanen by hen de waarheyd te komen leeren, so zyn sy alweder verkeerd. Want wat soumen van sulke de waarheyd leeren, die so onstuymig, tegen 't oogmerk van Gods H. Woord, dat na *eygen sin* alhier misbruyken. En tegen hun selfs zyn, als so dan bekennde dat te *Nieu-York waarheyd* was te leeren, so als de Saligmaker by *Pilatus* was.

En op No. 3. Laaten wy over aan't oordeel van den Leefser, of wy *pagagtig* en *snorkend* zyn, dan of de Dagers en hun Do. niet maar alweder op ons schelden, en op andere regtsinnige Leeraaren; blykt sulke taal van No. 3. niet maar enkele onbefuysde Lasteringen, of men daardoor de *Nederduyise Gereformeerde Gemeentens* hier te Lande algemeen kon een indruk geven, dat hare Leeraaren, of door sig selven, of door andere Gemeentens'er aan te wagen, tegen den H. Dienst zyn, en als het'er op aankomt, dan de schuld op andere leggen? Betaamd so een taal een Kerken-Raad der Gereformeerde Kerk in een *Sogenaamde Kerklyke Acte*; gelyk de Dagers met hun Do. daar voor sig uytgeven? Of is het uyt onweetende vermeetelheyd, en bittere veroordeelingen? Daar de meesten der onderteekenaars niet eens sonderlinge kennis hebben aan de Leeraaren, onse Correspondenten.

En egter gaan de Dagers so assurant voort, "Gelyk sy SEEKER sullen doen," &c. Insgelyks een *propheteeren*, als pag. 73, 114 en 115. in syn ydelheyd verdoond: Waarvan wy de nadere bevestiging overlaaten aanden tyd, en't oordeel aan den kundigen Christen Leefser; of onse Correspondenten ons begeeven, of verraaden; Dan of wy met die Heeren ons oogmerk bereykt hebben? Om tot *eygen* ontlasting openbaar aan de Wareld open te leggen de verkeerde Leer en Disciplin van de Dagers, en hun Do., ook uyt hun *eygen* Schriften. Daarom

is het 'er so verre van daan, dat wy fouden zyn *verleyd*, of ons *behoeven* te *schamen*, of hebben *over te gaan* tot haar *Gefelschap*; dat wat fimaad fy ons hiermede aandoen, wy van hen moeten afsien, om te blyven by de ware Kerk, en God in eendragt des herten te dienen.

En No. 4. gaan de Dagers dus voort, "Wyders segd gy, dat wy ul. &c, &c." Daar hebben wy alweder een uytſpraak van deſe Regters *over* ons argument, dat een Vergadering, *afgeſcheyden* van der Dagers en hun Do. Gefelschap, *niet meer* tot henlieden behoord, maar door die verklaarde afſcheyding ontflagen is van betaling aan hun Do. Hier over roepen fy uyt; eerſt, *Dit ſtaat op voeten! Een ſchone uyrwinding!* En danten 2. *Nogtans is 't valſch, verkeerd.*

Hoe dit op voeten ſtaat, blykt, ten deelen by ons kort antwoord pag. 5. "en nu nog nader, volgens onſe daarby gedane becloften. Waar toe vooraf tot een grondslag diend; dat hier in opmerking komt, of die nieuwe en vremde Leer en Disciplin van hun Do. ingevoerd, is de fuyvere Leer en Disciplin der ware *Gereformeerde Nederduyſe Kerk*, vaſtgeſteld by de Geloofs-Belydenis, de *Heydelbergſe Catechiſmus*, en *Kerken-Ordening*? Want *hierop* beruſt onſe belofte van betaling; en *hierop* is hy beroepen en beveſtigd, volgens de 2 en 3 Vraag van 't Formulier; daar by hem afgevraagd is; "Of hy de Schriften des Ouden en Nieuwen Testaments voor het eenige "Woord Gods, en de volkomen Leere der Saligheyd houd: En alle "Leeringen verwerpt, die daar tegen ſtryden. Ten 3. Of hy be- "loofd ſyn Ampt, gelyk het ſelve voorheen beſchreeven is, na de "ſelve Leere getrouwlyk te bedienen; en ſyn Leeringe te verciere "met een Godſaligen wandel. Mids ſig onderwerpente de Kerk- "lyke vermaninge, *volgende de gemeene Ordening der Kerken: Indien hy "in Leer of leven ſig komt te ontgaan.*" En daarop heeft hy moeten antwoorden: JA IK, *van gantscher herten.*

Laat men nu eens ſien, of ons argument NIET *op voeten ſtaat*. Dat wanneer de Band van beroeping gebrooken word door een Predikant; of dan de geene, die hem beroepen hebben, niet ontflagen worden van betaling aan hem? Maar nu; word de band van beroeping niet gebrooken, wanneer de beroepen Predikant afwykt van *die* Leer en Disciplin, *daarin* hy beroepen is, en beloofd heeft *die alleen* te ſullen leeren; en een nieuwe en vremde Leer en Disciplin ſoekt

in te voeren? Want dat is de conditie en band van beroeping, en belofte der betaling van fyntractement, dat hy sig alleen houde by, en aan die Leer en Disciplin, daarin hy beroepen, en toe bevestigd is. En die selve, en geen andere, overanderlyk voortsette, en oeffene tot sligting der Gemeente.

Dewyl dan nu hun Do. hier tegen so veelsinds aangaat, als ons gantsche Schrift door voor den opmerkende te vinden is, en dus onnodig te herhaalen: Heeft hy dan niet *selfs* de conditie en band van beroeping gebrooken? En zyn wy (die ons by schrift en hand verklaaren *aan* die suyvere Leer en Disciplin te houden, waarin hy beroepen was, dog nu van afgaat) deswegen dan niet volkomen ontslagen van alle betaling aan hem; daar wy het *met* hem *niet* houden?

Dog, naa't schynd, hebben de Dagers niet beoogd *sulk een schoone nytvinding* ons ter hand te stellen? Want so als die woorden hier voorkomen, is het in hun gewon e spotagtige sin; dewyl *daarop* volgd; "Waar in sig den Aucteur ^{van} *van* Schrift so behaagd heeft, dat hy 'er bykans de helft van uw Schrftime vervuld heeft." Wel! indien ons geheele Schrift daarmede alleen vervuld was geweest, om dit klaar aan te toonen, soude het *daarom* kragtloos wesen? Maar; dit is, na hun oordeel, alleen geschied, *om dat den Aucteur daarin soo een behagen had*; dog niet om de wigtigheyd der sake. En voegen sy 'er by; "Hoe aangenaam ul. dit ook geweest is;" Maar 't is ons hertseer, dat de Dagers sig *van ons* hebben *afgescheyden*, en so *onregtsinnig* vreind te werk gaan, dat het ons, voor de regte Leer maar zynde, verpligt van der Dagers wegen te erkennen dat wy ontslagen zyn van betaling aan hun Do. Dog hierop seggen sy ten 2. *Nogtans is't valscheverkeerd.* En haar reeden is; "Want 't is bekend, dat 'er onder u zyn, die betaling gewygerd hebben, eer wy u so genoemd hebben." Maar geschiede die wygering niet uyt die selve grond, om dat de Dagers afwecken van de *Nederduytsche Kerk-Orders*? Kon dan, *uyt die gelegde* grond, waarop wy betaling beloofd hadden, eenige *Regterlyke* veroordeeling tegen onse wygering geschieden? Dus is dan ons ontslag van betaling *niet alleen*, om dat de Dagers ons een *afgescheyden* Vergadering genoemd hebben; *maar ook* uyt sig self *wettig*; om dat sy sig hebben afgescheyden van de Gereformeerde Kerk.

En wat wil dit al verder seggen; "Hoe Kers Vroom, &c. sig beriep op

“op de Do. in *Nieu-York*, maar egter veroordeeld wierd?” Diend dit tot bewys, dat hy veroordeeld wierd, om dat sy ons *nog geen afgescheyden* Vergadering genoemd hadden? Of wierd hy veroordeeld om dat sig beriep op de Do. in *Nieu-York*? Maar hoe beriep hy sig *daarop*? Was dat wel anders, dan om van *die*, als voor *regtsinnige* Leeraaren bekend, hun advys te hooren, of hy verplicht was aan hun Do. te betaalen, of niet, om dese syne nieuwe ingevoerde vremde Leer en Disciplin, afwykende van de *Gereformeerde Nederduytsche Kerk*? En *voor* welke *laatste* te leeren, hy alleen sig tot betaling verplicht had? Waar toe dan hier de Do. van *Nieu-York* mede in't spul gebragt? Dan alweder om hen te smaden? Dewyl onmidlyk daarop volgd; “Wat dat voor Leeraaren zyn, die de Toehoorders van “onfen Do. opftooken, tot onregtvaardigheyd aanmanen, of daarin “styven; Dat laten wy onpartydigen oordeelen.”

Dog hoe valsche dese beschuldiging al wyders zy, is nu, vertrouwen wy, overvloedig gebleeken, en mogen wy, in tegenstelling van de Dagers, geruust aan het oordeel van onpartydigen overlaten: Te meer; daar wat de Dagers met hun Do. tegen de regtsinnige Leeraaren gedaan hebben, is pag. 33 en 62, breder te sien. En daarin volhard hun Do., in seker Schrift tegen *Do. Morgan*; “Hen “toe-cygenende den geest des Antichrist, die liever syn wapen, als “het swaard van Gods Woord willen gebruyken, en waarlyk daar “ook bequaam toe zyn; en dat eenige besig zyn tegen hem en syn aan- “hang te schryven, en selfs in druk te laten uytgaan, &c. Maar dat “hy is *versekerd*, datse de *selve ongegronde en valsche beschuldigingen* tegen “hen sullen inbrengen, die *Do. Morgan* tegen hen ingebragt heeft, “&c. En dat hy synen Diaken H. Fisser goedkeurd over, 't schryven “tegen *Do. Morgan* (en 'er by voegd) men segge 'er ook van wat “men wil, &c.

Waarmede dan de Dagers en hun Do. nog nader bewys geven hunner afscheuring van de *Gereformeerde Nederduytsche Kerk*; ook, met 'er hier nog tegen ons by te voegen; “Want het is *openbaar*, dat gy u “selfs hebt afgescheurd.” Verstaan sy dit *van* hun *Geselschap*; so is 't valsche, dat wy ons *daarvan* hebben *afgescheurd*? Maar het is *openbaar*, dat wy ons *daarvan* hebben *afgehouden*; en rooyt toe behoord; maar alleentot de ware Gereformeerde Nederduytsche Kerk. En daar by is het;

het; "Want tot *hiertoe* hebben wy u nog niet afgefneeden; maar "indien gy hardnekkig blyft, fo zullen wy, uyt *noodwang*, daar toe "moeten komen." Maar! hoe onwettig; is gebleeken. En fo onregtvaardig is ook het daarop volgende verwytt, tot haar cygen *fchande*; als fy feggen; "Schaamd gy u niet, dat gy niet regtvaardig "wild verkeeren in de Wareld? Een eerlyk menfch houd fyn woord, "fegd men; en gy wild uwe handteekening niet houden; *O Schande!*" Want onfe handteekening is alleen tot betaling voor een *regtsinnig* Leeraar der ware *Gereformeerde Nederduyfe Kerk*: En dat hebben wy ook daar voor *nooyt* geweygerd. En dat is regtvaardig verkeeren in de Wareld. Maar onfe weygering was voor iulk een *onregtsinnig* Leeraar, als *hun Do.* is, die *fyn woord* niet gehouden heeft.

Hierop gaan fy voort; "Gy figl, dat wy u ontlagen hebben "van Domene? Dat is onwaarheyd." Waarop diend tot antwoord; Dit ftaat in ons Schrift (pag. 5.) *niet*; maar dat de Dagers, met hun Kerklyke Acte, ons noemende een *afgefcheyden* Vergadering, *daarmede* ons ook *erkennen* voor *ontslagen* van eenige betaling aan hun Do. als SO by hun Kerklyke Acte felfs verklaard tot hen, en dus ook tot hun Do., niet te behooren. Wel! Hoe fouden wy dan egter teffens verbonden blyven tot betaling?

Waarop, vraags-wyfe, nu volgen eenige Dingen, daarmede fy ons betigten; dog waaraan fy felve fchuldig zyn. Dat onpartydigen oordeelen; zyn wy fchuldig aan *fo een* te betalen, die fig af-fcheurd van de *Gereformeerde Nederduyfe Kerk*? En heeft *die* magt, om ons *daarover* te *dagen*? En is dat *dagen* *Kerklyk*? Maakt ons hun handel en fchrift *niet vry* van betaling aan hun Do.? En *houden* wy ons, fo doende, *dan* niet aan onfe handteekening? Of zullen wy, betaling beloofd hebbende voor een *regtsinnig* Leeraar, defwegen gehouden zyn *aan* een onregtsinnig Leeraar te betaalen? Laaten fy, behalven hun Daagbrieven, maar naleefen het 53, 79 en 80 *Artic.* der Kerken-Orders; En wat is vaftefteld by de 165 *Sitting* der Synode van Dordregt, wat de Leeraaren voor God, en de Eerw. Classis hebben moeten beloven, en onderteekenen: So zullen fy dan felfs bevinden konnen, dat hy, met 'er daad, door dese fyn nieuwe en yremde Leer en Disciplin fig felfen van fyn Dienft gefufpenderd heeft, en is; en fo ook de Dagers, fyn Kerken-Raaden, *mede* uyt hun

hun ampten vervallen zyn. Wel waardig *aldaar* na te sien, als te omftandig om het *hier* woordlyk in te voegen.

En wy laten den Dagers over van wat imborft, die fy *hunne* Justicen noemen, zyn. Maar, komt dit overeen met hunne verklaring, pag. 6. Dat fy d' Eerw. Classis van *Amsterdam* houden voor hun competente Regter? Immers wy houden ons aan de Gereformeerde Nederduytsche Kerk.

Dog No. 5. seggen fy, "Schoone woorden! maar hoe *kan* dat van "u *allen* waar zyn?" Dus is hier dan hun eygen bekentenis, dat het ten minsten *van eenige kan* waar zyn; en die dan *sulk* een verseeke- ring *konnen* doen; behoorden die dan so vuyl uytgemaakt te worden? Maar, waarom kan het by hen niet zyn *van allen*? Sy seggen, "Daar "immers bykans de helft van ul, die dit onderteekend hebben, nog "nooyt Belydenis gedaan hebben." Dit is beantwoord pag. 104. En derhalven *konden* SODANIGEN dan *immers* ook niet gedaagd of met de Ban gedreygd worden; zie pag. 57.

Maar dan staan de Dagers ook toe, by dese hunne Kerklyke Acte; dat de andere helft onser onderteekenaars zyn *Ledematen* der ware Gereformeerde Nederduytsche Kerk, daar *voor* sugt hebbende; en worden dus gedaagd en met de Ban gedreygd, als *sodanigen*: Dat al- weder is tegen de Gereformeerde Kerk aangaan.

Maar, Leefser, KAN het niet waar zyn, dat iemand een opregte sugt KAN hebben voor de fuyvere Leer en Disciplin der ware Gere- formeerde Nederduytsche Kerk &c, schoon hy nog geen Belydenis ge- daan heeft; gelyk fy dit hier seggen: Hoe KAN het dan waar zyn, en waar BLYFT dan de *opregte sugt* van *Dirk van Aersdalen*, een der Onderteekenaars, als Diaken, van de eerste Daagbrief? (zie pag. 4.) Die *immers* moet daarin dan, mede so spreekende, sig uytgeven: "Dat hy, volgens syn ampt, als Kerken-Raads-Persoon, verplicht is "agt te geven op de Leer en leven van hun Do, en hunne Gemeentens? "Hy ook met rype raadpleeging besluyten om dese saak te onderfoe- "ken, om ons, de AFGEDWAALDEN, te regt te brengen? Hy "ook ons vermanen, ja, bidden, en dat nog wel van Christus wegen, "dat wy willen ophouden te verkeerem de rechte wegen des Heeren? "Mede getuygen, dat hun Do. genoegzaam toond het hem om winst "van sielen te doen is? Hy insgelyks ons vermanen dat wy met sagt- "moedigheyd willen ontfangen het Woord, dat onse sielen kan salig- "maken?"

“maken? Hy ook ons voor hem Dagen? Nog eens, beloven de
 “zaak te onderzoeken; Ja, ons uyt den Woorden Gods soeken te
 “voldoen? Hy ook opentlyk tegen ons sal procederen met den
 “Christlyken Ban? Syn langmoedigheyd nu bekend, en hy ook
 “verseekerd is, dat onsen Raad niet uyt God was, en hy daarom ook
 “wist dat niet bestaan soude? Hy ook, met de rest, nu voortaan
 “door Gods genadigen bystand, de magt der sleutelen, die de Heere
 “Jesús gegeven heeft, tegen ons hoopen te gebruyken? Hy ook
 “wenschen, Ja, bidden, dat de Heere onse oogen wil openen, en ons
 “geven bekeering ten leven.”

Zyn dit alle nu ten minsten geen voorwendselen van een fugt? Maar wat fugt kan, volgens der Dagers redeneering in dese n. 5, dan zyn in hen, daar sy, so niet alle, immers de meesten, tot die tyd toe van het H. Avondmaal zyn afgebleven, sie pag. 39, 40, & 99. En desen *Dirk van Aersdalen* schryft op een valsche belydenis voorheen litmaat te zyn geworden, en nu eerst 1725 (sie pag. 119 & 124) door *Do. Frilinghuisen* op een nieuwe belydenis voor Litmaat aangenomen, en moet dan, in al die tusschen-tyd, met al syn Diakenchap, dagen en bandreygen, SONDER opregte fugt geweest zyn, nergens onder minder, dan onder de Gereformeerde Nederduytsche Kerk behoorende; en nu nog dan in die Kerk niet zynde te reekenen, met so een tweede belydenis te doen: Daar de Kerk-Order is, *Artic. 59.* dat die voor litmaten der gemeente zyn aangenomen, daarom schuldig zyn het Avondmaal des Heeren ook te gebruyken (dat van *Aersdalen*, 1723, by de eerste *Daagbr.* sig voor Diaken uytgevende, dan verplicht was volgens syn eerst gedane belydenis; dog DIE by hem naderhand valsch verklaard zynde, hoe heeft hy dan, volgens de Gereformeerde Nederduytsche Kerk-Orders, egter Diaken konnen zyn en blyven, daar hy NU 1725, door die tweede belydenis, eerst voor litmaat byhun Do. is verklaard?) En selfs, die *wettig* in de Ban gedaan zyn, by haar weder-aanneeming, geen nieuwe Belydenis des Geloofs af te vorderen is; maar, volgens het 78 *Artic.* alleen verklaring van opregt berouw van sonden en hardnekkigheyd, &c. Sie het Formulier der weder-aanneeming.

Maar onder de *Labadisten* is het, dat wie tot hen overgaat, moet afstand van de Gereformeerde Kerk betuygen, en syn belydenis op nieuw doen om aangenomen te worden tot de *Gereformeerde*, dog van de *Wareld afgesonderde Kerk*, soals de *Labadisten* sig noemen.

Nu heeft men nog in die No. 5. der Dagers en Do. cygen bekentenis, dat al hun *sware* Beschuldigingen tegen ons, in de Daagbrieven, *valsche* zyn. En dan weder hun Spot-fugt. Het eerste is:

“ Wy KONDEN met GOEDE *Bewysen* TOONEN, wat gevoelen “ *strydig* tegen de Leer der Gereformeerde Kerk, &c. (tot) “ geopenbaard hebben.

Over dit, *Wy konden met goede Bewysen toonen*, is reeds pag. 97. aangemerkt, dat sy dus dan verklaaren tot nog toe geen *goede* Bewysen tegen ons, hoe swaar ook van hen beschuldigd, te hebben *getoond*. En dat sy *konden toonen*, wat gevoelen, *strydig* tegen de Leer der Gereformeerde Kerk, *Nicolaas Hayman, Kors Vroom*, en andere van ons wel geopenbaard hebben. (Sie van *Hayman* pag. 27.) Is dat niet een Bekentenis der Dagers en hun Do. dat sy ook *nog* tegen niemand van ons *by Naam* iet hebben aange-toond? En derhalven sy ons *so*, tegen alle Regt, niet als Regters, maar als Partyen, sonder het minste bewys tot die tyt toe, dus schriklyk swaar beschuldigd hebben? En *daarna* dan even onregtvaardig *so* tegen eenige onser in *September 1723.* de Ban hebben uytgesproken.

Dog van gevoelens in ons, of eenige onser, *strydig* tegen de *Disciplin* van de Gereformeerde Nederduytsche Kerk, hebben sy *hier*, hoe sy ook roemen van ryp overleg, niet een Woord. Dat op te merken is, sy hebben het *alleen* op de Leer, en wy betuygen onse opregte fugt voor Leer en *Disciplin beyde*. Is dat niet in de Dagers en Do. een stille toestemming van onse fugt voor de *regte* *Disciplin*, en dus hun verlegentheyd *hierover*, als sy geset tegen onse Kerk-Orders, op een *Disciplin*, niet ongelyk aan die der Labadisten, waar tegen wy waren? En fiet dan den Christen Leefer, dit alles overdenkende, ons niet, *tot onse onschuld*, door henlieden *SO gelasterd*? En dat alleen om dat wy onse gevoelens van tyd tot tyd geopenbaard hebben (gelyk hier alomme vertoond is) tot bestryding van hun Do. nieuwe Leer en vreinde *Disciplin*.

Wat nu hun Spot-fugt aangaat in dese No. 5; so word *daarin* nog een *derde* Persoon onser Vergadering *by naam* gemeld.

“ Gy moogt *Cornelis Teunissen* wel onder ul. &c. (tot) *waarin* “ wy ul. pryfen. Ware

Ware dit in ernst gefegd, 'moest dan beduyden, dat *Cornelis Teunissen*, als een oud man, de voorrang in de onderteekening wel van ons mogt hebben; daarmen, volgens Gods Woord, den ouden eeren moet. So immers behoorden sy *in ernst* te spreken, en het Woord *prysen* regt te gebruyken by een kerklyk Schrift aan sommige uyt de Gemeente, dat ware dan na den Geest van Christus, waardoor *Paulus*, in syn Brief aan de *Corintheren*, in hen *alleen* maar 't *goede* noemd met *prysen*, maar in't *quade* pryft hy niet. So souden dan de *Dagers* met hun Do. nog *voor ons* een *prysen* overig hebben, onder al hun sinaad en spottreedenen?

Maar is't hier niet alweder van den Geest des Spotters te denken, dat sy ons *prysen*, daar dese gantsche *Daagbrief* al meest op schimp-taal uytkomt? En so dan sy de *boven-aanteekning* van *Cornelis Teunissen* uytcryten *voor* een *quade* daad; dog hoe alweder sonder bewys, maar om dien ouden Man opentlyk te sinaaden, om dat die *voor* de *suivere* Leer en Disciplin *tegen* Do. *Frilinghuisen* is. Sie pag. 26. & 27.

Ten laatsten is het nog No. 6. "Eyndelyk so *houden* wy ons aan "het *Geschrift* van den 28 *Maart*, en *daagen* ul. *nogmaals* door "dit *ons* *Schrift* &c. (tot) *voordraagen*.

Eerstelyk *keurd* der *Dagers* Do. dan (sie nader pag. 37.) *goed* die *eerste* *Daagbr.*, door *syne* *Onderteekening* van dese *tweede*; en *keurd* hy so *goed* in dese No. 6. wat hy met syn *mede-Dagers* No. 1. had *afgekeurd*. Immers streed tegen de Kerken *Orders*; sie pag. 32 tot 42. Ten *tweeden* is dit, "en *dagen* ul. *nogmaals*," dan *onwettig*, als op de *eerste* *gebouwd*, die *kragtloos* bevonden is. sie pag. 31. 37. & 124. Ten *derden*, dat hun Do., met dese *syne* *goedkeuring* der *eerste*, en syn *beroep* *daarop*, dan ook te gelyk alles, wat in die *eerste* *Daagbr.* van hem *getuygd*, en hem *toegeschreeven* is, dat *meede* van syn *selven* *getuygd*, en *sig* ook *toeygend*, en van syn *selven* *sodanige* *uytdrukkingen* gebruykt, welke *alleen* tot den *Saligmaker* behooren. sie pag. 2. 3. 93. 94. 96. & 97. Ten *vierden*, dat hun Do. met dese *syne* *goedkeuring* der *eerste*, en syn *houden* daar aan, dan *mede* segd, "nu *voortaan* "hoopen wy de *magt* der *Sleutelen* *tegen* u te gebruyken". Tegen welke?

Te wëeten, dan tegen ulieden, die “ons *verfeekerd* hebt in “Gefchrift onder hand (fie pag. 5.) dat u *opregte jugt*, met Gods “hulp, blyft voor de fuyvere Leer en Difciplin der ware Gere- “formeerde Nederduytfte Kerk, by de Synode van *Dordregt* en “volgende *Hollandfche Kerk-Orders* vaftegefteld.” Een wonderlyk bewys, in *fo een hoop*, dat het hem *om winft van Sielen te doen is!* En dat fyn *hoop* mede is, *dat wy in dwaling volbarden*, op dat fyn *hoop* niet te leur gefteld wierde. Sie pag. 3. 115. & 116. Gelyk *dit*, en het geene *nogmeer* in de *eerfte Daagbr.* is, *alles dan ook in defe No. 6.* is, met te seggen; *Eyndelyk fo houden wy* (dat is ik *Theod. Jacobus Frilinghuijen*, en de andere *Dagers*) *ons aan het Gefchrift van den 28 Maart.* En gaat *daarop* met fyn mede-onderteekenaars voort, feggende, en *Dagen ul. NOGMAALS.* Dat is dan voor de *tweedemaal*; en dus op die *eerfte*; beyde even ongegrond; en van geen kragt of regt, om ons *daarop* voor hen te doen verfchynen. En dat te minder, daar fy onbequaam fig toonen om ons uyt Gods Woord te voldoen, die veelsinds fo tegen Gods Woord en Kerk-Orders fig *over ons* uytlaaten; en derhalven tot ons niet behooren, het zy *geerne* of *ongeerne*, fo als fy het hier believe te noemen, om ons te *mogen* met de Ban drygen.

En dat 'er nog volgd, “*Dit fchrift moogt gy uwe geheele Vergadering voordragen.*” Derhalven word het nu aan onse vryheyd gelaaten, of wy *defe tweede Daagbr.* aan onse Vergadering *wilden* voordraagen, of niet: Daar by 't P. S. onder de *eerfte* des Scribaas *verfoek* was, en die het *billyk* oordeelde, en ons dus als *verpligten* wilde, om de *eerfte* te *communiqueeren* aan onse geheele Vergadering. Dog dewyl fy reeds kundig waren, dat wy niet, in navolging van hen *over van Veghtens* gefchrift, (fie pag. 107 & volgende) hun *eerfte Daagbr.* hadden verfinoord, maar gecommuniceerd; als hen bleek uyt de Onderteekenaars van ons kort Antwoord, veranderen fy nu weeder van taal. Of anders, dat het hen evenveel was, of wy *defe tweede* ook *communiqueerden* of *verfweegen*. Immers fy fchynen *dit* uyt ons kort Antwoord overgenomen te hebben; dat *daar* door ons met *voordagt SO* gefteld was: Om dat wy ons niet verpligt vonden *ben* op de *eerfte Daagbr.* te antwoorden; nog minder *ben* in fulk een *nieuwe*

aangematigde magt te erkennen, of *hun* Do. voor de *onse* te verklaren, en daarom *hem* niet *ONSE*, maar *HUN* Do. hebben genoemd. So als sy hem ook steeds selfs noemen.

Hierop komt het Slot; "Actum, *Raritan* in *onse Kerklyke Vergadering*, den 9 *Mey* 1723, &c. Waar van hier voor, pag. 32. tot 44. § 116. Nu nog met een Woord

Over de derde Daagbrief.

Aangaande de *derde* van 22 *Mey* 1723, is mede hier vooren al gemeld, pag. 14. tot 29., hoe dat sy *toen* nog volhard hebben (sie pag. 11.) met ons by 't Opschrift te verklaren voor een *afgescheyden Vergadering*: En dat *na* die *gedane verseekering* (op 18 *April* 1723.) onser opregte *sugt*, &c. sie pag. 5. Dies de *Dagers* en *hun* Do. met een *derde*, so genaamde *Kerklyke Acte*, so men hier *Elbert Stoothoff* mag gelooven, dan op *nieuw* ons blyvende noemen, de *Gereformeerde Kerk* so volharden te beschryven, en toonen dat sy *daartoe* niet behooren, nog wy het minste tot hen. En *onse sugt*, pag. 5. by dese *derde* dan is *hardnekkig in onse boosheyd voortwaren*; en *daarom* ons *hierby* voor 't laatst *aanseggen*; "Wy verseekeren ul. dat wy ons niet langer door ul. "sullen laten ophouden met *gesogte uytweegen*, &c." Daar sy by 't begin der *tweede Daagbr.* den 9 *Mey* (sie pag. 6.) verklaren dat "sy den 18 *April* 1723. ons *Schrift ontfingen*," (en 'er by voegen,) "twelk wy *mids desen erkennen*." Dat is dan, onder anderen, dat wy *op syn tyd* souden antwoorden. Alweder beschuldigen sonder bewys, dat *onse weegen* zyn *gesogte uytweegen*, en wy in *boosheyd hardnekkig voortwaren* om *onse opregte sugt*, dat is volstandigheyd in de goede saak, waarby wy door Gods *Genaaide* tot hier toe volharden. Het oordeel zy dan aan den *Christen Leefser*, hoe *Kerklyk* en *Christlyk* met ons gehandeld zy, so in dese *derde* op *nieuw*, als in de *voorige Daagbrieven*.

Het voorgevallene HIER NA met Do. *Frilinghuisen* en eenige van syn Kerken-Raaden.

Dog voor dat sy dese hun *gehoopte Ban*, nu voortaan tegen ons te gebruyken, hebben beginnen werkftellig te maken, heeft Do. *Frilinghuisen* met vier van syn Kerken-Raden (alle onder-teekenaars der *Daagbr.*) sig vervoegd by *Henrik Vroom*, waarmede voorgevallen is het volgende Gesprek in 't byzyn, en ten aanhooren van *Vrooms Vrouw*, en de *Weduwe van Abraham Marlet*, gelyk die dit beyde nevens *H. Vroom* in Schrift onder hand getuygd hebben den 31 July 1723, faaklyk hierin beftaande:

' In 't laatst van *Juny 1723* zyn by my *Henrik Vroom* gekomen *T. J. Frilinghuisen*, *Thomas Bouman*, *Henrik Fisser*, *Dirk van Aersdalen* en *Elbert Stoothoff*. Wanneer Do. *Frilinghuisen* aan my (*Vroom*) vroeg, in haar tegenwoordigheyd, Of ik nu nog tot de ware Gereformeerde Kerk wilde wederkeeren, dat ik dan nog soude aangenomen worden? Ik antwoorde, Dat ik niet van de Gereformeerde Kerk was afgeweeken, en hoopte dat ik 'er nooyt van soude afwyken. *Frilingh.* seyde, Dat was openbaar; want dat ik (*Vroom*) ging na *Nieuw-York* om raad. Ik antw. Dat ik dagt daarom niet afweek van de ware Kerk. Want dat ik die Predikanten aannam voor ware Leeraars.

' *Frilingh.* vraagde, *Waarom ik (Vroom) niet by hem quam?* Ik antwoorde, om dat ik u Leer niet verstond.

' *Frilingh.* seyde, *Als ik het niet verstond, kon ik niet seggen dat by een valsche Leer bad; en dat ik (Vroom) dat nu bad aan te toonen.* Ik daarop; dan sal ik u dit aantoonen; dat, als gy, wat gy gepreedikt hebt, niet kond bewyfen uyt het oude en nieuwe Testament, dat gy dan hebt een valsche Leer, en een Leugenaar zyt. Gy hebt van Stoel gesegd (omtrent twee Jaar geleeden) op *Drie Myl Run*, *Soude ik u, Toeboorders, hoofd voor hoofd afvragen, hoe gy u Saligbeyd soud krygen?* Gy soud my antwoorden, door *Christus*; om dat *Christus* in de *Wared* is gekomen om de *Sonden* weg te neemen. Maar, ik antwoord, neen. Want gy zyt onkundig, onwedergebooren; gy weet van *Christus* te spreken,

‘spreeken, gelyk gy van Koningen en Princen weet te spreken, die in verre Landen zyn. Maar, ik seg, Christus is u Saligmaker niet. Want gy hebt Lot nog Deel aan de Saligheyd.

‘Ik seyde, Do. kond gy my dat bewysen, sal ik fout bekennen: So niet, zyt gy een Leugenaar.

‘Frilingh. vraagde; *Heb ik dan anders niet gepreedikt, als dat?* Ik antwoorde, Ja, gy hebt meer gepreedikt: Maar kan ik alles onthouden? Maar dat hebt gy gepreedikt: Bewys my dat.

‘Frilinghuysen antwoorde hierop niets tot syn verschooning. ‘Fisser seyde; soude men so pertinent op de woorden staan, so suygd gy daar fenyn uyt. *David segd wel, Daar is geen God.* Soude hy dat daarom selve so gemeend hebben? Dat moet in syn tsamenhang gesien worden met andere plaatsfen: Daar blykt, dat hy selve het so niet meend. So ook Do. Frilingh.; en dan beschuldigd gy hem.

‘Frilingh. seyde: *Al gaat gy tienmaal na Nieuw-York by de Predikanten, so sult gy myn Leer niet uytvinden.* Ik (Vroom) vroeg; *Waarom neemd gy dat dan qualyk van my, daar gy selve bekend, dat u Leer so hard is om te verstaan?* Te meer mag ik daar na dan by andere Predikanten verneemen.

‘Frilingh. weder; *Dat ’er Verschil is in de Leer, tusschen my en de andere Predikanten, is openbaar.* Ik (Vroom) daarop; *Als ’er so verschil is, wat kond gy dan qualyk neemen myn tegensin in u Leer; daar ik in de Leer der andere Predikanten gedoopt, opgevoed en aangenoomen ben, en gewend; dat ik dan nu in u verschillende Leer niet overga.* Toen seyde Frilingh. *Het verschil was niet in de Hoofdstukken, maar in de Bestellings.* Ik (Vroom) daarop; *Dan kond gy de Bestellings maken, so gy wild; als de Hoofdstukken maar eens zyn. Daar Frilingh. niets (so veel ik weet) op antwoorde.*

‘Ik seyde; *Ook segd gy van de Stoel in de Boet-Predicatie; Toehoorders, dat gy eens hoordet, hoe de menschen my antwoorden in de Huysbeseeking, de hairen souden ’er u van te bergen reysen. D’ eene segd, ik sal aan ’t Avondmaal komen by gesondheyd. De ander, Ik hoop so. Een ander, so ’t mooy weer is. Een ander,*

‘Ja, ik denk ’er te komen, als ’t God beliefsd. Een ander, Ik heb geen verhindring, dat ik weet.

‘Waarom (vroeg ik *Vroom*) reysen u de hairen te bergen? Om dat het by u onnossele antwoorden zyn? Ieder heeft geen gaven als een Predikant. En was ’t onnossel, behoorden, daarover, een Predikant de hairen niet te bergen te ryfen; maar hy be hoorde se te onderrigten. Daarop *Frilingh*. niets antwoorde. ‘Maar syn Ouderling, *Bouman*, seyde, *Daar ligt is, daar ver toond het sig*. Ik (*Vroom*) weder; Daar ook een beetje ligt is, ‘*Bouman*, behoorde het niet uytgedoofd te worden.

‘Ik verder; Do., als gy op de Predikstoel zyt, segd gy, *Laat ons God onderdanig aanroepen*: En ten halven van u Gebed hebt gy al ergernis gegeven. Want gy spreekt van fulke dingen in ’t Gebed, die gy niet kond weeten. Als, dat gy klaagd tegen God, *Dat gy seker zyt, dat ’er sulke in de Kerk zyn, die u listen en lagen leggen*.

‘*Frilingh*. seyde, *Dat was openbaar. Want op Preektijd vergaderden eenige met malkanderen*. Ik (*Vroom*) daarop, dat ik niet wift dat wy toen al ooyt vergadering gemaakt hadden; maar eerst ‘*daar na*; uyt bekommering over syn verkeerde Leer.

‘En dat hy *Frilingh*. so had gebeden doen Do. *Bartholf* in de Kerk was. En dat ik (*Vroom*) Do. *Bartholf*, ten huysen en aanhooren van *Michiel van Veghten, &c.*, naaukeurig had onder vraagd, wat hem dogt van *Frilingh*. Leer? Do. *Bartholf* antwoorde my: Ik ben niet gekomen om een oordeel te spreken over syn Leer: Maar hebt gy iets tegen hem, waar in ik u kan onderrigten, dat sal ik doen?

‘Ik (*Vroom*) seyde; Ik heb hem gilteren van stoel hooren seggen; *Veele zyn ’er hier in Gods Bedehuys, ik wenschte dat sy alle daar wel vergaderd waren. Maar ik ben seker, weet het wis en waar, dat ’er hier zyn, die my met listen en lagen zoeken te vangen*. ‘En doen ’t Gebed so verre was, stopte ik (*Vroom*) met bidden; om dat ik dogt dat dit geen waarheyd was; maar dat hy een leugen bad.

‘Do. *Bartholf* seyde, sy seggen dat hy een *Koelmanist* is: Maar dat is hy niet. Maar schynd beeter *Labadist*. En ik soude wel

‘ derven seggen dat hy een *Labadist* was. Want hoe kon hy so bitter zyn, om dat op syn behoorders te seggen? Maar hy moet het op my (*Bartholf*) gefegd hebben. En ik sal ’er hem over aanspreken, eer ik van de *Raretans* ga.

‘ Do. *Frilingh.* nu laat ik (seyde *Vroom*) u oordeelen of Do. *Bartholf* u daarover heeft aangesproken of niet. Waarop *Frilingh.* niet antwoorde.

‘ *Bouman* seyde tegen my (*Vroom*) ik heb u Oom, *Joris van Nest*, hooren verhalen, dat Do. *Bartholf* tot *Frilingh.*, van de Predikstoel komende, seyde, *Ik bedank u voor u stigtelyke Predikatie.* Ja, seyde Do. *Frilingh.*, hieraan kond gy hooren, wat Volk sy zyn.

‘ Ook seyde ik (*Vroom*) tegen *Frilingh.*; U eygen Kerken-Raad selven derfd niet onder haar hand geven, dat gy zyt een regtsinnig *Nederduyts Gereformeerd* Predikant. Dat ik graag soude willen teekenen over de Predikanten van ’t Lange Eyland en *Nieu-York*. Want doen ik laatst door u Kerken-Raad was gedaagd voor Justice *Wood*, om betaaling aan u, Do.; en daar verscheenen, met my, *Simon Wyckoff*, *Adolf Hardenbroek*, *John Piffenser*, en *Joost Schamp*, seyde ik tegen *Charles Fonteyn*, *Roeloff Neeffus* en *Johannes Volkertse*, Ouderlingen, dat ik wil lig was om te betaalen, wilden sy my maar onder de Hand geven, *Dat de betaaling soude zyn alleen voor een waar Gereformeerd Nederduyts Predikant*: Dat ik daarvoor alleen be loofd en geteekend had. En *Frilingh.* so vreemd te werk ging in den Dienst, dat het na so een Predikant niet geleeck, en ik geen sin so had tot meer betaaling. Op dat ik dog voor geen Onregtsinnigheyd mogt betaalen. Dat ik anders liever dubbeld, als niet, soude geeven; wilde de Kerken-Raad maar my onder de hand geven dat het was voor een waar *Gereformeerd Nederduyts Predikant*.

‘ Dat, Do., seyde ik (*Vroom*) tegen *Frilingh.*, heeft egter u Kerken-Raad gewygerd: En toond so dat sy self niet durst u voor so een Predikant houden. Hierop antwoorde *Frilingh.* niet.

‘ Ook (vervolgde ik *Vroom*) heb ik u van Stoel hooren seggen,
Dat

‘Dat ’er onder ons geen verandering, geen bekeering, geen verbetering is, hoe gy predikt en catechiseerd. Ja dat gy seydet, Daar is geen verandering, so wyzig, gelyk een Moor-man syn buyd veranderd, en een Luypaard syn vlekken; ja een Leeraar mag preediken dat by sweet, ja dat by half barst, daar is geen verandering.

‘Hoe kond gy Do. (vroeg ik *Vroom*) weten dat ’er geen verandering by de Menschen is? Gy zyt immers niet overal, gy hoord en fiet de Menschen niet daaglyks. So soudet gy wel scheynen voor een Kender des Herten u selven te willen uytgeven. *Frilinghuisen* antwoorde, *Hy was geen Kender des Herten, maar de werken waren openbaar, en die wesen het nyt.*” Tot dus verre het Gesprek van *H. Vroom* met *Frilinghuisen*, &c.

Dewyl nu hy Do. *Frilinghuisen* dus ondervond de stantvastigheyd van *Heurik Vroom*, by de suyvere Leer en Disciplin der ware *Gereformeerde Nederduytsche Kerk*; en so mede van *Simon Wyckoff*, die in de selve maand *Juny*, 1723, hem Do. *Frilinghuisen* en syn vier bovengenoemde Kerken-Raaden heeft geantwoord, ‘dat hy nooyt van de *Gereformeerde Kerk* was afgeweeken, maar dat sy waren geweeken; maar als sy voor de *Dominees* in dit Land wilden toonen, dat die de regte *Gereformeerde Kerk* niet hadden, dat hy dan van haar Volk was; maar sy antwoorden, *geensints voor sulke, want sy waren geen Regters over haar.*’ En insgelyks *Pieter Dumont* en *Nicolaas Hayman* tegen Do. *Frilinghuisen* betuygd hadden, ‘dat sy sig hielden aan de *Gereformeerde Nederduytsche Kerk*, en daarvan nooyt waren afgeweeken;’ in ’t byzyn van *Joris van Nest*, *Johannes Sebering*, *Cornelis Bogaart* en *Andries Ten Eyck*, mede vier van syn Kerken-Raaden, en onderteekenaars der Daagbrieven. Heeft hy *Frilinghuisen* daarop begonnen den Ban in ’t werk te stellen; en die eyndelyk den 29 *September*, 1723, uytgesprooken over ons *Drien*, by de Daagbrieven de *Hoofden* genaamd, en over *Nicolaas Hayman*, waarvan mede de reeden te vinden is, pag. 25, 26, & 27.

Uyt al het *vertoonde*, en mede nog uyt dit *Gefprek*, zy dan nu, ten besluyte, het aan 't Oordeel van den *Christen Leeser* overgelaaten, hoe *regtsinnig* dan ook de *uytvoering* van dese hun genaamde *Christlyke Ban* zy. Want ware die *so* regt, hadden sy immers daarmede tegen onse overige onderteekenaars (voor de selve saak met ons, en daarom van hen ook met den *Ban* gedreygd;) in vervolg van tyd moeten voortvaaren. Dat sy tot *hiertoe* nagelaaten hebbende, men sie hoe sy alweeder hunne eygensinnigheyd openbaaren over *so* een swaar stuk, de *Kerklyke Ban*.

Nog in te voegen.

Op pag. 28. in 't midden, agter die woorden, *En daarom moeft dit afschafft*.

Dit oogmerk van Do. *Frilinghuisen* siet men nader uyt de Boeken, door hem den Menschen aangepreesen, en daar sig van bediend.

Als die *Twee* van *Jacob Schuts*, 't eene onder den naam van *Het Gebed des Oprekten*: Aandringende al om te denken dat het *Gebed* niet opregt is: Om *so* de menschen maar in *Twyffelmoedigheyd* te houden. Gelyk Do. *Frilinghuisen* sulc een *Vrees* voor *selsbedrog* den *Gelovigen* toelaat, in 't slot syner derde *Predikatie*, pag. 79.

En nog een Boek onder den naam van *Agt onbegrypelyke Wonderen*, van dergelyke soort. Als ook een *Brief* op den naam van Do. *Fredrik van Houten*, wegens syne *onwedergeboorne staat* in den *H. Dierst. schoon Straalen* van de *Sonne der Gerechtigheyd*, en *Vonkjes van de Godlyke Liefde* in syn *Siel* hebbende. Daarop gevolgte *Wedergeboorte*: "Dat God hem aantoonde *Jesús* in *AL* syn " *Schoonheyd* en *Beminlykheeden*: *Jesús* hem toonde de *GANTSCHHE* *Heerlykheyd* van syn *Vader* *SO* als *DIE* in syn *Aangefigte afstraalde*, &c." Waarvan eerst in de volle *Saligheyd* hierna wat is te verwagten: daar het in dit leven niet alles, nog *gantsch* is, maar ten deelen, en dat door *Geloof*, en niet door *Aanschouwen*. En het den *Soone Gods* *natuurlyk eygen* is de *GANTSCHHE Heerlykheyd des Vaders* te sien. Nog meer *ongerymdheeden* zyn in die *Brief* te vinden. En ook in dat *Boekje*, *Korte Handleyding voor een onwedergebooren*

booren Sondaar om tot Christus te komen. Dog in Waarheyd om den Mensch maar te verwarren, en aan Gods Genade te doen vertwyffelen met Cain.

Gelyk dese en dergelyke Boeken haar eygen verwerpenswaardigheyd medebrengen, so zyn die ook tegen Kerklyke en Burgerlyke Wetten, als sonder Approbatie, daar de Kerken-Ordening, *Artic. 55.* is, "Dat niemand van de Gereformeerde Religie sal iets, of van sig self, of van een ander, over de Religie laten drukken of andersints uytgeven, dan met Approbatie van Classis, Synode, of Professooren.

En den 21 November, 1715, op nieuw in Holland de Hoge Overigheyd heeft bevoolen, "Dat de Boeken over de Religie, so een Approbatie niet hebbende, sullen gehouden worden als niet voortgekomen van Gereformeerden, schoon diese al gescreeven of uytgegeven hadden."

Dus heeft dan ieder Regtsinnige sulke Boeken sonder Approbatie af te keuren; en dat met reeden.

Want waarom die sonder Approbatie in Schrift of Druk laten uytgaan? Dan? Of, om datmen Onregtsinnigheyd voorheeft? Daar op Regtsinnigheyd gerust Approbatie te versoeken is, en geordoneerd om te geven. Of, om Hollandse Classen, Synoden en Professooren te soeken van Onregtsinnigheyd by de Gemeentens verdragt te maken, en so Scheuring te tragten in de Kerk aan te rigten?

Dus siet men wat 'er van Do. Frilinghuisen zy, met egter sulke Boeken en haar Schryvers grootlyks te pryfen voor regtsinnige, getrouwe, godsalige, &c. in syn Voor-Reeden voor syn drie hier gedrukte Predicaten; so mede verstaande dien Jacob Schuts, met uyt pag. 160. & 161. van syn *Agt wonderen*, in de derde Predicatie, pag. 70 tot 72 een stuk woordlyk in te voegen.

En men sie hoe dan Do. Frilinghuisen sig moge verseekerd houden (als in syn Voor-Reeden segd) van niets tegen de Regelmaate des Geloofs, en de Gesonde Leer der Hervormde Kerke geschreeven te hebben, maar te leeren, wat de Gereformeerde Kerk altyd geleerd heeft; met Boeken uyt Onregtsinnigheyd of Scheurfiecte opgesteld, tegen Kerk en 's Lands-Orders den Menschen te doen leesen.

En syn *Catechiseer-Boek*, door vier Predikanten in Friesland uytgegeven, heeft wel Approbatie, dog alleen, so wy denken, over de *Leer-stukken selve*, en niet over de *Voor-Reeden*: Immers niet over die woorden Dat Do. Jacobus Koelman was als een Flonkerster aan 't Firmament. Daar hy Koelman in syn Voor-Reeden voor de Wederlegging van der *Labadisten Dwalingen*, pag. 3. selve bekend, "Dat hy in de *Synodale Canones* staat gebrandmerkt onder de *Scheurmakers*. Wat Classis sou dan so een Lof-tuyting over een verklaarde Scheurmaker mogen approbeeren?

Op Pag. 63. onder, agter, in druk uytgegeven worden.

Pieter Hoff klaagd ook dat Do. Frilinghuisen in het Prediken seyde, "Dat die de *Formulier-Gebeden-Blaadzjens* hadden laten vallen, diese niet weder moest oprapen; en gebruik geen meer Krukken. Dat volgens Koelmans woorden is, in syn Boek tegen de *Formulieren*, &c.

So zelfs, als *Andries Andriessen* klaagd, "Dat *Do. Frilinghuisen* van Stoel so begeerde de Formulier-gebedden nagelaten te hebben, Dat het voorheen, eenma niet beter wist, het so groote Sonde niet was, als 't nu sou zyn, indien manse nu weder sou gebruyken.

Op Pag. 100. boven aan, agter, vergeeving van sonden souden krygen.

Ook geturgen *Simon Wiskoff* (als reeds in de Voor-Receden, pag. vii. te deele is vermeld) *Andries Andriessen* en *Burgen Coevers*, wanneer *Do. Frilinghuisen* de eerste rys het H. Avondmaal bediend had op *Drie Myl Run*, in de namiddag Predikatie, met de vuyst op de Predikstoel staande, seyde, "Dat hy wist so waar als hy op de Predikstoel stond, dat van ses of seven, die aan de Tafel des Heeren geweest waren, nog eenige haar eygen Oordeel gegetea en gedronken hadden, tot hare verdoemenis.

Op Pag. 100. over dat Getuygnis van de Huysvrouw van *Jan Woertman*, en *Elisabet Siartsen*.

Herinner u der Dagers taal in hun eerste Daagbrief, door hun Do. in de tweede goedgekeurd; met ons Vertoog pag. 93 & 94. En dat hy, &c.

Op Pag. 109. in 't midden, agter, *Geschied dat om oude wyve Praatjes?*

Henrik Vroom getuygd ook in Schrift "Dat hy, in tegenwoordigheyd van *syn Vrouw*, en van *Pieter Bodyn*, desselvs Huysvrouw, en *Lysbet Marlet*, tot *Joris van Nisf* eens seyde, dat de Ouderlingen met Do. behoorden ondersoek te doen over de schandlykheyd van *Schuurman*. Dat *Joris* antwoorde, *Hoe kan Do. dat helpen, dat hy so bedroogen is?* Dat willen sy Do. wyten, wat *Schuurman* doet. Do. is boos genoeg op hem. Dat *Vroom* seyde; wel dan moet Do. denken dat het waar is. *Joris* seyde, *verseker denkt Do. dat; en ik denk het ook: Want waar Do. hem in huys tegenkomt, segd hy, ga onder myn oogen van daan jou ingesloopen Pharisceuw. En hy durft my nou niet aankyken. Wel, seyde Vroom, Schuurman sal de naaste Sondag dan weer in het Doophuys sitten,* (want steeds heeft men *Schuurman* by de Kerken-Raad in de Kerk laten sitten) "is dat niet wonderlyk, dat Do. dat egter heeft toegelaaten, daar hy weet dat hy een ingesloopen Pharisceuw is? *Joris* seyde, *Hy sal in het Doophuys niet meer komen; hy sal by de Kerk-deur staan met een verscheurde Rok, dat is te seggen met een verscheurd herte.* (So wist *Joris Schuurmans* hert!)

Dus dan na het gene is in Do. *Frilinghuisens* derde Predicatie pag. 62. & 63. Wat men meende intevoeren in de Kerk.

N. B. En egter heeft Do. *Frilinghuisen*, daarna, weder gemeensame vriendschap met *Schuurman* gehouden; is, kort na datse van elkander af moesten, Getrouwt; en ook *Schuurman* self, en dat wel met de *Suster van Do. Frilinghuisens Vrouw*, en dus *Swagers* door 't *Huwelyk* geworden.

E Y N D E.